

*Міністерство освіти
і науки України*

*Поморська Академія
(м.Слупськ, Польща)*

**Національний університет біоресурсів і природокористування України
Кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту
факультету аграрного менеджменту
Поморська Академія (м.Слупськ, Польща)
Житомирський національний агроекологічний університет (м. Житомир)
Університет державної фіскальної служби України (м.Ірпінь)**

III міжнародна науково-практична конференція

**«ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ГЛОБАЛЬНІ
ТЕНДЕНЦІЇ, МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО
СЕКТОРУ»**

21-22 листопада 2019 р.

м. Київ

Інклюзивний розвиток національної економіки: глобальні тенденції, можливості України та роль агропродовольчого сектору [Електронний ресурс]: зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф. (21-22 листопада 2019 р.) – Київ: НУБіП України, 2019. - 133 с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

*Рекомендовано до друку Вченої ради
факультету аграрного менеджменту
(протокол №4 від 20 листопада 2019 року)*

Збірник укладено за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивний розвиток національної економіки: глобальні тенденції, можливості України та роль агропродовольчого сектору», що її провів факультет аграрного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is composed of the materials of III international scientific and practical conference "Inclusive Development of the National Economy: Global Trends, Ukraine's Opportunities and the Role of the Agro-Food Sector", that was organized by Agrarian Management Faculty of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Filling of headings is synchronized with the key directions of the conference.

The publication is intended for scientists, teachers, post-graduate students and students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова); Деліні М.М., д. екон. наук, доцент, Аксентюк М.М. к. екон. наук; доцент, Алексеєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Власенко Т.О, к. екон. наук; Гаврилюк В.П. к. екон. Наук, доцент; Орехівський В.Г., к. екон. наук, доцент; Сова О.Ю., к. екон. наук, доцент; Свердан М.М., к. екон. наук, доцент; Суханова А.В., к. екон. наук; Дергач А.В., к.наук з держ. упр.; Цоколь О.П., асистент.

Тези доповідей подано в авторській редакції.

Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

© НУБіП України,
2019 © Автори, 2019

ЗМІСТ

CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ І РИЗИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ І НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ануфрієва К.В., Шаповал Ю.І.

СТАТУС-КВО СПОЖИВЧОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПЕРЕШКОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ8

Власенко Ю.Г.

КЛАСИФІКАЦІЯ КРАЇН ЗА ІНДЕКСОМ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ 10

Гарник М. О., Юрасов А.Р.

ТЕНДЕНЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ В УКРАЇНІ12

Дергач А.В., Батько А.І.

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ13

Палій В.О.

ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТА СВІТОВОГО КОСМЕТИЧНОГО РИНКУ15

Свердан М.М., Кисіль Д.О.

ІНКЛЮЗИВНА СКЛАДОВА В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ16

Тагієва В.О.

РОЗВИТОК РИНКУ ФІТНЕС ПОСЛУГ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ18

Толпежніков Р.О., Толпежнікова, Т.Г., Балашов М.І.

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ19

СЕКЦІЯ 2. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ЯК ЧИННИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Бабічева О.І.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕВАГ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ21

Іськова О.В.

РОЗВИТОК РИНКУ ЯБЛУК В УКРАЇНІ22

Кошель В.В.

ГІДРОПОННА ТЕХНОЛОГІЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД25

Нагорний В.В.

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ27

Молдаван Л.В.

РЕГУЛЬОВАНИЙ РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЧИННИК ІНКЛЮЗІЇ СЕЛЯН В СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК29

Орехівський В.Г.

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ЯК33

ФАКТОРА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ33

Сарака О.Д.

АНАЛІЗ РИНКУ КВІТІВ В УКРАЇНІ34

Свердан М.М., Стебляк Д.В.

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА ФІНАНСОВА СКЛАДОВА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ35

Свердан М.М., Турбал Д.П.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ37

Sova O.

EXPORT POTENTIAL OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE.....38

Талавиця М.П., Войтовська Я.О.

CONCEPT OF THE STATE BIO-ECONOMY DEVELOPMENT STRATEGY OF NATURAL RESOURCES USAGE AS A BASIS FOR TRANSFORMATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION.....40

Талавиця М.П., Кнап Н.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....41

Цоколь О.П., Галиця О.О.

КОСМІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ТА ЇХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ43

Цоколь О.П., Гудим К.

КОНЦЕПЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ В АГРОПОДОВОЛЬЧОМУ СЕКТОРІ...45

Четверик О.В.

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ46

Халковський Д.Є.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗБУТУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ48

СЕКЦІЯ 3. ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Алексеева К.А., Гудим К.

ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПІДПРИЄМСТВА.....50

Алексеева К.А., Кравчук Н.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИНОК В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ51

Алексеева К.А., Манзевита Д.О.

ПРІОРИТЕТНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ЦИКЛІ53

Алексеева К.А., Отченко Е.

ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ СПЕКУЛЯЦІЇ.....55

Алексеева К.А., Сирит В.С.

БІЗНЕС-АНГЕЛИ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ЕКОСИСТЕМІ УКРАЇНИ57

Миколаєнко М.А.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....58

Свердан М.М., Стебляк М.В.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ60

Суханова А.В.

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ61

Суханова А.В., Сінчук І.

РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ТАБОРУ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ63

Суханова А.В., Чистота О.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАНІКЮРНОЇ СПРАВИ66

Цоколь О.П., Куценко І.

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ68

Цоколь О.П., Пшеславська О.В.

СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ.....70

Шинкарук Л.В., Геращенко В.О.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ.....72

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Биховченко В.П., Плахотнюк В.В., Пічкур А.О.

ПОЛІТИКА ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ НА ПІДТРИМКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ75

Вершута Ю.

МАТЕМАТИКА В ЛІНІЙНИХ ЕКОНОМІЧНИХ МОДЕЛЯХ.....77

Гаврилюк В.П., Лось В.А.

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА, ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....78

Гордей О.Д.

НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....79

Дергач А.В., Барабаш М.В.

ІНДЕКС ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНДІКАТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ81

Житар М.О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ ЕКОНОМІКИ.....82

Ільчук О.М.

ПІДТРИМКА ДЕРЖАВОЮ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ЯК ЧИННИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ84

Климюк А.В.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ ЯК ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ М. ІРПІНЬ85

Суханова Д.Ю., Ярошук В.О.

ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В УКРАЇНІ87

Трегубенко К.В.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ.....88

Талавиря М.П., Ващенко В.В.

ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТУ ДЕРЖАВНОГО РЕЗЕРВУ ВІДПОВІДНО УГОДІ З ЄС (ЕНЕРГЕТИЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ).....90

Талавиря М.П., Ващенко І.В.

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ92

Талавиря М.П., Горай А.О.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ94

СЕКЦІЯ 5. СОЦІОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Аксентюк М.М.

БАЛАНС ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КСВ96

Аксентюк М.М., Федоренко А.В.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.98

Батченко Л.В.

РОЗВИТОК НАУКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР СТАБІЛЬНОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО РОСТУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....100

Бедринець М.Д., Ліснічук О.А.

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД102

Браунагель А.В., Анфілов Д.Ю.

ВПЛИВ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНУ НЕРІВНІСТЬ103

Власенко Т.О., Андрійчук Л.Р.

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДИТИНИ.....105

Власенко Т.О., Позняк М.В.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЯХ.....107

Власенко Т.О., Третяк Н.С.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАВОК ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ108

Дергач А.В., Руденко В.І.

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ110

Деліні М.М.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....112

Клименко В.В.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ НА ОСВІТНІЙ НИВІ УКРАЇНИ113

Коваль О.М., Дуда І.А.

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ116

Мащенко Н.С.

АВТОРИТЕТ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ...119

Нікітченко С.О.

НАУКОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОГО СЕКТОРІ УКРАЇНИ121

Новікова І.Е.

ДЕРЖАВА У ТВОРЕННІ СПРИЯТЛИВОГО ІННОВАЦІЙНО-ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО КЛІМАТУ В ДОСЛІДНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ.....123

Овсяннікова В.І.

ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....125

Ресулова Д.Ф.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ127

Суханова А.В., Моїсеєнко А.Д.

ТЕРМОДЕРЕВО: НОВІ ВЛАСТИВОСТІ - НОВІ МОЖЛИВОСТІ129

Ткаченко О.Г.

ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....130

Mohammed Imtiaz Hannan

PROJECT MANAGEMENT IN WATER SUPPLY AND SANITATION.....133

IN BANGLADESH.....133

СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ І РИЗИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ І НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК 336.051

Ануфрієва К.В., к.е.н., старший науковий співробітник

Шановал Ю.І.,

*молодший науковий співробітник, відділ грошово-кредитних відносин ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України",
(Київ, Україна)*

СТАТУС-КВО СПОЖИВЧОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПЕРЕШКОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ

Питання поглиблення фінансової інклюзії наразі знаходиться в адженді міжнародних конференцій та заходів, а також серед пріоритетів соціальної політики і національних стратегій понад 60 країн світу, є одним з ключових факторів для 7 із 17 цілей сталого розвитку ООН і однією із 7 ключових стратегічних цілей Національного банку України. Це обумовлено тим, що будь-які економічні відносини базуються на грошових потоках, що супроводжують комерційні операції через фінансову систему.

Науковці сходяться на думці, що інклюзія сприяє досягненню як «кількісного» економічного зростання, так і «якісного» сталого розвитку. Так, А.А. Гриценко зазначає, що розвиток, який досягається на основі якісної перебудови несучих конструкцій економіки, зміни її структури та розширення внутрішнього ринку, повинен бути інклюзивним, спрямованим на забезпечення добробуту громадян шляхом корінної перебудови структури економіки та розгортання її внутрішнього потенціалу в рефлексивній взаємодії із зовнішнім середовищем [1, с. 10, 12, 21, 22–24]. Завдяки політиці інклюзії, а насамперед фінансової, що передбачала б вдосконалення захисту заощаджень, покриття розривів в грошових потоках і споживанні, розширення можливостей кредитування (зокрема для формування оборотного капіталу, розширення комерційної діяльності), збільшення заощаджень, зросте рівень доходів і покращиться якість життя населення, зменшиться соціальна диференціація.

В свою чергу, «внутрішній потенціал» країни, характеризується, з одного боку, пулом фінансових ресурсів поза фінансовою системою, а з іншого боку – перспективою ефективнішого використання тимчасово вільних коштів. Так, наприклад, обсяг заощаджень населення є вкрай незначним (частка яких у витратах складала 0,5 – 1,2% у 2017 – 2018 рр. за даними Державної служби статистики України), рівень користування населенням банківськими послугами, особливо кредитуванням, є досить низьким. Рівень готівкових коштів в обігу поза депозитними корпораціями в Україні сягнув 28,5% у 2018 р., отже значним є і оборот коштів поза формальною (регульованою) фінансовою системою. Водночас, політика фінансової інклюзії, за якої створюються зручні та доступні за ціною фінансові послуги для споживача, відповідні його потребам, сприятиме використанню зазначеного пулу фінансових ресурсів.

Інклюзія асоціюється з поняттям рівності багатьма науковцями, експертами фінансового ринку та регуляторами, і є важливим фактором соціальної рівності. Фінансова ж інклюзія пов'язана з рівним доступом до фінансових послуг до ринків, ресурсів і неупередженим регуляторним середовищем для всіх юридичних і фізичних осіб.

Досягнення фінансової інклюзії як стратегічної цілі НБУ можливе через формування та розвиток системи захисту прав споживачів (що зміцнить їх довіру до фінансової системи), підвищення фінансової грамотності українців і розвиток «cashless есопоту» за рахунок технологізації фінансових послуг. Однозначно можна стверджувати, що технологізація є передумовою фінансової інклюзії. Як відзначає Н. Судакова, технологічний прорив сприяв реалізації особистого потенціалу та доступу до інформаційних ресурсів, закріпленню прав і свобод та розширенню соціальних можливостей. Технологізація дозволяє поширити

фінансову грамотність (за умови безперешкодного доступу до Інтернету), дає можливість створювати фінансові продукти, які відповідають потребам споживачів фінансових послуг, забезпечити швидкість проведення операцій, і одночасно підвищити швидкість і якість оцінки кредитоспроможності споживачів [2, с. 63-64].

Сталий економічний розвиток досягається зокрема при скороченні розривів у грошових потоках і можливості планування, зниження витрат та часу на здійснення фінансових операцій, зменшенні частки готівки у грошовій масі, забезпеченні можливості моніторингу ризикової діяльності, скороченні обсягів тіньової економіки (рис.1).

В той же час, лише прямих монетарних стимулів недостатньо для максимізації використання фінансових продуктів і послуг економічними суб'єктами та мінімізації обмежень доступу до них, оскільки не у всіх фінансових посередників достатньо фінансових можливостей і стимулів для впровадження інновацій. Головним же інструментом вирішення проблеми фінансової інклюзії має стати інституційний розвиток економіки.

Рис. 1. Основні елементи фінансової інклюзії

Розширення фінансової інклюзії в Україні обмежує ряд ризиків і проблем:

1) *низька довіра до банків та фінансових регуляторів*, що підтверджується високим рівнем готівки та валюти поза банками;

2) *висока доларизація депозитів і кредитів* обумовлюватиме високий попит на іноземну валюту;

3) *низька частка небанківських фінансових установ в активах фінансового ринку* і, відповідно, значні системні ризики банківської системи;

4) *неефективність скорингових моделей банків*: ризик концентрації кредитів неплатоспроможним верствам населення за зростаючої конкуренції серед банків;

5) *інтуїтивне користування фінансовими послугами* (без розуміння їх суті), які надаються компаніями та банками (кредитні картки в рамках зарплатних проектів; “сплячі інвестори”, які отримали цінні папери компаній під час приватизації, “опосередковані інвестори”, які уклали пенсійні контракти з недержавними пенсійними фондами з ініціативи роботодавця [3, с. 4]);

6) *висока інфляція та низькі реальні доходи населення*.

Література:

1. Гриценко А.А. Реконструктивний економічний розвиток – нова парадигма для України. Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість: моногр. зб. / за ред. В.М. Гейця, А.А. Гриценка. Київ: НАН України, Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2016. С. 6–24. [8, с. 10, 12, 21, 22–24].

2. Судакова Н.Онтология инклюзии: технологизация бытия – свобода или

зависимость. Человек. Культура. Образование. 2018. № 4 (30). С. 56-73.

3. Фінансова грамотність, обізнаність та інклюзія в Україні: звіт про дослідження. Додатковий проект IP-FSS в Україні. Проект регіонального економічного розвитку USAID: 2017. Листопад. Київ. 69 с. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83136332>.

УДК 332.146.2

*Власенко Ю.Г., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

КЛАСИФІКАЦІЯ КРАЇН ЗА ІНДЕКСОМ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ

На зміну «традиційній» моделі економічного зростання у відповідь на нові виклики і тенденції в глобальній економіці науковці та економісти пропонують концепцію інклюзивного зростання. Принципова відмінність нової концепції полягає у наступному: інклюзивне зростання передбачає, що добробут суспільства складається не лише зі зростання реального ВВП і матеріальних доходів населення, а й включає такі сфери життя людини, як освіта, охорона здоров'я, особиста безпека, екологія та багато інших.

Повільний прогрес зростання суспільного блага і поглиблення нерівності сприяли політичній поляризації та ерозії соціальної згуртованості в багатьох розвинених країнах та країнах, що розвиваються. Консенсус із питань розробки всеосяжної моделі соціально-економічного зростання призвело до виникнення поняття інклюзивності економічного зростання. За інформацією Світового економічного форуму (World Economic Forum) інклюзивність економіки характеризує відчуття кожної людини, її добробут при досягненні певного рівня економічного розвитку країни.

Для оцінки впливу економічного прогресу розглядаються не лише дані статистики зростання ВВП на душу населення, а й зміни в домашніх господарствах у відповідних країнах, рівень бідності-багатства, тривалість життя, стан здоров'я та рівень сталого розвитку.

Індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index, IDI) є розширеною оцінкою економічного розвитку країн. Окрім оцінки ВВП, цей Індекс вимірює 11 додаткових параметрів, складається з 12 показників, які розбиті на 3 великі групи:

1 - зростання та розвиток (ВВП на душу населення в доларах США, продуктивність праці, здорова тривалість життя, зайнятість);

2 - інклюзивність (нерівність доходів, рівень бідності, нерівність багатства, медіанний дохід доларів на день (за паритетом купівельної спроможності) на душу населення);

3 - рівність між поколіннями та стійкість (чисті заощадження, викиди CO₂ на одиницю ВВП, державний борг, співвідношення населення працездатного віку до непрацездатного).

Україна посіла 49-е місце серед 74 країн, що розвиваються, (її сусіди в рейтингу — Гондурас, Лаос, Вірменія) відповідно до індексу інклюзивності економічного розвитку, який оцінює ступінь поширеності позитивних ефектів економічного зростання на всі верстви населення. Результати щорічного дослідження індексу The Inclusive Development Index (IDI) 2018 року оприлюднені на сайті Всесвітнього економічного форуму.

Відповідно до дослідження, до провідних 5 країн, що розвиваються, за критерієм інклюзивності економічного зростання увійшли Литва, Угорщина, Азербайджан, Латвія і Польща.

Серед розвинених країн за рівнем інклюзивності економічного зростання до провідної п'ятірки увійшли Норвегія, Ісландія, Люксембург, Швейцарія і Данія. Австралія - єдина неєвропейська країна, яка входить в десятку кращих, займаючи 9-е місце. Німеччина займає найвище місце в рейтингу серед країн G7, розташовуючись на 12-му рядку. За нею йдуть Канада (17-е місце), Франція (18-е), Великобританія (21-е), США (23-е), Японія (24-е) і Італія (27-е). Натомість, Сполучені Штати – країна з однією з розвиненіших економік світу, знаходиться лише на 23-му місці (з 30) по інклюзивності. Такий результат пояснюється

короткою тривалістю життя, високою бідністю і одночасно дуже високим ступенем нерівності (86 з 100 по розподілу багатства). Ну і звичайно, розміром держборгу.

За якими ж індикаторами інклюзивного розвитку в Україні ситуація значно гірша за інші країни, а за якими краща?

У першій групі у нас проблема з зайнятістю – 51 місце. По групі, що відповідає за інклюзивність, у нас досить високі показники – загальне 17 місце та перше (!) місце серед країн, що розвиваються за показником нерівності доходів та рівня бідності. Водночас за показником нерівності багатства Україна на одному з останніх місць. Це може означати, що навіть за концентрації багатства у руках небагатьох родин, воно не працює на них і не генерує достатніх доходів для впливу на нерівність доходів.

Згідно з дослідженням, інклюзивність економічного розвитку в Україні за останні 5 років знизилася на 6,8%. Основним деструктивним чинником інклюзивного зростання було визначено тривалі бойові дії на сході країни, оскільки вони непропорційно впливають на найменш забезпечені верстви населення та сприяють відпливу трудових ресурсів з країни.

Національний банк та Міністерство фінансів України розраховували цього річного український державний бюджет, виходячи з економічного зростання на 3% у 2018 році.

Аналітики Світового банку очікують, що цього року валовий внутрішній продукт України зросте на 3,5%, інфляція уповільниться до 7%, дефіцит бюджету зменшиться до 2,5% від ВВП, а державний та гарантований державою борг залишатиметься на рівні близько 85% від ВВП.

До основних стримувальних чинників інклюзивного зростання в Україні належать такі: внутрішня та зовнішня трудова міграція, тіньова/неформальна зайнятість; обмежені можливості для працевлаштування і отримання доходу, нерівномірний географічний та секторальний (галузевий) розподіл цих можливостей; макроекономічні ризики, значна мінливість макроекономічних змінних, таких як ВВП, інфляція, реальний обмінний курс, процентні ставки, що стримують потік інвестицій у країну або зовсім перешкоджають йому, зменшують можливості формування повної зайнятості; політичні потрясіння й нестабільність, надмірний рівень корупції в державному управлінні, великі масштаби тіньової економіки, відсутність належної правової бази тощо.

Разом з тим, Україна зробила ряд важливих кроків на шляху до підвищення рівня інклюзивного зростання та розвитку. На поточному етапі діє загальнонаціональний план практичного впровадження ідей сталого розвитку у життя.

Ключове завдання інклюзивної моделі зростання — забезпечення рівного доступу до ринків, ресурсів і неупередженого регуляторного середовища для різних соціальних груп, формування механізмів забезпечення продуктивної зайнятості, збільшення доходів для відчужених груп і подолання бідності, запровадження нових підходів до споживання обмежених ресурсів і досягнення інклюзивного зростання у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет / І.М. Бобух, С.М. Щегель // Вісник Національної академії наук України. 2018. — № 7. — С. 55-70.

2. Результати щорічного дослідження індексу The Inclusive Development Index/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf

*Гарник М. О., Юрасов А.Р., студенти 4 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Університет ДФС України,
Науковий керівник: Побоча К.П.,
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків
Університету державної фіскальної служби
України (м.Ірпінь, Україна)*

ТЕНДЕНЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ В УКРАЇНІ

«Інклюзивний розвиток» являє собою поняття, що має широке значення та реалізується в різноманітних аспектах, у зв'язку з цим в джерелах економічної літератури, оглядах та доповідях міжнародних інституцій відсутнє його загальноприйняте трактування та єдине уявлення про цей процес. Світовий банк розглядає інклюзивний розвиток як сталий швидкий розвиток усіх галузей економіки, що залучає досить велику частину трудових ресурсів країни і характеризується рівністю можливостей в доступі до ринку праці і ресурсів. При цьому, головний акцент робиться на продуктивній зайнятості всіх груп працездатного населення (включаючи жінок), як важливої умови зниження рівня бідності [2]. Інклюзивний розвиток заснований на типі економічного зростання, який дозволяє відчувати його результати кожному індивіду, охоплюючи усі сфери його життя [3].

На даний час більшість провідних науковців вважають, що сталого економічного зростання недостатньо, аби говорити про ефективний суспільний розвиток держави. Аналіз макроекономічних показників країни може показувати результати, але значна частина населення зовсім не буде "включена" в процес створення ВВП, а відповідно й у розподіл суспільних благ. Результатом цього стає розшарування населення і виникнення супутніх проблем, таких як бідність.

Методику оцінки інклюзивного зростання вперше опублікували науковці у 2013 році за підтримки Міжнародного валютного фонду. Індекс інклюзивного росту та розвитку (Inclusive Growth and Development Index, IDI) було запропоновано на Всесвітньому економічному форумі в Давосі (Швейцарія) у 2018 році як альтернативний до ВВП на душу населення показник для загальної оцінки стану економічного розвитку країни. При цьому, ВВП на душу населення враховується як одна із найважливіших при визначенні IDI [4].

У 2015 році Всесвітній економічний форум визначив, що Україна за рівнем бідності та нерівності входить до групи країн з доходами нижче середнього. До цієї групи країн також входять: Індія, Індонезія, Єгипет, Танзанія, Таїланд тощо. Незважаючи на це, наша країна має найкращу оцінку серед названих країн в цій групі за таким показником, як освіта та отримання професійних навичок через високі показники охоплення (справедливості) й успішності студентів незалежно від рівня доходу [1]. Проте рівень якості традиційної освіти й професійної підготовки має негативні показники, тому існуюча система потребує модернізації, щоб задовольнити потреби економіки, а також знизити високий рівень безробіття, особливо серед молоді [5].

За минулі роки Україна погіршує своє становище за ІПР, чим демонструє індикатор 5-річного тренду — 6,8%. Наведемо приклад, розподіл багатства в Україні є одним із найбільш нерівномірних показників серед усіх країн, що розвиваються. У той же час ступінь нерівності доходів і рівень бідності в Україні є низькі; середній клас, відповідно до оцінки експертів БЕФ, залишається численним, охорона здоров'я і підтримка безробітних — на достатньому рівні, а система освіти добре сприяє інклюзивному зростанню. Проте постійні бойові дії на сході країни сприяють регресу, оскільки вони непропорційно впливають на найменш забезпечені верстви населення, заохочуючи талановитих людей покидати країну у пошуках можливостей для самореалізації. Пріоритетами визначено вдосконалення професійного навчання, зменшення адміністративного навантаження на створення нових підприємств, розширення фінансування для підприємців і підвищення уваги до боротьби з корупцією [1].

В процесі проведеного дослідження 2014—2017 років були отримані такі результати: у

2014 році через поглиблення бідності, безробіття, боргове фінансування економіки було недоотримано 42,8% ВВП (66,8% реального ВВП), а у 2015 році — 17,5% ВВП (44,0% реального ВВП), у 2016 році — 34,4% ВВП (21,8% реального ВВП), у 2017 році — 29,6% ВВП (35,1% реального ВВП) [5].

Отже, ми можемо побачити в цих даних відсутність стійкої позитивної тенденції на хвилі реформування та невирішеність проблем, що й призводить до "ходіння по колу".

Література:

1. Єрмоленко Л.М., Петюх В.М., Дзензелюк К.В. Інтегральна оцінка інклюзивного розвитку в Україні на національному та місцевих рівнях. Економіка та держава. №6. 2019. С.4-10.
2. Інклюзивний вимір розвитку міст – центрів ділової активності України: тенденції та перспективи. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf>
3. Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи. URL: [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/26-Prohniak.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/26-Prohniak.pdf)
4. Каримова А. Инклюзивный девелопмент: кон цепция сдвига [Електронний ресурс] / А. Каримова // Россия и новые государства Евразии. — 2018. — № 2. — С 130—153. URL: https://www.imemo.ru/files/File/magazines/rossia_i_novay/2018_02/15_Karimova.pdf
5. The Inclusive Development Index 2018: Summary and Data Highlights [Електронний ресурс]. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf

УДК 330.338.2

*Дергач А.В., к.держ.упр.,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Батько А.І., бакалавр 4 курсу, факультету
аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

В умовах глобалізації світового господарства українська трудова міграція набирає обертів. Поштовхів для такої підвищеної мобільності наших співвітчизників багато. Насамперед, це і нестабільна політична та соціально-економічна ситуація в країні, і надання нашій країні безвізу, і, звичайно, пов'язана з цим зацікавленість урядів країн – членів ЄС в трудових мігрантах з України.

Кількість трудових мігрантів, які залишають Україну у пошуках кращої долі щорічно збільшується шаленими темпами. Офіційної статистики не існує. За різними підрахунками у 2018 році за кордоном працювало від 1,3 млн. до 4 млн. наших громадян. Прогнози Інституту демографії та соціальних досліджень ім.М.В.Птухи НАН України невтішні – до 2031 року очікується скорочення населення нашої країни до 39,5 млн. осіб [1]. І причини цього лежать не тільки в площині природного фактору, а і в виїзді наших співвітчизників з метою працевлаштування за кордон.

Міграція українців – процес історичний. Це явище, яке існувало завжди. Ще І.Франко у своїх працях про еміграцію українських селян (кінець XIX – початок XX ст.) писав про те, що еміграція – це наслідок зубожіння народу [2]. Цілком закономірно, що трудова міграція є процесом, причини якого криються в низькому рівні доходів значної частини населення. Головна причина – економічна нестабільність в країні, яка призводить до девальвації гривні та зниженню заробітних плат. Тому, криза 2009 року спровокувала зріст міграції українців. Наступний міграційний бум – 2013 - 2014 рік – анексія Криму та події на сході країни сильно похитнули соціально-економічний стан.

Основні країни куди виїжджають українці - Польща, Росія, Італія та Німеччина. За даними Державної служби статистики станом на 01 січня 2019 року кількість сільського населення порівняно з даними на 01 січня 2018 року скоротилось на 188 тис. осіб [3].

Міграція населення завжди обертається позитивними або негативними ефектами для розвитку суспільства. З одної сторони на вагах – позитивний вплив міграційного капіталу на дохід домогосподарств та поповнення дохідної частини платіжного балансу країни за рахунок грошових переказів мігрантів, з іншої – руйнування сімей, вплив умов та втрата кращих фахівців. Так склалось, що наші заробітчани є найбільшими вкладниками в економіку країни. За даними НБУ загальна сума переказів у 2018 році становить понад 8% від ВВП [4]. Іншими словами, нам доводиться миритися з негативними соціальними наслідками на фоні позитивного економічного ефекту. Тому, очевидно, що роль міграції населення у забезпеченні сталого розвитку української економіки і суспільства загалом доволі велика.

На сучасному етапі розвитку трудова міграція є фактором, який викликає неузгодженість в розміщенні населення в регіонах та поглиблює територіальні диспропорції економічного розвитку сільських територій. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) міжнародні грошові перекази оцінюються в 613 млрд.дол.США, з яких 40 % відправляються в сільські регіони [5]. Тому у міграційного капіталу є всі шанси стати істотним джерелом покращення добробуту домогосподарств на селі, розвитку власного аграрного бізнесу, збільшення інвестицій в агропродовольчий сектор та повноцінного розвитку сільської економіки загалом.

На нашу думку, важливою складовою міграційної стратегії розвитку країни є ефективна співпраця України з міжнародними організаціями. Україна є членом багатьох міжнародних організацій, які опікуються проблемами міграції та проводить активну міжнародну політику.

Нинішня ситуація, яка пов'язана з посиленням міжнародної міграції, змушує уряди країн приділяти особливу увагу питанням ефективного управління міграційними процесами для успішного подолання безпекових, суспільно-політичних та соціально-економічних проблем. Одну з провідних ролей у мінімізації ризиків, пов'язаних з міграцією населення, має бути відведено розвитку сільського господарства та сільських територій, як базових складових виробництва агропродовольчої продукції, що сприятиме підвищенню продуктивності праці та є головною рушійною силою у вирішенні проблем подолання бідності.

Для успішної реалізації міграційної політики та мінімізації ризиків від міграції населення з сільських територій, Україні потрібно пройти тривалий шлях. Успішність цього шляху, перш за все, залежить від модернізації державних підходів до регулювання аграрного сектору, удосконалення нормативно-правової бази, розвитку міжнародного співробітництва, беручи до уваги світовий досвід з розвитку соціально-економічного потенціалу сільських територій і країни загалом.

Література:

1. Інституту демографії та соціальних досліджень ім.М.В.Птухи НАНУ. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: <https://idss.org.ua/index>.
2. Трудова міграція, її причини та наслідки в оцінці Івана Франка і міграційні процеси сучасності – сайт Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І.Франка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.if.ua/franko/1310568258.html>.
3. Державна служба статистики України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Національний банк України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.bank.gov.ua>.
5. ФАО і міграція. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.fao.org/migration/ru/>.

*Палій В.О., магістр 1 року навчання
кафедри виробничого та інвестиційного
менеджменту, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: Деліні М.М.,
д.е.н., доцент Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТА СВІТОВОГО КОСМЕТИЧНОГО РИНКУ

На сучасному етапі розвитку економіки України в умовах невизначеності парфумерно-косметична продукція має сталий споживчий попит та тенденції щодо майбутнього зростання як у світі, так й в Україні.

За даними досліджень аналітичних компаній «AlliedMarketResearch» та «Research and Markets» (США), найвищу частку в обсягах реалізації на світовому ринку мають косметичні засоби по догляду за шкірою. Також компанія «Research and Markets» прогнозує обсяги глобального ринку косметики до 2020 року на рівні 675 млрд доларів при збереженні темпів зростання в 6,4 % на рік.

Найбільшим косметичним ринком у світі є ринок США із загальним обсягом \$ 62 млрд.

Реалізація косметичної продукції має тенденцію до подальшого зростання на основі постійного розширення асортименту товарів та послуг, підвищення потужностей виробництв, зростаючого штату співробітників, працюючих у різних країнах світу [1].

Розвиток цього ринку важливий й для вітчизняної економіки. Слід зауважити, що роль вітчизняного виробника на ринку України не значна. Найбільш чисельними є імпорتنі товари. Основними імпортерами косметичної продукції до України є Німеччина, Польща, Франція та Китай. У свою чергу Україна експортує косметику до Білорусі, Молдови, Казахстану. У зв'язку із застарілістю технологій, вітчизняні виробники не можуть скласти достойну конкуренцію всесвітньо відомим брендам. Сьогодні в Україні понад 120 компаній є виробниками парфумерно-косметичних засобів, але більшість спеціалізується на одній групі або одному виді товарів [2].

На вітчизняному ринку імпортна косметична продукція становить 92 % від загального обсягу косметичних товарів і представлена майже всіма відомими світовими брендами: Avon, Beiersdorf, Chanel, Colgate-Palmolive, Estee Lauder, Henkel-Schwarzkopf, Johnson & Johnson, L'Oreal, Mary Kay, Oriflame, Procter & Gamble, Unilever, Yves Rocher та іншими. Недорога косметика складає понад 60 % ринку, продукція середнього цінового сегменту – близько 30 %, косметичні засоби преміум-класу – близько 10 % [1].

Важливою проблемою вітчизняного ринку косметики є також дефіцит якісної сировини, що гальмує виробництво власної української косметичної продукції. Зважаючи на це, значну частину інгредієнтів доводиться постачати з-за кордону, що ставить українських виробників у залежність від світового ринку.

Також характерною рисою косметичної продукції в Україні є проблема в реалізації безпечної продукції. Вітчизняна продукція згідно національних вимог не відповідає європейському законодавству й тому не може бути експортована до країн Європи, що негативно впливає на показники експорту.

Як зазначають Байцар Р.І. та Кордіяка Ю.М., косметична галузь потребує значного оновлення і модернізації. Для вирішення цих завдань необхідні поетапні та чіткі кроки:

- поліпшення якості та безпеки;
- розширення асортименту продукції;
- забезпечення конкурентоспроможності продукції;
- запозичення цінного досвіду європейських країн;
- оновлення нормативно-технічне регулювання цієї галузі відповідно до європейських стандартів [3].

Таким чином, ми бачимо, що ринок косметичної продукції України вимагає якісних змін,

що дозволить вітчизняним виробникам стати конкурентоздатними як на національному ринках, так і світовому. Розширення асортименту продукції дозволить значно збільшити рівень споживання, а використання світового досвіду разом із державним оновленням стандартів відповідно до світових підвищить якість продукції та якість життя населення України. Також, з урахуванням запропонованих вище змін, може бути подолана перевага імпортової продукції над вітчизняною, що покращить економічну ситуацію на національному ринку та допоможе вийти з ситуації невизначеності.

Література

1. Лебединець В.О., Казакова І.С. Актуальні тенденції розвитку ринку косметичної продукції. *Сучасні досягнення фармацевтичної технології і біотехнології* : зб. наук. пр. Х., 2017. С. 125–128. Режим доступу: <http://dSPACE.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/11742/1/125-128.pdf>
2. Добровольський В.В., Логвиненко Н.І. Оцінка ринку парфумерно-косметичних товарів. *Економіка та управління національним господарством*. Вип. 15. 2018 р. С. 120-123. Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/19.pdf
3. Байцар Р.І., Кордіяка Ю.М. Актуальні проблеми та перспективи розвитку косметичної галузі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Автоматика, вимірювання та керування*. 2015. № 821. С. 44-49. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31203/1/09-44-49.pdf>

Свердан М.М., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Кисіль Д.О., магістр першого року
навчання, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)

ІНКЛЮЗИВНА СКЛАДОВА В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сталий розвиток – це розвиток, що передбачає задоволення потреб нинішнього населення, не посягаючи на здатність майбутнього покоління задовольнити свої власні потреби [4]

Перехід до Сталого розвитку України передбачає виконання таких умов:

- Поліпшення стану економіки, екології та соціальної сфери
- Перехід до «Зеленої економіки»
- Інклюзивний розвиток України
- Високий рівень зайнятості населення
- Підвищення рівня освіти, науки та охорони здоров'я

Сталий розвиток орієнтований насамперед на людину та поліпшення якості її життя у сприятливому соціально-економічному середовищі та екологічно чистому, здоровому, різноманітному природному довіллі. Високий інтелектуальний рівень людського потенціалу має забезпечити конкурентоспроможність країни у майбутньому. [1]

Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року включає 17 цілей, 3 з яких безпосередньо пов'язані з інклюзивною складовою.

Стратегічна ціль 1. Сприяння інклюзивному збалансованому низьковуглецевому економічному зростанню та життєстійкій інфраструктурі.

Операційна ціль 1.1. Сприяти тривалому інклюзивному збалансованому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.

Операційна ціль 1.2. Створити життєстійку інфраструктуру, сприяти інклюзивному енергоефективному та інноваційному промисловому розвитку.

Стратегічна ціль 4. Забезпечення охорони громадського здоров'я, благополуччя та якісної освіти в безпечних і життєстійких населених пунктах

Операційна ціль 4.2. Забезпечити інклюзивну та справедливую якісну освіту і сприяти можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх.

Операційна ціль 4.3. Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими.

Стратегічна ціль 7. Забезпечення безпеки та доступу до правосуддя, створення підзвітних та інклюзивних інституцій

Операційна ціль 7.1. Сприяти мирним та інклюзивним спільнотам для сталого розвитку та забезпечити безпеку держави.

Операційна ціль 7.3. Створити ефективні, підзвітні та інклюзивні інституції на всіх рівнях. [1]

Кожна ціль включає в себе першочергові завдання для вирішення. Для досягнення першої цілі планується: збільшення ВВП, підвищення рівня експорту продукції, збільшення інноваційної діяльності, збільшення кількості робочих місць, збільшення обсягу фінансування науки, покращення умов праці, розширення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток та доступність інфраструктури, активізувати наукові дослідження, створення непросторових даних підприємств та їх впливу на навколишнє природне середовище та інші.

Для досягнення четвертої цілі планується: підвищення рівня медичного обслуговування, що забезпечить зменшення смертності та підвищення тривалості життя, забезпечити можливість отримання всіх рівнів якісної освіти для різних верств населення та інші.

Для досягнення сьомої цілі планується: скоротити поширення усіх форм насильства, суттєво зменшити обіг зброї та боєприпасів, покращення законодавчої бази, зменшення рівня корупції, запровадити механізми широкого громадського обговорення проектів та інше.

Українське сучасне суспільство характеризується великою кількістю різних проблем, значна їх кількість вимагає термінового вирішення. Ці всі проблеми є тісно взаємопов'язаними, а має бути комплексне їх вирішення.

Література:

1. Проект Закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html

2. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019 Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

3. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" від 12.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

4. "Learning and Skills for Sustainable Development: Developing sustainability literate Society", Higher Education Partnership for Sustainability, [2 Mar. 2011] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.upc.edu/sostenible2015/documents/laformacio/learningandskills.pdf>

*Тагієва В.О., магістр 1 року навчання
УІДМП,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Науковий керівник: Деліні М.М.,
д.е.н., доцент Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЗВИТОК РИНКУ ФІТНЕС ПОСЛУГ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах нестабільності розвитку економіки України важливим є становлення й розвиток різних сфер, які можуть впливати як на покращення економічної ситуації в країні через залучення інвестицій та грошових коштів, а також покращення якості життя населення шляхом зростання їхнього здоров'я.

На цей час намітилась тенденція до збільшення числа людей, які займаються різними видами рухової активності. За даними на 2017 р. клієнтами фітнес-клубів було 1,02 млн українців, що складає 2,4% населення України [1]. Це позитивно характеризує дану тенденцію, адже це може вплинути на покращення здоров'я населення та зростання тривалості та якості його життя.

Спортивна галузь вже досягла того рівня розвитку, коли впливає не тільки на фізичний стан населення, але й економічний стан країни. Економічний ефект досягається за рахунок залучення фінансових коштів у вигляді інвестиційних проектів та створення нових робочих місць. Крім того, за думкою Лукашук В. залучення молоді до спорту значно покращує людський капітал, знижує криміногенність соціальної обстановки в суспільстві, що також впливає на поліпшення економічної ситуації в країні. Також розвиток спортивного сектору ринку спричинює розвиток виробництва та продажу супровідних товарів як-то спортивного інвентарю, одягу та атрибутики [2].

Ринок фітнес-послуг України тільки починає формуватися, тому, що поки тільки 3% населення є споживачами. Однак, фахівці FitnessConnectUa прогнозують, що за сприятливих умов можна збільшити цю статистику.

Також немаловажним є те, що з кожним роком збільшується потреба у працівниках цієї сфери, зокрема, фітнес-інструкторах, що вирішує проблему ринку праці й сприяє розвитку економіки.

В Україні зараз активно почали досліджувати сферу фітнесу та можливі перспективи розвитку, а також започаткували розробку Єдиного фітнес стандарту, що дозволить підвищувати якість послуг та сприятиме формуванню культури фітнесу та здорового способу життя серед населення як у обласних, так і районних містах та сільській місцевості. Подальші дослідження будуть пов'язані з більш детальним вивченням ситуації в Україні щодо перспектив розвитку фітнес-індустрії.

Наразі, у 2018 р. в Україні діяло 1569 фітнес об'єктів, зокрема, найбільше у Києві (407), Харкові (171), Одесі (105), Дніпрі (92), Львові (84), Запоріжжі (62).

Таким чином, бачимо, що у столиці України нараховується найбільша кількість фітнес-клубів. Там же знаходяться найдорожчі. Одні з них – це 5 елемент, ЕБШ, Подольський, BodyArt fitness, CrossFit Banda, Dog & Grand Crossfit, Fizika, Fizmat, Gymmax, L Sektor TRX training club, Palestra. Звичайно, є й бюджетні клуби, наприклад, АТЛЕТІКО, Sport Life, OLIMPIA SPORT.

Також ми бачимо регіональне розшарування по Україні. Кількість в зазначених містах менше Києва більше ніж у 2 рази. Між Харковом та Одесою також є розрив достатньо великий, а ось між Одесою, Дніпром та Львовом вже не така велика різниця у кількості клубів.

Якщо порівнювати із показником за 2017 р., то побачимо, що кількість склала у Києві – 385 клубів, що дорівнює частці 27% всього ринку фітнес-клубів. Й ця цифра менше показника 2018 р. на 22 клуби. У Харкові у 2017 р. було 153 клубів, що на 18 менше показника 2018 р. В

Одесі за аналізований рік кількість клубів була на 10 менше ніж у 2018 р. – 95 клубів. Така сама тенденція спостерігається й у Дніпрі, Львові, Запоріжжі.

Отже, ми бачимо, що кількість фітнес-клубів має тенденцію до зростання, що позитивно характеризує ринок фітнес послуг й сприяє розвитку економіки, адже разом з цим відбувається подвійний позитивний ефект, коли, з одного боку, покращується стан здоров'я та якість життя населення, з іншого, розвивається сфера спортивних послуг, виробництво й продаж супутніх товарів для цього, покращується ситуація на ринку праці тощо. Все це дає можливість припустити, що розвиток ринку фітнес послуг може стати корисним при виході економіки України зі стану нестабільності.

Література

1. Приступа Є., Жданова О., Чеховська Л. Аналіз ринку фізкультурно-оздоровчих послуг у Львові. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2017. № 6. С. 79-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snsv_2017_6_18.
2. Лукашук, В. Значення спортивної галузі у зростанні добробуту країни. Персонал. – 2009. – №1. – С. 42-46.

УДК 338.2

***Толпежніков Р.О.**, д.е.н., доцент, декан
економіко-правового факультету
Маріупольський державний університет
Толпежнікова Т.Г., к.е.н., доцент кафедри
менеджменту зовнішньоекономічної та
інноваційної діяльності Донецький
державний університет управління
Балашов М.І., здобувач освітньо-наукової
програми підготовки доктора філософії
Донецький державний університет
управління
(м. Маріуполь, Україна)*

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні соціально-економічні умови наділяють ринок властивостями, яким притаманна постійно зростаюча складність та невизначеність. Більш того формується невизначеність загальних економічних процесів, що формується завдяки гібридним конфліктам, таким чином можна констатувати, що суб'єкти господарювання не мають цілісного уявлення про перебіг економічних процесів в умовах невизначеності. Класична методологічна позиція, що регламентує відносини підприємства і ринку ґрунтується на активній чи то пасивній адаптації потенціалу підприємства до існуючих ринкових умов. Проте в умовах гібридних конфліктів, у тому числі і економічних виникає необхідність діяти із проактивною позицією до процесів, що не можуть бути унормованими міжнародним правом, або міждержавними економічними відносинами. Таким чином, невизначеність економічних процесів, що спричиняють конфлікти в сучасних умовах, не можна вирішити лише маркетинговою функцією – функцією взаємодії, необхідно переходити на методологію забезпечення сталого розвитку підприємства – методологію управління забезпечення економічної безпеки на новому рівні.

Практика гібридних конфліктів показує що рефлексія на конфлікт не забезпечує надійного захисту. Треба розуміти, що в умовах гібридних конфліктів підприємство буде завжди суб'єктом впливу загроз, якщо воно не буде формувати власну стратегію протидії останнім. Таким чином можна узагальнити імперативи досягнення стану економічної безпеки підприємства:

- забезпечення певного рівня цінності суб'єкта господарювання
- забезпечення потенціалу підприємства;

- забезпечення відсутності впливу зовнішніх або внутрішніх загроз в системі управління підприємством на ринку відповідно до обраної стратегії.

В сучасних умовах діяльності підприємств в зоні військових конфліктів система економічної безпеки підприємства повинна забезпечити превентивний захист від негативного впливу переважно зовнішніх загроз у контексті із забезпечувальною системою економічної безпеки національного рівня. Метою забезпечення економічної безпеки підприємства є не лише мінімізація загроз розвитку бізнесу та забезпечення збереження майна підприємства, а в першу чергу створення цінності підприємства, як похідної від потенціалу підприємства. Створення цінності підприємства на засадах проактивного забезпечення економічної безпеки підприємства дозволяє нівелювати недоліки традиційних методик її забезпечення і перейти до системи проактивного управління економічною безпекою на підприємстві, яка ґрунтується на процесному підході в управлінні багаторівневої структури промислового підприємства з урахуванням в процесі формування стратегії забезпечення розвитку господарюючого суб'єкту кінцевих завдань на базі проактивної логіки, що дозволяє створити умови до вирішення перспективних завдань промислового підприємства в адаптаційному середовищі з вжиттям можливих ризиків. Побудова системи економічної безпеки підприємства в сучасних умовах має будуватися на наступних засадах: урахування засад національної, регіональної безпеки (стратегічна діяльність підприємства повинна враховувати принципи національної безпеки); проактивності (система повинна забезпечувати економічну та правову безпеку на підставі формування проактивних стратегій протидії ризикам, а не слідуючи адаптивній моделі нівелювання ризиків. Ризики за проактивним підходом необхідно випереджально визначати та нівелювати їх вплив завчасно); цінності (система забезпечення економічної безпеки повинна створювати у своєму функціонуванні нову цінність для ринку, для власників, для персоналу і споживача); системності та комплексності (кожен елемент системи забезпечення економічної безпеки має бути інкорпорованим у загальну систему формування економічного потенціалу підприємства); економічної ревалентності (заходи безпосереднього забезпечення економічної безпеки повинні функціонально відображати економічну доцільність досягнення безпечного рівня).

Таким чином визначившись з умовами забезпечення економічної безпеки на підприємстві, необхідно упорядкувати понятійний апарат управління процесом забезпечення економічної безпеки на підприємстві. На нашу думку необхідно виходити у розумінні забезпечення економічної безпеки у семантично-когнітивному зв'язку: забезпечення економічної безпеки підприємства – управління цінністю – управління потенціалом підприємства. Результатом управління потенціалом підприємства є створення умов реалізації стратегії розвитку на певний час за певних обставин. Оскільки питанням забезпечення економічної безпеки: достатність ресурсів, доступність ресурсів, нівелювання ризиків за рахунок конвергенції принципів управління та організації середовища проактивно налаштованих працівників.

Література:

1. Кириченко О.А., Сідак В.С. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. Київ: Університет «Крок», 2008. 403 с.
2. Коваленко О.В. Підходи до визначення поняття економічної безпеки підприємства / *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. №1. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_2016_1_65.pdf (дата звернення 11.02.2018).
3. Козаченко Г.В., Адаменко Т.М. Економічна безпека підприємства: аналіз наявних визначень. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2015. № 1 (69), ч. 1. С. 69-79.

СЕКЦІЯ 2. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ЯК ЧИННИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

УДК 004:631

*Бабічева О.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕВАГ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Сучасний рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій в Україні не відповідає наявному значному потенціалу та попиту на їх реалізацію у всіх сферах життя країни, хоча беззаперечним є факт, саме ці технології є найважливішим фактором стимулювання економічного зростання, розширення конкуренції, розвитку громадянського суспільства і підвищення зайнятості населення,

Нагальна потреба вдосконалити та реалізувати державну політику у сфері інформатизації пов'язана з необхідністю подолання «цифрового розриву», оскільки відповідно до останнього Звіту про розвиток глобальних інформаційних технологій Всесвітнього економічного форуму (2016 р.) за інтегрованим показником їх статусу - Індексу готовності до мережі (NRI), Україна посіла шістдесят четверте місце серед 139 країн та посіла 76 місце за рівнем проникнення в Інтернет.

В останні два роки намітились певні позитивні зрушення в цій сфері. За даними дослідження Factum Group Ukraine станом на вересень 2019 р. вже 71% населення (22,96 млн. осіб) України регулярно користувались Інтернетом, однак це нижчий рівень, ніж в більшості країн Західної і Східної Європи. Так, в середньому в країнах Європи рівень охоплення користувачів Інтернетом в 2019 році становив 87,7%. Ще гірше стан забезпечення інтернетом сільського населення. Лише 58% населення сіл регулярно користувались інтернетом в 2019 році (проти 53% у 2017 році). Однак саме інформаційно-комунікаційні технології створюють додаткові можливості для розвитку не лише виробництва та збуту сільськогосподарської продукції, а й підприємництва (самозайнятості) у сфері зеленого туризму, народних промислів, створюють можливості підвищення якості сільської медицини та освіти, адміністративних соціальних послуг тощо.

Сьогодні значна кількість керівників сільського господарства розуміють переваги інформатизації бізнесу. Однак розповсюдженню інформаційно-комунікаційних технологій часто заважають невеликі масштаби та фінансові можливості підприємств, недостатня кваліфікація керівників та персоналу, географічне розташування та напрямок товаровиробника, розповсюдження Інтернету на ринках товарів. Існує прямий взаємозв'язок між розміром сільськогосподарських підприємств та тим, наскільки вони використовують прогресивні інформаційні технології. Так, агрохолдинги та великі підприємства використовують електронне управління документами та облік, мобільні додатки для управління машинно-тракторним парком, оптимізацію споживання палива, насіння та засобів захисту рослин, комплекс інструментів інтернет-маркетингу, а саме: корпоративний сайт, пошуковий маркетинг та SEO оптимізацію, медіа та контекстну рекламу, просування в соціальних медіа та Інтернеті, прямий маркетинг електронною поштою. Це економить час і працю, підвищує загальну ефективність діяльності.

Малі та середні підприємства, фермери та приватні селянські господарства зазвичай застосовують лише деякі елементи інтернет-маркетингу. Найчастіше фермери та власників малого бізнесу використовують сторінку в соціальних медіа для розповсюдження інформації про товар/ послугу, підприємство, для створення спільноти однодумців, котрі з часом можуть стати кооперативами та асоціаціями. Малий і середній бізнес все частіше використовують Інтернет-портали та маркетплейси, щоб просувати товари B2B. Інтернет-сайти щодня дозволяють виробникам, постачальникам та іншим зацікавленим сторонам укладати

взаємовигідні угоди з купівлі-продажу сільськогосподарської продукції та супутніх товарів. Важливість онлайн-сільськогосподарських ринків зростає як для споживачів, так і для виробників, оскільки їх використання має певні переваги. Для виробників це: більший заробіток, ніж при продажу з поля або сховища (на 10-30%); додатковий канал збуту з можливістю продажу 10-40 тонн продукції на день; контроль процесу онлайн-торгівлі; постійна інформація про ситуацію на ринку; зберігання продукції в контрольованих умовах. Перевагами для клієнтів є висока якість продукції, ціни виробників; можливість безготівкових платежів та отримання облікової документації.

Незважаючи на значні переваги використання прогресивних Інтернет-технологій в сільському господарстві темпи їх впровадження нижчі, ніж в інших галузях. Тому для поширення використання інформаційно-комунікаційних технологій в аграрній сфері пропонується:

- розробка відповідних освітніх програм в системі вищої та професійної освіти, дорадництва для підвищення кваліфікації аграріїв в сфері Інтернет-технологій;
- розробка веб-ресурсів з наявністю усієї необхідної для фермерів інформації про інтернет-маркетинг та безкоштовного програмного забезпечення (наприклад, список провайдерів безкоштовного хостингу для розміщення простих сайтів, безкоштовних дошок об'яв);
- надання безкоштовних шаблонів дизайну сайту, які не потребують від користувача додаткових навичок у програмуванні;
- залучення територіальних громад для поширення знань користувачів Інтернет особливо в світлі розвитку мобільного Інтернету, появи зв'язку 4-G;
- розвиток електронного урядування та сфери телекомунікаційної інфраструктури;
- формування і реалізація чіткої державної політики в сфері інформатизації і, зокрема, розвитку інтернет технологій в сільських районах.

*Іська О.В., магістр 1 року навчання,
УІДМП, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: Шинкарук Л.В.,
д.е.н., професор, член-кореспондент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЗВИТОК РИНКУ ЯБЛУК В УКРАЇНІ

Ефективність функціонування ринку яблук в Україні є необхідним для забезпечення потреб населення у даному виді продукції АПК. Визначення позитивних та негативних чинників, що впливають на розвитку цього напрямку сільськогосподарського виробництва, а також вивчення кон'юнктури та цінової залежності є актуальними завданнями сьогодення. Дослідження ринку яблук є важливим зважаючи на світові виробничі процеси, що пожвавлюють зміни у даній галузі, а також на вітчизняну ринкову ситуацію.

Як відомо, відносний занепад українського ринку яблук припадає на початок ХХ століття, разом із першочерговою зацікавленістю виробників саме у іноземних сортах. Більшість з останніх не виживає в умовах українського аграрного клімату. Таким чином, плоди споживалися населенням виключно у літню пору року. Тож, обсяги споживання продукту у свіжому вигляді були значно низькими, що призвело до знеохочення виробників та повільних темпів розвитку галузі. В той же час, результати виведення вітчизняних сортів яблук здобули неабияку прихильність з боку споживачів. Так, наприклад, саме в цей час було створено такі цінні сорти яблук, як «Антонівка» і «Грушівка» [1, с. 43].

За рівнем виробництва та площами плодоносних насаджень яблука займають друге місце у світі, тоді як перше – банани. Так, у Польщі станом на 2018 рік було вироблено близько 4,5

млн тон яблук, а в Європейському Союзі загалом – 12,5 тон. Якщо порівнювати з врожаєм 2017 року, бачимо, що ЄС значно наростив обсяги виготовлення продукції, тоді як Польща зібрала рекордний врожай у галузі.

Проте, варто зазначити, що дефіцит пропозиції яблук на європейських ринках досі помітний, більшою мірою через наслідки неврожаю 2017 року. Загалом, головними країнами-експортерами яблук за підсумками 2018 року можна чітко визначити наступні: США - 731 тис. тон, Чилі – 650 тис. тон за 7 місяців, Польща – 500 тис. тон за 8 місяців, Італія – 393 тис. тон за 8 місяців, Франція – 296 тис. тон за 9 місяців 2018 року. Щодо імпоротної ситуації у світі бачимо наступне: Росія – 589 тис. тон за 8 місяців, Німеччина – 452 тис. тон за 9 місяців, Велика Британія – 314 тис. тон за 9 місяців, Нідерланди – 246 тис. тон за 8 місяців. Щодо України, то порівняна активізація на зовнішньому ринку сприяла покращенню експортних позицій та досягненню найвищого показника з 2010 року. Таким чином, середня експортна ціна у 2018 року сягала 350 дол/т, тоді як відповідні показники щодо польської продукції дорівнювали 405 дол/т. Рівень імпорту рекордно знизився з часів 2005 року, і сягнув 2 тис. тон [3].

Слід відзначити, що серед сільськогосподарських підприємств України основну масу плодів яблуні вирощують господарства недержавної форми власності – 94,4%, з них 71% господарські товариства. Кількість цих підприємств становить 58% (до 166 одиниць). Вони займають найбільші площі плодоносних насаджень (21,9 тис. га) і є прибутковою організаційно-правовою формою господарювання – рівень рентабельності у 2015 р. склав 50,7%. Господарства населення реалізують яблука переважно на стихійних та придорожніх ринках – 20-25%. Основна частка плодів, які ними вирощуються (65-70%), використовується для власного споживання. Ціни на яблука, вирощені домогосподарствами дещо нижчі, ніж ціна імпортованої продукції. Відстежуються зміни оптових цін на яблука у регіональному розрізі, що пояснюється різницею в обсягах вирощування, чисельності населення, затребуваності переробних підприємств. Найдорожче вони реалізовувалися в Кіровоградській, Волинській областях та Чернівецькій – від 6,7 до 8,4 тис. грн [2].

Отже, ринок яблук в Україні станом на сьогодні не можна охарактеризувати як організований, що дається взнаки перш за все при пошуку каналів збуту товару. Стосовно вітчизняних регіональних ринків виробництва яблук, то слабкі можливості зберігання, сортування та пакування продукції, цінова ситуація через неузгодження інтересів всіх учасників ринку є головними перепонами на шляху до ефективного вирощування та збуту. Окрім того, українські виробники не мають можливості до розширення експортних каналів внаслідок конкуренції з боку польських колег, які є головними експортерами європейського та азіатського ринків, і залишаються привабливими завдяки відносно низькій вартості своєї продукції.

Література:

1. Смиренко Л.П. Крымское промышленное плодоводство. – Т. 1 / Л.П. Смиренко. – М., 1912. – 740 с.
2. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ukrsadprom.org/blog/svitovyyj-rynok-yabluk-u-pidsumkah-roku/>
3. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2017/15_2017/15.pdf

Кендус Д.І., аспірант кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

СОЦІО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Сприяння економічному розвитку країни крайнє міцно з'єднано з проблемами забруднення та занепадом навколишнього середовища, вивчення природних ресурсів, кліматичний дисбаланс – все це призводить до проблем пов'язаних зі здоров'ям населення та зменшенням можливості до подальшого просування.

Постійне зростання населення, промислового і сільськогосподарського виробництва, споживання природних ресурсів може привести до перетину такої неперенесеної системи як підтримують життя людства.

Суспільство потребує нову концепцію розвитку, яка допоможе вирішити соціальні, фінансові, кримінальні та інші проблеми і приведе до кількісного зростання суттєвих, якісних і реальних покращень.

На думку Н. Кеннет, лише “зелена” економіка здатна стабілізувати економічні системи і збалансувати інтереси чоловіка, природи і ефективного використання ресурсів.

Перехід на “зелену” економіку – не шлях до сталого розвитку. Згідно з “Енергетичною стратегією чого” до 2020 року ЄС мав за межу скоротити викиди надлишкових газів щонайменше на 20%, збільшити частку поповнювальних джерел енергоощадження на рівні 20% і більше. Європейські країни до 2050 року можуть відмовитися від використання нафти, природного газу та вугілля, під час згорання яких в атмосферу викидається вуглекислий газ.

Досвід країн ЄС доводить що проведення державної політики сталого розвитку потребує координації зусиль не тільки органів виконавчої влади, але й широкого кола громадських організацій, ЗМІ, “зеленого” бізнесу тощо. Згідно з угодою про політичну асоціацію України та ЄС передбачалось впровадження самого економічного розвитку та ліха підлість “зеленої” економіки.

На думку більшості експертів вирішальним чинником у формуванні “зеленої” економіки та забезпеченні сталого розвитку має стати те, що в перспективі основу її природно ресурсного потенціалу повинні скласти не природні копалини, а відновлювальні види ресурсів з активізацією використання їх екологічних та соціальних функцій. Провідними секторами у цьому повинні стати органічне землеробство, лісове господарство, реакційний комплекс, туристичний сектор, креативна економіка тобто весте, що формує основу “зеленої економіки”.

Для формування зеленої економіки в Україні повинна бути кардинально змінена концепція використання її природноресурсного потенціалу. Експлуатація невідновлювальних природних ресурсів країни повинна поступово замінюватися використанням відновлювальних природних факторів. Лідерами переходу країни до “зеленої” економіки та сталого розвитку повинні стати сектори економіки, виробничу основу яких становлять відновлювальні види природних факторів, а саме: лісове господарство, органічне землеробство, біоенергетика, реакція та туризм, інформаційна медицина, креативна економіка(мистецтво, спорт, архітектура та ін.)

Сучасні світові тенденції зміни соціально економічної кон'юнктури (усвідомлення необхідності використання соціальних та екологічних послуг екосистем, зростання попиту та підвищення цін на агропродукцію, збільшення цін на енергоносії тощо) формують сприятливі передумови для випереджувального розвитку секторів економіки, що базуються на використанні відновлювальних природних факторів. Про те успішне формування “зеленої” економіки можливе лише на основі цілеспрямованої державної політики. підтримки напрямків сталого розвитку в поєднанні з ефективним мотиваційним механізмом постановки і досягнення адекватних цілей і завдань.

Головне гасло "зеленої" економіки — переходити від фінансування охорони довкілля до того, щоб давати можливість бізнесу заробляти на охороні довкілля, а суспільство через органи державної влади й місцевого самоврядування створювало можливості для цього.

"Зелена" економіка дає інструменти, щоб бізнес міг розвиватися, зменшуючи при цьому використання природних ресурсів і шкідливий вплив на довкілля, але отримуючи прибуток і створюючи нові робочі місця".

*Кошель В.В. магістр 1 року навчання,
УІДМП, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: Шинкарук Л.В.,
д.е.н., професор, член-кореспондент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ГІДРОПОННА ТЕХНОЛОГІЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Серед сучасних методів вирощування культур гідропоніка займає особливе місце як екологічно безпечна, ресурсозберігаюча, яка має великий потенціал технологія, подальший розвиток і вдосконалення якої допоможе вирішити глобальні проблеми людства, включаючи найбільш значиму серед них - забезпечення продовольством зростаючої кількості людей. Якщо на початку ХХ-го століття населення Землі становило 1,5 мільярда чоловік, то на 2050 рік відмітка може досягнути 9 мільярдів [1].

Така ситуація вимагає подальшого підвищення продуктивності в аграрному секторі, що в умовах застосування традиційних технологій призвело до інтенсивного використання добрив і пестицидів, що насичують ґрунт небезпечними хімічними речовинами. Внаслідок кліматичних змін величезні території, відведені під землеробство, страждають від посухи. Генетично модифіковані продукти не можуть повністю забезпечити споживчий ринок, а їх вплив на наш організм не можна вважати повністю вивченим. Всі ці фактори підтверджують необхідність пошуку нових, більш ефективних методів вирощування культур, одним з яких може стати гідропоніка [2].

На сьогоднішній день гідропонна технологія отримала загальне визнання і широко поширилася в багатьох країнах світу. Лідерами в цій сфері є такі країни як Нідерланди, Франція, Великобританія, Ізраїль, Канада, Австралія, де протягом декількох десятиліть експериментальним шляхом проводились пошуки і розробки досконаліших, адаптованих до місцевих умов і відповідають певним вимогам споживчого ринку способів безпідставного вирощування культур [3].

Нідерланди - країна, де розроблені передові технології і вирощуються кращі гідропонні культури, добре відомі не тільки в державі, а й далеко за її межами. Нідерландські квіти, вирощені із застосуванням гідропонних технологій, дуже популярні і незмінно користуються великим попитом у всьому світі. Нідерланди залишаються найбільшим постачальником квіткових рослин на світовому ринку, а виробництво квіткової продукції являє собою дуже важливу галузь в народному господарстві країни [4]. Це особливо вражає, якщо взяти до уваги кліматичні особливості Нідерландів - холодний і тривалий зимовий період з короткими і нечисленними сонячними днями. В таких умовах необхідно забезпечувати рослини додатковим підігрівом і освітленням.

Масштаби розвитку гідропоніки як способу рослинництва в Нідерландах пояснюються сумним результатом руйнівної діяльності людини, культивування сільськогосподарських рослин призвело до ерозії ґрунтів, їх руйнування, а також накопиченню в них хвороботворних організмів. В результаті традиційне рослинництво перетворилося в дуже ненадійний і ризикований вид трудової діяльності. Тому в 70-і роки минулого століття нідерландські фермери поступово перейшли на гідропонні технології, які виявилися для них більш перспективними і прибутковими. Гідропоніка дозволила повністю знизити ризик втрати врожаю в результаті несприятливих умов навколишнього середовища, уникнути можливих ґрунтово-генетичних захворювань культур і підвищити рівень рентабельності виробництва.

Подібний досвід розвитку тепличних господарств із застосуванням безпідставних технологій рослинництва існує і у Франції. Організовані урядом науково-дослідні установи проводять численні експерименти з гідропонною культивацією, порівнюючи отримані результати і аналогічні показники, досягнуті при вирощуванні різних культур в традиційних ґрунтових господарствах. Підсумок передбачуваний: гідропонні методи перевершують звичайні технології за показниками зростання, врожайності і якості продукції. Саме якість сільськогосподарських продуктів дуже цінується у Франції, тому гідропоніка як спосіб отримання органічної їжі набуває все більше прихильників серед фермерів і громадськості. Висока конкуренція на ринку збуту продукції сприяє активному впровадженню передових технологій, що також вітається і заохочується матеріально урядом країни [5].

Великобританія, де кілька десятиліть тому був розроблений перший з методів гідропоніки N.F.T. (Техніка живильної плівки), демонструє власний алгоритм співпраці фермерів і уряду. Центр передових гідропонних технологій знаходиться на північному сході Великобританії, в Стокбридж-Хаусі. Він фінансується не тільки урядом, але і вкладами фермерів, які займаються рослинництвом із застосуванням гідропоніки на комерційній основі. Принцип N.F.T. складається в повній відсутності субстрату (гравію, щебеню, моху, деревної тріски і т. п.), коли рослини розміщуються безпосередньо в пластикових трубах, по яких і подається живильний розчин [6]. Завданням центру є визначення причин виникнення практичних проблем та їх вирішення, а також розробка нових гідропонних технологій, дослідження дії поживних речовин на нові культури і ін. Для подальшого розвитку гідропоніки в країні розроблені першокласні сучасні теплиці, оснащені комп'ютерними технологіями, контролюючими харчування і параметри навколишнього середовища. Англійські фермери, які застосовують безпідставні технології вирощування культур, складають гідну конкуренцію представникам інших стан на Європейському ринку [7].

Гідропоніка в Ізраїлі дуже давно була визнана найбільш дієвим і доцільним методом підвищення продуктивності сільського господарства. Ізраїльтяни на практиці підтвердили високий рівень кваліфікації в області розробки передових аграрних технологій, перетворивши пустельні землі в квітучий сад. І хоча крапельне зрошення, створене і успішно застосовується в Ізраїлі, його не можна зарахувати до гідропонного методу, воно, тим не менш, визнано одним з найважливіших досягнень в галузі землеробства за останні 35 років.

Ізраїльські вчені, одним з яких був доктор Х. Софер, встановили, що при насиченні киснем живильного розчину, що подається до коренів рослин, можна досягти більш високих темпів зростання, збільшити врожайність культур і навіть підвищити їх опірність до різних захворювань. Особливо ефективним цей метод виявився при вирощуванні рослин з живців. Таке відкриття виявилось дуже важливим для подальшого вдосконалення гідропонних технологій, так як довело важливість кисню для успішного розвитку культур [8].

Австралія, де гідропоніка успішно застосовується вже не одне десятиліття, міцно увійшла в кількість найбільших експортерів в країни Тихоокеанського регіону як постачальник рослинної продукції, вирощеної за допомогою безґрунтових технологій. Улюблена культура, яка вирощується австралійськими фермерами гідропонним методом - це полуниця [9].

Австралійців можна зустріти на будь-якій виставці або конференції по гідропоніці. Вони одними з перших оцінили і застосували цю технологію, як найбільш відповідну їх кліматичними особливостями. Сьогодні Австралія - одна з провідних країн в області виробництва гідропонного обладнання.

Література:

1. Tilman, D., Cassman, K. G., Matson, P. A., Naylor, R., and Polasky, S. (2002). Agriculture sustainability and intensive production practices. *Nature* 418, 671–677. DOI: 10.1038/nature01014
2. Chen, J. (2007). Rapid urbanization in China: a real challenge to soil protection and food security. *Catena* 69, 1–15. DOI: 10.1016/j.catena.2006.04.019
3. Veronesi, F., Pfister, S., van Zelm, R., and Hellweg, S. (2017). Biodiversity impacts from water consumption on a global scale for use in life cycle assessment.
4. Schiavon, M., Dall'acqua, S., Mietto, A., Pilon-Smits, E. A. H., Sambo, P., Masi, A.,

et al. (2013). Selenium fertilization alters the chemical composition and antioxidant constituents of tomato (*Solanum lycopersicon* L.). *J. Agric.*

5. Балашова І.Т., Сирота С.М., Козар Є.Г., & Пінчук О.В. (2017). Технології майбутнього в овочівництві захищеного ґрунту: багатоярусна узкостелажних гідропоніка. Вісник аграрної науки, (3 (66)), 71-74

6. Burrage, S.W.. (1993). Nutrient Film Technique in protected cultivation. *Acta Horticulturae*. 23-38. 10.17660/ActaHortic.1993.323.1.

7. Graves, Chris. (2011). The Nutrient Film Technique. 10.1002/9781118060728.ch1.

8. Луценко, Е. В. (2005). Перспективы выращивания томатов на закрытом грунте по технологии малообъемной гидропоники. Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета, (10), 172-176

9. Білик Ю.М., Мартинюк А.В. 2017р. Гідропоніка – минуле, сучасність і майбутнє

Нагорний В.В., к.е.н., доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Будь-яке сільськогосподарське підприємство, реалізуючи свої економічні цілі, зачіпає інтереси громад та впливає на рівень розвитку регіону присутності, а розвинене суспільство з гідними умовами життя та роботи є необхідною умовою для зростання та розвитку агробізнесу. Для сучасних компаній політика КСВ являє собою взаємовигідне партнерство бізнесу, держави і суспільства.

Корпоративна соціальна відповідальність – це широке поняття, що приймає різні форми в залежності від кожного підприємства, його місцезнаходження, галузей та цілей діяльності. У загальному можна сказати що КСВ - це відповідальність організації за вплив своїх рішень та діяльності (продукти, послуги, процеси) на суспільство і навколишнє середовище на основі прозорості і етичної поведінки організації, яка допомагає сталому розвитку, здоров'ю та добробуту суспільства, зважає на очікування зацікавлених сторін, не суперечить відповідному законодавству та міжнародним нормам поведінки, поширена в усій організації і практикується у відносинах організації (в рамках сфери свого впливу).

Аналіз світової практики та наукових публікацій показав, що існує значна кількість методологічних підходів до проведення оцінки КСВ. В Україні поширеним індексом оцінювання КСВ є Індекс прозорості, за яким оцінюється прозорість та навігацію сайтів підприємств, висвітлення та доступність інформації щодо КСВ, нефінансові звіти опубліковані на сайтах компаній. Індекс прозорості передбачає присвоєння балів за інформацію щодо політики КСВ та публікування результатів її впровадження, за такими напрямками: права людини, захист навколишнього середовища, відносини з громадами, управління, відповідальне споживання.

Лідерами за Індексом прозорості в Україні є: ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ДТЕК, ДП «НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Арселорміттал Кривий Ріг», ДП «НАЕК «Укренерго», ТОВ «Лайфселл», ПАТ «НАК Нафтогаз України», ТОВ «Нова пошта», СКМ, ПАТ «Карслсберг Україна»

Головними напрямки стимулювання українських підприємств до впровадження програм КСВ є: запровадження пільгового оподаткування, послаблення адміністративного тиску, пропозиції з боку місцевих органів влади щодо програм соціального розвитку регіону. Вагомими стимулами для компаній також є публічне визнання, висвітлення позитивних прикладів впровадження КСВ, підвищення рівня довіри і лояльності споживачів, громади, більш тісні стосунки з неприбутковими організаціями.

В Україні політику КСВ реалізує більшість підприємств, близько 83%. Серед них, майже половина (55% опитаних компаній, які впровадили КСВ) впроваджують її через моральні міркування компанії, трохи менша частина (26% та 23% відповідно) через те, що це покращує репутацію компанії та допомагає збільшенню лояльності персоналу. Причиною може бути те, що підприємства ще не досить обізнані в тому, що КСВ позитивно впливає на імідж, репутацію компанії та на покращення фінансових показників. Третина опитаних компаній до КСВ відносять допомогу воїнам АТО, мешканцям зони АТО та благодійність. Тобто, вони прагнуть допомогти в розв'язанні гуманітарних проблем, покращити соціально-економічну ситуацію в країні, яка сталася в наслідок анексії Криму та конфлікту на Сході України. Для меншої частини опитаних підприємств мотивом для впровадження політики КСВ є запровадження інновацій та збільшення продаж (відповідно 12% та 11%).

В Україні корпоративна соціальна відповідальність знаходиться на стадії розвитку. Проте частка компаній, які реалізують політику КСВ, лише половина мають свою стратегію соціальної відповідальності та ще менша частина має бюджет на її виконання, 52% та 24% відповідно. Лише 12% підприємств користуються системою показників вимірювання результативності провадження політики КСВ, а нефінансові звіти готує лише 13% компаній.

Серед підприємств України політика КСВ поширена в напрямку трудових відносин, екології, боротьби з корупцією та відносин зі споживачами: трудові відносини: підвищення заробітної плати, премій, гнучкий графік роботи, програми для професійного розвитку працівників; екологія: запровадження енергозберігаючих технологій та заходів зі сортування, утилізації сміття; боротьба з корупцією: третина опитаних підприємств не давала хабарів за розв'язання проблем та стільки ж компаній готові віддати певну частину прибутку на боротьбу з корупцією; відносини зі споживачами: підтримка якості продукції, розміщення правдивої інформації, «гаряча лінія» для споживачів та запровадження системи управління скаргами.

Сільськогосподарські підприємства, агрохолдинги вважають, що головне завдання КСВ – покращити лояльність громади до своїх підприємств, тобто, вони піклуються також про жителів сіл, в яких беруть в оренду сільськогосподарські землі, а не лише про своїх працівників. Найбільш поширеними напрямками допомоги громадам є благоустрій території та благодійність.

Під час розвитку механізму корпоративної соціальної відповідальності необхідно регулярно проводити аналіз та враховувати зміни у структурі підприємства, рівнях впливу стейкхолдерів та соціального діалогу, що дозволить оцінити соціальну конкурентоспроможність компанії.

Розробка та впровадження КСВ на підприємстві має відбуватись на добровільних засадах, адже надмірне втручання держави в оперативну діяльність компаній позбавляє соціальну спрямованість діяльності. Також важливо щоб політика КСВ розроблялась та впроваджувалась на основі соціального діалогу між державою, громадськими організаціями та представниками бізнесу.

*Молдаван Л.В., д. е. н., професор,
Заслужений економіст України, гол. наук.
співр. відділу форм та методів
господарювання в агропродовольчому
комплексі ДУ «Інститут економіки та
прогнозування НАН України»*

РЕГУЛЬОВАНИЙ РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЧИННИК ІНКЛЮЗІЇ СЕЛЯН В СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Сільськогосподарські землі не є відтворювальним чинником виробництва, їх не можна створювати штучно, вони обмежені у просторі і пропозиція цих земель обмежена. Зазначене вимагає особливих правил доступу до земель сільськогосподарського призначення, їхнього розподілу та використання. Водночас особливості природного ресурсу сільського господарства у поєднанні з просторовою розосередженістю сільськогосподарських угідь диктують необхідність збереження розселення сільськогосподарського населення як основи колонізації сільськогосподарських територій, що є важливим чинником територіального розвитку країни в цілому.

Звідси випливає, що земельні відносини в аграрному секторі не виступають самодостатньою економічною і юридичною категорією, а розглядаються у взаємозв'язку з аграрною політикою щодо організаційної господарської структури і всієї системи ринкових відносин в аграрному секторі та механізмів соціального захисту селянства. Особливості цього взаємозв'язку забезпечуються високим рівнем регламентації всіх аспектів земельних відносин [1]. Проведений огляд земельного законодавства різних країн дозволяє виокремити найбільш загальні з них.

1. Право на придбання земельної ділянки для ведення сільського господарства шляхом купівлі і/або оренди законодавством у світовій практиці надається фізичним особам, які проживають на території їх розміщення, або на невеликій від них відстані (в Данії – 10–25 км). Нерідко встановлюються вимоги і до терміну проживання у сільській місцевості (Данія – не менше 8 років).

Обмеження придбання сільгоспугідь юридичними особами обумовлюється тим, що змінити структуру власності такої особи досить легко, а це в свою чергу робить неможливим контроль за виконанням встановлених законом вимог до землекористувачів. Крім того це робить можливим придбання земель сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами через участь у створенні спільних підприємств, купівля акцій і в інші способи.

В окремих випадках право купівлі (оренди) може набувати і юридична особа, якщо вона є формою об'єднання селян-власників земельних ділянок для спільного ведення сільськогосподарської діяльності (наприклад, GAEC і EARL у Франції, виробничі кооперативи в Італії, Польщі, сімейні корпорації в США).

2. Покупці (орендарі), як окрема фізична особа, так і кожен член об'єднання, зобов'язані працювати безпосередньо в господарстві на сільськогосподарських роботах. Вони не можуть обмежуватися лише управлінською діяльністю. Якщо у великому фермерському господарстві суміщення управлінських і технологічних функцій за обсягом неможливе, для виконання перших з них наймається виконавчий директор.

3. Важливою законодавчою нормою є кваліфікаційні вимоги до покупців (орендарів) земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Вони повинні мати:

- сільськогосподарський диплом або інший професійний документ;
- встановлений термін професійного стажу (Франція – не менше 5 років);
- певні засоби виробництва, зокрема свійських тварин тощо.

Саме відповідність зазначеним вимогам, а не запропонована ціна чи орендна плата є пріоритетними критеріями оцінювання претендентів, що беруть участь в акції з продажу (надання в оренду) земельних ділянок сільськогосподарського призначення. При цьому

привілейоване право на купівлю (оренду) земельної ділянки мають члени родини, фермери-сусіди, фермери-орендарі та їхні спадкоємці.

Зазначеним вище вимогам повинні відповідати і спадкоємці ферм. У разі, якщо ними є кілька осіб, право на землю набуває той, у кого вища кваліфікація. Якщо його підготовка не відповідає вимогам закону, успадкована ферма має бути тимчасово передана в оренду до набуття ним необхідної кваліфікації.

4. *Ще однією особливістю світової законодавчої практики є заборона або обмеження, які практично унеможливають купівлю (оренду) сільськогосподарських земель іноземцями.* В одних країнах це забезпечується національним (країни ЄС, Японія, Австралія), в інших – регіональним законодавством (США, Канада).

Найбільш поширені норми обмеження для іноземців:

- проживання іноземця у сільській місцевості країни упродовж встановленого терміну і набуття громадянства (Франція – 7 років, Кентуккі, США – 8 років);
- кваліфікаційні вимоги, про які йшлося вище;
- доступ лише до вільних земель з метою їх сільськогосподарського освоєння (Нова Зеландія);
- купівля (оренда) земельних ділянок лише для науково-дослідницької роботи (Міннесота, США).

5. *Забороняється купівля земельних ділянок сільськогосподарського призначення як спосіб збереження капіталу та спекулятивного збагачення.* Особа, яка купує земельну ділянку, зобов'язана обробляти її сама або сім'єю, а не передавати право користування нею іншим особам. Забороняється також перепродувати придбану ділянку упродовж перших 8-15 років з метою заробляння грошей.

6. Водночас із закріпленням права на купівлю (оренду) сільськогосподарських земель за фермерами *законодавство сприяє формуванню життєздатних господарств шляхом унормування їх мінімальних і максимальних розмірів та механізмів уникнення черезполосся, запровадження стимулів до об'єднання власників (орендарів) для спільного обробітку угідь і ведення господарської діяльності.* У Німеччині мінімальна ділянка (власна чи орендована) має становити 1 га, максимальна – 400–500 га залежно від умов федеральних земель, у Польщі – від 1 до 300, а із спадком – до 500 га. В Іспанії обмеження становлять для зрошувальних земель – 50 га, екстенсивних пасовищ – 100 га. У Данії верхньою межею землекористування (свого чи орендованого) є 150 га. Випадки збільшення площ угідь допускаються спеціальним рішенням лише у разі вимог специфічного виробництва (напр., необхідність розширення угідь для кормо- виробництва) та за умови, якщо на землі придбання ніхто не претендує. У Японії мінімальним розміром є 0,5 га угідь. У США це питання вирішують штати. У штаті Вашингтон, наприклад, обмеження становить для індивідуальних ферм – 130 га, сімейних – 260 га.

7. У багатьох країнах *регламентація розміру землекористування пов'язується з ефективною зайнятістю працівників-членів фермерських господарств.*

У Франції мінімально оптимальним є господарство, що забезпечує повну зайнятість 2-х осіб і доход, який задовольняє їхні потреби й утримує від переходу в інші сфери зайнятості. Середній по країні розмір такого господарства становить 25 га. Залежно від зони встановлено коефіцієнт відхилення «вгору-вниз» у 30%. Водночас, у разі об'єднання фермерів у товариства для спільного ведення господарства (GAEC, EARL й інші), загальна площа складених ними ділянок не може перевищувати 6 мінімальних розмірів.

8. *Ідеологія регулювання ціноутворення і формування розміру орендної плати має за мету збалансоване вирішення двох завдань – не допустити демпінгу ціни в інтересах фермера, який продає (здає в оренду) свою земельну ділянку, з одного боку, а з другого – запобігти спекулятивним операціям на ринку земель сільськогосподарського призначення в інтересах їхнього покупця (орендаря), який приймає «естафету» виробника продукції.* Існують різні механізми збалансування інтересів покупця і продавця, орендаря й орендодавця. У багатьох країнах це досягається шляхом унормування «коридору цін», у межах якого формується ціна купівлі-продажу. У разі виходу за межі «коридору» включається інтервенційна діяльність державних інституцій з регулювання ринку.

У Великобританії, наприклад, орендар і орендодавець, можуть домовитися між собою про розмір орендної плати. Однак такий договір буде нотаріально завіреним лише після його розгляду і затвердження місцевою владою у разі, якщо вона (орендна плата) відповідає унормованим у країні стандартам. Аналогічний підхід у Франції й інших країнах. Влада контролює орендну плату шляхом встановлення стандартних або максимальних її розмірів у Нідерландах, Іспанії, Бельгії, Португалії, Японії. При цьому орендна плата розраховується у грошовій формі, виходячи з потенційного урожаю і цін на сільськогосподарську продукцію за минулий рік.

У США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії ринок оренди земель сільськогосподарського призначення є більш ліберальним. При цьому центральні виконавчі органи країн утверджують можливі варіанти розрахунків орендної плати на вибір (у США профільним міністерством рекомендовано 8 таких варіантів).

9. Інституалізація «правил гри» на ринку земель сільськогосподарського призначення супроводжується створенням структур, які контролюють дотримання законодавчих норм. У Франції ці повноваження виконує Агентство з управління земельними ресурсами та розвитку сільських територій (SAFER) – інституція, «що регулює і орієнтує ринок сільськогосподарських земель» з метою полегшення початку професійної діяльності фермерських господарств, особливо молодих; збільшення площ землекористування фермерських господарств до оптимального (обґрунтованого для кожної зони) розміру; перегрупування земельних ділянок між господарствами і ліквідації черезсмужжя; упередження спекуляції сільськогосподарськими угіддями тощо [2].

Для виконання своїх функцій SAFER наділена правами:

- пріоритетної купівлі земельних ділянок, які виставляються на продаж, проведення на них, за необхідності, меліоративних робіт і продажу їх упродовж 5 років, вибираючи варіант, який найбільше відповідає зазначеним вище цілям закону;
- здійснення експертизи всіх проектів купівлі-продажу землі з позицій їх відповідності законодавству, щоб не допустити надмірної концентрації угідь в одних руках чи, навпаки, подрібнення земельних ділянок, купівлі земель на далекій відстані від проживання;
- відміни угоди купівлі-продажу, в тому числі через суд, якщо вона виходить за межі встановлених в регіоні мінімальних і максимальних цін;
- створення за рахунок викупу земельних ділянок земельних резервів для громадських потреб тощо.

Спеціалісти низових (районних) структур SAFER «моніторять» оборот земельних ділянок; проводять експертизу земельної власності; здійснюють оцінку потенціалу господарства, в якому продається земля, і господарства, яке набуває земельну ділянку; вирішують проблеми обміну земельними ділянками; обговорюють ціну з продавцем; візують документи щодо продажу. Однак угода за завізованими документами буде здійснена лише після її схвалення державними органами (префектурою) [3].

Фінансування витрат на функціонування SAFER на 50% забезпечується державою, на 50% – за рахунок зборів з покупців землі. На купівлю земельних ділянок і їх консервацію SAFER виділяється пільговий кредит (під 2%) з боку кооперативного банку Credit Agricole.

У Польщі функції агентства з регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення покладено на Агентство сільськогосподарської нерухомості (ANR), у Німеччині – Товариство з управління землями (BVVG), які здійснюють щодо угідь такі операції як лізинг, купівля, оренда, продаж, передача в управління й інші [4].

10. Зазначена вище регуляторна політика доповнюється легалізацією механізмів державної фінансової підтримки. Фермери, як правило, не володіють, в силу специфіки сільськогосподарського виробництва, необхідним разовим капіталом для купівлі земель з метою започаткування діяльності чи розширення господарства. І тут держава також стає їхнім партнером. У ЄС купівлю фермерами угідь кредитують кооперативні фермерські банки за ставкою по собівартості, яка ще на 50–70% компенсується державою; в США на кооперативні фінансово-кредитні установи припадає до 50% позик на земельну нерухомість, решту додає державне Агентство фермерського обслуговування та, під його гарантії, комерційні банки; в Канаді в рамках Програми про сільськогосподарські позики федеральний уряд надає

фінансовим установам гарантії в розмірі 95% кредиту на придбання фермерами земельних ділянок на суму до 500 тис. дол.; за Столипінської реформи кредит Земельного Банку в сумі 90% вартості землі видавався селянам на 55 років під 4,5%.

Відсутність в Україні законодавчого урегулювання обігу земельних ділянок сільськогосподарського призначення та довгостроковий мораторій на купівлю-продаж угідь спровокували неконтрольований їх продаж за різними тіньовими схемами, як то: попередні договори орендарів з власниками земельних ділянок при укладанні у майбутньому договорів купівлі-продажу з нотаріальним посвідченням; надання потенційними покупцями «позички» власнику земельної ділянки з наступним «примусовим» стягненням непогашеного своєчасно «боргу» через суд шляхом укладання мирової угоди, в результаті якої за згодою «боржника» заборгованість покривається земельною ділянкою і т.д.

Хаос у землекористуванні доповнила недосконалість Закону України «Про оренду земель» 1998 р., який не містить жодних обмежень щодо розмірів земельних ділянок, які може орендувати один суб'єкт підприємництва, не пов'язує оренду з кваліфікаційними вимогами до орендарів та зі збереженням зайнятості селян-орендодавців.

Вищезазначене вимагає за час до зняття мораторію на купівлю-продаж сільськогосподарських угідь інституалізувати правила їх обігу з урахуванням світового досвіду, зокрема західноєвропейських країн, що вимагають від нас зобов'язання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, та реальних процесів, що глибоко пронизали «тканину» земельних відносин у вітчизняному аграрному секторі. Останнє стосується, наприклад, орендарів сільськогосподарських угідь – в умовах, що склалися, законодавству доведеться дозволити бути ними суб'єктам підприємництва – не лише фізичним, а й юридичним особам, але тільки тим, хто зареєстрований за місцем розташування цих угідь, забезпечує зайнятість місцевого населення (насамперед, орендодавців) та сплачує податки до місцевого бюджету, що має важливе соціальне значення. Материнські компанії холдингів не можуть орендувати сільськогосподарські землі. Це право може бути закріплено за їхніми дочірніми підприємствами – юридичними особами.

Необхідно використати норми зарубіжного законодавства щодо обмеження концентрації земель на засадах як купівлі так і оренди в руках однієї фізичної особи. Ці обмеження можуть бути диференційовані за зонами залежно від густоти сільських поселень і кількості сільського населення на 100 км² сільськогосподарської території. Для фізичних осіб це може складати від 200 га у західних й інших малоземельних областях до 500 га у Степовій і Лісостеповій зонах. При цьому обсяги орендованих угідь складених фізичними особами – членами корпоративних підприємств не можуть перевищувати 10 розмірів земельних ділянок, визначених для фізичних осіб. Важливо також ввести кваліфікаційні й інші вимоги та положення відповідно до вище викладеного матеріалу.

Прийняття Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» № 2178-10 [5] без урахування викладених вище загальноприйнятих у світовій практиці норм землекористування призведе до витіснення з сільського господарства малих і середніх виробників, які сьогодні на 70-80% забезпечують країну трудомісткою продовольчою продукцією, до зростання продовольчої залежності від імпорту, звуження сфери зайнятості сільського населення, посилення міграційних процесів, знелюднення сіл, занедбання сільських територій, інших негативних явищ, чого допустити не можна.

Література:

1. Назаренко В.И. Зарубежный опыт функционирования земельного рынка.
URL: <http://www.valnet.ru/m7-114.shtml>
2. Code rural. Titr quatrieme. – Paris: Editions Dalloz, 1997. – P. 365-378
3. Les SAFER //Revue de Droit Rural. – Novembre 2003. – №317. – P. 613-626
4. Коник О. Польський досвід регулювання ринкових земельних відносин.
URL: <http://www.zsu>
5. Проект Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення»
URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI00604A.html

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ЯК ФАКТОРА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Безпечність харчових продуктів - це забезпечення того, що продукт не зашкодить споживачеві, якщо він виготовлений і спожитий відповідно до призначення.

Якість харчових продуктів – це сукупність ознак одиниці стосовно її придатності виконувати визначені й передбачувані вимоги.

Конкурентні позиції національних товаровиробників в продовольчій сфері як в Україні, так і на експортних ринках в значній мірі залежать від показників якості та безпеки. В цьому відношенні на вітчизняному агропродовольчому ринку в останні роки відбуваються структурні зміни, в т.ч. спричинені вимогами щодо гармонізації національного законодавства до вимог ЄС.

Базове харчове законодавство України включає Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» № 771 від 22.07.2014; Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» № 2042 від 18.05.2017; Закон України «Про безпечність та гігієну кормів» № 2264 від 21.12.2017; Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» № 2639 від 6.12.2018 та підзаконні акти на виконання зазначених законів.

Україна взяла зобов'язання наблизити національне законодавство про санітарні та фітосанітарні заходи до законодавства ЄС, як це, зокрема, визначено в Угоді про Асоціацію з ЄС (набула чинності 1.09.2017 року).

Згідно останніх досліджень, основні переваги після гармонізації законодавства наведені на Рис.1:

Рис.1. Фактори інклюзивного розвитку аграрної галузі України

Джерело: матеріали проекту ЄС «Вдосконалення контролю безпечності харчових продуктів в Україні», 2019

Виконання вимог нового харчового законодавства передбачає поетапний перехід на системи якості харчових продуктів, зокрема НАССР (Hazard Analysis Critical Control Points). Станом на 20.09.2019, всі виробничі потужності підприємств, котрі зайняті у виробництві харчових продуктів, мали запровадити процедури контролю якості, заснованих на принципах НАССР. Це стосується також підприємств з малими потужностями виробництва.

Застосування нових технологій управління безпечністю харчових продуктів дозволить національним виробникам розширити ринки збуту, оскільки європейське харчове законодавство визнаються у більш ніж 80 країнах світу. Також, можлива тісніша співпраця з роздрібною торгівлею, завдяки виконанню їх вимог до постачальників, оптимізація технологічних та допоміжних процесів. Варто також зауважити зменшення ризиків від втрат продукції за рахунок впровадження контролю якості процесів на ранніх стадіях виробництва.

Здійснивши аналіз стану продовольчої безпеки, можна констатувати її виняткове значення для інклюзивного розвитку економіки України. Питання захисту національного споживача, разом із підвищенням конкурентоздатності агропродовольчого сектору на зовнішніх ринках мають стати пріоритетними напрямками і в наукових дослідженнях.

Література

1. Про безпечність та якість харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року, № 771/97-ВР// ВВР України
2. Електронний ресурс: <https://edx.prometheus.org.ua>: Матеріали проекту ЄС «Вдосконалення контролю безпечності харчових продуктів в Україні», 2019
3. Електронний ресурс: <https://www.fas.usda.gov/regions/ukraine>

*Сарака О.Д., магістр 1 року навчання
УІДМП, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Науковий керівник: Шинкарук Л.В.,
д.е.н., професор, член-кореспондент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

АНАЛІЗ РИНКУ КВІТІВ В УКРАЇНІ

Ринок квітів — один з небагатьох ринків України, який характеризується відсутністю великих власників і мережових продажів. Незважаючи на зростання обсягів продажу, ринок квітів представлений стихійною торгівлею, відсутністю сервісу і сучасних технологій. Так, на частку вітчизняних компаній припадає приблизно 30 % внутрішнього ринку, тоді як все інше займає імпортована продукція.

На ринку квітів спостерігається яскраво виражена сезонність, тобто продажу протягом року нерівномірні. Найбільший попит припадає на період свят: в лютому і березні, потім у травні, вересні та грудні. Пік продажу припадає на період з Нового року до кінця весни — це час свят, букети часто купуються на додаток до основних подарунків. Зимові лідери продажів: червоні троянди, що нагадують маки анемони, стійкі до морозів хризантеми, білосніжні кали, екзотичні орхідеї, яскраві гербери і ніжні лілії. Весняними фаворитами виступають тюльпани, нарциси, гіацинти, мускарі, іриси і гвоздики. Влітку в пошані теплі і глибокі тони. Користуються попитом піони, ромашки, гладіолуси, дельфініум, дзвіночки, волошки, камелія, скабіоза, астильбе, клематис. Найпопулярніші квіти осені — айстри, жоржини і хризантеми.

Український ринок має відмінності у смаках та інших критеріях вибору квітів споживачами, порівняно до європейського: користуються більшою популярністю квіти середньої та низької цінової категорії, дуже мало споживачів вишуканих квітів класу «люкс». Квіти високого класу в Україні можна зустріти тільки у бутиках у містах-мільйонниках: Києві, Одесі, Дніпрі, Харкові.

Згідно з останніми дослідженнями українці найбільше купують троянди - 38,9% ринку, на другому місці за популярністю розташовуються хризантеми - 13,1%, гвоздики, тюльпани і орхідеї займають по 9-10% від загального обсягу квіткового ринку країни. [1]

Більшість квітів в Україну імпортується: троянди - з Еквадору, орхідеї і хризантеми - з Голландії, гвоздики - з Туреччини. Основні компанії які вирощують квіти в Україні:

Украфлора, Київ, Україна; Мегафлора, Київ, Україна; Екзотік-Флора, Київ, Україна; Люкс Флора; Примафлора; Holland to you; Камелія, яка здійснює поставки квітів здебільшого у північний регіон України. Відповідно до даних Державної Служби Статистики, у 2018 році Україна імпортувала декоративних рослин та квітів на суму 18,7 млн. USD, причому вартість імпорту зросла на 23%, порівняно із 2017.

Наша країна знаходиться на 75й позиції з-поміж світових експортерів квітів, її частка в експорті становить 0,02% від світового експорту категорії. Експорт відбувається не стабільно, тому в його об'ємі спостерігаються коливання: у 2018 році вартість експорту зросла порівняно з 2017, проте у 2016 знизилась на чверть, порівняно із 2017.

Країна експортує декоративні рослини та зрізані квіти лише у 2 регіони та 8 країн. 63% українського експорту іде у ЄС, 36% експорту відправляється у країни СНД. У 2018 році 59% продукції експортувалось у Польщу, 30% у Білорусь. [2]

Станом на 2018 рік український експорт складався переважно з продукції квітникарства (87% вартості та 74% кількості). Декоративні рослини займали лише 13% від усього об'єму експорту у грошах. Зрізані квіти на 98% – це троянди. Вартість експорту квітів у 2017 році становила 860 тис. USD. Найбільші українські експортери зрізаних квітів – ТОВ «Асканія-Флора» та ТОВ «Камелія-PR». Найбільші експортери у секторі декоративних рослин – ІП «Корнеліс», ПВП «Нова Хвиля», ТОВ «Декоплант».

Аналізуючи ринок квітів, можна зробити висновок, про перспективи експорту та імпорту квітів, може сказати про загальне зростання попиту на світовому ринку на наші квіти: ключові імпортери категорії, як США та Нідерланди демонструють стабільний обсягу імпорту. Тобто за умов стабільного виробництва продукції, яка відповідає всім необхідним якостям та вимогам країн, у які буду експортуватись рослини, Україна має всі шанси збільшити об'єми експорту.

Література

1. Симоненко А. Цветы к празднику / А. Симоненко // Фокус. –2013. – 7 марта. – № 10
2. Матчак Я. Квіточка до квіточки / Я. Матчак. – Експрес. –2013. – 16-23 серпня
3. Тогасій О.Б., Баюра В.І. Дослідження проблем на ринку квітникарства в Україні

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Стебляк Д.В., магістр першого року
навчання, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА ФІНАНСОВА СКЛАДОВА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Земельний фонд Житомирської області станом на 1 січня 2019 року становить 2982,7 тис. га, в тому числі землі, сільськогосподарських підприємств - 559,2 тис. га. В аграрному секторі вирощування культур переважно підпорядковано кон'юнктурі ринку сільськогосподарської продукції. Вирощуються економічно привабливі культури, реалізація яких дає можливість отримати стабільний прибуток. У виробництві має місце вирощування монокультури (зернової кукурудзи, ріпаку, сої, зернових культур) і насичення польових сівозмін сояшником, що призводить до інтенсивного використання поживних речовин з ґрунтового вбирного комплексу і виснаження ґрунтів. Для вирішення даної проблеми варто залучати інклюзивну складову, новітні технології в галузі агрономії та землеробства. [1]

Вирішальна роль у виробленні і здійсненні аграрної політики належить сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, які є неприбутковими організаціями і створюються безпосередньо особистими селянськими та фермерськими господарствами з метою надання послуг та зменшення витрат для досягнення більш високих результатів

господарювання, збільшення доходів членів кооперативу, їх захисту в конкурентній боротьбі з монопольними структурами у сфері збуту продукції на внутрішньому та зовнішньому продовольчих ринках. У даний час в області зареєстровано 93 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативи, надають послуги лише 24, у зв'язку з відсутністю фінансування. [1]

Фінансова підтримка з обласного бюджету надається сільськогосподарському обслуговуючому кооперативу молочно-м'ясного, плодово-ягідного та плодово-овочевого напрямів діяльності, до складу якого входить не менше 10 членів, у власності та користуванні кожного з яких перебуває не більше 50,0 га земель сільськогосподарського призначення у розмірі 90 % вартості понесених витрат у національній валюті, на придбання обладнання без ПДВ, але не більше 200 тисяч гривень одному кооперативу. [2]

Фінансова підтримка з обласного бюджету надається фермерському господарству, у власності та користуванні якого перебуває не більше 50,0 га земель сільськогосподарського призначення і яке має чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 1 500 000 гривень, крім новостворених (за останній звітний період) у розмірі 50 % вартості у національній валюті понесених витрат за придбання причіпної та навісної сільськогосподарської техніки і обладнання сільськогосподарського виробництва без ПДВ, але не більше 100 тисяч гривень одному фермерському господарству. [3]

Про використання коштів з обласного бюджету для часткового відшкодування вартості витрат на сертифікацію відповідності виробництва органічної продукції та часткового відшкодування вартості органічного насінневого матеріалу сільськогосподарським підприємствам

Компенсація з обласного бюджету надається сільськогосподарським підприємствам, які мають до 1 тис. га земель сільськогосподарського призначення під органічним виробництвом:

- у розмірі 50 % у національній валюті понесених витрат, включаючи ПДВ, із проведенням та підтвердженням відповідності виробництва органічної продукції (сировини) та видачею сертифіката відповідності у рослинництві, тваринництві та переробці сільськогосподарської продукції, але не більше 50 тисяч гривень одному суб'єкту господарювання незалежно від видів сільськогосподарської діяльності та видів продуктів переробки;

- у розмірі 20% вартості придбаного насінневого матеріалу, включаючи ПДВ, але не більше 400 грн. на 1 га. [4]

Література:

1. Програма розвитку агропромислового комплексу житомирської області на 2016-2020 роки 18.12.2018 № 1299 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwjUy_mOuvHIAhVFmYsKHTiWDWAQFjACegQIBRAC&url=http%3A%2F%2Feconomy-zt.gov.ua%2Ffiles%2F1111%2F%25D0%259F%25D0%25A0%25D0%259E%25D0%2593%25D0%25A0%25D0%2590%25D0%259C%25D0%2590%2520%25D0%2590%25D0%259F%25D0%259A%2520%25D0%25A0.%25E2%2584%25961299%252018.12.18.docx&usg=AOvVaw1qYd17iQhl1QB_bg9pVbi1

2. Фінансова підтримка на розвиток кооперативів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-zt.gov.ua/page/obladnannya>

3. Фінансова підтримка фермерським господарствам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-zt.gov.ua/pages/view?slug=fin+help+gostvam>

4. Часткове відшкодування вартості витрат на органічне виробництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-zt.gov.ua/page/organichne>

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Турбал Д.П., магістр першого року
навчання, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Агропромислове виробництво України є складовою національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських, промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції. За своїм складом та структурою агропромисловий комплекс відрізняється від інших міжгалузевих комплексів і визначає соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, продовольчу безпеку та забезпечення промисловості сільськогосподарською сировиною.[1]

Проте сільськогосподарська продукція характеризується низьким рівнем конкурентоспроможності на європейському ринку. Ключовою проблемою виступає інноваційний розвиток агропромислового виробництва, що дозволяє змінити характер виробничої діяльності, перейти до нової організаційно-технологічної структури аграрного виробництва і забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на ринках збуту.[2]

Найефективнішими способами активізації інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки є формування та реалізація державної політики інноваційного розвитку агропромислового виробництва, відповідно до якої державні органи влади матимуть можливість застосовувати нові ринкові інструменти щодо підтримки та розвитку інноваційної діяльності аграрних підприємств, а саме: удосконалення земельних відносин (створення ринку землі); розробки та вдосконалення загальними зусиллями інноваційних програм; активізації інноваційної діяльності у сфері оподаткування; формування відповідної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції; розв'язання проблеми розвитку сільських територій [3]

Інноваційний розвиток агропромислового виробництва України визначають такі напрями:

- поліпшення фінансування науки і зміцнення матеріально-технічної бази наукових установ;
- підвищення рівня комерціалізації результатів наукових досліджень та інноваційних процесів, зменшення ризиків інноваційного розвитку та венчурного капіталу за допомогою спеціальних фондів, застосування державного замовлення на інноваційні продукти;
- належне інституційне забезпечення державної інноваційної політики в аграрному секторі економіки шляхом удосконалення систем стандартизації та сертифікації, наближення їх до європейських стандартів;
- удосконалення правових засад інноваційної діяльності й регулювання ринку інновацій у сільському господарстві за допомогою податкових, кредитних, страхових, митних та інших механізмів непрямого впливу;
- проведення заходів щодо інтеграції науки і виробництва, створення агротехнопарків, фінансово-промислових груп, горизонтальних та вертикальних холдингових компаній;
- створення та впровадження на основі новітніх технологій високоефективних сортів і гібридів сільськогосподарських культур та нових високопродуктивних порід тварин; застосування ґрунтозахисних систем землеробства, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, використання альтернативних джерел енергії у сільській місцевості, технологій екологічно чистої продукції, моделей економічних відносин та інформаційних систем;
- завершення земельної реформи, введення вартості землі до економічного обороту, створення іпотечних механізмів кредитування аграрного виробництва, завершення формування всіх складових ринкової інфраструктури в аграрному секторі;
- створення пайових інвестиційних фондів для реалізації великих інноваційних проєктів

у сільському господарстві; – розширення форм кредитування інноваційних проектів шляхом здійснення лізингових, факторингових та інших операцій [4].

Цікавим для стабілізації аграрного виробництва та підвищення ефективності функціонування аграрного ринку є досвід зарубіжних країн, де використовується система прямих і непрямих важелів державного впливу: регулювання цін і фермерських доходів, бюджетне фінансування, кредитування, оподаткування, стабілізація ринку сільськогосподарської продукції тощо. Успіхи сільського господарства країн Західної Європи, США, Канади, Японії, Китаю зобов'язані не стільки розвитку ринкових відносин у цих країнах, скільки обмеженню дій ринкових механізмів саморегулювання з використанням зовнішніх важелів впливу. Це державна підтримка сільського господарства через дотації, ціни, квоти, кредитну й податкову політику тощо.

Нинішній етап розвитку сільського господарства України супроводжується загостренням низки соціально-економічних проблем. Проте навіть за несприятливих умов аграрний сектор продовжує демонструвати прийнятні темпи розвитку, що є, в першу чергу, результатом проведених земельної та аграрної реформ. Поряд з цим, нові виклики вимагають своєчасної реакції держави, аграрної науки і практики. Від того, наскільки оперативно й ефективно вітчизняний аграрний сектор адаптується до нових умов господарювання, залежать його подальші перспективи зайняти гідне місце серед провідних виробників агропродовольчої продукції в світі.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/19752>.
2. Данилишин Б. Нова державна підтримка агропромислового комплексу – шлях в нікуди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukr.lb.ua/economics/2016/04/07/332278_nova_derzhavna_pidtrimka.html.
3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
4. Аграрний сектор України на шляху до євро інтеграції : монографія / Авт. кол. Бетлій М. та ін.; за ред. О. М. Бородіної. – Ужгород: ІВА, 2006. – 496 с.

УДК 338.433 : 339.564

SOVA OLENA, *PhD in economics,*
Assistant professor,
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

EXPORT POTENTIAL OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

The agro-industrial complex is one of the most important sectors of the economy of Ukraine, as the share of agriculture in the GDP of Ukraine is over 17%. Agriculture is Ukraine's largest export industry. In the context of a total export volume decrease, the share of agricultural exports is increasing. In 2018, the total value was \$18.6 billion [2].

Crop farming, which accounts for 73 percent of agricultural output, dominates Ukrainian agriculture. Leading this sector is grain production. Ukraine's major grains crops are wheat, corn, barley, and rye. For six consecutive years (2013-2018), Ukraine harvested over 60 million tons of grain annually. Our country is the fourth largest exporter of corn and barley, and the sixth largest exporter of wheat. According to Food and Agriculture Organization of the United Nations statistics, by 2020, Ukraine's cereals and soybean output is estimated to reach 70 million tons and reach 78 million tons by 2024. With significant improvements in yields, many experts estimate that Ukraine's total grain output potential is 140 million tons [2].

Table 1

Agricultural sector of Ukraine, millions \$ [2]

№	Indicator	2016	2017	2018	2019 (forecast)
1	Total local production	300	348	327	360
2	Total exports	105	132	104	150
3	Total imports	1 397	1 748	1 555	1 700
4	Imports from the US	324	382	293	350
5	Total market size *	1 593	1 964	1 778	1 910
6	Exchange Rates	25,55 UAH	26,60 UAH	27,20 UAH	29,4 UAH

* Total market size = (Total local production + Total imports) – (Total exports)

One of the reasons is de-technologicalization and deindustrialization of Ukraine, and its positioning as a raw material base for leading European countries. However, Ukraine has already embarked on the introduction of technologies, albeit at a high pace. An example among today's world leaders in agriculture can become Israel. The low index of agricultural land suitable for farming – only 20% – is offset by the high efficiency of innovative technologies. Sometimes even manufacturers who innovate face problems – insufficient production capacity, that is, the inability to process products in a timely manner. Losses are also in the process of processing due to outdated equipment at the enterprises [1].

Despite the positive dynamics of agricultural exports, there are still unused reserves and additional opportunities. Firstly, it is an increase in exports of already identified products by improving its quality and taking advantage of price advantages; secondly, expanding the product range. Thirdly, exports of products which, in certain circumstances, have declined in the EU and others (such as butter, eggs, poultry, etc.); fourth, increasing the output of final agro-industrial products and finding new markets. Fifth, the creation of joint ventures for the production and processing of competitive agricultural products, with their further sale to the markets of the partner countries.

Rural development Ukraine's economy is spontaneous, and export growth is based purely on price competition. In order to make domestic agricultural producers competitive to be capable in the world market in the long run, it is necessary to develop modern ones technology, but at the same time to form a conceptual basis for the development of industry at the state level.

Along with gathering information and conducting world research the market for domestic entrepreneurs needs support from specialized advisory structures. Export infrastructure organizations can support activity of agrarian units in global marketing niches through individual services – starting with providing information on opportunities in the world market and ending with special support for the development and implementation in life of regulatory programs to stimulate sales abroad and strengthen competitive positions in export markets.

Equally important is the introduction of innovation, the use of intensive technologies cultivation of crops, robotic complexes in animal husbandry, development of farming. And this requires increased funding for research.

Proper implementation of agricultural potential should be considered as an important factor social policy aimed at ensuring a decent standard of living for a person in the village.

In Ukraine, almost 80% of those employed in agriculture, forestry and fisheries are self-employed. Most of them are peasants who do not have a formal place of employment and are considered to be employed in the private sector, although it is not known exactly where and how they actually work. The number of self-employed in these sectors is estimated to exceed 2 million. They may voluntarily participate in compulsory state social insurance, but the conditions of such participation, including the need to pay a monthly contribution (single social payment) of 22% of the minimum wage, make it impossible. There is also no control over the observance of the safety and health rules by these persons.

This situation was the result of market-oriented changes in the behavior of agricultural

producers and imperfect institutional environment for the formation of the labor market in agriculture [3, p. 72].

Since export activity is one of the enterprise's business processes, export potential management functions are part of the enterprise management function. These functions should be consistent with the mission, goals and objectives set by the owner or managers within the framework of the developed strategy of the agricultural enterprise in the target markets for products.

Exports of agricultural products and food are developing on the basis of consolidation of its multifaceted nature, which at this stage of development requires the priority of the formation of different categories of farms. Their owners live in the countryside, combine the right to work with the land, as well as their own economic interests with social responsibility to the community.

The strategy of development of agrarian business in Ukraine is striving to form an effective socially oriented sector of the economy of the state, capable of meeting the needs of the internal market and securing leading positions in the world market.

References:

1. Liner R.-V. Ukrainian agriculture export forum. URL: <http://oilreview.kiev.ua/2018/05/21/ukrainian-agriculture-export-forum-will-take-place-on-june-8-in-kyiv>
2. Ukraine Agricultural Sector. URL: <https://www.export.gov/article?id=Ukraine-Agricultural-Machinery>
3. Zinchuk T., Kutsmus N., Kovalchuk O., Dankevych V., Usiuk T. Institutional Transformation of Ukraine's Agricultural Sector. Review of economic perspectives. *Národohospodárský obzor*. Vol. 17, Issue 1, 2017. P. 57-80. DOI: 10.1515/revecp-2017-0003

УДК 502.17:330(410)

*Талавиця М.П., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Войтовська Я.О., аспірантка
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

CONCEPT OF THE STATE BIO-ECONOMY DEVELOPMENT STRATEGY OF NATURAL RESOURCES USAGE AS A BASIS FOR TRANSFORMATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Socio-economic changes happened following a breakup of USSR accompanied with climate change implications have become common for the whole Ukraine, boosting depreciation of the country's natural resources. One of the major issues that it has led to is land degradation. Different forms of land degradation have affected fertility of Ukrainian famous black soils resulting in huge economic losses for agricultural production and gross domestic product of the country. The most common in terms of land coverage degradation processes include soil erosion by wind and water (around 58% from the total land area), inundation of land, acidification, salinization and sodification. Food and Agriculture Organization of the United Nations has reported that world economy is losing annually around 40 billion US dollars in monetary value due to land degradation (Stoiko & Stadnytska, 2016). Further, it has been estimated that the content of organic matter in Ukrainian black soils has dramatically dropped by 0,22% during the period of 1986-2010 years.

The root causes of land degradation in Ukraine are being intensive chemical-based agricultural production, overuse of arable lands and unsustainable forestry practices. In the sequence of cause-and-effect linkage, degradation of soils state first results in decrease of productivity, causing further reduce in incomes for rural areas and potential risk of fall in food security for rural population.

According to the Ukrainian Hydrometeorological Centre weather anomalies have been observed in Ukraine, including increase of annual average temperatures, recurrence and intensity of

extreme weather events, such as droughts, which occur every two or three years on 10 to 30 percent of country's territory and every 10-12 years on 50 to 70 percent of the total area. These are just a few examples of the drastic consequences caused by land degradation and desertification problems aggravated by the rapid climate change. Gradually, climatic zones are shifting, and rising temperatures are creating conditions for spread of pests and diseases affecting critical crops and tree species.

The impact of climate change was recorded in Ukraine throughout the years with average monthly air temperature (minimum and maximum) hitting new records and abnormally hot summers like the one in 2010 (Zoї environment network, 2012). And together with given land degradation and desertification it led to huge losses in biodiversity, deterioration or disappearance of water bodies, intensification of the water supply problems for human consumption and industrial purposes and, as a consequence, worsening of populations living conditions. These are new risks, to which most of the agricultural businesses in Ukraine are not prepared to confront and, thus, experiencing enormous production losses, while deteriorating the situation further.

Institutional environment plays significant role in ensuring sustainable use of natural resources in agriculture, not least of which are public authorities. Subsequently, the current setting of the national institutional structure, responsible for natural resources management in agricultural sector of economy, is lacking coordination.

There is an urgent need to address current challenges occurred in the field of natural resource usage in relation to agricultural production in Ukraine and move toward more sustainable approach. With this in mind, a complete transformation of the methodologies and technological practices used in agricultural production should be made towards more sustainable means, including those based on the principles of circular economy in particular.

References:

1. Gazuda, M. V., & Poliovska, V. V. (2015). *Ekonomika Ta Upravlinnia Natsionalnym Hospodarstvom*, 245–247. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/19023/1/ПОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ.pdf>
2. Global Environment Facility (GEF). (2017). *Integrated Natural Resources Management in Degraded Landscapes in the Forest-Steppe and Steppe Zones of Ukraine*. Retrieved from <https://www.thegef.org/project/integrated-natural-resources-management-degraded-landscapes-forest-steppe-and-steppe-zones>
3. Tetiana Kolesnyk, Oksana Samborska, Mykola Talavyria, Liudmyla Nikolenko. Ensuring the sustainable development of the Ukrainian agrarian sector in conditions of globalization Released On. Problems and Perspectives in Management. Issue №3. 16/2018. P. 245-258.

УДК 338:662.763.3:339.9

*Талавирия М.П., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Кнап Н.В., к.с.г., викладач
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Біоекономіка в своєму розвитку пройшла кілька етапів. На сучасному етапі розвитку суспільства локомотивом подальшого прогресу є біоекономіка четвертого покоління, що базується на такому технологічному укладі, який включає в себе інформаційні, нанотехнології та біотехнології. В існуючій тріаді «влада-бізнес-суспільство» біоекономіка є балансуєчим елементом у взаємовідносинах між виробниками, споживачами та державою.

Термін «біотехнологія» вперше використав угорський вчений Карл Ерекє в 1919 році для

позначення процесів, в яких продукти отримують за допомогою живих організмів.

На початковому етапі становлення біотехнологія опиралася головним чином на досягнення мікробіологів та ензимологів (ензимологія – наука про ензими, тобто ферменти), а останні роки ХХ ст. вона отримала могутній імпульс до розвитку з боку тих галузей біології, що розвиваються найінтенсивніше: вірусології, молекулярної та клітинної біології, молекулярної генетики.

Отже, біотехнологія — сукупність промислових методів, що застосовують для виробництва різних речовин із використанням живих організмів, біологічних процесів чи явищ.

В результаті проведеного дослідження прийшли до висновку, що визначення поняття біоекономіки можна подати наступ чином: біоекономіка – це така нова підсистема народного господарства, яка поєднує відносини між людьми, що виникають в процесі виробництва, обміну і розподілу продукції, що одержана в результаті використання біологічних технологій, які базуються на принципах збереження ресурсів, рециклінгу, незабруднення довкілля, з метою покращення якості та тривалості життя людини.

Розвиток біоекономіки обіцяє вирішення таких серйозних проблем, як збільшення виробництва продуктів харчування, виробництво енергоносіїв з поновлюваних джерел і пов'язане з цим зменшення залежності від викопних непоновлюваних ресурсів, створення додаткових робочих місць і збільшення рівня зайнятості, зменшення навантаження на довкілля за рахунок зменшення шкідливих викидів і оздоровлення населення тощо. Водночас є низка аргументів, що суттєво зменшують ентузіазм прихильників біоекономіки, а саме загострення конкуренції за сировину, яка необхідна як для виробництва харчів, так і для виробництва палива, що може привести до значного зростання цін на продукти харчування; необхідність значних «стартових» витрат для переходу на біобазовані технології; відсутність необхідної інфраструктури та логістичні проблеми, що ведуть до великих витрат на транспортування, зберігання сировини тощо, і таким чином збільшують вартість вихідного біопродукту, роблячи його тим самим неконкурентоспроможним порівняно з традиційними аналогами. Однак, не дивлячись на ці мінуси, багато країн приділяють значну увагу розвитку біоекономіки.

Зокрема, біоекономіка, сьогодні чинить значний вплив на розвиток, в першу чергу, сільського господарства. У зв'язку з великим попитом на продукти харчування, який має тенденцію до подальшого зростання через збільшення чисельності населення (до 2050 р. населення світу збільшиться на 2 мільярда), перед сільським господарством постають нові задачі та виклики – забезпечити достатній обсяг продуктів харчування та сировини для переробної промисловості, що може бути вирішено тільки завдяки досягненням біоекономіки четвертого покоління, яка базується на новому технологічному укладі.

Даний уклад дає можливість розкрити потенціал біоекономіки з урахуванням можливостей сільського господарства та зменшення витрат ресурсів та викидів забруднюючих речовин. В даному контексті необхідно сформувати нове відношення до сільськогосподарського виробництва через розвиток біоекономіки з використанням інформаційних, біотехнологічних та інноваційних інструментів. Протягом всього ланцюга «виробництво-переробка-реалізація-споживання» необхідно мінімізувати відходи з метою зменшення навантаження на довкілля та перетворення відходів у додаткове джерело ресурсів.

Досвід країн ЄС свідчить, що обсяг харчових відходів становить 89 млн. тонн на рік, що в розрахунку на душу населення складає 179 кг щороку. Найбільшу питому вагу в цьому обсязі становлять відходи від домашніх господарств (42%, більшої частини з яких можна уникнути), від виробників – 39 %, від роздрібної торгівлі – 5%, від підприємств громадського харчування – 14%. Залучення харчових відходів у цикли повторної переробки дозволяє, по-перше, економити дефіцитні ресурси, а по-друге, створити ще одне джерело для біопромислових галузей.

Майбутній розвиток біоекономіки четвертого технологічного укладу та застосування її на практиці повинен базуватися на вивченні і узагальненні досвіду біоекономіки першого, другого, третього покоління, а також на розробках нових ініціатив.

Розвиток економіки біоресурсів, на нашу думку, в перспективі приведе, до економічного

зростання, створення нових робочих місць у сільській місцевості, сприятиме зниженню залежності від викопного палива та поліпшення економічної та екологічної стійкості сільськогосподарських та переробних підприємств.

Література:

1. Enriquez-Cabot, Juan. "Genomics and the World's Economy." *Science* 281, (1998): 925-926.
2. Талавири М.П. Розвиток біоекономіки та управління природокористуванням / М.П. Талавири та ін. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – 353 с.

*Цоколь О.П., асистент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Галиця О.О., студентка 4-го курсу
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів та
природокористування України*

КОСМІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ТА ЇХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, інноваційні технології активно впроваджуються в усіх сферах діяльності людини. Безумовно, аграрна сфера не стала винятком.

Як виявилось, для комплексу послуг з дистанційного зондування Землі (ДЗЗ), у якому поєднуються, доповнюючи одне одного, космічні та авіаційні (зараз це передусім безпілотні) технології моніторингу, сільське господарство стало одним із головних споживачів даних космічного зондування [1].

Інтерес до космічних технологій з боку підприємств АПК зростає. Інвестувати в технології космічного моніторингу аграріїв стимулює інтерес до систем точного землеробства, що базуються на даних супутників.

Точне землеробство — це концепція, в рамках якої в аграрний процес впроваджують нові технології для того, щоб слідкувати за неоднорідним станом рослин на всьому полі та знизити непродуктивне використання ресурсів, викликане узагальненими стандартами догляду. Не останню роль тут відіграють супутникові знімки. Вони аналізують стан полів та врожаю максимально точно [2].

Технології точного землеробства дозволяють підвищити загальну ефективність агропідприємства, зменшити витрати та збільшити прибуток. Завдяки ним можна отримати максимум інформації щодо поля, ґрунту та їх стану.

Ефективним інструментом отримання інформації про посіви, що сьогодні широко застосовується в агровиробництві є супутниковий моніторинг. Одним з лідерів у сфері ДЗЗ є компанія EOS, що створила рішення для моніторингу стану посівів на базі штучного інтелекту та високоточних супутникових даних програму EOS Crop Monitoring [3].

EOS Crop Monitoring — це хмарна платформа для моніторингу сільськогосподарських угідь, яка використовує супутникові дані задля того, щоб забезпечувати аграріїв інформацією про стан їх полів та врожаю, сприяти підвищенню загальної ефективності підприємства, оптимізації витрат та росту прибутку [2].

Завдяки цій платформі спостерігати за тим, що відбувається на полі, можна в режимі онлайн не виходячи з кабінету, при цьому, отримуючи порівняльну статистику вегетації культур та погодних умов в регіоні за останні кілька років.

EOS Crop Monitoring насамперед вирізняється з-поміж інших подібних програм тим, що має масивну базу посівних площ України з 2016 року та точкові метеодані – найменші на площі в 6,5х6,5 км. Також при аналізі поточних даних користувач отримує й порівняльну

статистику за попередні роки: середня урожайність, індекс NDVI та ін.

Завдяки супутниковій аналітиці найвищої якості користувач має можливість щоденно слідкувати за розвитком полів, рівнем вегетації культур (NDVI) та оперативно виявляти проблемні зони. Крім того, в арсеналі сервісу є порівняльний аналіз розвитку рослин із середнім показником по району та культурі. Зокрема, EOS Crop Monitoring завдяки наявності історичних даних по рівню NDVI, надає вичерпну інформацію по таким рослинам, як рапс, кукурудза, пшениця, соняшник, соєві боби, буряк та горох. Тобто користувач може не тільки перевірити рівень вегетації зазначених культур в певній місцевості, але й дізнатися про середні врожаї у регіонах.

Серед головних функцій платформи EOS Crop Monitoring - постійне оновлення метеорологічної інформації з раннім прогнозом погоди, який враховує опади, температуру повітря, вологість, швидкість вітру, а також глибину снігу. Завдяки цьому користувачі наперед дізнаються про критичні погодні умови, які безпосередньо можуть впливати на розвиток культур. Це й нищівні заморозки, й індекс загибелі озимих та індекс теплових шоків, які дозволять фермерам вчасно вживати всі потрібні запобіжні заходи [4].

З кожним роком ми спостерігаємо зростання запиту агробізнесу на забезпечення коректними та оперативними даними про їх поля. Уже сьогодні це вагомий чинник, що прямо впливає на ефективність в рослинництві. Інформація про кожне поле, стан посівів, якість проведення операцій, метеоумови, роботу техніки і т.д. дозволяє спеціалістам приймати раціональні рішення, які підтверджені даними. Можливості використання даних супутникового моніторингу дуже широкі та використовуються не лише агровиробниками, а й трейдерами, страховими компаніями, банками. Кожен з учасників агроринку з допомогою EOS Crop Monitoring може отримувати величезний масив інформації про будь-яке поле і використовувати його для створення обґрунтованого бізнес-прогнозу.

Так, широка доступність технологій космічного моніторингу — це перший крок для переходу на світові практики точного землеробства, які значно оптимізують догляд за рослинами та виведуть Україну на сучасний рівень технологізації.

Зараз у всьому світі аграрна промисловість активно модернізується. Очікується, що у 2023 році ринок технологій точного землеробства досягне капіталізації в розмірі 10 млрд доларів США. Цей тренд стосується й України. Виведення українського агросектору на якісно новий рівень — це саме те завдання, яке вирішує EOS Crop Monitoring [5].

Отже, тепер перед кожним аграрієм постає вибір: запроваджувати технології точного землеробства та використовувати супутникові дані вже зараз чи зробити це в майбутньому із затримкою, адже для того, щоб аграрії переконались в їх користі потрібен час. В Україні досвідом впровадження новітніх технологій моніторингу може похвалитися кілька агрохолдингів. Однак незабаром космічні технології поширяться на середні та малі господарства тому що, вони потрібні для вирішення більш повсякденних завдань: диференційованого зрошення, удобрення, взаємодії між технікою, моніторингу посівів, оцінки вартості землі, обґрунтування технологічних та управлінських рішень, оптимізації витрат.

Література:

1. EOS Crop Monitoring: як підвищити ефективність агробізнесу за допомогою супутникових даних / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/2017-09-29-05-56-43/item/14013-eos-crop-monitoring-ia-k-pidvyshchyty-efektyvnist-ahrobiznesu-za-dopomohou-suputnykovykh-danykh.html>
2. Дистанційне зондування Землі (ДЗЗ) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spacecenter.gov.ua/dzz>
3. Інтеграція космічних технологій в агро або як EOS Crop Monitoring змінила ринок / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://landlord.ua/wp-content/page/eos-crop-monitoring/>
4. Навіщо агробізнесу космічні технології? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://propozitsiya.com.ua/navishcho-agrobiznesu-kosmichni-tehnologiyi>
5. Супутникова аналітика для прогнозування врожайності стане доступнішою / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smartfarming.ua/ua-blog/suputnikova-analitika-dlya-prognozuvannya-vrozhajnosti-stane-dostupnishoyu>

*Цоколь О.П., ассистент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Гудим К., бакалавр
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

КОНЦЕПЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ В АГРОПОДОВОЛЬЧОМУ СЕКТОРІ

Інклюзивне зростання – це концепція, яка забезпечує справедливі можливості та рівноправ'я для економічних учасників, що супроводжується вигодами, принесеними кожному сектору економіки та різним верствам суспільства. Даний підхід розширює традиційні моделі економічного зростання та включає зосередження уваги на рівності здоров'я, людського капіталу, екологічного стану довкілля, соціального захисту та продовольчої безпеки як чинників світової безпеки в широкому розумінні [1].

Останніми роками концепція інклюзивності активно обговорюється і в Україні, щоправда, здебільшого у контексті освіти чи працевлаштування людей з інвалідністю і менше – як модель агроекономічного розвитку. Водночас проблема бідності та критичний рівень розшарування населення і взаємної недовіри потребують нових інклюзивних підходів в агропродовольчому секторі.

Визначення інклюзивного зростання передбачає прямі зв'язки між макроекономічними та мікроекономічними детермінантами економіки та економічним зростанням. Інклюзивний підхід має довгострокову перспективу, оскільки основна увага приділяється продуктивній зайнятості як засобу зменшення розшарування суспільства за рівнем доходів та підвищення рівня життя менш забезпечених верств населення, і в кінцевому результаті збережена екологія і здорове суспільство виправдають зусилля на впровадження інклюзії.

Таблиця 1 – Показники, що використовуються при розрахунку індексу інклюзивності економічного зростання [1]

Група показників	Показник	Од. вимірювання
Ріст і розвиток	ВВП на душу населення	Долари США
	Зайнятість	%
	Продуктивність праці	Долари США
	Очікувана тривалість здорового життя	%
Інклюзивність	Медіанний дохід домогосподарств	від 0 до 100
	Коефіцієнт Джині – розшарування суспільства за доходами	%
	Рівень бідності	
	Коефіцієнт Джині – розшарування суспільства за рівнем добробуту	від 0 до 100
Наслідкування поколінь та сталість розвитку	Скориговані чисті заощадження	% (від валового національного доходу)
	Інтенсивність парникового забруднення на одиницю ВВП	кг / долар США
	Державний борг	% (від ВВП)
	Коефіцієнт демографічного навантаження	%

Існують невеликі і небагаті країни, які виробляють мало матеріальних благ, а спеціалізуються на продовольстві, сфері послуг і транзиті, а також експорті сировини. Вони мало забруднюють довкілля не тому, що досягли певного рівня розвитку, а через слабку промисловість. Висока частка сфери послуг здатна «вивести» подібну країну за рахунок

низького забруднення, самозайнятості чи інших місцевих особливостей на кращі позиції в рейтингах, ніж якби оцінювання здійснювалося традиційно – передусім за обсягом ВВП на душу населення.

Формування ефективного організаційного механізму державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки повинно базуватися на узагальненні позитивного зарубіжного та вітчизняного досвіду для вироблення нових підходів до формування державної політики щодо розвитку агропродовольчого сектору на основі комплексного дослідження інноваційної, екологічної та соціальної складових економічного зростання та прогностичних оцінок розвитку сектору, зокрема: врахування реалій його функціонування у контексті інтеграційних процесів та новітніх тенденцій на світовому агропродовольчому ринку, визначення суперечностей формування внутрішнього ринку та державної політики його розвитку в Україні, можливостей розвитку сектору на основі знань та інновацій, обґрунтування необхідності реалізації принципів сталого зростання на основі сприяння більш ефективному використанню ресурсів, розвитку більш екологічної та конкурентоспроможної економіки, оцінювання можливостей щодо вирівнювання розвитку сільських територій у контексті подолання бідності, забезпечення повної і продуктивної зайнятості та гідних умов праці для підвищення якості життя населення [2, ст.6].

Отже, концепція інклюзивного зростання розширює традиційні моделі агроекономічного зростання, зосереджуючи увагу на рівності людського капіталу, рівня та якості життя людей, якості навколишнього середовища, соціального захисту, продовольчої безпеки, доступу до ключових ресурсів, розподілу доходу та багатства.

Література:

1. Ranieri, Rafael; Ramos, Raquel Almeida (March 2013). "Inclusive Growth: Building up a Concept" (PDF). Working Paper. 104. Brazil: International Policy Centre for Inclusive Growth. ISSN 1812-108X. Retrieved 13 January 2015

2. Шинкарук Л. В., Барановська, І. В. «Основні підходи до формування концепції розвитку Агропродовольчого сектору економіки України», ст. 1-11, 2016.

*Четверик О.В. к.е.н., доцент кафедри
маркетингу та міжнародної торгівлі,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ

В умовах насиченого товарного виробництва, активних змін товарних ринків та їх структури, постійне зростання вимогливості споживачі та їх потреб значно активізувалася проблема збуту продовольчих товарів, у тому числі продукції підприємств цукрової галузі. Адже наявність та доступність одного із найголовніших товарів споживчого попиту – цукру, у сфері роздрібної торгівлі, а також побічної продукції – жому і меляси, у сфері оптової торгівлі, викликає значний інтерес як у товаровиробників, так і посередницьких та торгових структур.

Стан каналів транспортування готових виробів, наповненість збутової мережі, комунікативний потенціал партнерів дедалі помітніше впливають на ступінь задоволення споживчого попиту, конкурентоспроможність продукції, ефективність товарного виробництва. Нині оптимізація збутової діяльності є важливим резервом посилення позицій виробника на продовольчому ринку, необхідною умовою збільшення обсягів реалізації та підвищення ефективності збуту. Саме тому господарські та комерційні процеси вітчизняних підприємств, в тому числі підприємств цукрової галузі, неможливі без здійснення збутової діяльності саме на принципах та елементах маркетингу.

З точки зору управління підприємствами цукрової галузі саме можливість збуту

продукції, побудова ефективної збутової системи, своєчасність відвантаження продукції замовникам і система транспортування відіграють важливу роль у комерційній діяльності підприємств. Створення та розвиток ефективної маркетингової збутової політики є однією із пріоритетних завдань вітчизняних підприємств цукрової галузі, особливо цукрових заводів.

Завдяки раціонально вибудованій системі збуту та побудові партнерських відносин на довгостроковій перспективі підприємства цукрової галузі мають налагоджені канали розподілу основної та побічної продукції на підприємствах, ефективну збутову та логістичну системи. Завдяки лояльній побудові відносин відбувається реалізація цукру та побічної продукції цукрових заводів. Основні канали збуту підприємств цукрової галузі доцільно розподілити на канали збуту основної продукції – цукру, та побічної – жому, меляси, біоетанолу. Що стосується збуту побічної продукції, то основними споживачами жому є аграрні підприємства, які займаються розведенням та утриманням ВРХ, а також експорт – сухого гранульованого жому. Основними каналами збуту меляси також є аграрні підприємства та заводи з виробництва альтернативних видів палива. Біоетанол реалізують грейдерним компаніям, які займаються її перепродажем та нафтопереробним підприємствам. Головні маркетингові канали збуту цукру підприємствами галузі наведено на рис. 1.

Що стосується саме реалізації українського цукру на зовнішньому ринку варто зазначити, що найбільшим експортером цукру в 2017/2018 МР стали ТЗОВ «Радехівський цукор» відвантаживши 138,5 тис. тонн на суму \$ 55,55 млн. Друге місце в рейтингу зайняли ТОВ «Цукорагропром» - 93,0 тис. тонн цукру (\$ 40,65 млн.). Третя сходинка закріпилась за ПрАТ «Продовольча компанія «Поділля» - 80,4 тис. тонн цукру (\$ 27,66 млн.). Всього за результатами 2017/2018 МР Україна поставила на зовнішні ринки 564,0 тис. тонн цукру на суму \$ 221,0 млн., що на 27% менше попереднього року. [3]

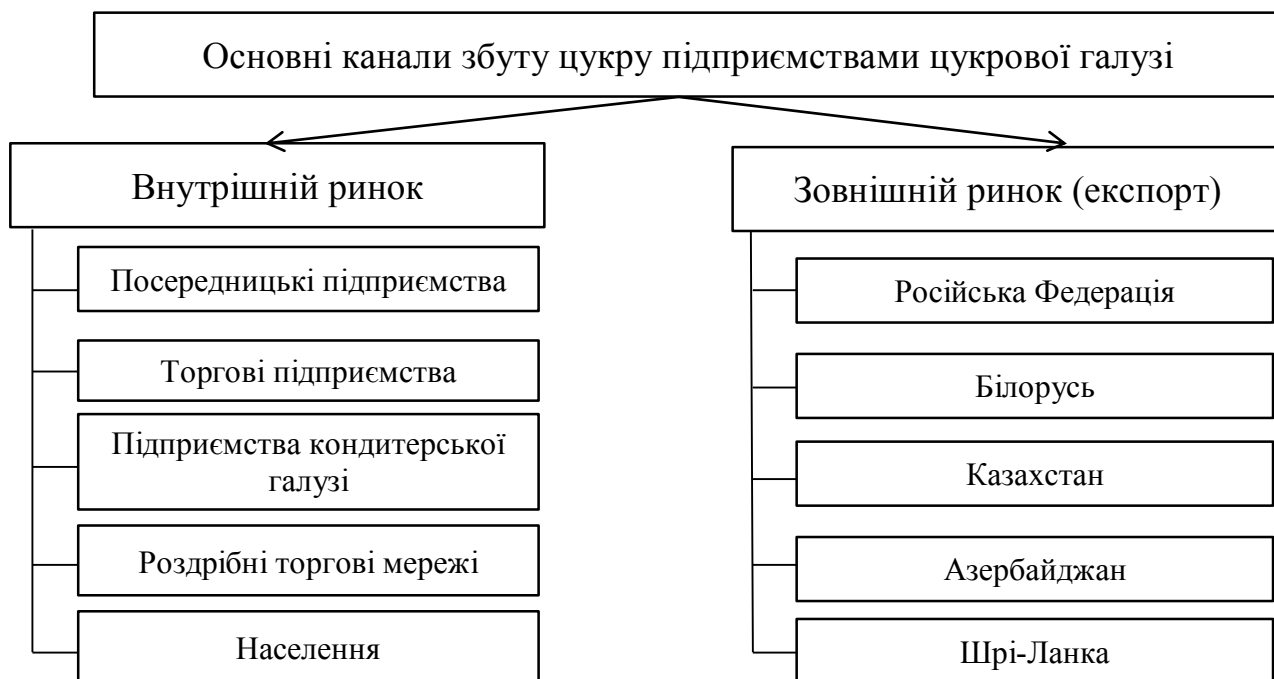

Рис. 1. Основні канали збуту цукру підприємствами цукрової галузі

Джерело: сформовано автором за даними НАЦУ «Укрцукор»

Найважливішим елементом маркетингової збутової політики є наявність витрат на збут. Саме тому доцільно зазначити основні види витрат, які несуть підприємства цукрової галузі саме на реалізацію продукції. До витрат на збут продукції належать ті витрати, що пов'язані із відвантаженням та реалізацією продукції, тобто позавиробничі затрати. Зокрема, це :

- витрати на упаковку продукції на складах готової продукції;
- витрати на транспортування готової продукції від виробника до кінцевого споживача (за наявності);
- витрати на навантажувально-розвантажувальні роботи пов'язані з реалізацією продукції;
- розмір комісійних відрахувань відповідним організаціям згідно з укладеними угодами;

- винагороди торгівельно-представницьким організаціям, котрі займаються збутом продукції підприємства-виробника на особливих комісійних засадах;
- витрати на спеціальні аналізи (наприклад, підтвердження якості цукру або побічної продукції цукрового підприємства), що виконуються під час відвантаження;
- витрати на утримання складів для зберігання готової продукції призначеної для збуту [2, с. 274].
- заробітна плата та бонусні виплати продавцям, працівникам відділу збуту, складських приміщень;
- витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг) [1]

На завершення викладеного матеріалу варто зазначити, що система збуту продукції підприємств цукрової галузі знаходиться на етапах становлення та подальшого формування. У зв'язку з переорієнтацією економіки та взятим курсом на країни Європи політика розподілу та маркетингові канали збуту розширюються та удосконалюються. Тому саме маркетингова орієнтація підприємницької діяльності в цукровому виробництві набуває актуальності та вимагає значної уваги як зі сторони держави, так і зі сторони менеджменту підприємств цукрової галузі.

Література:

1. Гавришко Н.В. Облік і аналіз маркетингової та збутової діяльності: управлінський аспект / Н.В. Гавришко // автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – Тернопіль – 2001. – 19 с.
2. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики: [підруч.] / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко – [4-те вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2007. – 550 с.
3. Офіційний сайт Національної асоціації цукровиків України «Укрцукор». Режим доступу: <http://ukrsugar.com/en>

УДК 658.529:004

*Халковський Д.Є., студент магістратури
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Науковий керівник: Бабічева О.І., к.е.н.
доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗБУТУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ

Швидкий розвиток та проникнення Інтернет технологій зумовили появу інтернет-маркетингу, нових його можливостей та інструментів. В комплексі Інтернет-маркетингу політика збуту стоїть на першому місці і саме вона зазнала кардинальної трансформації, суттєвих змін в теорії та практиці прийняття управлінських рішень в сфері збуту завдяки електронній комерції. Синергетичний ефект поєднання комерційних та комунікативних функцій в інтернет маркетингу та комерції проявляється в розширенні меж ринку до глобальних, що дозволяє зробити товар доступним максимальній кількості потенційних споживачів.

За даними глобального звіту Digital 2019 на початок 2019 року кількість інтернет користувачів в світі становила 4,39 мільярда осіб або 57 % населення. За рік чисельність користувачів зросла на 9,1%. За даними наведеними в цьому ж звіті в 2018 році 2,8 мільярдів споживачів в світі здійснило купівлю споживчих товарів в каналах електронної комерції на суму 1,78 трильйонів доларів США. В Україні за даними GfK Ukraine близько 7 млн. людей здійснюють купівлі в інтернеті. Загальна сума покупок в електронній торгівлі в 2018 році

становила 2,39 млрд. дол. США.

Розглянемо зміни основних компонентів збутової політики підприємства в Інтернет середовищі:

1) Обмін та транзакції. Комерційна угода стає можливою, коли цінності, потреби та інтереси учасники угоди співпадають. В мережевій економіці основне значення Інтернет-маркетингу для юридичних осіб мають переваги, отримані за допомогою електронних каналів продажу, які забезпечують прибуток і є головним фактором конкурентоспроможності через високу швидкість та менші транзакційні витрати.

2) Відносини між партнерами. Зміна характеру взаємовідносин учасників системи продажів в інтернет-маркетингу пов'язано з появою поняття "електронний пошук", яке забезпечує користувачів інструментом виявлення потенційних постачальників. Нові інформаційні технології не лише доповнюють традиційні методи пошуку партнерів, а й прискорюють та спрощують взаємодію, розширюють можливості для обговорення з ними умов угоди, що призводить також до зниження витрат.

Електронна комерція зумовила появу нової гібридної форми торгових посередників, що одночасно виконують рекламні та комерційні функції. Нові електронні посередники в обмін на свої послуги разом із торговою знижкою отримують право продавати товари постачальника в Інтернеті, не маючи їх в наявності. Вони не створюють запаси та змагаються між собою, просуваючи товари постачальника в Інтернеті. Постачальник же в особі інтернет-посередників може отримувати не тільки торгіву інфраструктуру, інструмент прискорення товарообігу та джерела інформації про ринкові умови, а також безкоштовне просування в мережі. Електронна комерція призводить до посилення інтеграції між торговими партнерами, що проявляється делегуванням контрагентам повноважень та відповідальності за продаж товарів.

3) Взаємодія зі споживачами. З появою інтернет-маркетингу принципово змінився характер взаємовідносин між продавцями та покупцями. Тепер не тільки роздрібний торговець, але й виробник здатний «дотягнутись» до кожного покупця. Сайти виробників наповнені корисною інформацією про товар, його якість, особливості застосування, а також можуть здійснювати продажі через Інтернет. Крім того надання послуг покупцю після реєстрації на сайті та заповнення анкети розширюють знання виробника про цільову аудиторію, запити та побажання споживачів.

У традиційній торгівлі не тільки роздрібні торговці, але і виробники мали обмежені можливості для збору маркетингової інформації про стан споживчого попиту. Роздрібні торговці, що оперують номенклатурою в тисячі одиниць товару не в змозі збирати маркетингову інформацію про ринок і конкурентів для кожного постачальника. Часткову дану проблему виробники вирішували через надання ексклюзивних прав дистриб'юторам, створювали власну мережу торгових представників для контролю попиту в роздрібній торгівлі. Однак адекватність і оперативність інформації про ринок, одержуваної постачальником від контрагентів, перебувала в зворотній залежності до довжини збутових каналів. Інтернет-маркетинг кардинально змінив ситуацію на користь виробників і постачальників. Незважаючи на те, що товари продаються кінцевим споживачам через посередників, довжина збутових каналів значно скоротилася, а виробники отримали майже повний контроль над ними. Навіть якщо товар продає торговий посередник, а відвантажує логістичний посередник, процес збуту організовує і отримує всю інформацію про продажі постачальник.

Сьогодні виробники наближаються до індивідуалізованого маркетингу, залучають креатив споживачів для створення модифікацій товару, упаковки та реклами. Тут найбільш повно реалізується потенціал концепції маркетингу взаємодії для реалізації інтересів всіх зацікавлених сторін. Разом з тим виникають горизонтальні зв'язки між споживачами, створюються спільноти постійних покупців, що в інтернет-мережі формують спільні замовлення певної партії товару, забезпечують координацію логістики.

Таким чином, розвиток інтернет технологій не лише трансформує систему збуту продукції, але й вимагає створення відповідної інфраструктури, швидкої адаптації всіх елементів маркетинг-міксу відповідно до нових умов середовища.

СЕКЦІЯ 3. ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

УДК:330.322.2

*Алексєєва К.А., доцент, к.держ.упр.,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Гудим Катерина, студентка 4 курсу
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПІДПРИЄМСТВА

Однією з визначальних умов успішного функціонування та розвитку агропідприємств на всіх стадіях життєвого циклу виступає така найважливіша складова господарювання, як інвестиційна діяльність, ефективність якої багато в чому визначається вмінням використовувати сучасні методології управління. Велике значення інвестиційної діяльності та суттєві соціально-економічні реформи, що відбуваються в Україні, потребують удосконалення наявної теоретичної бази для визначення сутності, особливостей та різних аспектів управління інвестиційною діяльністю на підприємствах.

Планування інвестиційної діяльності є основою управління інвестиційною діяльністю агропідприємства. На сучасному етапі планування інвестиційної діяльності - це процес розроблення системи планів і планових показників із забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами й підвищення ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому періоді.

Процес прийняття інвестиційних рішень є невід'ємною частиною стратегічного планування, яке повинно забезпечити узгодження довгострокових цілей підприємства та використання ресурсів, спрямованих на досягнення бажаних результатів. При цьому інвестиційне планування можна розглядати як процес реалізації стратегії. Основу управління інвестиційною діяльністю підприємства становить інвестиційне планування, яке є процесом розробки системи планів і планових (нормативних) показників з забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами і підвищення ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому періоді. Процес планування інвестиційного проекту охоплює всі фази і стадії його здійснення (весь інвестиційний цикл), кожний з яких відповідає свій визначений вид і характер планування, степінь його деталізації тощо [1, с. 193].

Необхідність інвестицій при реалізації стратегії підприємства може бути обумовлена різними причинами, які можна об'єднати в такі групи:

- 1) оновлення матеріально-технічної бази;
- 2) збільшення обсягів і масштабів виробничо-господарської діяльності;
- 3) освоєння нових видів діяльності;
- 4) підвищення якості продукції.

В умовах нестабільної економіки основні задачі в процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства полягають у наступному: пошук інвестиційних ресурсів, які необхідні для розвитку підприємства і здійснення серйозних інвестиційних проектів, використання наявного на підприємстві потенціалу інвестиційних ресурсів, інвестування проектів, що дають найбільшу віддачу з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку економіки країни [2, с. 9].

Інвестиційне планування на агропідприємстві полягає в складанні прогнозів найбільш ефективного вкладення фінансових ресурсів в земельні ділянки, виробниче обладнання, будівлі, природні ресурси, розвиток продукту, цінні папери та інші активи. Інвестиційне планування необхідне для ретельного техніко-економічного обґрунтування планованих нововведень. Отже, необхідність техніко-економічного обґрунтування планів визначає систему показників інвестиційних планів: кількісні і якісні показники; об'ємні й питомі

показники.

Кількісні показники виражаються абсолютними величинами: обсяг інвестицій; запровадження в дію основних виробничих фондів і виробничих потужностей; розмір грошових потоків; сума прибутку; ціна цінного папера; розмір дивідендів. Якісні показники є відносними величинами, до них належать: рентабельність інвестицій, ефективність інвестицій, фондівіддача, зниження собівартості продукції та інші показники.

Об'ємні показники встановлюють абсолютні величини інвестиційної діяльності в цілому: обсяг реальних інвестицій; обсяг фінансових інвестицій; сума кредиту тощо. Питомі показники встановлюють відношення двох або декількох взаємозалежних показників, до них належать: капітальні вкладення на одиницю виробничої потужності; позикові інвестиційні ресурси на одиницю власних коштів [3, с. 72].

Планування інвестиційної діяльності означає всебічне обґрунтування її змісту, чинників, етапів, джерел, напрямів та інтенсивності на тривалий період, попередження ризиків і викликів.

Таким чином, в умовах нестабільності зовнішнього середовища, невизначених умов господарювання ефективність роботи підприємства багато в чому залежить від стану внутрішнього планування. Підприємство в процесі своєї господарської діяльності стикається з багатьма контрагентами, і щоб зайняти своє місце на ринку і успішно функціонувати, воно повинно враховувати фактори, які впливають на його діяльність, а це, в свою чергу, вимагає планування і прогнозування власних кроків.

Література:

1. Більський І. Д. Особливості процесу розроблення інвестиційної стратегії аграрного виробництва / І. Д. Більський, Р. П. Дудяк // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук. праць. – Львів : НЛТУУ. – 2008. – Вип. 18.3. – С. 192–197.
2. Бузова И. А. Коммерческая оценка инвестиций : [учебник для вузов] / Под ред. В. Е. Есипова. - СПб. : Питер, 2007. - 432 с.
3. Гресків Т.С. Особливості інвестування економіки.// Інвестиції: практика та досвід. — 2008.—№ 5.— С. 8—12

УДК:330.322

*Алексеева К.А., доцент, к.держ.упр.,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Кравчук Наталія, студентка 4 курсу
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИНОК В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

В умовах глобалізації та посилення світової конкуренції актуальність досліджень у сфері інноваційної діяльності набуває особливого значення. Світовий досвід доводить, що інтенсивність інноваційної діяльності суттєво впливає на рівень економічного розвитку. Економічне зростання країни повинно забезпечуватись провідною роллю науково-технічного прогресу та інтелектуалізацією основних складових виробництва в усіх сферах економіки [2].

В Україні одним із негативних наслідків перехідного періоду в економіці стало різке зниження показників інноваційної діяльності у виробництві. Це означає, що інноваційні кошти здебільшого витрачались не на фінансування розвитку вітчизняної науки, а на зміцнення іноземних компаній шляхом придбання готової наукоємної продукції [3, с. 333].

Інноваційна діяльність підприємств полягає в створенні нових або вдосконаленні наявних продуктів, впровадженні нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується у виробничій діяльності, або в наданні послуг споживачам. Інноваційна

діяльність забезпечує підприємствам покращення просування нової або поліпшеної продукції на ринок збуту. Головною метою такої діяльності є створення високоякісної конкурентоспроможності продукції, вихід на світові ринку товарів та послуг.

Інноваційна активність у промисловості України становить 12-14%, що у кілька разів менше ніж в країнах ЄС. Показники інноваційної активності в промисловості України не відповідають сучасним світовим тенденціям: якщо в Україні рівень інноваційної активності становить 13,8%, то в розвинених країнах – 65- 80%, а в нових країнах ЄС – не менше – 30% [5].

Інноваційна система України переживає не найкращі часи свого становлення. Перш за все це зношеність основних фондів та виробничої інфраструктури. Технологічний рівень виробництва характеризується високою енерго- і матеріаломісткістю.

Орієнтація на європейський шлях розвитку нашої держави відкриває перспективи інтеграції в Європейський Союз, стимулюватиме компанії до серйозного розгляду можливостей інвестування в Україні. В галузі іноземного інвестування країни ЄС займають значну позицію.

Отже, низькі обсяги інвестиційного кредитування в Україні пояснюються надзвичайно високим рівнем ризику довгострокового кредитування, високими відсотковими ставками по кредитах та відсутність коштів у банків. Для вирішення проблеми низького рівня обсягів інвестиційного кредитування в Україні необхідно залучити кошти для впровадження інноваційних проектів, використовуючи зовнішнє фінансування [4].

З метою забезпечення інноваційної спрямованості економіки та розвитку інтелектуальної сфери України необхідно запровадити програмні заходи. Важливість проблем інноваційного розвитку потребує розробки комплексної національної програми, що передбачала б узгоджене розв'язання проблем як на державному так і на регіональному рівнях. Тому, варто більш ґрунтовно вивчити особливості інвестиційної привабливості регіонів та місцеві умови (табл. 1).

Таблиця 1

Регіональні особливості інвестиційної привабливості регіонів України [1]

Регіон	Області	Інвестиційні характеристики
Захід	Волинська, Закарпатська, ІваноФранківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька	Середній рівень інвестиційної привабливості, середній рівень прямих іноземних інвестицій на жителя та зростання регіональної економіки
Центр	Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Чернігівська, Черкаська	Рівень інвестиційної привабливості вище середнього, середній рівень прямих іноземних інвестицій на жителя, рівень зростання економіки вище середнього
Схід	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Криворізька, Луганська, Харківська	Лідери рейтингу інвестиційної привабливості, високий рівень прямих іноземних інвестицій на жителя та зростання економіки
Південь	АРКрим, Миколаївська, Одеська, Херсонська	Високий рівень інвестиційної привабливості, прямих іноземних інвестицій на жителя, зростання регіональної економіки

Таким чином, аналізуючи реальну ситуації на Україні стає зрозумілим, що для міжнародних інвесторів існує ризик втрати вкладеного капіталу, при таких негативних факторах як високі ставки відсотків, непрозорість законодавства, низька купівельна спроможність населення. З огляду на це, необхідно втілювати в життя програми сприяння міжнародним інвестиціям, державного страхування інвестиційних ризиків та інших засобів підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних інноваційних підприємств, що сприятиме безумовному розвитку національної економіки.

Література:

1. Аналіз інвестиційної привабливості міст і регіонів України / Дослідження державного аналітичного центру "Институт реформ". [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.bdo.com.ua/Default.aspx?id=74&item=228>

2. Вашуленко О. Формування законодавчої бази України в науково-технологічній сфері / О. Вашуленко // Проблеми науки. – 2007. – № 12. – С. 42, 47.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
4. Парламентські слухання "Економічна політика України: актуальні питання" // Економіст. – 2014. – С. 19-38.
5. Статистичний щорічник України за 2018 рік: статистичний матеріал / Держкомстат України. – К: Консультант, 2018. – 575 с.

УДК:330.322

*Алексєєва К.А., доцент, к.держ.упр.,
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Манзевита Д.О., студентка 4 курсу
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ПРІОРИТЕТНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ЦИКЛІ

Інвестиційний механізм в економіці відрізняється від адміністративно-командної економіки, яка поступається переливу капіталу залежно від попиту і пропозиції, що суттєво змінює структуру та джерела інвестицій і механізм реалізації інновацій. Актуального значення набуває розробка і впровадження дієвого механізму стимулювання інвестиційної діяльності аграрних підприємств, пошук форм, методів і джерел залучення інвестиційних ресурсів, системне використання інвестиційних потоків з метою відновлення і поліпшення матеріально-технічної бази, технології та організації виробництва продукції як ключових чинників активізації аграрної економіки [1].

Значний конкурентний потенціал агропромислового виробництва України вимагає від органів державної влади виконання завдань щодо формування та реалізації ефективної інноваційної політики, що нерозривно пов'язана з інвестиційною політикою.

Аграрна політика – це складова економічної та національної політики держави загалом. Вона включає в себе цільові та структурні перетворення, аграрний ринок, податкову систему, соціальне середовище, кредитну, фінансову, інноваційну та інвестиційну діяльність. Завдяки раціональному їх функціонуванню формується сприятливий клімат для сільськогосподарської діяльності. Основи формування аграрної політики визначено у проекті Закону України «Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку»[2]. Це: 1) підвищення ефективності функціонування аграрного сектору економіки; 2) вирішення соціальних проблем сільського населення; 3) забезпечення комплексного і сталого розвитку сільських територій.

Внаслідок довготривалої економічної кризи матеріально-ресурсний потенціал аграрного сектору економіки України зазнав суттєвої деградації.

У січні-червні 2019 року капітальні інвестиції у сільське господарство склали 23333,8 млн грн, тобто лише на 83,1% проти відповідного періоду 2018 року (дані Державної служби статистики України за I півріччя 2019 року)[3].

При цьому частка сільського господарства у загальному обсязі капіталовкладень по державі, які зросли на 7,5%, навпаки, скоротилася з 12,8% до 10,0%.

Інвестиційний спад у сільському господарстві відбувається, зокрема, по найбільш цінних довгострокових біологічних активах рослинництва і тваринництва. Їх частка у вкладеннях в економіку зменшилася з 1,9% у 2015 році до 1,0% за січень-червень 2019 року. Втім, цей негативний процес дещо компенсується подвійним зростанням питомої ваги інвестицій у

землю.

Однією з причин є погіршення умов для цієї діяльності, посилення ризиків, очікування інвесторів на подальше зниження рівня окупності витрат за їхніми проектами, високі ставки по інвестиційних кредитах, відсутність дієвої державної політики щодо підтримки сільськогосподарських виробників, особливо малого агробізнесу та економічної діяльності селянських господарств, втрата більшістю національних агрокомпаній довіри на фондових ринках, їхній недостатньо ефективний інвестиційний менеджмент тощо.

Рис.1. Організаційно-економічний механізм здійснення інноваційно-інвестиційних процесів в аграрній сфері економіки

За цих умов важливого значення набуває обґрунтоване визначення пріоритетних напрямів інтенсифікації розвитку виробничої діяльності провідних галузей. Засобом їх здійснення є нарощування інвестицій в основний капітал.

Державна інноваційно-інвестиційна політика має бути спрямована на поширення й активізацію інвестиційних процесів, поживлення інноваційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників.

Схематично відображені економічні зв'язки визначають організаційно-економічний механізм здійснення інноваційно-інвестиційних процесів в аграрній сфері економіки (рис. 1). При формуванні бюджету на рік слід передбачити дієві заходи щодо призупинення інвестиційного спаду в сільському господарстві.[4]

Таким чином, щоб мінімізувати можливі негативні наслідки в економіці, необхідно сформулювати сприятливу для розвитку аграрної сфери стратегію держави та розпочати проводити відповідну аграрну політику.

Література:

1. Гусак О. М. Формування інноваційно-інвестиційної політики в аграрній сфері економіки. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.03 "економіка та управління національним господарством" / Гусак О. М. – Київ, 2010. – 16 с.
2. Зовнішня торгівля України товарами у січні–серпні 2019 року [Електронний

ресурс] // Державна служба статистики України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://csrv2.ukrstat.gov.ua/>

3. ЗУ «Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» [Електронний ресурс] // Верховна Рада. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH72I00A.html.

4. Кісіль М. Г. Інвестиційний спад у сільському господарстві може негативно позначитися на економіці країни [Електронний ресурс] / М. Г. Кісіль // Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/2630-investytsiynyy-spad-u-silskomu-hospodarstvi-mozhe-nehatyvno-poznachytysya-na-ekonomitsi-krayiny-mykola-kisil.html>

УДК:331.445

*Алексєва К.А., к.держ.упр., доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Отченко Еліна, студентка 4 курсу,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ СПЕКУЛЯЦІЇ

Всі люди та підприємства намагаються отримати найбільшу вигоду від своєї діяльності. Маючи вільний запас коштів, кожен хоче примножити їх. І як характерно для жадібної натури людини, прибуток хочеться отримати як можна швидше. Тому досить часто кошти вкладаються туди, де результат буде «моментально», не звертаючи при цьому увагу на рівень ризику для своїх коштів.

В інвестиційній діяльності існує поняття «*спекуляція*», яке саме і характеризує вкладення з великим рівнем ризику. Але для того, щоб краще зрозуміти це поняття, для початку треба визначити різницю між інвестуванням і спекуляцією.

Інвестори та торговці беруть на себе ризик, намагаючись отримати прибуток від операцій, які вони здійснюють на ринках. Рівень ризику, здійсненого в операціях, є основною відмінністю між інвестуванням та спекуляцією.

Кожен раз, коли людина витрачає гроші з очікуванням, що починання поверне прибуток, вони інвестують. У цьому сценарії підприємство базує рішення на розумному судженні, винесеному після ретельного дослідження надійності того, що починання має велику ймовірність успіху.

Але що робити, якщо та сама людина витрачає гроші на зобов'язання, що показують високу ймовірність невдачі? У цьому випадку вони спекулюють. Успіх чи невдача залежить насамперед від випадковості чи некерованих сил чи подій.

Спекуляція з високим рівнем ризику, як правило, схожа на азартні ігри, тоді як інвестиції з меншим ризиком використовують основи та аналіз.

Інвестування може здійснюватися в самих різних формах – через грошову, часову або енергетичну основу. У фінансовому розумінні цього терміна "інвестування" означає купівлю та продаж цінних паперів, таких як акції, облігації та різноманітні інші фінансові продукти.

Інвестори сподіваються отримати зростання або прибуток завдяки задовільній рентабельності свого капіталу, взявши на себе середній або нижчий за середній розмір ризику. Дохід може бути у формі основного активу, що збільшується у вартості, у періодичних дивідендах чи виплатах відсотків, або у повному поверненні витраченого капіталу.

Найчастіше інвестування – це акт купівлі та утримання активу на довгостроковий період. Щоб класифікувати його як довгостроковий актив, інвестор повинен володіти ним принаймні один рік.

Аналіз та дослідження є ключовою частиною інвестиційного процесу. Він включає

оцінку різних активів, секторів та моделей чи тенденцій, що відбуваються на ринку. Інвестори можуть використовувати такі інструменти, як фундаментальний або технічний аналіз, щоб вибрати свої інвестиційні стратегії або створити свій портфель. Використовуючи фундаментальний аналіз, інвестори можуть визначити, які фактори впливають на вартість цінних паперів, від мікроекономічних до макроекономічних. Технічний аналіз, з іншого боку, використовує статистичні тенденції, щоб знайти можливості на ринку.

Спекуляція – це акт вкладання грошей у фінансові починання з великою ймовірністю невдачі. Спекуляція прагне до аномально високої віддачі від вкладень, які можуть йти в той чи інший бік. Хоча спекуляція уподібнюється азартним іграм, це зовсім не те саме, оскільки спекулянти намагаються прийняти розумне рішення щодо напрямку своєї торгівлі. Однак властивий спекулятивний ризик, пов'язаний з транзакцією, як правило, значно вище середнього.

Ці торговці купують цінні папери з розумінням того, що вони будуть утримуватися лише короткий період до їх продажу.

Щоденна торгівля – це форма спекуляцій. Щоденні торговці не обов'язково мають якусь конкретну кваліфікацію, скоріше, вони позначені як такі, оскільки вони торгують часто. Зазвичай вони займають свої позиції протягом дня, закриваючись після завершення торгової сесії.

Торговий трейлер, з іншого боку, займає свою позицію приблизно до декількох тижнів, сподіваючись отримати прибуток за цей час. Він намагається визначити, куди рухатиметься ціна акцій, займаючи позицію, а потім отримуючи прибуток.

Спекулянти можуть здійснювати багато видів торгівлі та використовувати деякі з них:

1. Майбутні контракти: покупці та продавці погоджуються на продаж конкретного активу за прийнятною ціною за заздалегідь визначеним пунктом у майбутньому. Покупець погоджується придбати базовий актив після закінчення терміну дії контракту. Ф'ючерсні контракти торгуються на біржах і зазвичай використовуються при торгівлі товарами.

2. Опції "Покупки та дзвінки": У пут-опціоні власник договору має право, але не зобов'язаний, продати будь-яку частину цінного папера за узгодженою ціною у визначений проміжок часу. З іншого боку, опція виклику дозволяє власнику договору придбати базовий актив до дати закінчення терміну дії контракту за визначеною ціною.

3. Короткий продаж: Коли торговець продає, він припускає, що ціна цінного папера в майбутньому знизиться, а потім займе позицію.

І інвестори, і спекулянти вкладають свої гроші в різні інвестиційні засоби, включаючи акції та опції з фіксованим доходом. Акції представляють певний відсоток власності в компанії. Вони купуються на біржах або через приватний продаж. Компанії класифікуються за ринковою капіталізацією або загальною ринковою вартістю своїх непогашених акцій.

До активів з фіксованим доходом належать облігації та векселі. Вони можуть видаватися корпораціями або державою. Багато активів з фіксованим доходом використовуються для фінансування проектів та (бізнес) підприємств та сплачують відсотки до їх дозрівання, і в цей час номінальна вартість повертається інвестору.

Інвестори, можливо, захочуть врахувати період утримання своїх інвестицій та їх податкові наслідки. Період утримання визначає, скільки податку потрібно сплатити за інвестиції. Цей період обчислюється з дня після придбання інвестиції до дня її продажу. Розміщення фондів на один рік або більше вважається довгостроковим. Все, що нижче цього, вважається короткостроковою інвестицією. Довгострокові прибутки, як правило, оподатковуються вигідніше, ніж короткострокові.

Література

1. Аскинадзи, В. М. Інвестиції : учебник для бакалавров / В. М. Аскинадзи, В. Ф. Максимова. — Москва : Издательство Юрайт, 2016. — 422 с.
2. Investing vs. Speculating: What's the Difference? [Електронний ресурс] // Investopedia. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.investopedia.com/ask/answers/09/difference-between-investing-speculating.asp>

*Алексєва К.А., к.держ.упр., доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Сирит В.С., студентка 4 курсу
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

БІЗНЕС-АНГЕЛИ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ЕКОСИСТЕМІ УКРАЇНИ

Інвестиційна діяльність бізнес-ангелів в Україні на сьогоднішній день набирає обертів. Вона направлена на підтримку малого та середнього бізнесу, що у перспективі означає стабільні та прибуткові інноваційні підприємства. До того ж, залучення ангельських інвестицій сприяє інноваційній діяльності вітчизняних підприємств, подоланню кризових явищ у економіці та стимулюванню економічного розвитку держави.

Компанії, які знаходяться на ранній стадії життєвого циклу (seed і pre-seed) і потребують початкових інвестицій. У передпосівному циклі розвитку бізнес ангели є єдиним сегментом інвестиційної екосистеми, який готовий підтримати інноваційне підприємство. Ангел вкладає гроші у стартап першим, такий досвід підвищує його привабливість в очах інших учасників інвестиційної екосистеми, особливо венчурний капіталістів. На даному етапі бізнес може бути просто ідеєю або прототипом, тому ризиковий характер проектів, в які вкладається приватний інвестор вимагає вироблення сприятливого інвестиційного-правового клімату для нього.

Як виглядає бізнес-ангел? Це підприємець, який володіє експертизою в tech-індустрії і має власний онлайн і офлайн-бізнес, віком 30 років і старше. В Україні середньостатистичний ангел має в портфелі зазвичай близько п'яти проектів. За рівнем залученості ангельського інвестора в управління підприємством вони поділені на 5 груп [1]:

1. Корпоративні ангели - колишні топ менеджери великих компаній, які готові вкласти частину своїх коштів в розвиток однієї компанії і зайняти в ній одну з керівних посад.
2. Ангели ентузіасти - вкладають незначні кошти в розвиток різних компаній і не беруть участь в їх управлінні.
3. Підприємницькі ангели – це успішні бізнесмени, які здійснюють інвестиції з метою розширити свій інвестиційний портфель.
4. Мікрокеруючі ангели інвестують в кілька підприємств і бажають займати керівну посаду в раді директорів кожної з інвестованих компаній.
5. Професійні ангели інвестують свої кошти спільно з іншими ангелами в тій області, де вони є професіоналами.

Попит на гроші ангелів з боку стартапів зростає пропорційно збільшенню числа самих проектів в країні. Кількість угод та обсяг інвестицій у малий бізнес України на стадії seed і pre-seed у 2018 році зріс на 13 млн \$ в порівнянні з 2017 роком та складають 18 млн \$, це приблизно 200 проектів [2]. Проте цифра може бути і вище, адже бізнес-ангели цінують анонімність та повідомляють про угоди добровільно.

Якщо ангел інвестує в синдикатах або через онлайн платформи, то суми можуть бути маленькими - від декількох сотень доларів і навіть менше. Якщо ангел інвестує через асоціації ангелів, то суми будуть вже від кількох тисяч доларів. Середній чек одного ангела в проект 25 тис доларів США. [3]. Вони, безумовно, повинні бути не останніми для інвестора, так як ризик неповернення грошей на ранніх стадіях дуже великий. Крім безпосередньо грошей, вони також інвестують в проекти свої зв'язки, досвід, технології в обмін на частку в бізнес-проект.

Бізнес-ангелів в першу чергу цікавлять інновації та ІТ-проекти, адже їх легко масштабувати і вони мають порівняно низькі операційні витрати. Також в UAngel спостерігають інтерес до проектів в сфері рекламних технологій AdTech, мобільних технологій, хмарних сервісів, охорони здоров'я, lifestyle, рішень для корпорацій, а також в нішах штучного інтелекту, комп'ютерного зору і кібербезпеки [4].

Отже, у зв'язку з високими ризиками в Україні ангельське інвестування на даному етапі - це більше про побудову екосистеми і про внесок в майбутнє, ніж про заробіток. Ефективна

співпраця бізнес-ангелів та інноваційних стартапів буде досягнута за умов визначення правового статусу ангела та регламентації його діяльності в Україні. Це може бути досягнуто на основі співробітництва з некомерційними організаціями (такими як: Асоціація приватних інвесторів України та UAngels); шляхом запровадження гнучкої системи пільг та гарантій.

Літератури:

1. Ukrainian Venture Capital and Private Equity Overview 2018 [Електронний ресурс] // UVCA & Deloitte. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://inventure.com.ua/tools/library/ukrainian-venture-capital-and-private-equity-overview-2018>.
2. Как привлечь инвестиции бизнес-ангелов в технологические стартапы [Електронний ресурс] // delo. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/kak-privlech-investicii-biznes-angelov-v-tehnologicheskie-startapy>.
3. Сорокина М. Как стать бизнес-ангелом в Украине? [Електронний ресурс] / М/ Сорокина // InVenture. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/kak-stat-biznes-angelom-v-ukraine>.
4. Що таке бізнес-ангели список ТОП-7 business angels + 5 простих кроків як залучити бізнес-ангела [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://bigenergy.com.ua/fnansi/nvesticyi/1381-shho-take-biznes-angeli--spisok-top-7-business-angels-rosii.html>.

Миколаєнко М.А., бакалавр 5 року навчання, гуманітарно – педагогічного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу. Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами у загальноосвітніх школах за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей; забезпечує рівноцінне ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Отримані поза соціумом знання і вміння не могли допомогти дітям з особливими освітніми потребами цілковито адаптуватися в суспільстві, підготуватися до подолання неминучих життєвих труднощів, а, отже, реалізуватися в повній мірі як рівноправні і повноцінні члени суспільства. В інклюзивних класах діти з особливими потребами включені в освітній процес. Вони освоюють основи незалежного життя, засвоюють нові форми поведінки, спілкування, взаємодії, вчаться виявляти активність, ініціативу, свідомо робити вибір, досягати згоди у розв’язанні проблем, приймати самостійні рішення.

Інклюзія базується на концепції «нормалізації», в основі якої – ідея, що життя і побут людей з обмеженими можливостями мають бути якомога більше наближені до умов і стилю життя усієї громади. Принципи «нормалізації» закріплені низкою сучасних міжнародних правових актів: Декларація ООН про права розумово відсталих (1971), Декларація про права інвалідів (1975), Конвенція про права дитини (1989) та ін. Зокрема, Декларація ООН про права розумово відсталих є першим нормативно-правовим документом щодо визнання осіб з порушеннями психофізичного розвитку суспільно повноцінною в соціальному сенсі меншиною, яка потребує соціального та правового захисту.

Аналіз закордонної практики свідчить, що інклюзивна освіта передусім є можливістю для дітей з нерізко вираженими вадами психофізичного розвитку. Це, зокрема, окремі форми затримки психічного розвитку, певні мовленнєві відхилення, зниження слуху чи зору, нескладні опорно-рухові вади, порушення емоційно-вольової сфери. Якщо такі діти мають збережений інтелект, самостійно себе обслуговують, адекватно контактують з однолітками, мають сімейну підтримку, то, за умови фахового психолого-педагогічного супроводу, вони цілком можуть засвоювати культурний досвід у середовищі здорових однолітків. Згідно з Концепцією розвитку інклюзивного навчання в Україні здійснюється активний пошук та впровадження ефективних шляхів соціальної взаємодії дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку, із їхніми здоровими однолітками. Найпершими, хто помічає проблеми та труднощі у розвитку дитини є батьки, лікарі-педіатри, вихователі. Тому дуже важливо, щоб вони не зволікали, не чекали на спонтанне усунення вади, а звернулися до фахівців. Консультацію щодо раннього розвитку дитини, створення необхідних для неї умов, за необхідності - і допомогу, можна одержати у психолого-медико-психологічних консультаціях. Для цього батькам не потрібно жодних направлень і дозволів. Вони можуть відвідати ПМПК з власної ініціативи. Чим раніше дитина одержить необхідну допомогу (педагогічну, психологічну, медичну), тим легше буде структура її дефекту, тим краще вона розвиватиметься. Важливо, щоб і вихователі дошкільних закладів вчасно помічали проблеми поведінки дітей, труднощі у навчанні і радили батькам відвідати спеціалістів ПМПК. Саме вони допоможуть визначити, що спричинило труднощі чи вади у розвитку дитини, привело до проблем шкільного навчання: порадять, які умови створити у сім'ї, дитячому садку; нададуть корекційну допомогу або порадять спеціальний заклад для цього. Приймати рішення про заклад для дитини з психофізичними вадами мають батьки разом із фахівцями ПМПК.

Тобто, потрібно рекомендувати заклад з урахуванням суто індивідуальних особливостей розвитку дитини та потреб родини. Вагомого значення для правильної постановки діагнозу, вибору форми організації навчання, реалізації індивідуального підходу набуває психолого-педагогічна характеристика на дитину, написана педагогами дитячого садка, у якому вона перебувала. Адже у процесі систематичного навчання та виховання дитини найбільш яскраво виявляються її здібності, проблеми та труднощі. До складання документу може бути залучений і психолог, якщо він систематично працював з дитиною. Підсумовуючи викладене, вихователь може зауважити свої припущення щодо причин, які обумовлюють відставання дитини у розвитку, труднощі та прогалини у засвоєнні програми дошкільного закладу. Проте, ніяких діагнозів, навіть у вигляді припущення, педагог не формулює, оскільки вада дитини, її конкретний клінічний діагноз, встановлюють колегіально працівники ПМПК на підставі ґрунтовного вивчення матеріалів особової справи, картки розвитку дитини, медичних документів, малюнків дитини, психолого-педагогічної характеристики та результатів обстеження дитини. Якщо корекційні педагоги, практичні психологи, які спеціалізуються на корекційній роботі, є компетентними щодо роботи з такими дітьми, то вихователі дошкільних закладів часто не мають ні психологічної, ні методичної готовності до інклюзії. Тому у ДНЗ має здійснюватися спеціальна підготовка педагогічного персоналу. Наказом Міністерства освіти та науки України «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю» від 2 грудня 2005 року №651 передбачено включення у навчальні плани вищих навчальних закладів 111-І V рівня акредитації, що готують фахівців за напрямком «Педагогічна освіта», дисципліни «Основи корекційної педагогіки», яка й забезпечить професійну готовність до інклюзивної освіти. Досвід інших країн переконливо доводить, що для тих фахівців, які вже працюють у навчальних закладах, ефективними ланками такої підготовки є курси підвищення кваліфікації, теоретичні та практичні семінари, тренінги. Змістом такої освіти мають бути основи корекційної педагогіки і психології, з певними методичними аспектами.

Зокрема вихователі мають бути компетентними у таких питаннях: • підходи держави та суспільства до організації освіти дітей, які мають вади психофізичного розвитку; • основні поняття корекційної педагогіки та спеціальної психології; • особливості і закономірності розвитку різних категорій осіб з психофізичними вадами; • комплексне

психолого-педагогічне вивчення дітей; • диференційовані та індивідуальні механізми і прийоми дошкільного корекційного навчання та виховання кожної категорії дітей; • зміст та методи роботи з родинами вихованців.

Література:

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва – К.: «Саміт-Книга», 2009. – 272 с.: іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
2. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
3. Назарова Н.М. Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.mgpru.ru](http://www.mgpru.ru)

***Свердан М.М.,** к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Стебляк М.В., магістр першого року
навчання
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників. [1]

У 2018 році в Україні виділено 509 мільйонів гривень державного фінансування на створення рівних умов для дітей з особливими освітніми потребами. Станом на 2019 рік згідно Постанови «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» від 14 лютого 2017 р. № 88 та Постанови «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році» від 27 лютого 2019 р. № 129 фінансування для розвитку інклюзивної освіти значно збільшилося за рахунок інфесичійного забезпечення з державного бюджету, місцевих бюджетів та благодійних фондів.

Складові інклюзивної освіти, що потребують постійних інвестицій: розвиток додаткових освітніх послуг, корекційних розвивальних занять, придбання корекційного устаткування, що визначаються індивідуальною програмою розвитку дитини. Ще одним важливим кроком, який ініціювало Міністерство освіти та його партнери на початку 2018 року – це створення інклюзивно-ресурсних центрів. Будуть побудовані принципово нові установи, які покликані визначати особливі освітні потреби дітей не на основі міжнародної класифікації хвороб, як це було раніше, а на основі міжнародної класифікації функцій дітей з особливими потребами. Це є набагато сучаснішим і менш дискримінаційним підходом. [2]

Згідно Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року від 14 грудня 2016 р. № 988-р, Розпорядження від 13 грудня 2017 р. № 903-р Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” та розпорядженням Про внесення змін до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988 і від 13 грудня 2017 р. № 903, інвестиційне забезпечення в галузі інклюзивної освіти має суттєво зрости для запровадження пунктів вказаних нище, затверджених у вище зазначених документах.

• 3 метою створення умов для інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами необхідно розробити індивідуальні програми їх розвитку, що включатимуть

корекційно-реабілітаційні заходи, психолого-педагогічний супровід і засоби для навчання таких дітей. [3]

• Розроблення та запровадження обов'язкового курсу для всіх педагогічних працівників щодо особливостей роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в рамках інклюзивного навчання. [4]

Без відповідної фінансової підтримки інклюзивна освіта не буде мати системного продовження та розвитку. Наразі не існує єдиного підходу до розуміння порядку використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, що призводить до нецільового та неефективного використання державних коштів в регіонах та неотримання належної ефективної підтримки дітьми, що знаходяться на інклюзивній формі навчання. Невелика кількість учасників фокус-груп зрозуміла зв'язок між індивідуальною програмою розвитку і отриманою субвенцією, на підтримку осіб з особливими освітніми потребами.

Література:

1. Закон України «Про Освіту» 2145-VIII, від 09.08.2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Інклюзивна освіта в Україні: разом крок за кроком 21 березня 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.irf.ua/inklyuzivna_osvita_v_ukraini_razom_krok_za_krokom/

3. Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року від 14 грудня 2016 р. № 988-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>

4. Розпорядження від 13 грудня 2017 р. № 903-р Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p>

УДК 330.1

*Суханова А.В., к.е.н., доцент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙ НА ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Протягом багатьох років лідери України визнавали, що країні потрібно більше іноземних інвестицій для досягнення міцного економічного зростання, і різні її уряди намагалися сприяти інвестиціям. Ці зусилля здебільшого стосувались торговельних конференцій, де інвестиційні можливості були представлені західним бізнес-аудиторіям.

Реалізація Цілей Сталого Розвитку в Україні є можливою за умови розв'язання проблем обмеженості ресурсного потенціалу та браку відповідних інституційних механізмів його оптимального застосування.

Інвестиційні процеси в країні демонструють значну нестабільність. Нестача інвестицій приводить до їх концентрації на напрямках, які є ключовими для розвитку відповідних секторів. Натомість вкладання коштів у системні складові сталого розвитку (ресурсоефективність, зниження екологічності, розбудова соціальної інфраструктури тощо) залишається слабким як у приватному, так і у державному інвестуванні.

Необхідним є проведення цілеспрямованої інвестиційної політики, яка посилюватиме мотивацію до інвестування та консолідації інвестицій на інноваційних напрямках, безпосередньо дотичних до реалізації Цілей Сталого Розвитку. Для кожного з потенційних джерел капіталовкладень має бути застосовано цільовий підхід, орієнтований на інвестування та оптимізацію використання достатньо обмежених ресурсів. Важливою є корекція

інвестиційних уподобань з огляду на необхідність забезпечення інноваційної спрямованості інвестицій. Зважаючи на складне фінансове становище України, важливим завданням залишається посилення взаємодії з міжнародними організаціями. Доцільно удосконалити процеси моніторингу та контролю за цільовим витрачанням коштів, що надходять від інституційних донорів відповідно до міжнародних принципів надання міжнародної технічної допомоги.

Основні міжнародні інвестори шукають можливості в країнах із сильним економічним зростанням, стабільними політичними умовами, сприятливими податковими механізмами, обмінною та стабільною валютою, функціонуючими ринками капіталу, низьким рівнем бюрократії, послідовним регуляторним кліматом, сприятливими торговими угодами та правильним функціонуванням закон. Це фактори, які залучають величезний рівень міжнародних інвестицій у розвинені економіки Північної Америки та Європи.

У той же час міжнародні інвестори готові інвестувати в країни, що розвиваються, які мають більш високі ризики, в обмін на більш високу прибутковість. Як результат, Україна конкурує за інвестиції з іншими країнами, що розвиваються, зокрема країнами Центральної та Східної Європи.

Щоб зрозуміти відносно слабкі показники роботи України, необхідно оцінити фактори, які сприяли цим результатам. Деякі фактори перебувають поза контролем країни, а інші можна вдосконалити.

Для початку Україна не мала сильного економічного зростання. Хоча в останні роки економічне зростання відновилося, економіка зростає лише на порівняно низькому рівні - 2,5 відсотка. Таке економічне зростання несприятливо порівнює не тільки з динамічними темпами зростання, що спостерігаються в Азії, але навіть із розвиненими у світі економіками, які традиційно мають повільні темпи покращення.

На стабільність політичного середовища України також сильно вплинули російська агресія, анексія Криму, та тривалі бої на Донбасі. Ці міркування неминуче вписуються в оцінки, зроблені міжнародними інвесторами, і значно збільшують їхні ризики. Тільки шляхом досягнення врегулювання шляхом переговорів або отримання некваліфікованої підтримки сильними санкціями ЄС і США проти Росії можна зменшити цю політичну невизначеність.

У сфері податків, валюти, банківської справи та бюрократії Україна досягла значних успіхів. Хоча, безумовно, можна вдосконалити, відбулися позитивні зміни, що стосуються інвесторів. Це наглядно демонструє зміни в системі відшкодування ПДВ, недавня стабільність, досягнута гривнею, зниження рівня інфляції, суттєве очищення банківського сектору та оцифрування різних державних функцій. В цілому Україна продемонструвала значне поліпшення індексу спрощення ведення бізнесу Світового банку. Постійне зростання в цих сферах значно сприятиме привабливості інвестицій.

Одним із напрямків значного покращення інвестиційного клімату України є підписання всеосяжної Угоди про асоціацію з ЄС. Цією угодою Україна заявила про свій намір рухатися у напрямку більшої інтеграції з ЄС, найбільшим єдиним економічним блоком у світі. Угода включає мову, що дозволяє розширити торгівлю та співпрацю в широкому спектрі економічної діяльності, включаючи, головне, - енергетику. Вже зараз торгівля України значно переорієнтована далеко від Росії та до ЄС. Однак імплементація та вплив угоди далеко не повністю реалізовані, і для досягнення її вигоди та позитивного впливу на подальші інвестиції чекає багато роботи.

На прохання українських лідерів бізнесу, Атлантична рада допомогла розробити п'ятнадцять основних принципів економічної політики та судової реформи в Україні для подальшого розвитку української економіки.

Ці принципи відображають широкий консенсус щодо реформ в Україні, спрямований на створення добре функціонуючих ринків та міцних прав приватної власності. Вони розроблені не для оригіналу, а для того, щоб виділити те, що є найважливішим для України зараз. За великим рахунком ці принципи збігаються з деклараціями нового українського уряду.

Більшість декларацій стосується стандартних ринкових економічних реформ. Основна увага приділяється структурним реформам, таким як уніфікація та маркетинг цін на енергоносії, скасування нерегульованих монополій, усунення застарілих правил та інспекцій,

прозорі та конкурентоспроможні державні закупівлі та продажі. Очікуваний попит - спрощення та вдосконалення податкової та митної систем. Макроекономічні питання вже не стоять на порядку денному, тоді як необхідність збереження незалежності Національного банку включена.

А також було підтримано легалізацію приватних продажів сільськогосподарських земель та приватизацію через прозорі та конкурентоспроможні аукціони нестратегічних державних активів, а також оприлюднення кінцевих вигідних власників підприємств та інших значущих активів. Після оголошення прав власності на підприємства вони хочуть, щоб їх легітимність була визнана.

Єдине згадане міжнародне питання - прагнення до європейської інтеграції. Лідери бізнесу хотіли залишатися поза політикою, тому декларація не містить жодних політичних пунктів. Навпаки, бізнесмени зробили висновок, що вони прагнуть до таких умов, що провідним бізнесменам більше не доведеться йти в політику, щоб захищати свої законні права.

Отже, побудова інклюзивних інститутів, виявлення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України у напрямку підвищення рівня його інклюзивності, що потребує залучення іноземних коштів та досвіду, а також дослідження існуючої міжнародної співпраці у цій сфері, її ефективності та доцільності для вирішення проблеми стратифікації та інклюзивного розвитку є надзвичайно важливими для сучасних наукових досліджень. Проведене дослідження виявило низку проблем, вирішення яких потребує не лише змін у вітчизняному державному управлінні, а й значних фінансових вкладень. У зв'язку з цим вважаємо найбільш перспективною реалізацію проектів технічної допомоги на умовах т. зв. "твінінгу" з чітко встановленими строками, відповідальними особами та визначеними критеріями ефективності. Зважаючи на сучасні тенденції та вимоги Сталого розвитку, активізація інклюзивного розвитку та дифузія інклюзивних інститутів повинні розглядатися як основний напрямок міжнародної політики з подолання бідності

Література:

1.Вишлинський Г. Про "інклюзивність" / Г. Вишлинський // Українська правда. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/columns/2014/04/19/7023016/>

2.План зовнішніх інвестицій ЄС. – Режим доступу : <http://www.eu4business.eu/uk/plan-zovnishnih-investy-ci-y-es>

3.Прогнімак О. Д. Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи [Електронний ресурс] / О.Д. Прогнімак // Економічний вісник Донбасу. — № 1 (51). — 2018. — С. 187—197. — Режим доступу: [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/26-Prohnyimak.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/26-Prohnyimak.pdf)

4.Офіційний сайт The Wourld Economic Forum Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth.pdf

Суханова А.В., к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту

*Сінчук Ірина студентка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м.Київ, Україна)*

РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ТАБОРУ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ

Будь-який бізнес, що навіть володіє хорошими ідеями по вдосконаленню продукції, рано чи пізно зіткнеться з проблемою конкуренції. Тому необхідно зібрати наступну інформацію про своїх конкурентів: чи є область діяльності фірми новою і швидко змінною або такою, що давно існує, яка конкурентоспроможність товару (послуги) на ринку, чи багато уваги конкуренти приділяють рекламі своїх товарів, який рівень цін на товари (послуги)

конкурентів, який імідж фірм - конкурентів, якої ринкової стратегії дотримуються конкуренти в даний момент часу, яких дій можна чекати від них надалі.

Для відкриття дитячого табору «Івушка» потрібна відповідна програма маркетингових досліджень, що виявляє ключові моменти та фактори, що справляють вплив на розвиток діяльності підприємства.

Цільовий ринок споживачів санаторію можна охарактеризувати таким чином:

- за віком: від 14 років та старші;
- за рівнем доходів: від 1200 грн. на місяць і вище;
- за потребами: послуги лікування, відпочинку, громадського харчування, проживання та ін.

Взагалі щодо основних факторів, що регламентують роботу санаторно-курортного закладу, належить його місце розташування. Район Пуща-Водиця вважається досить високим за рівнем конкуренції.

На даній території розташовано багато санаторіїв. До переваг можна віднести розташування даного санаторно-курортного комплексу. Він знаходиться в тихій та мальовничій місцевості, що покрита хвойним густим лісом біля міста Києва у 23 км. Біля території табору розташовані великий ставок, парк культури та відпочинку, човникова станція, спортивні майданчики. Крім того, наявність під'їздних шляхів і стоянки автомобілів, що охороняється; наближеність до станції трамваю № 7, 12, що ходять від станції метро “Контрактова площа”.

Дитячий табір дуже привабливий для проведення різних конференцій та семінарів у столичному регіоні. Це є нова додаткова послуга, що включає у себе проживання, харчування, лікування та оренда конференц-залів.

Конкурентами на даній території є декілька санаторіїв. Тут знаходяться дитячі здравниці та бази відпочинку, але вони займають інший сегмент ринку, тому до розгляду представлено лише санаторно-курортні заклади Пуща-Водиці.

Таблиця 1.

Конкуренти дитячого табору «Івушка»

№	Назва	Місце розташування	Доля ринку
1.	"Лесная поляна"	Київ, Пуща-Водиця, вул.7ма лінія	21%
2.	"Источник"	Київ, вул.Курортна, 4	14%
3.	"Салют"	Київ, вул.Чернофлотська, 19	11%
4.	"Ёлочка"	Київ, Пуща-Водиця, вул.7ма лінія	17%
5.	"Большевик"	Київ, вул.Юнкерова, 20	8%
6.	Інші табори		29%

Джерело: складено автором

Для того, щоб порівняти конкурентну позицію нового дитячого табору з іншими курортними комплексами нам потрібно чітко визначити напрямки їх діяльності щодо курортного лікування, їх переваги та недоліки.

На цьому етапі ми визначаємо число курортних закладів, зареєстрованих у даному районі, проаналізуємо ціноутворення та взагалі дану інформацію, після чого зрівняємо з нашим санаторно-курортним закладом.

По-перше, кожен з конкурентів має своє направлення у сфері курортного лікування. Такий найголовніший конкурент як санаторій “Лесная поляна” спеціалізується у пульмонологічному направленні та практично повністю задовольняє потреби споживачів. Цей комплекс має досить стійку ринкову стратегію, головним чином, вони пропонують своїм клієнтам ціну, яка відповідає високій якості. Даний санаторій надає повний спектр додаткових послуг, але лише за високої ціни. Клієнтура цього закладу складається з доволі заможних людей, що можуть дозволити собі такий відпочинок та лікування. На території санаторію знаходиться кінозал, спортивні майданчики (тенісні корти), невеликий парк відпочинку, басейн, більярд. Крім того, заклад “Лесная поляна” надає всі належні послуги щодо лікування.

Характеристика конкурентів дитячого табору “Івушка”

Дитячі табори	Показники
"Івушка"	Ринкова стратегія - висока якість-висока ціна; Кількість місць – 100; Якість обслуговування – висока; Ціна путівки (неділя/полулюкс): 1) в теплий сезон 700 грн. 2) в холодний сезон 600 грн.
"Лісова поляна"	Ринкова стратегія - висока якість-висока ціна; Кількість місць – 60; Якість обслуговування – висока; Ціна путівки (неділя/полулюкс): 1) в теплий сезон 900 грн. 2) в холодний сезон 700 грн.
"Джерельце"	Ринкова стратегія - низька якість-висока ціна; Кількість місць – 110; Якість обслуговування – низька; Ціна путівки (неділя/полулюкс): 1) в теплий сезон 650 грн. 2) в холодний сезон 570 грн.
"Салют"	Ринкова стратегія - низька якість-висока ціна; Кількість місць – 85; Якість обслуговування – низька; Ціна путівки (неділя/полулюкс): 1) в теплий сезон 700 грн. 2) в холодний сезон 595 грн.
"Ялинка"	Ринкова стратегія - висока якість-висока ціна; Кількість місць – 50; Якість обслуговування – висока; Ціна путівки (неділя/полулюкс): 1) в теплий сезон 980 грн. 2) в холодний сезон 770 грн.
"Більшовик"	Ринкова стратегія - низька якість-низька ціна; Кількість місць – 80; Якість обслуговування – низька; Ціна путівки (неділя/полулюкс): 1) в теплий сезон 565 грн. 2) в холодний сезон 490 грн.

Джерело: складено автором

Другим досить важливим конкурентом являється дитячий табір “Ялинка”, має досить не багато місць, але пропускна здатність у ньому на 87% у теплий період. Він має досить невелику територію, але має досить велику пропозицію щодо додаткових послуг: басейн, маленький парк відпочинку, розважальні заходи для дітей та ін. Відпочинок у даному дитячому таборі коштує досить багато, але до послуг клієнта пропонується добре кваліфікований персонал, що знає свою справу. Даний комплекс не має добре розробленої рекламної компанії, як на мій погляд, вони розміщують свою рекламу в основному в недорогих журналах, що не є досить ефективним методом залучення клієнтів.

Дитячі табори “Джерельце” та “Салют” мають не погану рекламну компанію. Вони пропонують свої послуги в цілому через туристичні фірми та розраховують на туристів, з різних країн. Вони мають велику територію на мальовничій місцевості. Він пропонує невеликий спектр послуг щодо лікування і має досить непривабливий вигляд зовні (споруда) та поганий вигляд номерів.

Санаторій “Більшовик” має досить велику територію. Цьому закладу майже 30 років, але зовнішній вигляд номерів зовсім не відповідає стандартам санаторно-курортного закладу. Медперсонал складає невелику кількість людей та може запропонувати не великий спектр курортних послуг. Санаторій “Більшовик” майже не має додаткових послуг, окрім кондиціонеру та басейну в теплий сезон.

Таким чином, до конкурентних переваг дитячого табору “Івушка” можна віднести:

- рівень якості послуг та медичного обслуговування;

- справедливу ціну за надану якість;
- розташування табору недалеко від Києва;
- надання додаткових послуг: розваги для дітей, стоматологічний кабінет, перукарня, кабінет масажу, автостоянка, екскурсії, тренажерний зал, бібліотека, оренда конференц-залів;
- на мальовничій території табору є невеликий парк відпочинку;
- до послуг, що входять у вартість путівки: басейн, кондиціонер, 4-и разове харчування, добре оснащенні номери та ін.

Даний бізнес-план розроблений дитячого табору "Івушка" через деякий час після реалізації розробить свою рекламну компанію, що буде розрахована на людей з середнім достатком. Крім того, майбутня реклама буде залучати людей з інших країн. Найбільший потік відпочиваючих скоріше будуть залученні з м. Києва та Київської області. У цій орієнтації слід визначити декілька привабливих моментів.

Література:

1. Бартків О. С. Оздоровчо-виховна діяльність у літньому дитячому таборі: монографія / О. С. Бартків, В. Г. Грановський, Є. А. Дурманенко; за ред. д-ра пед. наук, проф. П. М. Гусака. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк: Захарчук В. М., 2013. – 203 с
2. Каїра З. С. Маркетингова товарна політика підприємства та шляхи її удосконалення. Бізнесінформ. 2011. № 8 С. 192-194.
3. Максимчук В. М. Організація роботи літнього пришкольного табору / Вікторія Максимчук; [упоряд. О. О. Колонькова]. – К.: Шкільний світ, 2013. – 94 с.

Суханова А.В., к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту,

Чистота Олена, студентка Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАНІКЮРНОЇ СПРАВИ

За статистичними даними в 2018 році обсяг ринку засобів для манікюру та педикюру в Україні збільшився на 1,6% і досяг 2,8 млрд грн. Така динаміка обороту забезпечується зростанням роздрібною ціни.

"У 2018 р середня роздрібна ціна на засоби для манікюру та педикюру виросла на 20,6% відносно 2017 р. Різке зростання показника обумовлене збільшенням витрат на виробництво і реалізацію продукції. Велика частина інгредієнтів засобів для манікюру та педикюру є імпортованими, тому в результаті девальвації рубля вартість їх виробництва зросла. Крім того, компанії, що займаються торгівлею косметичними засобами, зі збільшенням витрат на торговельні, складські площі і транспортування продукції".

Дані опитувань дистриб'юторів найбільших американських марок (CND, OPI, Nagtenu) дозволяють говорити про те, що попит на матеріали преміум-класу зараз стабільний і продовжує рости. Але через істотне падіння ринку при девальвації гривні, вийти на колишній рівень поки не вдається.

Серед основних трендів в нігтьовій індустрії слід назвати розвиток лікувальних і захисних засобів для манікюру та педикюру. Клієнти все частіше вважають за краще їх декоративних покриттів, і поряд з гелю-лаків. Все великим успіхом користуються так зване, "ламінування" нігтів, або відновлення пластини по системі IBX від Famous Names, скорило російський ринок кілька років тому. Протидія несприятливих факторів навколишнього середовища - взагалі один з основних трендів в косметичній індустрії в цілому, не обійшла і ринок манікюру.

Крім того, в зв'язку зі зростаючою доступністю інформації та обізнаності кінцевого споживача, вимоги до якості послуг нігтьового сервісу продовжує зростати. Більш того,

можливість виконання багатьох процедур в домашніх умовах сильно впливає на ринок, особливо на приватних майстрів. Мілленіали все частіше вважають за краще робити найпростіші процедури (наприклад, зняття гель-лаку) самостійно і відвідувати майстра тільки за послуги, що потребують спеціального обладнання (наприклад, покриття гель-лаком). У свою чергу, це призвело до розвитку роздрібних інтернет-магазинів, а також груп в соціальних мережах, де можна замовити недорогі кошти.

При цьому, основні гравці ринку все ж орієнтуються на поставки в салони краси, зокрема, на спеціалізовані профільні студії, які, як правило, закупають всю лінійку продукції цілком (спа-догляд, креми, покриття, Ремувер і т.д.). "Локомотивом" продажів в такому випадку виступають декоративні покриття (лаки підвищеної стійкості і гель-лаки).

Якщо не так давно манікюр був привілеєм заможних панянок, то сьогодні це - щоденне заняття кожної сучасної жінки.

Манікюр, педикюр, художній розпис нігтів завжди були і будуть затребувані, навіть якщо вся клієнтська база - це родичі, друзі і сусіди. Сьогодні клієнтки достатньо досвідчені, і хочуть не тільки в свято відмінно виглядати, але й сяяти в будні. Дійсно хорошого майстра художнього розпису нігтів, що має смак, підхід до клієнтів, фантазію і відмінно поставлену руку, з радістю візьмуть в будь-який салон краси, і вуаля: ці ж чималі гроші вже не ВИ платите, а ВАМ платять! Правда, щоб стати таким майстром, потрібно не тільки мати хорошу підготовку в різних стилях розпису, а й вміти їх комбінувати, а також - виконувати роботу настільки швидко і якісно, наскільки дозволяє матеріал.

Вдосконалюючись в мистецтві нігтьового дизайну необхідно пам'ятати, що нейл-арт - мистецтво динамічне, воно не стоїть на місці, воно постійно йде в ногу з часом. І ми, як майстри манікюру, повинні стежити за останніми досягненнями в цій галузі, які відбуваються кожен день.

Технології нейл-арту будуть розвиватися і надалі, тому любительки стилю і епатажу завжди зможуть дивувати оточуючих нігтями незвичайної краси. Про це свідчать і Манікюрні Олімпіади, які вже стали доброю традицією серед майстрів художнього розпису нігтів. Адже вперше незвичне дійство відбулося ще у 2015 році у Лас-Вегасі. Відтоді Олімпіада, як і годиться, відбувається щочотири роки у різних країнах світу. Манікюрна Олімпіада (англ. Nailympics) в італійській столиці заповнила холодні лютневі дні яскравими фарбами та емоціями. Більше тисячі майстрів з усього світу привезли до Риму свій неоціненний досвід та творчий потенціал, щоб втілити в життя найнеймовірніші фантазії і мрії. Місто проведення - виставковий центр «Nuova Fiera di Roma», строки проведення - два дні, кількість нігтів - 16 000. Судді і глядачі чекали із захопленням! В програмі Олімпіади були позначені змагання в чотирьох категоріях манікюрної майстерності, а також робота на швидкість. Всі команди були розділені на три професійних рівня (новачки, досвідчені, майстри). Всі учасники мали можливість всебічно показати свої таланти в художньому розписі нігтів, об'ємному і акваріумному дизайні. Для роботи з моделями учасникам Олімпіади було дозволено використання самих різноманітних матеріалів і інструментів. Головним же снарядами у боротьбі за перемогу завжди залишаються секретні технології кожного конкурсанта. Цьогоріч "золото" Олімпіади дісталось майстрині, яка на 10 нігтях змогла проілюструвати піратів, золоті скарби, бананові дерева та навіть скелет. Робота Христини Беа (Cristina Bea) під назвою «В пошуках скарбів». Автор, без сумніву, використала всі свої знання про піратів Карибського моря. (AP Photo/Alessandra Tarantino) Старання та довгі години роботи того варті, адже призовий фонд змагання - 700 євро.

Які ж тенденції художнього розпису нігтів нас чекають в теперішньому 2019 році? Що потрібно жінці, щоб виглядати прекрасно? Ми замислюємося про це тільки на свята і ще на якісь важливі події. Але ж красивою і доглянутою потрібно бути завжди, кожен день. Здавалося б, і модну стрижку зробила, і плаття нове, і взуття на підборах, і макіяж чудовий, а все одно чогось не вистачає! Звичайно ж, нігті! Красивий манікюр і доглянуті нігті - це те, на що звертають увагу і чоловіки, і жінки. Красивий манікюр здатний підняти нам настрій. Адже для щастя потрібно так мало - просто привести свої нігтики в порядок. І все - ви будете годинами милуватися своїм новим манікюром. А що ж модно в цьому сезоні? А модно в 2019 році все ексцентричне і екстравагантне. Ви також можете, за порадами стилістів, створювати

свої образи. Для цього потрібно експериментувати з кольорами, різними відтінками лаків. Комбінуючи кольори і самі різноманітні матеріали, ви можете самі придумувати прикраси для нігтів і малюнки. Якщо ви прихильниця френч-манікюру і переживаєте про те, що він вийшов з моди, то ви помиляєтеся. Французький манікюр не тільки оригінальний і простий, а й настільки улюблений модницями, що вже давно став класикою. А класика, як відомо, з моди ніколи не виходить. Такий вид манікюру дуже легкий і практичний у використанні. Але ви можете експериментувати з кольорами, замінивши біло-рожеву комбінацію більш яскравою і ефектною. Від того, який ви виберете відтінок, буде залежати ваш образ. Ви можете бути ніжною і романтичною, або яскравою і енергійною. У 2019 році модно використовувати матові відтінки, відтінки металік. Також використовуйте стрази та блискітки, різноманітні штучки для декорування нігтів. Зверніть увагу на мереживний манікюр, який став дуже популярним серед зірок. Ви можете зробити його як в салоні у досвідченого майстра, так і спробувати зробити вдома. Для цього потрібно покрити нігті вподобаним лаком, а зверху наклеїти на нігті шматочки мережива. Ви будете справжньою леді, оскільки міняючи свої образи, ви не втомитеся радувати оточуючих своєю красою. А акуратні і доглянуті нігті підкреслять вашу унікальність і неповторність. І навпаки, недоглянуті ручки здатні повністю зіпсувати ваш образ і змінити сформоване ставлення до вас[7].

Література:

1. Плешков Б. Бізнес-план, або як підвищити прибутковість вашого підприємства. М.: СО Анкил, 2003
2. Уткін, Е.А. Бізнес план. Організація і планування підприємницької діяльності. / Е.А. Уткін - М.: Тандем, 2007. - 486 с.
3. Борманн, Д., Воротіна, Л.І., Федерманн, Р. Менеджмент «Підприємницька діяльність в ринковій економіці»: Пер. з нім. - Гамбург, 2004. - 564 с.

*Цоколь Ольга Петрівна, асистент
кафедри виробничого та інвестиційного
менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Куценко Ірина, бакалавр
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Інвестиції в соціальну сферу або соціальне інвестування (Social Investing) передбачають здійснення цілеспрямованої довгострокової політики компанії у місцевих співтовариствах, спрямованої на вирішення суспільно важливих завдань. Крім того, такі інвестиції передбачають взаємне вкладення ресурсів і, відповідно, взаємні вигоди всім учасникам процесу [1].

Таким чином, соціальні інвестиції являють собою матеріальні, технологічні, управлінські або інші ресурси, а також фінансові кошти компаній, які спрямовуються за рішенням керівництва на реалізацію соціальних програм, розроблених з урахуванням інтересів основних внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін з наміром, що у стратегічному відношенні компанією буде отриманий певний (хоча і не завжди і не просто вимірюваний) соціальний і економічний ефект. Перспективи розвитку економіки залежать від інтенсивності перебігу в ній інвестиційних процесів. Інвестиційна сфера ефективно забезпечує баланс між соціальною справедливістю та економічною вигодою, тому чи не найкраще виконує роль сучасного інструмента реалізації соціальної відповідальності.

У розвинених країнах добровільне інвестування суспільного розвитку є розповсюдженою практикою корпоративної соціальної відповідальності, що є вигідною

діяльністю як для суспільства, так і для самого інвестора [1].

Економічна природа соціально відповідальних інвестицій відрізняє їх від благодійності. Через ресурсну обмеженість підприємці повинні отримувати від реалізації соціальних заходів, у тому числі соціально відповідальних інвестицій, які спрямовані на населення, клієнтів чи персонал, максимальну віддачу. Трансформація благодійництва у соціальне інвестування стає ознакою прогресивної діяльності XXI століття.

Цілі та мотиви здійснення соціальних інвестицій різними суб'єктами значно відрізняються. Як зазначалося раніше, підприємства ставлять собі за мету отримати прибуток, вклавши кошти в соціальну сферу. Для держави соціальні інвестиції – це шлях до підвищення рівня життя населення, ширші можливості людського розвитку та економічного процвітання, а отже, виконання своїх основних завдань. Соціальні інвестиції при цьому здатні забезпечувати значний довготерміновий соціальний та економічний ефекти, що передбачено суттю механізму інвестування в об'єкти соціальної сфери.

До позитивних соціальних ефектів від реалізації соціальних інвестицій відносять: зростання рівня зайнятості населення, покращення показників охорони здоров'я, високий науково-технічний потенціал, підвищення якості освіти, висока забезпеченість населення житлом, створення й поліпшення транспортної інфраструктури, покращення екологічної ситуації [2, с.12].

Багато соціальних проблем можуть бути вирішені за допомогою інвестицій. Без прогресивного розвитку вкладання інвестицій в основний капітал, без примноження темпів зростання неможливі кардинальні позитивні зміни у механізмах взаємодії економіки та її інвестиційних складових. Створення нових робочих місць, інноваційне навчання та перепідготовка працівників, підвищення продуктивності праці, ріст заробітної плати, економічна зацікавленість працівників і підприємців у високоефективному використанні накопиченого людського капіталу, підвищення рівня та якості життя – це далеко не всі результати, які можна отримати в процесі реалізації виваженої ефективної інвестиційної політики.

Головна специфічність та відмінність інвестицій соціального характеру від інших видів та форм інвестування є відсутність прямих економічних (фінансових) зисків від вкладених ресурсів в об'єкти інвестування та більш розширені за сферою впливу результати вкладень.

Основними продуктами у соціальній сфері є знання (сфера освіти), стан здоров'я нації (сфера охорони здоров'я) та психологічний й фізичний стан кожної людини (сфера духовного та фізичного розвитку). Вони вкрай важливі для всіх сфер діяльності – як невиробничої, так і виробничої. Тому інвестиції у ці напрямки життєдіяльності суспільства є дуже ефективними для всіх суб'єктів господарювання.

Соціальне інвестування здійснює широке коло суб'єктів, основна відмінність яких полягає не лише в рівнях їх впливу на об'єкти та інвестиційних формах їх діяльності, а й в меті яку вони ставлять перед собою здійснюючи це інвестування.

Крім того, соціальне інвестування здійснюють вітчизняні та закордонні не комерційні організації (благодійні фонди, міжнародні організації, міжнародні фонди розвитку) їх головною метою є лише отримання соціальної вигоди від вкладених коштів, що проявляється, як і в випадку з державою, в покращенні якості та рівня життя населення, підтримці розвитку малозабезпечених верств населення та соціально уразливих категорій, задоволення культурних та духовних потреб суспільства [3, с. 1].

Для держави найчастішою формою соціального інвестування є асигнування державного бюджету на розвиток соціальної сфери, покращення соціальної інфраструктури та втілення окремих соціальних програм, насамперед підтримки уразливих верств населення (молоді, жінок, дітей, безробітних, інвалідів).

Соціальні інвестиції з боку бізнесу ще не перетворилися в системну діяльність, але в умовах подальшого розвитку ринкових відносин та підприємництва ці процеси будуть набирати обертів, оскільки соціальна відповідальність створює нові можливості у підвищенні конкурентоспроможності компаній [4, с. 23].

Висновки: Отже, інвестиції сьогодні є важливим елементом економіки України, основою економічного й соціального розвитку країни та її народу. Соціальне інвестування, яке

зроблено для покращення добробуту та життя суспільства, несе в собі як соціальний складник – покращення життя населення, так і економічний – інвестиції, що передбачає отримання зворотного позитивного ефекту.

Література:

1. Бланк, І.А. Основи інвестиційного менеджменту [Текст] / І.А. Бланк. – К.: Ельга-Н, Ніка-Центр, 2001. – С. 536.
2. Лібанова Е. М. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій (колективна науковоаналітична монографія). – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2006. – С. 356.
3. Мальцева І.В. Формування і оцінка соціальних напрямів державної інвестиційної політики в регіоні [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. управл. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Мальцева Ірина Віталіївна, ДДУУ. – Донецьк : [б.в.], 2005. – С.7.
4. Чечель О.М. Інвестування у розвиток людини як пріоритетний напрям формування людського капіталу / О.М. Чечель // Економіка та держава. – 2010. – № 3. – С. 86-88.

*Цоколь О.П., асистент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту
Пшеславська О.В., бакалавр
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Сучасний світ диктує нові вимоги до змін життєвих пріоритетів та економічних систем, вимагаючи активного залучення зовнішніх ресурсів до розвитку соціальної складової суспільства та покращення якості життя населення. Виникають та розповсюджуються різноманітні форми інвестування у соціальне середовище, як з боку окремих індивідів, так і з боку окремих суб'єктів господарювання (підприємств, організацій) та держави. Якщо раніше існували лише поодинокі випадки здійснення соціального інвестування, то в сучасних українських реаліях можна констатувати про початок зародження ринку соціальних інвестицій, що наділений усіма характерними рисами та атрибутами ринку, специфічною кон'юнктурою, принципами функціонування, секторальним різноманіттям, особистою інфраструктурою та інше.

Питаннями соціального інвестування та пошуку методів покращення якості життя в Україні приділяють увагу багато науковців та практиків. Найбільш вагомий вклад у вирішення проблем в цій сфері внесли такі науковці, як: О.А. Гришнова, А.М. Колот, О.В. Макарова, Е.М. Лібанова, Л.В. Шаульська та інші. Однак, в своїх роботах вони не приділяють достатньої уваги пошуку комплексних заходів, щодо вдосконалення механізмів оптимізації процесів соціального інвестування, з метою покращення якості життя населення.[1]

За своїм характером ринок соціальних інвестицій є дуже специфічним та різко відрізняється від інших ринків, в тому числі й класичного інвестиційного ринку. Проте за сучасних умов соціальне інвестування вже не розкіш, яку можуть собі дозволити успішні компанії, а незамінна складова повсякденної управлінської практики.

Інвестори стають новими центрами влади, від яких суспільство очікує відповідного рівня соціальної відповідальності, співрозмірного з ресурсним потенціалом. Безперервний розвиток суспільства, держави, а також зміна пріоритетів є причинами постійної трансформації категорії «соціальні інвестиції», що робить їх важливим питанням. У зв'язку з тим, що даний процес набирає обертів, важливо ідентифікувати вклади, які є соціальними інвестиціями, адже від цього залежить ефективність його функціонування як у соціальній, так і економічній сферах.

Іноземні інвестиції є одним з основних показників, який вказує на рівень інвестиційної діяльності в соціальній сфері України. Обсяг надходжень іноземних інвестицій в Україні ще не відповідає потребам у них.

За даними Держстату у 2017 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1630,4 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).[2]

Однак іноземні інвестори визначають наявні перешкоди для інвестування в українську економіку, які формують несприятливий інвестиційний клімат, такі як нестабільне та надмірне державне регулювання, нечітка правова система, мінливість економічного середовища, корупція, великий податковий тягар, проблеми щодо встановлення чітких прав власності, низький рівень доходів громадян, мінливість політичного середовища, відсутність матеріальної інфраструктури, проблеми виходу.

Серед важливих факторів формування інвестиційного клімату в соціальній сфері можна назвати:

- вивіз грошей за кордон, що підриває впевненість інвесторів і зменшує їх бажання щодо інвестування;

- трудове законодавство, тобто інвестор, який наймає штат працівників, має знати принципи поведінки з працівниками у разі згорання бізнесу й обсягів своїх зобов'язань;

- непрозорість бізнесу, тобто чимало ділових операцій ґрунтується на особистих стосунках між керівництвом компаній і банків, і ці операції рідко бувають узаконеними;

- високий рівень злочинності, бо створення безпечного середовища для бізнесу є важливим для інвестора;

- втручання уряду у справи бізнесу та соціальних проектів.

Для збільшення кількості інвесторів Україні насамперед потрібно проаналізувати та усунути перешкоди на шляху іноземного інвестування.

Компанії під час інвестування у ту чи іншу країну враховують також і вторинні фактори:

- співробітництво в якомога більшій кількості країн;

- рівень конкуренції;

- рівень ставок ввізного мита або транспортних витрат.[3]

Необхідно звернути увагу на економічні реформи. Економічні реформи – вагомий фактор формування сприятливого економічного середовища. Тобто, з одного боку, економічні реформи – запорука пом'якшення умов інвестування, з другого – економічні реформи вимагають інвестицій.

Отже, для формування сприятливого соціального інвестиційного середовища в Україні повинні бути здійснені комплексні заходи щодо поліпшення умов діяльності інвесторів, розширення механізмів, забезпечення еквівалентності обміну між галузями і сферами економіки, встановлення економічно обґрунтованих та взаємовигідних цін на інвестиційні ресурси. Відповідне збільшення обсягу інвестицій в економіку України забезпечить пришвидшення соціально-економічного розвитку країни, пріоритетних галузей. Тобто, державна політика стосовно формування соціального інвестиційного середовища потребує докорінних змін і має проводитися на вищому рівні. Вона має базуватися на забезпеченні стійкого підйому економіки України шляхом реформування фінансово-кредитної системи, удосконалення відносин власності, а також створення сприятливої інвестиційної діяльності для залучення іноземних інвестицій.

Література:

1. Вплив іноземних інвестицій на економічний розвиток країни [Електронний ресурс]-Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz/archive/18_3_2018ua/33.pdf

2. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=09ebfb1d-0c58-490b-96dd-453a41285d4b>

3. Напрями вдосконалення системи соціального інвестування в Україні [Електронний ресурс]-Режим доступу: <https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/download/43/41>

Шинкарук Л.В., д.е.н., професор, член-кореспондент НАН України, завідувач кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту

Геращенко В.О., аспірант кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ

Управління державними інвестиціями, зокрема фінансування державних інвестиційних проектів, ефективність використання бюджетних коштів для досягнення національних пріоритетів і дотримання суспільних інтересів, є важливими питаннями для багатьох країн. Для України це проблема упродовж кількох останніх років є актуальною через дефіцит бюджетних коштів, скорочення обсягів капітальних інвестицій, недофінансування, відсутність належної системи управління.

Інвестиції відіграють чи не найважливішу роль у функціонуванні українських підприємств, а їх залучення є одним із найважливіших напрямів фінансової діяльності різних економічних структур. Забезпечення сталого економічного розвитку неможливе без належного фінансового забезпечення інвестиційної діяльності. Проте на сьогодні в Україні склалася ситуація, коли більшість інвестиційних проектів фінансують за рахунок власних коштів, що зумовлено дефіцитністю бюджетних ресурсів, спричиненої численними кризовими явищами, та низькою інвестиційною привабливістю України.

До інвестиційних проектів зазвичай належать проекти, головною метою яких є вкладення коштів у різні види бізнесу з метою отримання прибутку. Загалом цілі розробки та реалізації інвестиційних проектів можуть бути різними.

Залежно від їх мети, інвестиційні проекти можна класифікувати таким чином:

- інвестиційні проекти, спрямовані на подолання недосконалостей або диспропорцій ринку;
- інвестиційні проекти, спрямовані на здійснення інноваційних проривів;
- інвестиційні проекти, спрямовані на виправлення результатів втручання держави у випадку його не оптимальності;
- інвестиційні проекти, отримання прибутку в яких є другорядним (охорона навколишнього середовища, охорона здоров'я, освіта тощо) [1].

Очікувана результативність інвестиційних проектів багато у чому визначає вибір джерел їх фінансування та оптимальне їх поєднання.

Для вітчизняної економіки існують проблеми у залученні фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів. Так, серед власних джерел найбільш реальними є прибуток, частина оборотних активів та доходи від реалізації частини основних фондів. Серед позикових ресурсів реальними для деяких підприємств на сьогодні можна вважати випуск корпоративних облігацій. Проте на успіх такого фінансування можуть розраховувати підприємства з міцною діловою репутацією, емісія облігацій яких може зацікавити великих інвесторів – банки.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що наразі Україна – це країна з несприятливим інвестиційним кліматом.

За даними рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2019 рік Україна займає 64-е місце серед 190 країн [2].

Виходячи з вищесказаного, можна виділити такі причини недостатньої інвестиційної привабливості:

- нестабільність законодавства, що регулює діяльність корпорацій в Україні;
- нестабільність політичної ситуації;

- нерозвиненість страхового та фондового ринків, що не дозволяє відобразити реальну ринкову вартість компанії через фінансові інструменти та зменшує їхню ліквідність;
- наявність проблем у корпоративному секторі, незахищеність прав інвесторів;
- нерозвиненість сектору інституційних інвесторів, зокрема відсутність інвестиційних банків, потужних інвестиційних компаній, страхових компаній зі спеціалізацією на інвестиційному страхуванні, венчурних фондів інноваційного спрямування;
- недостатнє висвітлення інформації про емітентів, професійних учасників ринку цінних паперів;
- криміналізація економіки, активність тіньового бізнесу;
- високі інвестиційні ризики та низька норма рентабельності більшості промислових підприємств;
- тривалість і громіздкість процедури реєстрації підприємств тощо.

Найістотношою серед них для діяльності іноземних інвесторів в Україні є недосконалість відповідного законодавства, політична нестабільність і відсутність дієвої системи страхування.

В економіку України іноземними інвесторами станом на 01.07.2019 року вкладено 42851,3 млн. дол. США. Лідером за обсягами реалізованих проектів із застосуванням підходів проектного фінансування була Японія.

Головним джерелом фінансування інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій – 69,3%, частка коштів іноземних інвесторів становила 4,1% загального обсягу [3].

Залучення іноземних інвестицій в економіку безперечно справило б позитивний ефект, оскільки інвестори у своїх власних інтересах запроваджують сучасні технології і методи управління на підприємствах. Це сприяє підвищенню продуктивності праці, що, в свою чергу, забезпечує більший дохід. Збільшення продуктивності праці веде до збільшення обсягів виробництва. В результаті залучення іноземних інвестицій відбувається покращення платіжного балансу шляхом збільшення експорту, що є особливо важливим в умовах економічної кризи.

Проблемним на сьогодні все ще залишається залучення довготермінових кредитів банківських установ, що зумовлено високим ступенем ризику вітчизняних інвестиційних проектів, а також слабкістю ресурсної бази вітчизняних банків.

Також ситуація ускладнюється відсутністю в Україні спеціалізованих інвестиційних банків. Негативним чинником у формуванні портфеля фінансових ресурсів для фінансування реалізації інвестиційних проектів є відсутність фіскальних стимулів з боку держави [4].

На сьогодні в Україні реально не застосовують податкові стимули, які успішно функціонують у багатьох країнах, зокрема: інвестиційний кредит, інноваційна знижка, податкові канікули тощо. При чому в умовах посткризового економічного спаду сподівання на їх впровадження є цілком безпідставними.

Фінансування інвестиційних проектів за допомогою залучених коштів ускладнюється нерозвиненістю вітчизняного ринку цінних паперів, що ускладнює обіг капіталів та знижує привабливість вітчизняних інвестиційних проектів, на погляд іноземних інвесторів. Фінансування інвестиційних проектів підприємств в Україні має свої особливості, пов'язані з динамікою макроекономічної кон'юнктури, станом техніко-технологічної бази та загальною фінансовою ситуацією в країні. З одного боку, існує необхідність реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на оновлення основного капіталу. З іншого боку, економіка України перебуває у затяжній структурній кризі, яка періодично поглиблюється перманентними кризовими явищами, які виникають в різних сферах економіки.

Враховуючи зміст основних проблем, необхідно: провести урегулювання нормативно-правової бази, що сприяло б захисту прав дрібних акціонерів, чіткому розподілу повноважень між суб'єктами корпоративного управління, окресленню механізмів першочергового права у разі додаткових емісій, забезпеченню інформаційної прозорості тощо; активізувати розвиток фондового ринку та сформувати на його базі систему індикаторів реальної ринкової вартості компанії; стабілізувати політичну ситуацію в країні; надати іноземним інвесторам правові гарантії; створити спеціалізовані інвестиційні банки із забезпеченням пільгових умов

кредитування інвестиційних проектів; створити ефективний механізм вирішення корпоративних конфліктів через судову систему [5].

Проте, цих заходів недостатньо. Особливої уваги вимагає робота з інвесторами в регіонах, оскільки майже в кожному п'ятому місті України інвестицій немає взагалі, а в багатьох містах їх обсяги малі.

В залученні інвестицій велику роль відіграє приватизаційний процес. Його необхідно зробити прозорим, інакше не викоренити тенденцію до розповсюдження скандалів, відлякуючи інвесторів.

На жаль, досвід підтримки великих інвестиційних проектів за рахунок державного бюджету в Україні поки що відсутній. Тому завдання Уряду полягає в розробленні механізмів фінансування інвестиційних проектів з державного бюджету, які б сприяли інвестиційній привабливості країни, збалансованості економічних циклів, створенню нових робочих місць та упровадженню нових технологій.

Підсумовуючи результати дослідження, можна дійти таких висновків. Структура інвестиційних ресурсів, що склалася в Україні останнім часом, не є оптимальною. У нинішній ситуації інвестиції здебільшого здійснюються за рахунок коштів вітчизняних підприємств (72 %) [3].

На другому місці є кошти населення та кредити банківських установ. Завдяки фінансовій децентралізації зросли інвестиції за рахунок коштів місцевих бюджетів. Суттєво зменшились іноземні інвестиції та зовсім незначним є інвестування за рахунок коштів державного бюджету. З урахуванням цього особливу увагу Уряду має бути спрямовано на підтримку діяльності вітчизняних компаній шляхом сприяння малому і середньому бізнесу. Вимагає додаткового дослідження інвестиційний потенціал населення, передусім українських мігрантів. Незадовільний стан справ у сфері іноземного інвестування є відбиттям несприятливого інвестиційного клімату і потребує також кардинального вдосконалення державної політики в цій сфері.

Отже, проаналізувавши стан інвестиційної діяльності в Україні, можна стверджувати, що в останні роки темпи росту інвестиційної діяльності знизились. Основними чинниками скорочення обсягів інвестування стали: правові, законодавчі, грошово-кредитні, страхові та інші внутрішні фактори економіки, на які свій вплив здійснила несприятлива фінансова кон'юнктура в світі. Така ситуація вимагає здійснення цілеспрямованої державної інвестиційної політики, яка б сприяла зміцненню процесів накопичення інвестиційних ресурсів на підприємствах та їх ефективному використанню.

Література:

1. Кушнір Н.Б. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства та недоліки деяких існуючих методик [Електронний ресурс] / Н.Б. Кушнір, Ю.В. Мужук. – Режим доступу: <http://archive.nbu.gov.ua>

1. Рейтинг Doing Business: що робити, щоб нарешті обігнати Білорусь? Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2805261-rejting-doing-business-so-robiti-sob-naresti-obignati-bilorus.html>

2. Рейтинг інвестиційної привабливості країн світу Режим доступу: <http://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>

3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: проект / Комітет Верховної Ради з питань науки і освіти. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722>

4. Стройова Ю.В. Основні проблеми фінансування інвестиційних проектів та шляхи їх вирішення / Ю.В. Стройова // Економіка і менеджмент: сучасні концепції та інноваційні технології: матеріали II студентської науково-практичної конф. (18-22 грудня). - Ірпінь: УДФСУ, 2017. – С. 125-127.

5. Шинкарук Л.В., Власенко Ю.Г., Геращенко В.О. Макроекономічна ситуація в Україні через призму інклюзивного розвитку економіки. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. Чернівці, 2019. №74. С. 207-217.

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

УДК 347.441.14

Биховченко В.П., к.е.н, доцент
Плахотнюк В.В., студент 5 курсу
Пічкур А.О., студентка 6 курсу
*Університет державної фіскальної служби
України
(м. Ірпінь, Україна)*

ПОЛІТИКА ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ НА ПІДТРИМКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Бюджет держави виступає дієвим інструментом регулювання економічних процесів і засобом реалізації державної політики; в ньому концентрується вагома частка валового внутрішнього продукту, що централізовано розподіляється на розвиток національної економіки. При цьому ключові функції бюджету (розподільча, контролююча та забезпечуюча) виконуються за рахунок ефективного управління його складовими, в першу чергу, видатковою частиною. Процес управління видатками бюджету ускладнюють: політична нестабільність, загроза суверенітету і територіальної цілісності країни, дисбаланси фінансової системи.

Відповідно до Бюджетного кодексу України видатки бюджету – це кошти, що спрямовується на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум [1].

На даний час більшість вчених-економістів, політологів, успішних практиків аграрної галузі зазначають, що країна перебуває на роздоріжжі і намічається декілька варіантів дуже різного майбутнього, адже майбутнє АПК дуже тісно пов'язане з майбутнім всієї держави. При цьому озвучуються варіанти виходу з системної кризи в діапазоні від перетворення на сировинну державу, до залучення наукоємних і технологічних інвестицій [2].

Управління процесами у аграрній сфері відбувається, в тому числі, за допомогою державної політики бюджетної підтримки сільського господарства. Така підтримка для вітчизняної галузі притаманна в усі періоди розвитку сільського господарства, тому питання є досить дослідженим. Проте, нові економічні та політичні реалії вносять свої корективи і процес державного регулювання потребує постійного наукового супроводження [3].

Доцільно зазначити, що у державному бюджеті на 2020 рік, серед запланованого обсягу кредитів (позик), що залучаються державою на реалізацію інвестиційних проєктів, на агросектор заплановано лише 3 % (рис. 1).

Враховуючи потенціал нашої країни (географічний, виробничий, ресурсний, політичний, тощо), нашій країні необхідно розвивати аграрний сектор. При цьому важливо не обмежуватися досвідом Польщі. Доцільним, враховуючи аші ресурси і потенціал, буде при здійсненні підтримки АПК через бюджетні видатки, опиратися на досвід Німеччини [4].

Сільське господарство Німеччини базується на сімейному фермерстві – 94% сільськогосподарських підприємств є сімейними (за юридичною формою – індивідуальні підприємства, що належать одному власнику). Вони виробляють основну частину сільськогосподарської продукції. 60% зайнятих у галузі є членами сімей власників підприємств, 15% – найманими працівниками, зайнятими повний і неповний робочий день. Крім цього, у галузі зайнято близько 23% працівників як сезонна робоча сила [5].

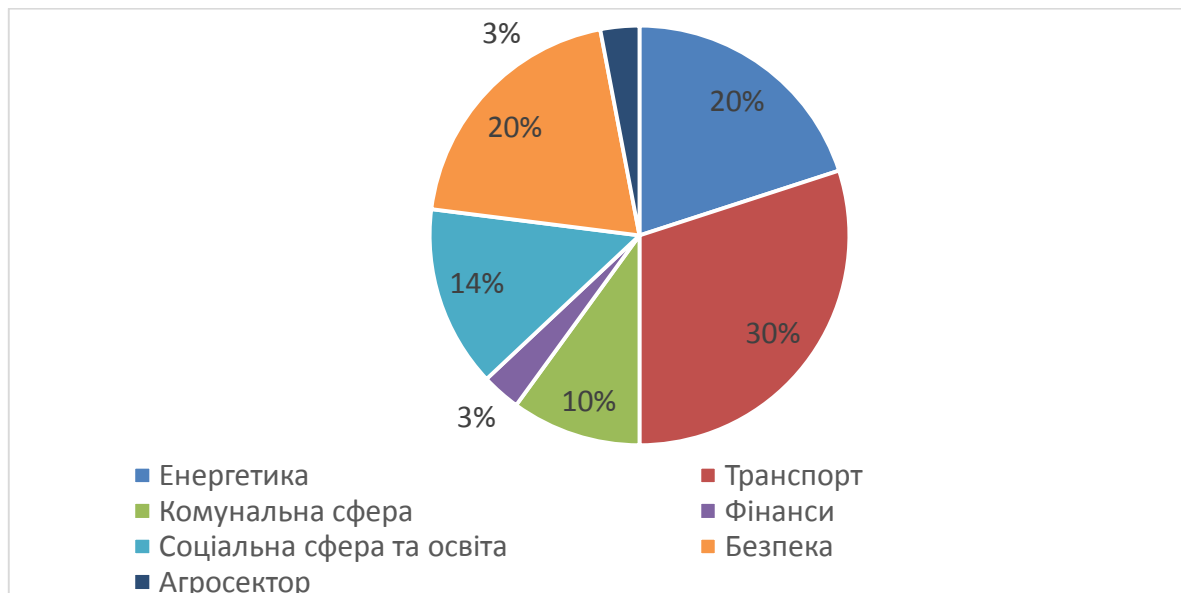

Рис. 1. Структура запланованих кредитів на реалізацію інвестиційних проектів у державному бюджеті на 2020 рік.

Джерело: складено автором на основі [6]

Середня площа сільгоспугідь одного господарства у Німеччині становить 59 га. У сільськогосподарських підприємствах в Україні середня площа на порядок вища – 460 га, при цьому 10% підприємств мають понад 3 тис. га угідь. І хоча в Німеччині теж спостерігається тенденція скорочення кількості сільськогосподарських підприємств (за 10 років на дещо більше 20%) і збільшення їх розміру, це поступовий багаторічний процес [5, 7].

Рівень забезпечення продуктами сільського господарства за рахунок внутрішнього виробництва у Німеччині становить 90%. Кожний громадянин витрачає на харчування у середньому 10% усіх своїх витрат, тоді як в Україні частка витрат на харчування значно вища – на рівні 52% [4, с. 167]. У рамках ЄС громадяни тільки у Великій Британії, Ірландії, Люксембурзі (по 8%) і Австрії (9,4%) витрачають на харчі менше коштів. Німеччина серед інших країн Європейського Союзу вирізняється доступністю цін на продукти харчування [5].

З державного бюджету здійснюється фінансування розвитку сільського господарства і сільського розвитку. Прямі виплати і дотації (єдині виплати фермерам, компенсаційні платежі, виплати у рамках заходів з охорони навколишнього середовища, компенсації на використовуваний у сільському господарстві дизель), що позиціонуються як важливий елемент стабілізації доходів фермерів, становили майже 52% сільськогосподарських прибутків.

Література:

1. Дюк А. А. Формування системи видатків державного бюджету та їх оптимізація / А. А. Дюк. // Ефективна економіка. – 2018. – №3.
2. Биховченко В. П. Інноваційний розвиток АПК / В. П. Биховченко, А. Ю. Олісейчик. // II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених (Національний університет біоресурсів і природокористування України). – 2018. – С. 58–60.
3. Биховченко В. П. Проблеми та перспективи розвитку інвестиційної привабливості АПК України / В. П. Биховченко, Т. Ю. Ярошук. // II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених (Національний університет біоресурсів і природокористування України). – 2018. – С. 60–61.
4. Биховченко В. П. Соціальна інфраструктура сільських територій / В. П. Биховченко, І. В. Талан. // II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених (Національний університет біоресурсів і природокористування України). – 2018. – С. 231–234.
5. Биховченко В. П. Оцінка сучасного стану банківського кредитування підприємств АПК України / В. П. Биховченко, Н. О. Кондратюк. // II Всеукраїнська науково-

практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених (Національний університет біоресурсів і природокористування України). – 2018. – С. 231–234.

6. Показники проєкту державного бюджету України НА 2020 РІК [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation-2019/9.2019/budget%2020/proekt-2020.pdf>.

7. Попова О.Л. Розвиток багатофункціональності сільського господарства: досвід Німеччини / О. Л. Попова // Економіка і прогнозування. - 2015. - № 2. - С. 148-158. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2015_2_14

УДК 330.341

Вершута Юлія, студентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник: Артемчук Л. М.

к.пед.н., доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(Київ, Україна)

МАТЕМАТИКА В ЛІНІЙНИХ ЕКОНОМІЧНИХ МОДЕЛЯХ

У даний час в економіці утворилися складні взаємозв'язки між окремими галузями виробництва. Щоб ведення національного господарства було ефективним, необхідно, щоб між ними був баланс. Тобто, кожна галузь при цьому з одного боку є, як виробник деякої продукції, а з іншого – як споживач продукції, що виробляється в інших галузях. Тому виникає завдання розрахунку зв'язків між галузями через випуск та споживання продукції різних видів. [1]

Один з видатних економістів, Василь Васильович Леонт'єв (5.08.1905 р. – 7.02.1999 р.) – американський економіст російського походження таке завдання вирішив. Він сформував економіко-математичну модель міжгалузевого балансу (метод «витрати-випуск»), яка пізніше була названа в його честь. Ця модель використовується у практиці моделювання національних і світових економік.

Розрахунки, які зроблені за цим балансом дозволяють оцінювати прямі і непрямі наслідки змін у технології та структурі виробництва, у споживчому попиті, у зовнішній торгівлі, в інвестиційній сфері, у співвідношенні цін і доходів. Цей метод дуже важливий для визначення впливу на народне господарство інвестиційної та податкової політики, зовнішньої торгівлі та інше.

Модель "Витрати - випуск" відноситься до балансових моделей і являє собою систему рівнянь, кожне з яких виражає баланс між виробленою кількістю продукції і загальною потребою в цій продукції по окремому виробникові. Крім відповідності кожного продукту і потреби в ньому, можна визначити балансову відповідність робочої сили та кількості робочих місць, платоспроможність населення, попиту та пропозиції товарів і послуг населенню і т.д. Це вирішує питання : яким має бути обсяг виробництва кожної з галузей, щоб задовольнити всі потреби в продукції цієї галузі? При цьому кожна галузь виступає, з одного боку, як виробник даної продукції, а з іншого – як споживач і своєї, і виробленої іншими галузями продукції. Будь-яке підприємство може спрогнозувати, як вплине на інші галузі економіки розширення випуску його продукції чи встановлення нових цін.

Однак дана модель охоплює не тільки виробництво, але й розподіл суспільного продукту. Таким чином, виходить загальна картина всього процесу відтворення.

Економічна система характеризується матрицею А (виробнича матриця), яку можна привести до вигляду: [2]

$$X_i - \sum_{j=1}^n a_{ij}x_j = y_j, \quad i, j = \overline{1; n}$$

Модель Леонт'єва можна використовувати для того щоб:

- Обчислити по заданій кількості кінцевої продукції (y_i) необхідну кількість валової продукції (x_i).
 - Завдання синтезу $Y \rightarrow \text{Оператор} \rightarrow (I - A)^{-1} \rightarrow X$
- При заданому рівні випуску валової продукції (x_i) обчислити кількість кінцевого продукту (y_i).
 - Завдання аналізу $X \rightarrow \text{Оператор} \rightarrow I - A \rightarrow Y$
- Дослідити вплив зміни технології на виробництві, обчислити як впливають зміни a_{ij} на x_i і y_i .

Для зручності математичного дослідження модель записують у векторно-матричній формі $(I - A)\bar{X} = \bar{Y}$, або у вигляді $\bar{X} = A\bar{x} = \bar{Y}$, де I – одинична матриця розміру $n \times n$, A – виробнича матриця економічної системи.

Література:

1. Модель міжгалузевої економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0628&T=06&lng=1&st=0
2. Побудова міжгалузевого балансу на основі моделі Леоньєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://studfiles.net/preview/1582487/>

Гаврилюк В.П., к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України
Лось В.А., бакалавр 2 року навчання економічного факультету Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА, ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Фінансові кризи, що спричиняють незворотну шкоду національним економікам та погіршують добробут населення стають дедалі частішим явищем. Проте за допомогою аналізу економічних процесів ми маємо змогу передбачити кризу, на будь-якому етапі її розвитку, та сформувати ефективний інструментарій для боротьби з нею та її наслідками.

Відносно економіки, криза означає відносно надвиробництво товарів, що не мають попиту внаслідок обмеженості платоспроможного попиту населення.

Науковці-економісти пов'язують причини фінансової кризи із порушенням балансу між виробництвом та грошово-фінансовою системою.

На думку Дж. Кейнса, криза – це раптова зміна тенденції підвищення на тенденцію зниження. Він пропонував уникати фінансові кризи і безробіття методом корекції контролю уряду за кредитами та валютою. Прибічники кейсіанства визнавали, що потрібно не зосереджуватись на антикризових заходах, а впроваджувати заходи, що будуть давати поштовх для зростання економіки, цим самим виводити її з кризи.

Науковці марксистських поглядів були переконані, що причиною кризи є неоліберальна парадигма, внаслідок якої відбулося зростання нерівності доходів, збільшилась нерівномірність розподілу доходів за межі збільшення сукупного попиту і це зламало пропорції економічного відтворення.

Сучасні економісти визначили головні причини фінансових криз, серед яких варто зазначити: підвищення валютного курсу, дефіцит платіжного балансу, нестійкість банківської системи, девальвація валюти, доларизація, збільшення кількості ризикових цінних паперів, велика частка кредитів під великий відсоток із малою кількістю виплат, приріст державної заборгованості. До причин міжнародного характеру відносять грошові війни, посилення міжнародної конкуренції, динамічне зростання спекулятивного капіталу.

Фінансова криза є досить складним явищем, яке формується різними чинниками, тому її

досить важко прогнозувати. Суб'єктивними чинниками, що призводять до фінансових криз є похибки держави у економічній дипломатії та нераціональному оподаткуванні бізнесу.

Світова фінансова криза та фінансова непостійність впливає на Україну і наслідками цього впливу є :

- залежність української гривні від долара США. А саме підвищення курсу євро та одночасно швидка девальвація долара чи ревальвація курсів валют таких країн як Китай, який є чудовим ринком для українського експорту.

- зміна кон'юнктури на національних фінансових ринках: здешевшання курсу долара та над прибутковість доларової ліквідності сприяють можливості приєднання зовнішніх запозичень та іноземних інвестицій.

- зміни валютного курсу внаслідок валютних коливань та змін міжнародної кон'юнктури. Ці ризики викликані вступом України в СОТ і збільшенням конкуренції з імпортом.

Наразі, в Україні спостерігається нестабільність валютного курсу та економічного сектору в цілому. Україна прив'язана до ситуації на світовому ринку. Значний вплив на економіку країни має також збройний конфлікт між Україною та Росією. Більшість окупованих областей перебувають у стані економічної паузи.

Висновок: загальний вплив кризи на економіку України був досить руйнівним, тому Україні слід розвивати свою, стійку до криз, економіку сучасного світу. Важливим кроком є надання якісної освіти для майбутніх фахівців, враховуючи, що важливими є не лише гуманітарні професії але й виробничого напрямку. Мінімальна кількість працівників нині відповідає професійним навичкам, знання, які діти отримують в освітніх закладах, застарілі та неактуальні. Автоматизація та технологічний прогрес змінюють вимоги до професіоналів, і роблять акцент на інвестиції в людський капітал. Не можна також не згадати про тенденцію стрімкої урбанізації. Все більше молодих людей виїжджає із села до міста у пошуках кращих місць для роботи із вищою заробітною платнею. Це зумовлює вимирання українського села, адже, в більшості, там залишаються лише люди похилого віку.

Україна має всі умови для виходу із кризового становища та для того щоб успішно запобігати майбутнім ризикам маємо зробити головний урок – вміння прогнозувати кризові явища та пом'якшувати їх наслідки є запорукою успішного росту національної економіки. Прикладом правильних економічних напрямів це інтернет банкінг. Так у 2017 році був створений перший в Україні повністю мобільний банк «Монобанк», який налічує понад 1 млн користувачів в Україні і стає світовим прикладом використання сучасних фінансових інструментів.

УДК 37.042

*Гордей О.Д., д.е.н., професор
Університет державної фіскальної служби
України
(м. Ірпінь, Україна)*

НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Метою розвитку інклюзивної освіти в країні є забезпечення можливостей для отримання освіти кращої якості всіма абітурієнтами, включаючи осіб з особливостями психофізичного розвитку, в освітніх закладах. Відтак, актуальна проблема інклюзії в освітньому процесі полягає в необхідності її вивчення і аналізу при визначенні і реалізації педагогічних компетентностей для розвитку толерантності, ціннісного ставлення до людини в освітньому середовищі. Розвиток вище названих якостей буде відбуватися більш ефективно, якщо в процесі надання освітніх послуг буде передбачено:

- 1) створення ціннісно-орієнтаційних спрямованостей в освітньому процесі;
- 2) забезпечення діалогічної взаємодії викладача і абітурієнта з урахуванням наявності діалогічного компетентності педагога;

3) використання педагогічних та методичних можливостей усіх дисциплін із застосуванням ігрового моделювання та прийомів соціальної взаємодії;

4) реалізація навчального потенціалу, що сприятиме розвитку толерантності і ціннісного ставлення до людини через співпрацю абітурієнтів у різних видах соціально корисної діяльності.

Вище названі умови забезпечення інклюзивної освіти передбачає актуальність первинних завдань, які включають процеси вивчення стану проблеми у педагогічній теорії і практиці; визначення принципів і підходів до розвитку ціннісного ставлення до людини; перевірку педагогічних умов, що сприяють ефективному її вихованню з урахуванням особливостей освітнього процесу навчального закладу; розробку і апробацію педагогічної технології та методичного забезпечення спецкурсів, гуртків, програм морального виховання, а також вивчення відповідності інфраструктурних об'єктів.

Інклюзивна освіта побудована на особистісно орієнтованій взаємодії дає можливість застосовувати індивідуальний підхід, стимулювати пізнавальну активність, навчати абітурієнтів на усіх освітніх щаблях визначати шляхи здобуття необхідних умінь, навичок і ґрунтовних знань. Диференційований підхід до викладання – це ідея і практична технологія, яка базується на усвідомленні існування відмінностей між індивідами суспільства. З наукових праць американського професора Керол Енн Томлінсон (Carol Ann Tomlinson) відомо, що «для країни, яка сповідує дві нерозривно пов'язані між собою цінності – рівні можливості та високі стандарти – важливо організувати в освітніх закладах гнучкий навчальний процес, чутливий до потреб абітурієнтів. Наші навчальні заклади здатні впроваджувати в життя ці два принципи, що в певному розумінні суперечать одне одному, лише в тому випадку, якщо їм вдасться в процесі навчання створити гетерогенні навчальні спільноти (для забезпечення рівних можливостей), які прагнуть збільшувати потенціал кожної особистості (заради досягнення високих стандартів)» [1, с. 1].

Таке поєднання цінностей допомагає враховувати відмінності абітурієнтів у навчальному процесі як: рівень підготовленості (потребує коригування швидкості надання матеріалу та ступеня його складності); індивідуальні характеристики навчання (передбачає урізноманітнення організації численних видів діяльності, для можливості отримувати та опрацьовувати необхідну інформацію на різних навчальних рівнях у різний спосіб); індивідуальні потреби та інтереси (враховує бажання та зацікавленість індивіда отримати певне вміння або знання, спираючись на схильності та таланти).

Відтак, організація впровадження диференційованого підходу до викладання дає змогу задовольняти індивідуальні потреби, розвивати сильні сторони усіх абітурієнтів, сприяти зацікавленості в освітньому процесі. Сучасні викладачі/вчителі при такому підході викладання, дають змогу ефективно розвивати необхідні навички в абітурієнтів із ширшим спектром навчальних відмінностей. Під час навчального процесу в інклюзивному класі необхідно обов'язково застосовувати диференційований підхід, який забезпечить зростання інтенсивності традиційного навчання та формування когнітивних стратегій в соціумі, в суспільстві, на рівні держави.

Однак, недостатнє фінансове забезпечення освіти в цілому та інклюзивної – зокрема призводить до повільного процесу впровадження, активізації та реалізації основних засад інклюзивної освіти. Як результат – на ринку праці не у повному обсязі використовується трудовий потенціал людей із особливими потребами, і як наслідок – останні не відчують своєї цінності та необхідності для суспільства.

Література:

1. Томлінсон, Керол Енн (Tomlinson, Carol Ann). «Намічаємо шлях до диференційованого викладання» Educational Leadership [Освітнє лідерство]. Association for Supervision and Curriculum Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.education-inclusive.com/wp-content/docs/Tomlinson_Mapping-a-Route_UKR.pdf

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Барабаш М.В., бакалавр 4 курсу
факультету аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНДЕКС ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНДІКАТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Останнім часом спостерігається численна кількість дискусій стосовно такого показника як валовий внутрішній продукт (ВВП) і тенденції втрачання його позицій як головного індикатору при характеристиці рівня економічного розвитку країни.

ВВП – універсальний показник, за допомогою якого можна порівнювати в динаміці рівень економіки різних країн або однієї країни. Він вважається одним із найповніших показників кінцевого результату діяльності виробництв, тобто показує, скільки товарів і послуг вироблено в країні за рік. За допомогою цього показника ми умовно порівнюємо економіку різних країн і визначаємо, багата та чи інша країна чи ні.

Але в реаліях сучасності головне не тільки економічне благополуччя, а й соціальне. Тому, як макроекономічний індикатор, ВВП не в змозі охопити більшу частину вартості, створеної в сучасному світі. Високий показник ВВП не відображає ні економічної нерівності, ні екологічної, соціальної чи фінансової стійкості, бо це всього лише оцінка і по суті, вимірює економіку тільки в грошах. На думку експертів Фонду нової економіки (NEF), ВВП, як міра економічної активності, є лише засобом досягнення цілі. Існує п'ять суттєвих показників, які не враховуються при обчисленні ВВП: якість роботи, благополуччя, екологія, нерівність та фізичне здоров'я [1].

Все частіше постає необхідність всеохоплюючого підходу до розуміння показника економічного зростання. Так, на Всесвітньому економічному форумі в Давосі представили новий проект, сучасну альтернативу оцінці економічного розвитку країн, яка має більш комплексний зміст відносно стану економічного розвитку.

Індекс інклюзивного розвитку (The Inclusive Development Index, IDI) – щорічна система оцінки економічної ефективності 103 країн, основна задача якого допомагати сталому інклюзивному економічному зростанню. IDI поряд з ВВП враховує ще 11 ідентифікаторів економічного прогресу, які розділені на три групи. Розрахунок індексу здійснюється шляхом складання з усіх цих показників групових індексів та розрахунку їх середнього арифметичного значення (табл.1).

Якщо порівнювати країни за показниками індексу інклюзивного розвитку та внутрішнього валового продукту на душу населення, то можна стверджувати, що країнами-лідерами в рейтингу двох показників є ті ж самі, але є і винятки. Так, серед розвинених країн як за ВВП, так і IDI лідерами є Норвегія, Люксембург і Швейцарія. Проте Ісландія, яка по індексу інклюзивності на 2-му місці, за ВВП посідає 12-те. Серед країн, що розвиваються рейтинг за двома показниками теж різниться. Наприклад, Азербайджан за показниками індексу інклюзивного розвитку та ВВП на 3-му і 26-му місцях відповідно. США через розміром держборгу, коротку тривалість життя населення, високі показники бідності та нерівності посідають 23-є місце з 30 серед розвинених країн.

**Індикатори економічного зростання
для обчислення індексу інклюзивного розвитку**

I група Зростання та розвиток	II група Інклюзивність	III група Наступність поколінь і стійкість розвитку
ВВП на душу населення (дол. США в величинах 2010 року)	коефіцієнт розшарування суспільства за доходами (від 0, тобто без розшарування, до 100)	скориговані чисті заощадження (відсотки від ВНД)
продуктивність праці – ВВП на одного працівника (дол. США)	рівень бідності (відсотки)	парникова інтенсивність ВВП (кілограми викидів CO ₂ на долар)
очікувана тривалість здорового життя (роки)	коефіцієнт розшарування суспільства за розподілом багатства (від 0, тобто без нерівності, до 100)	державний борг (відсотки від ВВП)
зайнятість населення (відсотки)	медіанний дохід (дол. США)	коефіцієнт демографічного навантаження (відсотки).

Джерело: складено авторами на основі [2]

За результатами щорічного дослідження індексу інклюзивності економічного розвитку, які оприлюднені на сайті Всесвітнього економічного форуму, у 2018 році до ТОП-5 розвинених країн увійшли Норвегія, Ісландія, Люксембург, Швейцарія і Данія. Країнами, що розвиваються, за критерієм інклюзивності економічного зростання визначені Литва, Угорщина, Азербайджан, Латвія та Польща. Якщо говорити за нашу країну, то спостерігається зниження індексу інклюзивності економічного розвитку за останні 5 років на 6,8% і у 2018 році відповідно до індексу IDI Україна зайняла 49 місце серед 74 країн, що розвиваються [3].

Тому зараз, в період глобальних економічних перетворень, як ніколи, необхідно усвідомити необхідність зміни пріоритетів, цілеспрямоване формування концепції інклюзивного зростання задля досягнення зростання рівня життя, добробуту і скорочення бідності, бо без турботи про майбутні покоління не може бути всебічного розвитку як окремих громадян, так і країни в цілому.

Література:

1. New economics foundation. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: <https://neweconomics.org/search/publications>.
2. На Всесвітньому економічному форумі придумали альтернативу показнику ВВП [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ukr.segodaya.ua/economics/enews/na-vsemirnom-ekonomicheskoy-forume-pridumali-alternativu-pokazatelyu-vvp-1108779.html>.
3. World Economic Forum. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2017_

УДК 338.763

***Житар М.О.**, к.е.н., доцент
Університет державної фіскальної служби
України
(м. Ірпінь, Україна)*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ ЕКОНОМІКИ

Вибір методичних підходів до оцінки фінансової архітектури, очевидно, є нетривіальним завданням, розв'язання якого багато в чому залежить від характеру дослідження, доступних джерел інформації, суб'єктивних чинників тощо.

Суттєве значення має концепція оцінки, яка визначає особливості застосовуваної методики, в тому числі базові припущення. До числа найбільш важливих аспектів, з нашої точки зору, необхідно віднести наступні:

- об'єкт оцінки - чи слід розглядати фінансову архітектуру в широкому сенсі, оцінюючи стан за всіма структурними компонентами, або зосередити увагу на функціонуванні фінансових механізмів взаємодії між ними;

- типологія фінансової архітектури з метою оцінки - чи потрібно враховувати специфіку окремих типів фінансової архітектури, і яка типологія в цьому відношенні найкращим чином відповідає специфіці існуючих оцінок;

- характер застосовуваних показників - чи має відповідна методика обмежуватися кількісними параметрами функціонування фінансової архітектури або необхідно враховувати й відповідні якісні характеристики;

- інтерпретація результатів оцінки - чи слід орієнтуватися на агреговані індикатори фінансового розвитку або проводити порівняння за окремими показниками.

Вважаємо, що однозначних відповідей на поставлені питання надати неможливо. Зазначимо, що на сьогодні не існує загальноприйнятої методики оцінки фінансової архітектури національної економіки й всі започаткування з цього питання знаходяться на стадії становлення. До такого висновку доходимо на основі аналізу наукової літератури, що було нами представлено у попередніх підрозділах дисертаційної роботи. Тобто, нашим головним завданням є представлення власного авторського підходу до оцінки фінансової архітектури.

Основою для розробки системи оцінки (підходу до оцінки) фінансової архітектури можуть слугувати методики (системи, підходи) оцінки ефективності фінансових систем, інституційною матрицею яких й виступає фінансова архітектура. При цьому, в системі таких оцінок, термін «фінансова система» використовується згідно двох підходів:

- фінансова система може визначатися в широкому сенсі з урахуванням всіх суб'єктів фінансових відносин. Таким підходом, зокрема, керується Міжнародний Валютний Фонд, визначаючи фінансову систему як сукупність «інституційних одиниць і ринків, які взаємодіють між собою, зазвичай складним чином, з метою залучення коштів для інвестицій і забезпечення роботи механізмів фінансування комерційної діяльності, в тому числі платіжних систем» [1,2];

- альтернативний підхід передбачає, що сутність фінансової системи зводиться до фінансових механізмів та підтримуючої інфраструктури. Наприклад, в звітах Світового банку фінансова система розглядається як «система, що включає: а) фінансові інститути (банки, страхові компанії та інші небанківські фінансові інститути); б) фінансові ринки (ринки акцій, облігацій і похідних фінансових інструментів); в) фінансову інфраструктуру (в тому числі, наприклад, систему обміну кредитною інформацією, платіжно-розрахункової системи)» [3,4].

Також, важливе питання, що стосується оцінки фінансових систем, пов'язано з їх типологією. В науковій літературі загальноприйняте, що фінансові системи, орієнтовані на фондові ринки, традиційно протиставляються фінансовим системам, орієнтованим на банки. Явні відмінності між даними типами проявляються як в архітектурі фінансових ринків і інститутів, так і у відносній значимості фінансових механізмів в економіці. До найбільш дискусійних питань в даному випадку відносяться переваги щодо довгострокового економічного зростання. Однак емпірично доведено, що жодний з типів відповідних абсолютних переваг не забезпечує [5]. Обґрунтування даного висновку пропонується в рамках концепції загального рівня фінансових послуг, що підкреслює визначальне значення ефективного функціонування національної фінансової системи в цілому, незалежно від переважної ролі тих чи інших фінансових механізмів. Зокрема, розрізняють розвинені фінансові системи, між якими спостерігаються суттєві якісні та кількісні відмінності, що, у свою чергу, відбивається на системі відповідних показників та їх групуванні.

Розвинені системи в середньому випереджають країни, що розвиваються за рівнем фінансової глибини, забезпечують більш високий рівень фінансового проникнення, більш різноманітний перелік фінансових послуг, характеризуються більш якісною інфраструктурою тощо. На окрему увагу, в зв'язку з цим, заслуговують фінансові системи, що формуються (або

системи із фінансовими ринками, що знаходяться на стадії формування), які, за деякими параметрами досить успішно витримують конкуренцію з розвиненими. Відзначимо, однак, що зміст термінів «фінансові системи, що формуються» і «фінансові ринки, які знаходяться на стадії формування» розуміється неоднозначно. В деяких випадках вони ототожнюються з будь-якими недостатньо розвиненими системами, але з метою розробки узагальненої системи оцінки, таке трактування представляється непродуктивним.

Таким чином, з нашої точки зору, в процесі розробки методичного підходу до оцінки фінансової архітектури, також пріоритетну увагу слід приділяти рівню фінансового розвитку.

Література:

1. Житар М. О. Сутність фінансової архітектури та її значення в теоретичній та практичній площинах сучасної фінансової науки // *Бізнес Інформ*, 2019. № 7. С. 8-13.
2. Sosnovska O., Zhytar M. Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise / *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 4 (2018) No. 4, Riga 2018. P. 334-340.
3. Мельник В., Бичкова Н. Фінансова архітектура національних корпорацій та її вплив на ефективність фінансової діяльності: монографія. Тернопіль: Астон, 2012. 244 с.
4. Fedyshyn M.F., Abramova A.S., Zhavoronok A.V., Marych M.G. Management of competitiveness of the banking services. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 1 (28). P. 64-74.
5. Gambacorta, L., Yang J., Tsatsaronis K. Financial Structure and Growth. *BIS Quarterly Review*, 2014. – P. 35.

*Ільчук О.М., асистентка кафедри
організації підприємництва та біржової
діяльності
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПІДТРИМКА ДЕРЖАВОЮ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ЯК ЧИННИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Агропродовольчий сектор забезпечує до 20 відсотків валового внутрішнього продукту. Також в ньому зайнято 17 відсотків населення економіки України. Тому увага держави до сільськогосподарських підприємств України і аграрного сектору в цілому є об'єктивною необхідністю утримання їх конкурентоспроможності.

Підтримка державою сільського господарства відбувається за такими напрямками: фермерські господарства; галузі тваринництва, садівництва та виноградарства, закупівля техніки вітчизняного виробництва. Дані напрями реалізуються через відповідні програми міністерства аграрної політики України [1].

Для вказаних напрямів використовуються прямі, непрямі та опосередковані форми підтримки. Реалізація прямих форм відбувається через надання кредитів, субсидій та компенсацій частини витрат на страхування урожаю. Непрямих – через проведення інтервенції сільськогосподарської продукції, встановлення внутрішніх закупівельних цін та митних тарифів з метою підтримки вітчизняних товаровиробників. Опосередковані – реструктуризація та списання заборгованості зі сплати податків та зборів, встановлення спеціальних режимів оподаткування, державне стимулювання науково-дослідної діяльності.

Реалізується підтримка аграріїв за допомогою адміністративних та економічних методів. Перша група методів включають в себе антимонопольне регулювання, контроль за дотриманням норм та стандартів екологічної безпеки, раціональне використання земельних ресурсів. Друга група методів реалізується через пільгове оподаткування та кредитування, субсидювання сільськогосподарської продукції, нормування витрат на виробництво.

Державна підтримка є складовою аграрної політики. Вона здійснюється через наступні державні інституції: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство

аграрної політики та продовольства України та Державну фіскальну службу.

В порівнянні з країнами Європейського Союзу рівень дотацій українських аграріїв є нижчим. Зокрема в Польщі виділяється 107 євро на 1 га ріллі, крім того існують програми дотації окремих видів сільськогосподарської продукції, як рослинницької так і тваринницької, програми підтримки молодих фермерів. Ці програми фінансуються через Європейській інвестиційний банк і дали змогу відкрити понад 30 нових ринків збуту сільськогосподарської продукції [2].

Для успішного розвитку агропродовольчого сектору необхідно змінити недосконалу ринкову інфраструктуру; створити конкурентне ринкове середовище; спростити процедуру розподілу та отримання коштів державної підтримки; подолання монополії на ринку азотних добрив, яка призводить до ринкової неефективності, підвищує витрати виробників на добрива та стримує інновації; реалізація земельної реформи; спростити доступ сільськогосподарських товаровиробників до фінансових інструментів; покращити транспортну логістику та інше.

Для забезпечення створення сприятливих умов для інвесторів та подальшого розвитку сільського господарства з урахуванням різних викликів, зокрема пов'язаних із зміною клімату, Розпорядженням Кабінету Міністрів України №595-р від 5.07.2019 р. було схвалено «Стратегію сприяння залученню приватних інвестицій у сільське господарство на період до 2023 року», яка спрямована на підвищення рівня довіри інвесторів та «гарантування стабільності, передбачуваності, прозорості аграрної політики та державної підтримки» [6].

Отже, збалансований стратегічний розвиток агропродовольчого сектору економіки, повинен передбачати комплексне вирішення економіко-соціальних та екологічних проблем. Вважаємо, що основними адресатами державних програм підтримки мають стати малі та середні сільськогосподарські товаровиробники, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та кооперативні об'єднання, які є селозберігаючими суб'єктами в сільській місцевості. Оскільки, в цьому випадку існує пряма особиста зацікавленість фермера або членів кооперативу у подальшому розвитку, як власного бізнесу, так і території, де вони мешкають.

Література:

1. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
2. Как живет фермеру в Европе? Льготы, кредиты и новые рынки. » – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2320982-kak-zivetsa-fermeru-v-evrope-lgoty-kredity-i-novye-rynki.html>
3. Кваша С. М., Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку - Економіка АПК, 2006
4. Мельник Т.М. Оцінка державної підтримки аграрного сектору України <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> _
5. Стан фінансування програм підтримки АПК. Електронне джерело – Режим доступу : http://minagro.gov.ua/uk/support_apk?tid_hierachy=1418
6. Електронне джерело – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2019-%D1%80>

Климюк А.В., ст. групи ОБ-18-1

навчально-наукового інституту обліку,
аналізу та аудиту

Університету ДФС України

Науковий керівник: Биховченко В.П.,

к.е.н., доцент, Університету ДФС України
(Ірпінь, Україна)

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ ЯК ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ М. ІРПІНЬ

Існування держав забезпечується за рахунок належного наповнення їх бюджетів.

Держави повинні прагнути до того, щоб в їх бюджетах було наявне співвідношення у вигляді знаку рівності між доходами і видатками. Забезпечення благами суспільства вимагає наявності у держави достатніх фінансових ресурсів як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях.

Податки є невід’ємною частиною механізму, який забезпечує належне функціонування держави. Кожен зобов’язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (ч. 1 ст. 67 Конституції України) [1]. В нашій країні існує дворівнева податкова система, яка складається з загальнодержавних та місцевих податків і зборів, перелік яких закріплений Податковим кодексом України.

Щодо України, то перелік місцевих податків та зборів є досить обмеженим. Згідно Податкового кодексу України, до місцевих податків належать: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок для юридичних осіб, єдиний податок для суб’єктів підприємницької діяльності - фізичних осіб, транспортний податок, єдиний податок для юридичних осіб - сільськогосподарських товаровиробників (IV група) та плата за землю (у складі податку на майно). До місцевих зборів відносяться: збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір [2]. Проте, безумовно, сама лише кількість установлених податків не може свідчити про ефективність системи місцевого оподаткування.

Так, за даними Державної фіскальної служби України, протягом 2017 року до місцевих бюджетів було спрямовано 189,5 млрд грн, а у 2018 році сума надходжень становила 230,5 млрд грн, тобто на 21,6% більше. Як бачимо, спостерігається тенденція до зростання кількості надходжень до бюджету [2].

В м. Ірпінь порівняно з 2017 роком загальний міський бюджет зріс на 32% і становив 1 млрд 26 млн 711 тис. грн. 245,3 млн з них – це бюджет розвитку [3].

Бюджет розвитку - це доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази міста [4].

Доходна частина бюджету розвитку в м. Ірпінь складається, в основному, з таких надходжень: єдиний податок для суб’єктів малого підприємництва, кошти від продажу землі несільськогосподарського призначення, субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних програм.

Капітальні видатки бюджету розвитку спрямовуються на: соціально-економічний розвиток, виконання інвестиційних програм (проектів), будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію об’єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства. Бюджет розвитку є реальним фінансовим інструментом забезпечення програми розвитку територій, що лягає в концепцію програмно-цільового методу.

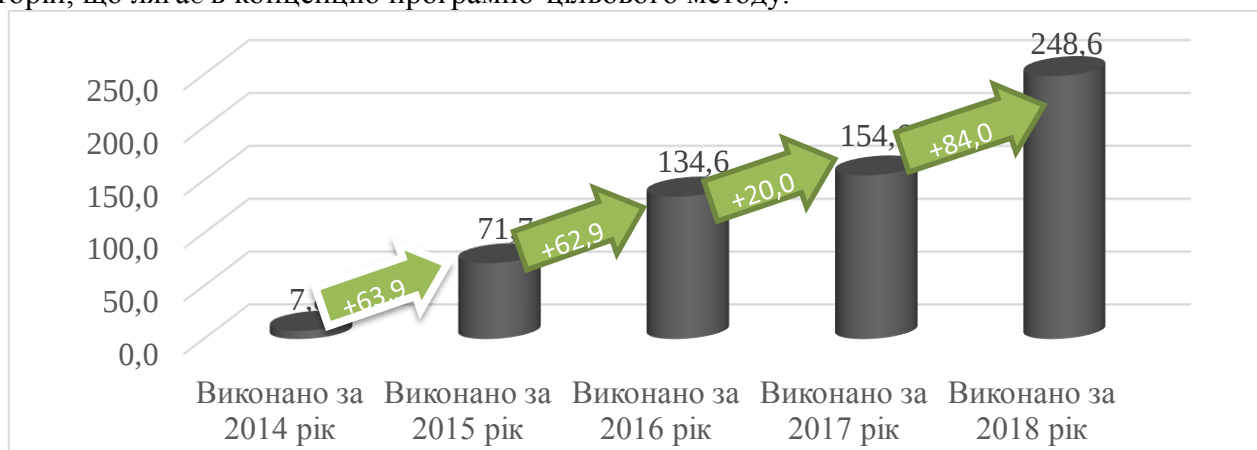

Рис 1. Динаміка виконання міського бюджету у частині бюджету розвитку (капітальні видатки) в м. Ірпінь (млн.грн).

За даними Ірпінської міської ради, 245,3 млн з бюджету розвитку - це кошти на нові дороги, тротуари, парки, площі, спортивні майданчики та інші інфраструктурні об’єкти, які минулого року з’явилися в Ірпені. Важливо, що у 2018 році було виділено рекордну суму на розвиток освітньої сфери – понад 194 млн грн – це 20 % від усіх видатків. 248 млн грн пішли на соціальний захист населення. Понад 114 млн грн – на охорону здоров’я. На розвиток

житлово-комунального господарства було спрямовано близько 49 млн грн, на культурно-мистецьку сферу – 15 млн грн, на розвиток фізичної культури і спорту – 7 млн грн. Всі ці цифри свідчать про те, що для Ірпеня важливий розвиток усіх без винятку сфер життя і для цього виділяються кошти з бюджету [3].

Місцеві податки та збори натеper залишаються важливим джерелом формування місцевих бюджетів. Існування системи місцевого оподаткування та наладження ефективного механізму наповнення місцевого бюджету сприяє забезпеченню інтересів громадян на рівні територіальних громад та є важливою передумовою соціально-економічного розвитку територій, оскільки отримані платежі стають основною фінансовою базою для належного функціонування та виконання завдань, що покладені на органи місцевої влади.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/>
3. Ірпінська міська рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imr.gov.ua/city-budget>
4. Бондарук, Т. Г. Концептуальні засади реформування місцевих бюджетів України / Т. Г. Бондарук // Світ фінансів. – 2011. – № 2. – С. 168.

Суханова Д.Ю., Ярощук В.О.

*студенти 4 курсу, ННІ фінансів,
банківської справи, Університет
державної фіскальної служби України
(м.Ірпінь, Україна)*

Науковий керівник: Побоча К.П. *к.е.н.,
доцент кафедри фінансових ринків
Університет державної фіскальної служби
України
(м.Ірпінь, Україна)*

ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В УКРАЇНІ

Розбудова ринку та демократії в Україні, реалізація курсу на європейську інтеграцію потребує великої кількості кваліфікованих фахівців, які володіють необхідними знаннями щодо передового світового досвіду управління економічними процесами та поділяють загальноєвропейські цінності. Саме тому подальший розвиток вітчизняної системи вищої освіти повинен іти у напрямку поступового зближення із стандартами країн Європи.

У будь-якій країні фінансові відносини функціонують в межах певної системи. Фінансова система виникла з появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням. За допомогою фінансової системи держава накопичує і використовує ресурси для утримання свого апарату [1, с. 42]

Визначальною ознакою фінансів зарубіжних країн є те, що інтелектуальна еволюція фінансового знання відбувається на фоні взаємозумовлених фундаментальних особливостей і цінностей суспільно - економічного ладу Заходу: ринкової економіки, плюралістичної демократії, ефективній економіці відповідає сильна демократична державна влада, достатньо забезпечена фінансовими ресурсами; а економічній демократії вільного ринку відповідають політичні свободи, громадські права і обов'язки [2, с. 164].

Як показує світова практика, сучасні державні фінанси розвинутих країн значною мірою завдячують своїми рисами особливостям державотворення, розвитку економіки, соціальним параметрам і навіть традиціям, менталітету населення, що формувалися упродовж багатьох століть. Наприклад, окремі елементи державних фінансів Великобританії було сформовано ще

у XVII ст. При цьому досягнення в обмеженні прав монарха у сфері фінансів, які можна спостерігати у цій державі вже з XIII ст., тісно корелюють із роллю держави в економіці та масштабами перерозподілу ВВП сьогодні, рівень яких є нижчим від країн-сусідів, зокрема Франції та Німеччини. Натомість у Франції впродовж тривалого історичного періоду підтримувався абсолютизм та жорстка централізація, що знайшло відбиток на параметрах і структурі державних фінансів цієї країни в даний час [2, с. 171].

Управління фінансами в провідних зарубіжних країнах у віданні законодавчих органів влади – Парламентів. У Великобританії – двопалатний Парламент (Палата Громад з 659 членів, що обираються на 5 років, в Палата Лордів з 1207 членів), у Франції – двопалатний парламент (Національні збори з 577 членів, що обираються на 5 років, і Сенат з 321 члена, обраного на 9 років).

Як і в Україні, у зарубіжній практиці ресурси місцевих бюджетів переважно спрямовуються на задоволення соціальних потреб: фінансування системи освіти, соціального захисту і безпеки, медичне страхування та обслуговування. Однак, в останні роки місцеві бюджети все частіше розглядаються як важливий інструмент регулювання економічних процесів, що виявляється у швидкому зростанні видатків економічного спрямування [3, с. 98].

Окрім оптимізації управління державними фінансами, можна покращити фінансову систему через використання зарубіжного досвіду. Однак, варто зазначити, що нашій країні в питаннях організації фінансової системи краще звертатися до досвіду європейських держав, адже, незважаючи на досягнення східних країн, наша країна має зовсім інший менталітет і досвід країн Європи буде легше застосувати у нас. Прикладів є багато, звісно, це не означає, що потрібно абсолютно все наслідувати, але окремі моменти можуть стати корисними для нашої держави та відкоригувати діяльність нашої фінансової системи.

Отже, відповідно сучасні державні фінанси розвинутих країн значною мірою завдячують своїми рисами особливостями державотворення. У кожній країні управління фінансами покладено на вищі законодавчі органи влади, які спрямовують фінансові ресурси на розвиток держави. В Україні є шанси рухатися вперед, але для цього необхідні кардинальні зміни економіки країни. Вважаємо, що Україні варто запозичити досвід країни Великобританії, щодо управління фінансами, адже Великобританія належить до найрозвинутіших країн світу, вона утримує друге місце в світі за обсягом іноземних інвестицій її роль у світовій економіці і сьогодні залишається досить значною.

Література:

1. Гордей О.Д. Фінансова оцінка суспільного добробуту. Фінанси України. 2017. №7. С.42.
2. Онуфрійчук О. П. Стійкість державних фінансів та її забезпечення у зарубіжних країнах. Інноваційна економіка. 2013. №9. С. 164, 171.
3. Бланкерт Ш. Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки. За наук. ред. проф. В.М. Федосова. К., Либідь, 2017. с. 98.

УДК 336

*Трегубенко К.В. студент,
Університету державної служби України
Науковий керівник: Биховченко В.П.
к.е.н., доцент
Університету державної служби України
(м.Ірпінь, Україна)*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Інклюзивні економічні інституції заохочують велику кількість людей до участі у економічній діяльності з максимальним розкриттям своїх талантів, здібностей, професійних навичок (США, Південна Корея, Китай). Дарон Асоглу і Джеймс Робінсон [1, с.20] стверджують, що бізнесмен, котрий очікує, що його продукцію може бути викрадено,

відібрано чи повністю втрачено через непомірне оподаткування, матиме дуже низьку мотивацію до роботи, не кажучи вже про стимул до інвестування та інновацій. За таким принципом працюють екстрактивні країни, які концентрують владу в руках вузького кола представників еліти, практично не обмежуючи умови застосування даної влади.

Економічні інституції у такому разі часто структуруються цією самою елітою задля того, щоб витягнути ресурси з решти населення. Фактично вони породжують замкнене коло, взаємно підтримуючи одне одного. Екстрактивні інституції, створюючи необмеженість влади і величезну нерівність доходів, збільшують потенційні ставки у політичній грі. Адже той, хто контролює державу, набуває величезної влади і багатства, які вона дає. Екстрактивні соціально-економічні системи обмежують доступ до можливостей і до результатів праці, тому не мотивують населення до формування заощаджень, інвестицій, інновацій, а навпаки одягають «кредитну петлю». Україна є яскравим прикладом екстрактивної моделі економіки, адже економічні рішення приймаються на користь невеликої кількості людей, власність контролюється нею ж, до того ж корумпована правоохоронна і судова системи. Усі ж економічно процвітаючі країни пропагують відкритість, справедливість, верховенство закону, ефективне функціонування ринку праці, можливості ведення бізнесу, прозору бюджетну політику і достойний рівень життя. Незважаючи на це Україна може змінити вектор розвитку, адже має потужний потенціал, зокрема природний і людський [1].

Пропонується виділити дві моделі інклюзивного розвитку економіки [1, с.20]:

1. Американська модель – пріоритетом у розвитку є забезпечення рівності можливостей для усіх членів суспільства (США, Китай).

2. Європейська модель – орієнтується на рівність у доступі до результатів праці у результаті їх рівномірного розподілу (країни Європи).

Кожна з цих моделей має свої переваги і недоліки:

1. Американська модель є надзвичайно стимулюючою і формує передумови для розвитку країни через інновації, проте вона не вирішує проблем бідності і розшарування населення за доходами. Окрім того, рівень безробіття у США становить 5,6 %, тоді як у 2009 році – 10 %. Нині 8,7 мільйонів осіб в США є безробітними, а 6,8 мільйони мають роботу з частковою зайнятістю.

2. Західноєвропейська модель орієнтується на максимально справедливий розподіл доходів між усіма громадянами (особливо скандинавські країни), проте рівень інновацій є набагато нижчий, ніж у США, що пов'язано з низькою мотивацією і нижчими видатками на освітню і наукову сферу.

Поділяючи думку експертів і вчених, вважаємо, що інклюзивне зростання економіки є передумовою перспективного розвитку суспільства та являє собою багатofакторний і багаторівневий процес, оскільки його основою є економіка максимальної зайнятості і взаємодії усіх суб'єктів [2].

Однією з найперших спроб кількісного визначення рівня інклюзивного зростання, що включає найважливіші критерії людського розвитку (добробут, справедливість і розширення можливостей людини, її активна участь у виробництві й розподілі благ) є методика вимірювання індексу інклюзивного зростання. Вперше вона була використана Азійським банком розвитку в рамках розробки Стратегії-2020. За зазначеною методикою, індекс інклюзивного зростання складається з чотирьох ключових компонентів (економічне зростання; продуктивна зайнятість та економічна інфраструктура; бідність за доходами та загальна рівність; людські можливості та соціальний захист) і передбачає оцінку кожного з них від 0 до 10, розрахунок їх середньозважених значень на основі зазначеної ваги та підсумок отриманих результатів для визначення загального значення індексу країни [2].

В Україні на людський розвиток впливає велика кількість дестабілізуючих чинників, що істотно підвищує рівень соціального ризику для людей стати відторгненими: скорочення кількості робочих місць і зростання рівня безробіття, бідність, у тому числі серед працюючого населення, ризик не отримати роботу відповідно до набутого кваліфікаційного рівня, ризик втратити роботу, дефіцит бюджету та позабюджетних фондів тощо [2].

Формування інклюзивних інститутів безпосередньо пов'язане з інноваційним та інвестиційним процесом, адже економічна сутність функціонування інклюзивних інститутів

полягає в максимізації отриманого ефекту від оптимального та раціонального використання будь-якого виду ресурсів широкими масами населення. Для України індикатором розвитку діяльності інклюзивних інститутів буде збільшення показника ВВП на душу населення як репрезентативного показника стійкого економічного розвитку. Тобто, їхня робота певною мірою направлена не лише на залучення широких мас до створення ВВП, але й на впровадження технологічних змін, що є детермінантами економічного розвитку в довгостроковому періоді [3].

Стосовно України, існує необхідність модернізації не лише законодавчої бази як політичного інклюзивного інституту, а й оновлення виробничо-технічних потужностей стратегічно важливих наразі галузей економіки з якісним використанням вітчизняних та зарубіжних досягнень НТП як базису для сталого розвитку економіки та найменш збиткового виходу з кризи. Прикладом може слугувати стимулювання з боку держави підприємців стосовно використання альтернативних джерел енергії в обмін на зниження податкового навантаження. У свою чергу, це штовхає власників бізнесу впроваджувати інноваційні технології у виробництво [3].

Література:

1. Базиліук А. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку / А. В. Базиліук, О. В. Жулин // Економіка та управління на транспорті. - 2015. - Вип. 1. - С. 19–29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2015_1_5
2. Ємельяненко Л. М. Проблеми та перспективи соціально орієнтованого інклюзивного розвитку в Україні / Л. М. Ємельяненко, К. В. Дзензелюк // Соціально-трудові відносини: теорія та практика - 2017. - № 1. - С. 125-134. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2017_1_12
3. Биховченко В. П. Проблеми та перспективи розвитку інвестиційної привабливості АПК України / В.П.Биховченко, Т.Ю. Ярошук // Роль молоді у розвитку АПК України: зб. м матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених, Київ, 26-27 квітня 2018 р.; Національний університет біоресурсів і природокористування України.– К., 2018. – 254 с.

УДК 351.711

*Талавиря М.П., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Ващенко В.В., аспірант
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТУ ДЕРЖАВНОГО РЕЗЕРВУ ВІДПОВІДНО УГОДІ З ЄС (ЕНЕРГЕТИЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ)

Створення двохмісячного запасу нафтопродуктів є одним з пунктів підписаної угоди з ЄС відносно покращення стану енергетичної безпеки. Однак створення реалізація цього некомерційного проекту потребує значних фінансових витрат, як вже показував наш досвід енергетична безпека кошторисний проект й ці кошти навряд чи будуть повернено. Однак створення таких запасів при діючій системі енергопостачання (нафта та нафтопродукти) суттєво підвищить стабільність української економіки до шоків явищ на світовому енергоринок та залежності від переважних на цей час поставок з боку РФ та її сателіту Білорусі, існування якої значною мірою забезпечено можливістю реекспорту нафти та нафтопродуктів з боку РФ. Тобто створення цих запасів – необхідних крок на шляху енергетичної незалежності України, однак відкритим залишається питання фінансування цього проекту в умовах існуючого бюджетного дефіциту. Одним з можливих варіантів вирішення питання є підвищення діючих акцизів на бензин та дизельне паливо, яке відповідно підписаної угоди складає значну частку від запасів що повинні бути створено.

Підвищення акцизів зміщує криву пропозиції до гори, і на ринку дизельного паливу встановлюється інша зміщена точка рівноваги, яка відповідає більшим цінам та меншим обсягам продаж.

Проаналізуємо зростання цін на дизельне паливо за щоденними даними з 14.06.2017 23.08.2019. Експоненціальні тренди представлено в табл.1. Найбільш адекватно експоненціальним трендом представлено процес зростання роздрібних цін.

Табл.1. Експоненціальні тренди цін на паливо

Залежна змінна	R ²	B ₀	B ₁	Формула тренду	Тренд для ряду річної дискретності
Роздрібна ціна на бензин, грн./л.	0,59	24,18	0,0003269	$24,18e^{0,00032t}$	$24,2e^{0,117t}$
Ціна крупного опту, грн./л.	0,11	21,65	0,0001547	$21,65e^{0,00015t}$	$21,7e^{0,057t}$
Світова ціна на нафту, грн./л.	0,10	10,15	0,0001908	$10,15e^{0,00019t}$	$10,2e^{0,07t}$

Якщо перейти до річної дискретності то виявилось, що річні темпи зростання цін на інтервалі дослідження дорівнюють 11,7% , однак це суттєво менше ніж темпи інфляції -23% , які оцінювались по ІСЦ на той же проміжок часу.

Наступним кроком було дослідження впливу ціни на обсяги продаж дизельного палива. В цьому випадку було використано щомісячні дані спостережень Держкомстату за обсягами продаж у тонах і загальною вартості дизельного палива в гривнях на часовому інтервалі з 01.01.2014 по 31.07.2019 (55 точок). За відомої щільності палива обсяг в тонах переводився в літри і розраховувалася ціна 1 літру дизельного палива. На наступному кроку розраховувалась залежність обсягів реалізованого палива від ціни. На проміжку часу з початку 2014 року до липня 2019 ціни зросли з 16 грн./л. до 28 грн./л. (рис.4) тобто на 75%, а це значно менше за рівень збільшення цін в цілому по економіці (за даними Держкомстату ІСЦ зріс з 2014 до 2018 роки на 182%. Використовується два види моделей залежності обсягу продаж від ціни: лінійна та логарифмічна:

Рис.1. Динаміка цін на 1л дизельного палива з 1.01.2014 по 31.07.2019

В результаті проведеного дослідження виникає необхідність залучити кредити ЄБРР для закупівлі дизельного пального.

Встановлено, що з 2014 року по 2019 рік ціна дизельного пального виросла на 75%, в той час як індекс цін (інфляція) зросла на 182%. Доказано, що зростання цін на паливо суттєво впливає на економічне зростання та споживчі ціни. Вплив факторів зростання цін чітко прослідковується за допомогою мультиплікатора акселератора інвестицій.

Із запропонованого нами прогнозу можна зробити висновок, що все таки основний економічний інтерес полягає на роздрібну торгівлю, яка бере на себе податковий тягар.

Література:

1. Про державний матеріальний резерв Верховна Рада України; Закон від 24.01.1997 № 51/97-ВР
2. Проблеми та перспективи розвитку ринку нафтопродуктів у контексті

3. Формування макроекономічної рівноваги на ринку товарів та платних послуг [Текст] : монографія / М. П. Талавиця, І. В. Дворник, Г. М. Македон. - Ніжин : Лисенко М. М. [вид.], 2014. - 275 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 224-241. - 300 экз. - ISBN 978-617-640-139-1

УДК 330.3 313

*Талавиця М.П., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Ващенко І.В., аспірант
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ

Виробництво продукції зернових культур займає важливе місце у виробництві сільськогосподарської продукції. Найбільшу питому вагу в структурі посівних площ та валових зборів продукції займають зернові порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Зернове господарство посідає базове місце у сільськогосподарському виробництві України та гарантує її продовольчу безпеку.

Кукурудза – одна з давніх землеробських культур. Вона є однією з найбільш продуктивних злакових культур універсального призначення, яку вирощують для продовольчого, кормового і технічного призначення.

Виробництво зерна кукурудзи має важливе народногосподарське значення, тому ефективність виробництва, яка визначається за певними показниками, дає змогу оцінити реальний стан виробництва, таким чином спонукає шукати новітні шляхи її підвищення – це є важливим завданням і актуальним питанням на сьогодні. Зважаючи на це, кукурудза належить нині до однієї з культур, які стали найвигіднішими для сільськогосподарського виробництва. Їхні переваги – широкий ринок збуту і позитивна економіка виробництва [1].

Ринок зерна кукурудзи є складною ієрархічною системою з великою кількістю учасників, що потребує чіткого виконання кожним суб'єктом ринку своїх функцій в умовах динамічних відносин. Як складна система, такий ринок має свою структуру, функції та особливості механізму формування. Ринок зерна кукурудзи та продуктів його переробки – це сукупність відносин обміну, за допомогою яких здійснюються процеси виробництва, реалізації, переробки та споживання зерна кукурудзи та продуктів його переробки.

На сучасному етапі внутрішній ринок зерна кукурудзи України має ознаки недосконалої конкуренції, а функціонування ринку характеризується незбалансованістю попиту та пропозиції, стихійністю, нерозвиненою інфраструктурою.

В основі формування і функціонування внутрішнього та зовнішнього ринків зерна кукурудзи та продуктів його переробки є попит та пропозиція на продовольче, фуражне, технічне та насіннєве зерно, які створюють відповідну кон'юнктуру та впливають на рівень цін. Цей процес потребує постійного регулювання конкурентоспроможного виробництва зерна кукурудзи, необхідність в якому визначається ринковим попитом. Процеси формування ринку зерна кукурудзи показують, що вони повинні бути адаптовані до специфіки певного ринку [4].

Багатогранний підхід до формування ринку кукурудзи дає підстави стверджувати про детальний аналіз історичних фактів. Спираючись на історію, яка засвідчує розвиток виробництва кукурудзи, що тягнеться з 8-10 тис. років до нашої ери, і це не враховуючи період зростання культури в дикому вигляді.

Відомо також, що сучасна одомашнена кукурудза, в тому вигляді, в якому вона з'явилася перед споживачем сьогодення, втриє-четверо більша, ніж її далекий предок (качан кукурудзи

був у довжину не більш ніж 4 см).

В результаті проведеного нами дослідження встановлено, що завдяки розвиненій генетиці і технології вирощування кукурудзи можна досягнути високих показників урожайності. Потреба в кукурудзі і межі застосування не обмежуються лише споживанням як продукту харчування, як вона колись позиціонувалася. Кукурудза ґрунтовно зміцнилася як одна з основних зернових, активно використовуваних у харчовій, індустріальній, тваринницькій і медичній галузях.

Кукурудза є основною фуражною культурою у світі. Упродовж останніх десяти років обсяги її виробництва постійно зростали (за винятком сезонів 2012-2013 та 2015-2016 років), адже кукурудза вважається одним із кращих видів зерна для виробництва концентрованих кормів у тваринництві та незамінною сировиною для виробництва біоетанолу. За прогнозами Міністерства сільського господарства США (USDA), світове виробництво цього зерна у 2016-2017 МР перевищить 1 млрд т та встановить новий рекорд. На збільшення виробництва впливатимуть зростання урожайності на 2% та розширення посівної площі під культурою на 2,7 млн га [3].

Нарощення врожаїв кукурудзи відбулося у більшості країн - основних виробників цього зерна. Так, у США порівняно з минулорічним урожаєм відбудеться підвищення на 11%, Бразилії - 23%. У Південно-Африканській республіці після неврожайного минулого сезону у нинішньому прогнозують зібрати на рівні середніх показників 2012-2014 років [2].

Майже на третину очікується збільшення виробництва кукурудзи в Аргентині. Якщо в минулому сезоні в цій країні було вироблено 28 млн т, то у поточному цей показник перевищить 36 млн т. За інформацією аналітиків Зернової Біржі Буенос-Айреса, на це вплинула переорієнтація місцевих фермерів з вирощування сої на кукурудзу, оскільки на останню відбулося скасування експортного мита. Як наслідок, площі під кукурудзою розширилися на 1 млн га, до 4,5 млн га.

Разом з тим, зменшилося виробництво цього зерна в Китаї. За попередніми підсумками в Піднебесній зберуть 216 млн т зерна, що майже на 8,6 млн т менше рівня попереднього сезону. До того ж, у Мексиці зберуть урожай кукурудзи на 5% менше рівня минулого року, а в Канаді - відповідно на 9% [7].

Попри збільшення виробництва кукурудзи у багатьох країнах США залишиться світовим лідером у цій зерновій групі. Американські фермери зберуть у поточному сезоні понад третину світового врожаю кукурудзи.

Завдяки інноваціям вітчизняній аграрії досягають успіху в отриманні високих показників вирощування кукурудзи. Потреба в кукурудзі і сфери її застосування не обмежуються лише харчовими цілями. Кукурудза стала однією з основних зернових культур, чиї продукти переробки активно використовуються у промисловості, тваринництві та медицині.

Детально проаналізувавши теоретичні засади ринку кукурудзи можна зробити висновок, що Україна досягла максимальних масштабів розвитку галузі. Більш придатними для її вирощування є природно-кліматичні умови Лісостепу. Вирощування кукурудзи в Степовій зоні доцільне при застосуванні зрошення. Подальше підвищення виробництва можливе за рахунок удосконалення технологій вирощування, які дозволять підвищити врожайність на вже чинних площах. Виходячи з нової стратегії виробництва зернових та олійних культур, в Україні передбачається довести виробництво кукурудзи до 30 млн т, з яких майже 20 млн т експортувати. Проте в умовах подорожчання матеріально-технічних ресурсів цього буде складно досягти, тож більш реальними в період відсутності економічної стабільності в країні, вищезазначені прогнози будуть більш реалістичними.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що серед зернових культур кукурудза займає одне з почесних місць, будучи незамінним джерелом сировини, що використовується як у тваринницькій галузі, так і в промислово-індустріальній сфері для виробництва масла і палива. Вирощування кукурудзи знайшло своє застосування у захисті довкілля: пришвидшуються темпи технології використання для виробництва біоетанолу. Такі тенденції сприяють збільшенню світового попиту на цю зернову, мотивують сільгоспвиробників нарощувати її виробництво.

Таким чином, Україна, розвиваючи всі ресурсні можливості по вирощуванні кукурудзи,

стане провідним постачальником зерна на світовому ринку, а використовуючи всі наявні потенційні можливості, сприятиме зростанню ефективності на ринку, що призведе до швидкого економічного зростання в галузі АПК і економіки загалом.

Література:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук – К. : КНЕУ, 2004. – 624 с.
2. Анішин Л.А. Прогресивна технологія виробництва кукурудзи / Л.А.Анішин – К.: Знання, 1973. – 48 С.
3. Анализ мирового рынка кукурузы используемой для производства биоэтанола [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bio-energy.com.ua>.
4. Дзюбецький Б. В. Селекція кукурудзи / Б. В.Дзюбецький, В. Ю.Черчель, С. П. Антонюк // Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть. К.: Логос, 2001 – Т 4. – С.571-589.

УДК 330.564.2:352:07(477-22)

*Талавиця М.П., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Горай А.О., аспірантка
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Доходи сільського населення – одна з основних економічних і фінансових категорій, притаманних кожному суспільству. Поняття доходів походить від латинського *financia* (французською – *finance*) і є однією із найбільш складних в економічній науці. Рівень доходів населення свідчить про рівень розвитку суспільства і у ринковій економіці визначає бюджет домогосподарств. Ця категорія відноситься до важливих засобів мотивації та стимулювання високоефективної трудової діяльності. Вивченню цього питання приділяється увага вчених уже понад двісті років, але і сьогодні існують різні точки зору, щодо тлумачення категорії “доходи населення” [3].

Досить повне визначення доходів дається в Большом экономическом словаре під редакцією А.Н. Азріміяна, а саме: “доход населення, особистий включає в себе усі види грошових та натуральних доходів, що отримує населення у вигляді винагороди за роботу по найму, від особистого підсобного господарства; що отримуються від індивідуальної трудової діяльності; грошові надходження, отримані у вигляді пенсій, стипендій та допоміг, а також доходи від фінансово-кредитної системи”. Отже доходи населення формуються значною мірою через функціонуючі у державі найбільш важливі фінансові механізми.

За підсумками I півріччя 2018 року до місцевих бюджетів 665 ОТГ надійшло 9,0 млрд грн, що у 2,3 рази більше від надходжень, отриманих ОТГ у I-му півріччі 2017 року. Із розрахунку на одного мешканця громади отримали 1613 грн, що більше від аналогічного періоду минулого року на 906,8 грн (у 2,3 рази).

Аналізуючи дані фінансової спроможності громад на рис. 2 ми бачимо 20-ку ОТГ з найвищими показниками власних доходів на 1-го мешканця.

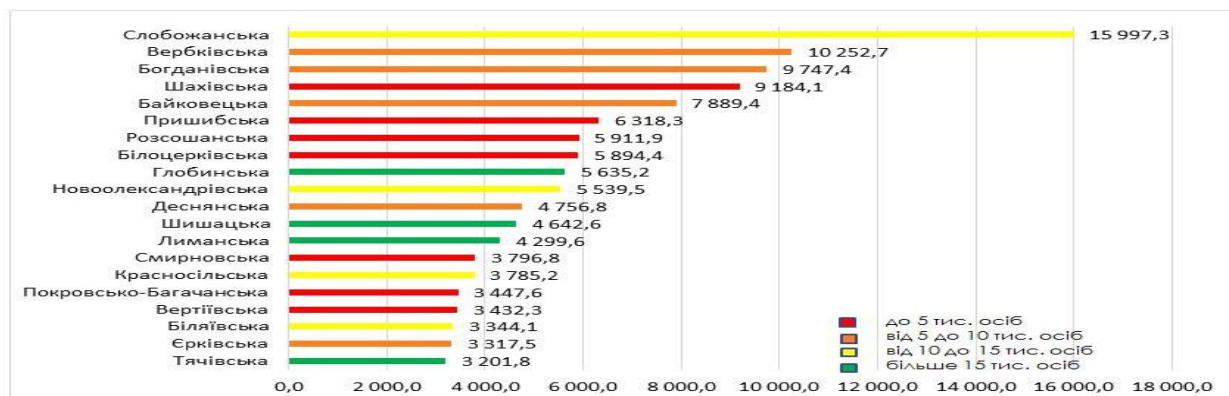

Рис. 1 20 ОТГ з найвищими показниками власних доходів на 1-го мешканця, грн./осіб

Аналіз показників місцевих бюджетів свідчить, що найвищі показники надходжень власних доходів на одного мешканця мають громади з чисельністю понад 10 тисяч осіб. Однак, високий рівень доходів не завжди залежить від чисельності ОТГ, оскільки на територіях окремих невеликих громад функціонують потужні бюджетоутворюючі підприємства, як до прикладу, у Пришибській ОТГ, де чисельність населення всього 2 дві тисячі людей чи у Шахівській ОТГ з чисельністю населення у три тисячі. Таких громад небагато. В основному громади з незначною чисельністю населення мають обмежений потенціал для сталого розвитку та надання всіх необхідних послуг її мешканцям

Доходи сільського населення включають у себе обсяг нарахованих в грошовій та натуральній формі: заробітної плати, прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальної допомоги та інших поточних трансфертів. Формування доходів сільських мешканців безпосередньо пов'язане з розвитком підприємницьких структур, як основного роботодавця [2].

Низький рівень доходів селян свідчить про відсутність у сільській місцевості умов для формування середнього класу. Для збільшення грошових доходів селян необхідно: підвищити оплату праці штатних працівників у сільському господарстві та пов'язаних з ним послуги не нижче середнього їх рівня по галузях економіки; забезпечення розвитку тваринництва та трудомістких галузей у рослинництві дасть можливість збільшити виробництво продукції і підвищить щорічні доходи сільських домогосподарств від продажу сільськогосподарської продукції більше ніж у 1,3-1,5 рази.

Література:

1. Талавирия М.П., Лимар В.В., Байдала В.В., Голуб Р.Т. Approaches to the definition of production determinants of oriented economy [Текст] / Талавирия М.П., Лимар В.В., Байдала В.В., Голуб Р.Т. // Економіка АПК Міжнародний науково-виробничий журнал. - 2016. - №7. – С. 39-44.
2. Talavyria M.P., Talavyria O.M. Aspects of sustainable development enterprises [Text] / Talavyria M.P., Talavyria O.M. // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. - 2015. – Vol. 3, Issue.3 – P. 147-149.
3. Zalizko, V.; Talavyria, M.; Lymar, V.; Baidala, V. Synergistic effects of agricultural intensification of bioeconomic security: experience of poland, ukraine and Azerbaijan. Режим доступу: <https://ageconsearch.umn.edu/record/281269>

СЕКЦІЯ 5. СОЦІОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Аксентюк М.М., к.е.н, доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.Київ, Україна)

БАЛАНС ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КСВ

Актуальність питань у сфері розвитку корпоративного управління в Україні, обумовлена насамперед тим, що враховуючи такий значний крок в розвитку корпоративного управління в Україні, як прийняття закону України «Про акціонерні товариства» незаперечним залишається той факт, що на сьогодні українське законодавство та існуючі організаційно-економічні механізми ще не повністю охоплюють всю сферу відносин, де може існувати корпоративне управління.

Стратегічно орієнтована система при якій роль ради директорів полягає в створенні ефективної системи прийняття рішень з коротким циклом ідентифікації і корекції помилок, це в свою чергу характеризується такими ознаками як сама рада виступає як джерело експертних знань для поліпшення рішень; зацікавленість і орієнтація на зростання вартості; процедури, що стимулюють відкриті обговорення, інформованість членів ради директорів і залученість зацікавлених акціонерів; рада формується за сферами компетентності; регулярні зустрічі з крупними акціонерами; члени ради мають право на одержання інформації від кожного співробітника компанії [4].

Для того щоб покращити результати діяльності, підприємство повинно мати зворотні зв'язки (інформація про зовнішні фактори середовища). Ця інформація може формуватися в системі ризик–менеджменту. На основі даної інформації підприємство повинне адаптувати свою стратегію до умов зовнішнього середовища (теорія рефлексивності Дж. Сороса).

Виникає необхідність орієнтації вітчизняних корпоративних об'єднань на основні тенденції світового корпоративного управління, що проявляються насамперед в наступному:

1) створення у складі наглядової ради чи ради директорів, комітету з аудиту який також аналізував би ефективність існуючої в компанії системи управління ризиками;

2) за рахунок компанії менеджер має можливість отримувати професійні консультації з питань виконання своїх обов'язків і підвищувати свою кваліфікацію у питаннях, що пов'язані з роботою;

3) дивідендна політика відображає ступінь дотримання компанією ключового права її акціонерів – права на отримання доходів від участі в ній.

4) формування корпоративної безпеки бізнесу, що проявляється в побудові системи заходів в галузі корпоративного управління, що спрямовані на попередження можливості «рейдерського захоплення» компанії, перерозподіл активів, вивід активів на «дружні» юридичні особи; розробка заходів, направлених на профілактику внутрішньо корпоративних конфліктів);

5) впровадження корпоративного секретаря для забезпечення організаційно-технічних та юридичних дій щодо скликання та проведення загальних зборів акціонерів, засідань наглядової ради, виконавчого органу та ревізійної комісії, організації голосування на них, ведення та зберігання протоколів засідань цих органів; контроль за виконанням рішень наглядової ради, аналіз їхньої дієвості та ефективності.

Головна проблема переходу до адекватних принципів корпоративного управління ринково-орієнтованим підприємством насамперед пов'язана з перебудовою відносин в середині діючого підприємства на базі якого створюється ПАТ. Це пов'язане з необхідністю зруйнування бар'єрів між організацією та середовищем, між колегіальними, виборчими та виконавчими лінійно-функціональними органами управління з ліквідацією традиційних

антагонізмів між керівниками власниками, робітниками та профспілками тощо. За останні кілька років практично в кожній українській компанії з'явилися фахівці, що відповідають за корпоративне управління, обіймаючи посади менеджерів, секретарів, юристів, що практикують у сфері корпоративного права, консультантів тощо.

Оплати праці менеджерів (центральною ідеєю системи управління є використання EVA в якості базового критерію оплати праці менеджерів за підвищення вартості товариства. Ціль полягає в тому, щоб менеджери думали і діяли так, якби вони були власниками. Стерн-Стюарт пропонують створити спеціальний банк бонусів для менеджерів, в який надходять позитивні бонуси і з якого видаляються негативи. Менеджерам в кінці періоду виплачується тільки попередньо встановлена частина резерву бонусного банку, а частина, що залишається записується зростаючим наслідком таким чином, щоб на протязі цього часу це призводило до покриття бонусних виплат);

4)Зміна культури (використання показника EVA в якості інструмента управління міняє корпоративну культуру в направленні менеджерів, що орієнтуються на вартості, думаючих і діючих по-підприємницьки і на децентралізацію прийняття рішень.

Належне корпоративне управління не обмежується виключно відносинами між інвесторами та менеджерами, а передбачає також урахування законних інтересів та активну співпрацю із зацікавленими особами, які мають легітимний інтерес у діяльності товариства (працівниками, споживачами, кредиторами, державою, громадськістю тощо). Це пов'язано з тим, що товариство не може існувати незалежно від суспільства, в якому воно функціонує, і кінцевий успіх його діяльності залежить від внеску всіх зацікавлених осіб.

Таким чином, сутністю корпоративного управління є система відносин між інвесторами - власниками товариства, його менеджерами, а також зацікавленими особами для забезпечення ефективної діяльності товариства, рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин.

Необхідний розвиток корпоративного управління для держави обумовлений насамперед його впливом на соціальний та економічний розвиток країни через сприяння розвитку інвестиційних процесів, забезпечення довіри інвесторів.

Нині існує чимало трактувань категорії «корпоративна соціальна відповідальність». Європейська Комісія визначає її так: «корпоративна соціальна відповідальність є концепцією, яка відображає добровільне рішення компаній брати участь у покращенні життя суспільства та захисті довкілля». Одним з найкращих визначень соціальної відповідальності бізнесу є, на наш погляд, визначення, дане американським економістом Арчі Керроллом: „Соціальна відповідальність бізнесу - це здатність компанії відповідати на економічні, правові та етичні очікування суспільства”.

Спираючись на міжнародний досвід і аналізуючи реальну ситуацію, що склалася в нашій країні, пропонуємо розглядати три види соціальної відповідальності: 1) *внутрішня* - перед акціонерами шляхом забезпечення їх прав на участь в управлінні товариством, на прийняття рішень щодо отримання дивідендів, а також перед співробітниками фірми шляхом створення нормальних умов праці і психологічного клімату в колективі, сприяння його соціальному розвитку, підвищення кваліфікації персоналу, розширення його участі в управлінні організацією тощо; 2) *зовнішня* - перед споживачами шляхом задоволення потреб людей у зручних, безпечних і недорогих товарах і послугах; 3) *суспільна* - перед територіальною громадою шляхом сприяння її стійкому розвитку через участь у вирішенні пріоритетних соціальних проблем, підтримку слабких і недієздатних, підвищення рівня культури і патріотизму населення, стимулювання його ділової активності, збереження оточуючого середовища.

У більшості країн світу соціальна звітність - лише один із широкого спектру методів, за допомогою яких держава мотивує бізнес турбуватися про розвиток суспільства. Також ефективним є метод матеріального заохочення компаній, які інвестують проекти соціального значення, у вигляді податкових відрахувань, податкових канікул, вільних економічних зон, венчурних фондів або підтримки міжсекторного партнерства бізнесу у вигляді тренінгів, грантів, обміну фахівцями, освіти журналістів. Головне, що держава створює середовище, яке сприяє стимулюванню та винагороді компаній за добру соціальну поведінку (соціальний «знак

якості», премії за розвиток корпоративної соціальної відповідальності).

Література:

1. Принципи корпоративного управління України, схвалені рішенням ДКЦПФР від 11.12.2003 №571.
2. Черпак А.Є. Інсайдерська рента – специфічний об'єкт корпоративного контролю // Економіст. – 2005.
3. http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=16024
4. <http://www.credit-rating.ua>
5. <http://www.securities.org.ua>
6. <http://www.cgpa.com.ua/>

*Аксентюк М.М. к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
Федоренко А.В. студент ПІ, 3 курс
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Протягом останніх 10 років в стратегії діяльності українських агрохолдингів спостерігалось кілька основних тенденцій - збільшення земельного банку, вихід на міжнародний ринок капіталу, злиття і поглинання, а також прагнення аграрних компаній середньої ланки перерости в структуру агрохолдингу за рахунок накопичення землі та залучення міжнародних інвестицій. Найбільш поширеною і ефективною формою господарювання є холдингова компанія, що є акціонерним товариством, яке володіє, користується і розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (долей, паїв) двох або більше корпоративних підприємств.

Управління на основі виділення бізнес-процесів є альтернативним підходом до розуміння структурної одиниці організації і припускає обов'язкове позначення внутрішніх і зовнішніх споживачів. Бізнес-процеси в агрохолдингах включають виробництво кормів, переробку сільгосппродукції, планування діяльності, впровадження нових технологій і ін.

Власне в управлінні підприємствами за вступу до СОТ, висувається ряд системних завдань. За таких обставин виникає необхідність оцінки підприємств з позицій його розвитку. Зокрема, такі показники як рівень екологічного забезпечення розвитку виробництв, рівень системи цінностей організації та загальний рівень збалансованого розвитку економічних, екологічних та соціальних факторів. Тип управління на підприємстві визначається короткостроковими та довгостроковими цілями визначеними керівництвом. При формуванні стратегії розвитку підприємства необхідною передумовою є всебічна оцінка альтернатив стратегії підприємства, їх можливостей та загроз.

До групи критеріїв гнучкості щодо стратегії розвитку слід віднести :

- стратегічні інформаційні системи;
- чітке формулювання цілей і пріоритетів;
- формування стратегії;
- доведення стратегії до виробничої основи;
- оцінка стратегічних альтернатив;
- наявність альтернативних стратегій;
- спрямованість на потенціал успіху;
- обґрунтування стратегічних факторів успіху;

Таке представлення ключових напрямків розвитку підприємства незаперечно доводить, що успішність виконання підприємством своєї місії в майбутньому напряму залежить від того,

наскільки рішення, які приймаються тепер, враховують:

- потенційну ступінь нестабільності зовнішнього середовища підприємства;
- досягнутий і прогнозований на перспективу рівень зовнішньої та внутрішньої гнучкості стратегічного потенціалу підприємства;
- інвестиційні можливості підприємства підтримувати тривалий час високий рівень конкурентної переваги.

При виборі стратегії слід оцінити такі чинники: рівень ризику; вплив минулих стратегій; вплив власників; залежність від чинника часу. Однак, оперування лише вказаними параметрами не забезпечить об'єктивного підходу до вибору стратегії. На нашу думку, при виборі стратегії слід враховувати й такі чинники, як: пріоритетність галузі та її розвиток в системі національного господарства; наявність стратегічних ринків збуту; економічна та політична ситуація в країні.

Найбільш повною мірою відповідає вітчизняній практиці господарювання система стратегічних планів підприємства що базується на таких засадах:

- план стратегії з інтегрованими функціональними стратегічними планами (загальна стратегія та ключові показники; стратегія по окремих напрямках діяльності, ключові показники та плани нових продуктів і технологій;

- стратегічні плани розвитку функціональних сфер діяльності підприємства (стратегічний план розвитку збуту, виробництва, матеріально-технічного забезпечення);

- план удосконалення організаційної структури та правової форми підприємства;

- план удосконалення системи управління;

- план стратегічних проектів.

Для підприємств, що розвиваються, цільова спрямованість в контексті стратегії розвитку має зводитись до повної орієнтації на вимоги споживачів, що забезпечить подальший розвиток у майбутньому. На цій стадії необхідним є всебічний аналіз критичних факторів успіху

Література:

1. <http://forum.investcentre.net/investuvanya/naukovi-publikatsiji/formyrovanye-y-razvytye-ahroholdynhov-v-ukrayne.html>

2. Феномен Агрохолдингу – чому і навіщо він з'явився і як він діє? (<http://agrobiz.com.ua/publications/6-velyki-agrarni-ta-efektyvni>)

3. Посунько Д.А. Некоторые правовые вопросы развития крупных агропромышленных структур холдингового типа / Д. А. Посунько // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2007. – № 7. – С. 74–76.

4. Харсун О. Стратегії успіху <http://www.agrobusiness.com.ua/component/content/article/32-2011-05-11-22-31-13/580-2011-0819-13-51-52.html>

5. Мазур Є. Українські аграрії мають самі створювати собі погоду <http://www.agrobusiness.com.ua/component/content/article/24-agromarketing/1108-2012-06-20-13-24-32.html>

6. Присяжнюк М. У здійсненні земельної реформи буде закладено принцип соціальної відповідальності агрохолдингів щодо розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua/news/?pg=12256>.

*Батченко Л.В., д.е.н. професор,
професор кафедри готельно-ресторанного і
туристичного бізнесу Київського
національного університету культури і
мистецтв, м. Київ*

*«Необхідно йти за наукою.
У науки немає кордонів і обмежень.
Наука не має рефлексії».
Шимон Перес*

РОЗВИТОК НАУКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР СТАБІЛЬНОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО РОСТУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку світової економіки, заснований на використанні нових знань і технологій, що обумовлює їх економічний розвиток, все більше підкорюється законам економіки знань. До економіки знань традиційно зараховують три основні сфери – дослідження і розробки, освіту і навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

В лідери виходять країни, які сформували ефективну національну інноваційну систему. Розвиток наукових досліджень є одним із ключових факторів забезпечення сталого розвитку, розвитку інклюзивної економіки.

Економіка сталого росту швидко реагує на ноу-хау, технології, нові знання сприймає їх і швидкими темпами реалізовує. Так поводить себе економіки світу з високим, стійким ростом. Їм не довелося створювати більшу частину цих знань, але вони сприйняли наукові результати вчених світу і швидко їх реалізували.

Сучасне суспільство – це суспільство інклюзивної економіки, інформації і нових технологій котрі є рушійною силою економічного росту. Інклюзивна економіка деякими дослідниками трактується як нооекономіка, інформаційна економіка, економіка знань.

Посилення актуальності проблеми розвитку національної економіки обумовлюється цілим рядом причин, серед яких:

- прийнятою на світовому рівні ціллю, яка вимагає від людства задовольняти свої потреби так, щоби не позбавити майбутні покоління комфортного життя;
- недоліками управління (неадекватним менеджментом);
- відсутністю загально визнаної вітчизняної концепції економічного розвитку, яка відсутня як на офіційному рівні так і на рівні науково-експертного співтовариства.

Ті країни, які хочуть розвинути свою економіку, зробити її інклюзивною перед усім ідуть інноваційним шляхом і розвивають науку. Інклюзивне зростання економіки – це багатфакторний і багаторівневий процес, основою якого є економіка максимальної зайнятості і взаємодії усіх суб'єктів науково-технічної та освітньої діяльності.

Україна, яка прагне мати стабільну економіку повинна враховувати світові економічні тенденції і дотримуватись міжнародних стандартів в усіх сферах діяльності держави. В Україні є певні проблеми в становленні стійкої та інклюзивної економіки. Негативні чинники, які на жаль істотно впливають на розвиток науки України – це:

- критично низький обсяг її фінансування. Відповідно до статті 48 Закону України « Про наукову і науково-технічну діяльність» держава забезпечує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7% ВВП України. Однак, як свідчать дані статистичних спостережень фактичні видатки з усіх джерел – кошти державного бюджету, кошти вітчизняних та іноземних установ, організацій та підприємств, міжнародні гранти та інші джерела – на наукові дослідження та розробки в Україні останніми роками становили не більше ніж 0,76% від ВВП. Були роки коли цей показник був і на рівні 0,16% і на рівні 0,26% від ВВП.

В той час коли цільовий капітал Єльського університету 27 млрд. доларів, Колумбійського університету 22 млрд. доларів. Бюджет одного такого університету в рази більший за наше загальне фінансування науки і науково-технічної діяльності України.

Борис Маліцький, один із очільників Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, зазначив, що коли наука фінансується на менше 1% ВВП, не можна розраховувати на те, що наука буде відігравати якусь функцію, крім соціокультурної. Скорочується приріст молодих науковців щорічно.

Плильність наукових кадрів, в останні роки, занадто висока через невдоволення заробітною платнею науковців, через надмірне завантаження науково-педагогічної діяльності, через падіння престижу професії науковця, педагога та ін. Одним із значущих індикаторів розвитку науки в Україні є кількість науковців на 1 млн. населення країни. За цим показником Україна відстає від країн Європи майже в 3 рази (в країнах Європи в середньому 3358 науковців, а в Україні 1254 за даними 2017 року).

Ще однією проблемою, яка є дуже абсолютизованою серед науковців України – це індекс Хірша. Сьогодні – це один із наймодніших способів вимірювання наукової продуктивності вченого. Слід зазначити, що це не є універсальним мірилом особистого наукового результату і цей показник на сьогодні вже втратив свою об'єктивність. Він був розроблений для вчених, які працювали в області теоретичної фізики (в 2005 році). Тому максимальне значення індексу Хірша мають фізики-ядерники, хіміки, медики (від 32% до 46%). За даними аналітиків (Larivate Analytics у 2017 році), у списку 3500 тисяч найцитованіших авторів світу перше місце за кількістю цитувань у наукометричних журналах із бази Web of Science мали: американські науковці, канадські і китайські науковці. І – жодного представника України. Хоча в рейтингу країн світу по рівню науково-дослідної активності за 2014 рік Україна займала 42 місце із 195 країн світу.

В науці необхідно дотримуватись принципу реальності. Кількісні показники вченого не повинні витіснити якісні. Наука – це не торгівля, де багато показників ефективності фіксуються кількісно. Працюючий вчений реально може підготувати протягом року не більше двох серйозних, якісних публікацій. Оцінюючи працю вченого треба брати до уваги весь комплекс його діяльності – лекційну, підготовку і участь в роботі конференцій, написання підручників, навчальних посібників, проведення консультацій. Окрім зазначених чинників на ефективність наукової діяльності у закладах вищої освіти впливає система управління на всіх адміністративних рівнях. Із сформованих раніше (в радянські часи) наукової системи, наукових шкіл за часи нашої самостійності ми втратили багато чого позитивного, зіткнулися із катастрофічними показниками плильності наукових кадрів через «відтік мізків», старіння наукових кадрів, через відсутність системи підтримки і мотивування молодих науковців, через неналежну оплату праці.

Інклюзивний підхід до росту національної економіки України передбачає довготривалу стратегію, яка повинна базуватися:

- на продуктивній зайнятості вчених;
- на створенні наукової екосистеми з залученням вітчизняного наукового потенціалу, який сконцентрований на академічних, галузевих сферах та сфері вищої освіти;
- на формуванні нової парадигми адекватного, гнучкого наукового менеджменту, який був би корисним і цікавим науці і бізнесу і який потрібен державі;
- на формуванні нового концептуального бачення науково-практичної проблеми – розроблення теоретико-методологічних та методико-прикладних засад розвитку системи наукової роботи.

Наука – основа вищої освіти, її якість. Рівень розвитку вітчизняної науки визначає рівень розвитку якості вищої освіти. А якість вищої освіти в свою чергу на пряму впливає на формування продуктивної, заснованої на фахових компетентностях робочої сили. Інтеграція вищої школи та академічної і галузевої науки дозволить скоротити терміни надходження наукових знань в навчальний процес; об'єднати наукові розробки і освітні програми університетів в нові наукові технології; створити умови для конкурентоздатності і результативного працевлаштування випускників ВЗО.

По мірі переростання постіндустріальної економіки в креативну, реалізація інклюзивності, стає головним фактором економічного розвитку. Серед ключових тем Всесвітнього економічного форуму в Давосі(2018) була представлена методика оцінювання розвитку країн – індекс інклюзивного розвитку (IDI) за такими параметрами – ріст і розвиток,

замученість (інклюзія), рівність і стійкість в різних поколіннях. Ці три групи об'єднують 12 показників. Індекс інклюзивного розвитку був запропонований економістами, як альтернатива ВВП.

Аналіз показників виокремлює проблеми, які потребують першочергового вирішення – створенні цільової моделі інклюзивної держави і її реалізація для українців.

Література:

1. Цапко-Піддубная О.І. Причин інклюзивності у сучасних концепціях економічного зростання. Проблеми економіки. №3 (37), 2018. С.29-36.
2. Жук Л.В. Формування та розвиток систем наукової і науково-технічної діяльності у закладах вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04/ Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. 37 с.

*Бедриниць М.Д. к.е.н, доцент, завідувач
кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул
Університет ДФС України, м. Ірпінь
Лісничук О.А. к.е.н., доцент, доцент
кафедри фінансів імені Л.Л.
Тарангул Університет ДФС України,
м. Ірпінь*

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Впровадження інклюзивної форми навчання потребує зміни акцентів у напрямку більшої відкритості й функціонування, формування у педагогічного колективу готовності прийняти відповідальність за тих дітей, яким необхідно надавати корекційно-розвивальну допомогу, створювати умови, моделі та технології для реалізації комплексного психолого-педагогічного і медико-соціального супроводу дітей, які виховуються та навчаються в звичайних садках і школах. Основними принципами державної політики щодо впровадження інклюзивної освіти є [1-3]: 1. принцип реалізації прав людини (цінність кожної особистості, рівність прав та можливостей, надання підтримки незалежно від психофізичного, соціального статусу, релігійних переконань, етнічної належності, місця проживання); 2. принцип гарантії та стабільності засобів державної допомоги та підтримки дітей з інвалідністю та їх сімей, створення нових та підтримка існуючих моделей соціальних послуг; 3. принцип науковості; 4. принцип системного підходу до процесу організації та реалізації технологій інклюзивного навчання; 5. принцип соціальної відповідальності сім'ї; 6. принцип міжвідомчої інтеграції та соціального партнерства. Система інклюзивної освіти включає в себе навчальні заклади середньої, професійної та вищої освіти. Її метою є створення «безбар'єрного середовища» в навчанні і професійній підготовці людей з обмеженими можливостями. Цей комплекс заходів повинен забезпечуватися як технічно так і методично та бути спрямованим на розвиток взаємодії людей різних нозологічних груп.

Наприкінці другого десятиріччя ХХІ століття вже ніхто не сумнівається у важливості інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта – це система освіти, головна мета якої забезпечити дітей з проблемами фізичного чи психологічного розвитку, потрібними знаннями в умовах загальноосвітнього закладу. Тобто, таке навчання передбачає створення освітнього середовища, яке б задовольняло потреби дітей з інвалідністю. Така форма навчання вже давно практикується закордоном. Інклюзивна освіта поширена в США, Канаді, Австрії, Італії, Португалії, Бельгії, Фінляндії, Люксембурзі, Іспанії, Німеччині, Ісландії, Ірландії, Великобританії, Швеції, Голландії. В кожній з цих країн, запроваджено свій власний підхід до формування системи інклюзивного навчання.

Досвід північноамериканських та низки європейських країн доводить, що інклюзивна освіта може впроваджуватися на різних рівнях, мати різну мету, базуватися на різноманітних мотивах, відбивати різноманіття класифікацій особливих освітніх потреб і надавати послуги

при різних умовах. Для цих країн головна ознака спеціальної освіти це навчання дітей з особливостями розвитку та здорових однолітків разом. Адже коли всі діти навчаються разом, то й інклюзивність перестає вважатися чимось особливим, а стає нормою життя. Школярі вчаться допомагати та виявити повагу до інших, тим самим проявляти гуманізм до оточення. Так школа стає відповідальною за пристосування до індивідуальних особливостей кожної дитини.

До чинники успішної реалізації інклюзивної освіти можна віднести наступні фактори: 1. Трансформація спеціальних шкіл у ресурсні центри до функцій яких як правило, входять: надання освітніх послуг та курсів для викладачів й інших фахівців; розробка й поширення матеріалів і методів навчання; підтримка звичайних шкіл і батьків; надання короткострокової або часткової допомоги окремим учням; підтримка учнів у питаннях працевлаштування. 2. Індивідуалізовані освітні програми відіграють основну роль у визначенні ступеня й типу адаптаційних потреб при оцінці досягнень учнів. 3. Умови роботи вчителів — також важливий пункт в програмах з інклюзивної освіти. Більшість зусиль з її реалізації базується на навчанні вчителів ефективним стратегіям викладання, і одночасно ігноруються умови, у межах яких вони повинні їх реалізовувати.

Світова практика запровадження інклюзивної освіти – це тривалий процес з багатьма «підводними каменями». З прикладів закордонного досвіду видно, що запорукою успішності реформи в цих країнах є широка співпраця між учасниками навчального процесу. А головне – беззаперечна повага до кожного члена суспільства.

Література:

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с. :іл.
2. Дрозденко В. М. Інклюзія – стратегічний напрямок організації сучасної освіти та готовність вчителя технологій до її забезпечення / В. М. Дрозденко, М. І. Ковбаса // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. - 2018. - Вип. 151(1). - С. 180-183. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151%281%29_41
3. Зайченко І.В. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навч. закладів: 2-ге вид. Київ, 2008. 528 с.

Браунагель А.В., Анфілов Д.Ю.
*Студенти другого(магістерського) рівня
ННІ фінансів, банківської справи
Університет ДФС України*
Науковий керівник: Лісничук О.А., к.е.н.,
*доцент, доцент кафедри фінансів імені
Л.Л.Тарангу, Університет ДФС України*

ВПЛИВ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНУ НЕРІВНІСТЬ

На сьогоднішній день спостерігається стрімкий розвиток новітньої платформи соціально-економічної парадигми – інклюзивного розвитку, що задає предметне поле для наукових досліджень. Ефективне забезпечення інклюзивного розвитку ставить собі за ціль не лише скорочення нерівності, а й мінімізацію ризиків для задоволення потреб майбутніх поколінь. Певний перелік міжнародних організацій розглядає ряд питань нерівності та інклюзивного розвитку як категорій, що взаємодіють між собою. Важлива роль цих категорій полягає в ефективній роботі влади та громадських інститутів, діяльність яких оптимізується задля створення умов всеохоплюючої участі населення у виробництві ВВП, так і для ексклюзії (виключення) нерівності у розподілі створеного продукту.

Концепція інклюзивного розвитку має велике значення для України у зв'язку з тим, що українська економіка перебуває на етапі реформування сучасної економічної системи, коли

стали очевидними такі прояви нерівності, як недоступність низки соціальних послуг, підвищення стандартів життя за збереження низького рівня доходів, особливо для соціально незахищених верств населення, і, відповідно, зниження можливостей людського розвитку. Вітчизняні соціально-економічні програми та стратегії, які розроблялися в рамках української політики в останні роки, втрачають свою актуальність та доцільність у контексті нового глобального виклику – формування інклюзивного розвитку. Тому особливо актуалізується питання формування нової парадигми інклюзивного розвитку в Україні як основи для скорочення соціально-економічної нерівності[3].

Соціально-економічний розвиток у XXI ст. свідчить, що економічне зростання не призвело до зменшення нерівності, як передбачав у середині XX ст. С. Кузнець. Навпаки, нерівність у світі не лише збереглася, а й суттєво зросла, як переконливо відобразив Т. Пікетті у книзі «Капітал у XXI ст.» [2, с.592]. Як зазначено у його праці, зростання прибутків у світовому масштабі супроводжувалося збільшенням нерівності в процесі їх розподілу. Світовий досвід підтверджує, що соціально-економічна нерівність – це багатоаспектна категорія, яка в різному ступені поширена в усіх країнах і до певного рівня неминуха. Нерівність існувала в усі часи, вона є результатом економічних процесів і сформованих соціальних умов розвитку. У цілому під нерівністю зазвичай розуміють існування людей в умовах, за яких вони мають нерівний доступ до ресурсів. Нерівність – це відносна оцінка соціально-економічного розвитку за різними критеріями оцінки. Вона є маркером соціально-економічної діяльності на мікро- та макро-, мегарівні, у сфері політичних та соціально-економічних відносин [4, с.40].

Інклюзія (від англ. inclusion – включення) – процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі в процесі економічного зростання та справедливого розподілу його результатів. Певні кроки в Україні у сфері інклюзивної освіти вже зроблено, проте залишаються соціально-економічні проблеми, які виникли в Україні на шляху реформування української економіки: зростання безробіття, посилення соціального розшарування населення, збільшення кількості бідного населення, що зумовили зростання невдоволеності, конфліктності, соціальної напруженості та спричинили деструктивні тенденції у структурі українського суспільства. Інклюзивне зростання дає змогу залучити більшу частину трудових ресурсів до ефективної економічної діяльності, завдяки чому забезпечити більшій частині населення більш високий рівень життя [1, с.190].

Слід зауважити, що інклюзивний розвиток можна охарактеризувати як механізм забезпечення перманентних трансформаційних процесів, що охоплює питання ефективного розподілу доходів, добробуту та має антидискримінаційну спрямованість. Завдяки інклюзивному розвитку починає формуватися новий образ світобудови. Проте величезна кількість проблем, пов'язаних з упровадженням інклюзивної парадигми розвитку, залишаються невирішеними і потребують роз'яснення [4, с.39].

Під час упровадження інклюзивної парадигми розвитку варто враховувати, що люди можуть отримувати вигоди від економічного зростання як пасивні учасники (отримувати різні види допомог) і не приймати активної участі у формуванні доходів (ВВП) або бути пасивними учасниками економічних розподільчих процесів (політики перерозподілу). Така практика є поширеною у більшості країн світу. Проте тут варто відзначити, що політика перерозподілу (вирівнювання) доходів викликає два ефекти. Перший ефект пов'язаний із впливом доходу на якість людського капіталу. Під час перерозподілу доходів на користь менш забезпечених верств населення підвищується їх можливість підвищити рівень освіти, кваліфікації, отримати більш прогресивні трудові навички, більш якісне медичне обслуговування, можливості краще харчуватися, жити в кращих умовах, поліпшити своє дозвілля. Усе це сприяє кращому фізичному і соціальному відтворенню робочої сили, а також піднімає моральний дух, відповідальність, патріотизм і загальну задоволеність від трудової діяльності та, відповідно, сприяє підвищенню продуктивності праці[5, с.21].

В Україні стратегія інклюзивного зростання поки що відсутня. За даними звіту ВЕФ 2018, Україна займає 49-е місце серед країн, що розвиваються, у рейтингу індексу інклюзивного розвитку (IDI), що значно нижче, ніж це було п'ять років тому. Проте ще в 1992 р. Україна приєдналася до програмного плану дій ООН «Порядок денний на XXI століття»,

підписала низку міжнародних угод і договорів, які зобов'язують управлінські структури держави здійснювати економічний розвиток на принципах збалансованості. З прийняттям ООН Цілей сталого розвитку Україною у 2015 р. було затверджено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», яка передбачає низку реформ, метою яких є досягнення європейських стандартів життя та досягнення країною гідного місця у світі. Проте скороченню нерівності та інклюзивному розвитку приділено недостатньо уваги [6].

Розроблення нової парадигми інклюзивного розвитку в Україні дасть змогу здійснити комплекс заходів, спрямованих на скорочення нерівності та створення умов для збалансованого економічного зростання економіки. Комплексний аналіз соціально-економічного розвитку інклюзивної моделі в подальшому дасть змогу зробити висновки про результативність емпіричної моделі реалізації інклюзивної політики та розробити й обґрунтувати науково-практичні рекомендації щодо її оптимізації та вдосконалення.

Література:

1. Прогнімак О.Д. Інклюзивний розвиток України: перешкоди і перспективи. Економічний вісник Донбасу. 2018. № 1 (51). С. 187–197.
2. Пикетти Т. Капітал в ХХІ веку. Москва : Ад Маргинем Пресс, 2015. 592 с.
3. World Social Science Report 2016. Challenging Inequalities: Pathways to a Just World. ISSC, the Institute of Development Studies (IDS) and UNESCO, 2016. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245995> (дата звернення: 09.07.2018).
4. Опалько В.В. Еволюція поглядів на трактування наукової категорії нерівності та детермінанти її розвитку. Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». 2017. № 2. С. 38–49.
5. Базилук А.В., Жулин О.В. Інклюзивне зростання як основа економічного розвитку. Економіка та управління на транспорті. 2015. Вип. 1. С. 19–29.
6. The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum. URL : <https://www.weforum.org/reports/the-inclusive-development-index-2018> (дата звернення: 23.10.2018).

УДК 005.95

*Власенко Т.О., к.е.н., доцент
кафедри виробничого та інвестиційного
менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Андрійчук Л.Р., студентка 1 року навчання
ОС «Магістр» Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Сьогодні значна кількість батьків дітей дошкільного віку стикаються з проблемою нестачі місць в дошкільних навчальних закладах. Наразі дитячих садків в Україні значно менше ніж самих дітей, тож для того, щоб шансів влаштувати дитину в дошкільний заклад було якомога більше, батьки змушені ставати в чергу з самого моменту її народження. За даними держкомстату, станом на 2018 рік в Україні переповнено 76% ДНЗ.

Таблиця 1.

Заклади дошкільної освіти в Україні в період з 2010 по 2018р.

	Кількість закладів дошкільної освіти ² , тис.	Кількість місць у закладах дошкільної освіти ³ , тис.	Кількість осіб у закладах дошкільної освіти, тис.
2010	15,6	1136	1273
2011	16,1	1171	1354
2012	16,4	1204	1428
2013	16,7	1236	1471

2014 ¹	15,0	1077	1295
2015 ¹	14,8	1105	1291
2016 ¹	14,9	1125	1300
2017 ¹	14,9	1141	1304
2018 ¹	14,8	1156	1278

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

² У 1990-2014рр. враховані заклади дошкільної освіти, які не працювали протягом року або більше з будь-якої причини, з 2015р. – заклади, які працювали протягом року.

³ У 1990-2014рр. не враховані місця у закладах дошкільної освіти, які не працювали протягом року або більше з будь-якої причини.

Виходячи з даних таблиці 1. в Україні функціонує 14,8 тис. закладів дошкільної освіти на період 2018 р. Проаналізувавши кількість дитячих садочків в період з 2010 по 2018р. можна побачити тенденцію до зменшення їх кількості. Однак разом із зростанням наповненості дошкільних навчальних закладів актуальною стає проблема їх переповненості. Починаючи з 2010 року кількість дітей у дошкільних навчальних закладах України перевищує кількість існуючих місць (табл.2). За даними Держкомстату України у дошкільних навчальних закладах у 2017 році на 100 місць припадало 116 дітей. В середньому по Україні на 100 місцях виховується 113 дітей, а окремі регіони мають 126-136 дітей.

Таблиця 2.

Кількість народжених дітей в Україні в період з 2010 по 2018р.

Рік	Чисельність постійного населення у віці 2-6 років
2010	3 310 874
2011	3 308 556
2012	3 230 802
2013	3 217 911
2014 ¹	3 206 194
2015 ¹	3 146 428
2016 ¹	3 060 103
2017 ¹	3 000 348
2018 ¹	3 000 052

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Порівнявши кількість закладів дошкільної освіти в Україні та кількість дітей у віці від 2 до 6 років, можна зробити висновок, що існуюча мережа ДНЗ не відповідає потребам народонаселення України.

Попит на дошкільну освіту в Україні величезний, а пропозиція недостатня і за обсягом, і за якістю. Саме тому, за останні роки почала функціонувати велика кількість центрів розвитку дитини. Центр розвитку дитини – це дошкільний навчальний заклад, в якому забезпечується фізичний, розумовий і психологічний розвиток, корекція фізичного та розумового розвитку дітей.

Я вважаю, що такі центри доцільно відкривати, враховуючи негативні тенденції до зменшення кількості ДНЗ та невідповідністю між потребою у кількості місць та їх реальною кількістю. Крім цього, заняття в центрах розвитку дитини спрямовані на розвиток мислення, уваги, сприйняття навколишнього середовища, взаємодію в спілкуванні та творчих здібностей дитини.

Література:

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти : навч. посібник. / А.М. Міщук. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. С.118
2. Державна служба статистики України. Електронний доступ: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

*Власенко Т.О., к.е.н., доцент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту*

*Позняк М.В., студентка 1 року навчання
ОС «Магістр» Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЯХ

Креативні індустрії охоплюють повний цикл виробництва – від появи ідеї і реалізації задуму, до виробництва, розподілу та перерозподілу товарів і послуг. Однією із найбільших змін, що відбулися у процесі створення цінності в креативній економіці, у креативних індустріях, став перехід на цифрові технології або вплив онлайн-культури і цифрової культури в цілому на креативній індустрії. Перехід на цифрові технології впливає на весь ланцюжок створення цінності.

Цифрова революція дозволяє створювати нові інноваційні художні твори. Поєднання складових діджиталу та культури дає стимул для розвитку індустрій. Продукція цифрової економіки має низку переваг, так як товари віртуальні, можна скоротити витрати на транспортування, Інтернет забезпечує майже миттєву доставку по всьому світу, значно збільшилася швидкість грошових транзакцій. Сам вплив оцифровування на креативні індустрії має такі особливості:

1. Оцифровування спонукає співпрацювати усіх творців. Наприклад, кіновиробництво, яке сьогодні повністю оцифроване, дозволяє співробітникам з усього світу отримати доступ до однієї бази відеоматеріалу в режимі реального часу.

2. Цифрові технології значно ближче наблизили творця до споживача. Більшість авторів, творців намагаються обходити посередників, щоб напяму будувати тісні відносини з клієнтами, щоб більше дізнатися про споживчі переваги та адаптувати свою продукцію до їх потреб.

3. Цифрові технології забезпечують збільшення обсягу виробництва креативної продукції від споживачів. Іншими словами, відмінність між споживачами і творцями стала дуже розмитою, теоретично кожен з нас може створити креативний продукт, захопити аудиторію і досягти успіху. З одного боку, це створює велику конкуренцію серед продуцентів, однак одночасно їхня аудиторія стає все більш витонченою, що стимулює підвищення рівня інтересу й обізнаності у всіх формах творчого змісту.

Цифрові тренди — це напрямки розвитку цифрових технологій. Аналіз цифрових трендів дає змогу прогнозувати розвиток конкретного економічного, технологічного та навіть соціального явища в майбутньому. Цифрові технології стали базою для створення нових продуктів, цінностей, властивостей та, відповідно, основою отримання конкурентних переваг на більшості ринків. Цифровізація дала невеликим компаніям та проектним командам можливість створювати нові продукти та швидко виводити їх на ринок нарівні з присутніми там великими компаніями. Це призвело до початку зміщення «центрів інновацій» з великих компаній до малих. Цифрова трансформація зумовлює появу нових унікальних систем і процесів, що складають їх нову ціннісну сутність. Як джерело формування в цифровій економіці креативних індустрій використовуються цифрові платформи. Дж. Паркер у книзі «Революція платформ» визначає цифрову платформу як «бізнес, заснований на здійсненні створення цінностей шляхом взаємодії між зовнішніми виробниками і споживачами». Основне завдання платформи — об'єднувати користувачів і полегшувати обмін продуктами або соціальною валютою між ними, сприяючи створенню цінності для всіх учасників.

У секторі креативних індустрій цифрові технології, як і інші інновації, переживають багаточисленні злети та падіння до того, як займуть повноцінну нішу в тому чи іншому субсекторі. Бізнес стає все складнішим, тому для компаній важливо швидко пристосовуватися до цифрового прогресу та бути відкритим для нових технологій. Креативні індустрії як сектор економічної діяльності несуть у собі значний потенціал як для створення нових робочих місць,

так і для генерування прибутку, одночасно формуючи культурне різноманіття, впливаючи на людський розвиток та призводячи до соціальних зрушень. Завдяки впливу цифрових технологій на субсектори креативних індустрій, значно зменшився розрив між виробниками і споживачами, що, в свою чергу, дозволяє краще відповідати потребам останніх та виробляти якісніший контент, відкривати нові ринки, трансформувати бізнес-моделі. Негативним наслідком оцифровування креативних індустрій є витіснення фізичних продуктів цифровими, що зумовлено швидким і легким доступом до креативного потенціалу і ресурсів.

Література:

1. The digital future of creative Europe: The economic impact of digitization and the Internet on the creative sector in Europe // Formerly Booz & Company. – 2013
2. Cultural times. The first global map of cultural and creative industries [Електронний ресурс] // Ernst & Young Global Limited. – 2015. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-cultural-times2015/\\$FILE/ey-cultural-times-2015.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-cultural-times2015/$FILE/ey-cultural-times-2015.pdf)
3. The Global Competitiveness Report 2014-2015 // World Economic Forum, 2014. – 549 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

УДК 656.13

Власенко Т.О., к.е.н., доцент

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

Третяк Н.С., студентка

*Торгівельно-економічний коледж КНТЕУ
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАВОК ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Одним із перспективних напрямів щодо конкурентоспроможності секторів економіки будь-якої країни є виробництво товарів повсякденного попиту. Ринки таких товарів функціонують незалежно від економічних умов та відіграють значну роль в системі відтворення і забезпечення взаємозв'язку виробництва і споживання, збалансованого попиту та пропозиції.

Загострення конкурентної боротьби за споживача на фоні кризових економічних явищ підвищує актуальність проблем функціонування ланцюгів поставок, характерною особливістю яких є можливість нарощення власного конкурентного потенціалу завдяки тісній співпраці з постачальниками в процесі постачань матеріалів, сировини, напівфабрикатів, з корпорантами в процесі виробництва і дистриб'юторами або кінцевими споживачами в процесі збуту готової продукції.

Ланцюги поставок постійно адаптуються до змін у попиті і пропозиції на товар, який покладено в його основу. Без врахування таких змін та потреб, які має задовольняти конкретний ланцюг, неможливо досягти успіху на ринку. Оскільки ключового значення за сучасних ринкових умов в будь-якій сфері господарювання набувають потреби споживачів, розуміння потреб, які має задовольняти конкретний ланцюг, має починатися з ідентифікації ключових характеристик товарів, які він формує, та ринку, на якому він виробляє [1].

Формування сучасних ланцюгів поставок продовольчих товарів потребує розвиненої системної методології управління такими ланцюгами, розробка якої неможлива без дослідження їх особливостей.

Логістична структура товарного ринку представляє собою впорядковану сукупність елементів (ланок) з переміщення матеріальних і пов'язаних з ними фінансових та інформаційних потоків на шляху від первинного джерела сировини до кінцевого споживача готової продукції. Йдеться про логістичний ланцюг товарного ринку. В теорії логістики учені

оперують двома категоріями – ланцюг постачання й логістичний ланцюг, які є відображенням суб'єктного й процесного підходів відповідно. Ланками ланцюга постачання є окремі суб'єкти господарювання, а логістичного ланцюга – процеси забезпечення бізнесу.

Від самого свого початку вивчення ланцюгів поставок акцентувалося на галузях, що стосувалися складних процесів збірки, наприклад автомобільної, авіаційної, галузі важкого машинобудування. Ланцюги поставок продовольчих товарів мають суттєві відмінності від класичних ланцюгів поставок, нівелювання яких могло б стати серйозною помилкою. Визначення та класифікація цих відмінностей є невід'ємною складовою раціонального процесу формування та ефективного обслуговування ланцюгів поставок продовольчих товарів.

Визначимо основні відмінності цього типу ланцюгів. До основних можна віднести:

1. Сезонність. У багатьох галузях присутня сезонність, проте ланцюги поставок продовольчих товарів стикаються з сезонністю як з боку попиту, так і пропозиції, компанії мають будувати ланцюги поставок своєї продукції у відповідності до цих особливостей.

2. Питання безпеки. Продовольчі товари мають безпосередній вплив на здоров'я споживачів, тому питання якості, відслідкованості, безпеки та управління ризиками постають на перший план.

3. Обмежений термін придатності та висока волатильність попиту. Продовольчі товари часто мають обмежений строк придатності, який у великій мірі залежить від умов зберігання, в той же час як попит на них залежить від багатьох незалежних факторів: пори року, дня тижня, маркетингових акцій та дій компаній-конкурентів. Так як утримання підвищеного рівня запасів, в силу описаних умов, часто може бути неможливим, єдиною ефективною стратегією є підвищення рівня гнучкості, швидкості реакції ланцюга поставок.

4. Вплив на середовище. Багато галузей мають вплив на оточуюче середовище, проте продовольча галузь має суттєвий вплив, пов'язаний з інтенсивним використанням водних, земельних та енергетичних ресурсів, створенню двоокису водню та відходів.

Ланцюги поставок продовольчих товарів еволюціонували роками під впливом сукупностей економічних, політичних, соціальних та технологічних факторів. Ранні ланцюги поставок були короткими, локальними та відносно простими, якщо брати до уваги широту товарного ряду та кількість учасників ланцюга поставок. Сучасні ланцюги поставок продовольчих товарів, з іншого боку, є складними та глобальними, забезпечують широкий асортимент товарів, що постійно змінюється у відповідності до бажань та потреб споживачів.

До джерел підвищення економічної ефективності ланцюгів поставок продовольчих товарів відносяться:

1. Підвищення точності планування за рахунок єдиних інформаційних каналів, синхронізації бізнеспроцесів, спільного прогнозування попиту, скорочення часу виводу нових товарів на ринок.

2. Підвищення якості оперативного управління за рахунок неперервного моніторингу усього ланцюга поставок, своєчасного реєстрування відхилень і порушень в ланцюзі поставок.

3. Скорочення частини витрат на маркетинг і логістику за рахунок ліквідації бізнес-процесів, пов'язаних з невизначеністю у закупках та складуванні.

Загалом, прийнято виділяти 2 групи показників: кількісні та якісні, показники наведено на рисунку 1. Усі приведені показники мають особливу актуальність і важливість у разі організації матеріального потоку продовольчих товарів [2].

Рис. 1. Класифікація показників продуктивності ланцюгів поставок на кількісні та якісні

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Організація процесу руху матеріальних та супутніх їм фінансових та інформаційних потоків є базисом формування ланцюгів поставок. Оптимізація процесів в ланцюгах поставок є загально визнаним джерелом підвищення їх ефективності.

Література:

1. Величко О. П. Сутність логістичного ланцюга та його контроль сучасними агрохолдингами // Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип.3 (46), ч. 2. С. 27-33.
2. Mula J., Peidro D., Poler R. Optimization Models for Supply Chain Production Planning Under Fuzziness // Supply Chain Management Under Fuzziness. – Springer Berlin Heidelberg, 2014. P. 397-422.

УДК 330.338.2

Дергач А.В., к.держ.упр.

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Руденко В.І., бакалавр 4 курсу
факультету аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Економіка країни – найважливіша складова при визначенні рівня життя населення, а її позитивний розвиток є запорукою створення умов для соціально-економічного зростання в цілому. Оцінюючи сучасний соціально-економічний стан України, слід зазначити, що традиційні моделі економічного розвитку застарілі і зараз, як ніколи, зростає необхідність пошуку нових, виважених рішень щодо вибору вектору зростання економіки країни.

Тому, у площині цієї проблеми виникло питання щодо інклюзивного розвитку економіки.

Раніше терміни «інклюдія» та «інклюдивність» (англ. inclusive – включає, залучає широке різноманіття людей) застосовувались лише для визначення процесів збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі, процесів, які передбачають розроблення і застосування рішень із врахуванням інтересів всіх громадян на рівних правах. З роками межі використання даних

термінів значно розширились.

На сучасному етапі розвитку, за визначеннями українських дослідників, інклюзія – це збільшення ступеню участі усіх громадян соціуму у процесі економічного зростання, справедливий розподіл його результатів. Інклюзивний розвиток заснований на такому типі економічного зростання, який дозволяє відчувати його результати кожному члену суспільства, охоплюючи усі сфери його життя. Поняття «інклюзивність» через своє широке значення не має єдиного визначення і реалізовується в багатьох аспектах, зокрема в економічних джерелах є поняття «інклюзивне зростання», «інклюзивні інновації», «інклюзивний розвиток», «інклюзивна економіка» та ін. [1, с.187].

Інклюзивний розвиток економіки – це новий підхід до вирішення питань, пов'язаних з негативними процесами в економіці, соціальними проблемами, політичною нестабільністю, економічною нерівністю тощо. Даний підхід забезпечує рівні можливості та економічні вигоди для всіх учасників процесу.

Основні наукові доробки, які присвячені інклюзивному розвитку економіки і можливостям його досягнення, дозволяють стверджувати, що інклюзивний розвиток – це процес, який суттєво відрізняється від економічного перш за все тим, що має за мету забезпечення всеохоплюючого економічного зростання, економічну, соціальну та територіальну єдність.

Першочерговими цілями інклюзивного розвитку є:

- забезпечення продуктивної зайнятості та гідних умов праці;
- підвищення якості життя людей,
- зменшення рівня безробіття та боротьба з бідністю;
- соціальна і територіальна згуртованість;
- активна участь громадян в економічному житті;
- забезпечення гендерної рівності;
- розвиток довкілля;
- усунення регіональних диспропорцій.
- залучення в процес інклюзивного розвитку різних секторів економіки.

У головному стратегічному плані розвитку Європейського Союзу «Європа-2020» визначено, що економічне зростання має бути розумним, сталим та інклюзивним, тобто націленим на стимулювання зайнятості із забезпеченням економічної, соціальної та територіальної єдності [2]. Усі ці види взаємопов'язані між собою.

Існує тісний взаємозв'язок між інклюзивним розвитком та цілями сталого розвитку. Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року було започатковано інклюзивний процес адаптації цілей сталого розвитку (ЦСР), серед яких подолання бідності, голоду, розвиток сільського господарства, гідна праця та економічне зростання, скорочення нерівності, якісна освіта тощо. Кожну глобальну ціль було розглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку [3].

Враховуючи позитивні моменти при впровадженні концепції інклюзивного розвитку економіки, а саме економічне зростання при рівноправних можливостях, не можна не сказати про недосконалість нормативно-правової бази з даного питання, саме на законодавчому рівні повинно бути врегульоване питання інклюзивності розвитку України.

У реаліях сьогодення впровадження концепції інклюзивного розвитку економіки України – це значний поштовх для економічного зростання і має поширюватись на всі регіони країни, посилюючи територіальну згуртованість. Беручи до уваги, що розроблення концепції інклюзивного розвитку продиктовано сучасними вимогами до всебічного економічного зростання, першочерговими цілями на даному етапі мають бути підтримка продуктивної зайнятості, гідних умов та рівня оплати праці, боротьба з бідністю із врахуванням рівних можливостей для всіх учасників процесу та їх соціальний захист, а також звернення уваги на найбільш інноваційні та прогресивні сектори економіки.

Література:

1. Прогнімак О.Д. Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи / О.Д. Прогнімак // Економічний вісник Донбасу № 1(51). – 2018. [Електронний ресурс] – Режим

доступу : <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/130511/26-Prohnmak.pdf?sequence=1>.

2. Europe 2020. Priorities. European Commission. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_en.htm.

3. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

УДК 005.35:658.014.1

*Деліні М.М., д.е.н., доцент
доцент кафедри виробничого та
інвестиційного менеджменту
Національного університету біоресурсів
та природокористування України,
(м. Київ, Україна)*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

В умовах невизначеності розвитку України на даному етапі важливим залишається питання корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), адже вона посіла вагоме місце в розвинених країнах світу та поширюється серед підприємств країн, що розвиваються, які намагаються стати повноцінними гравцями на світовому ринку. Подібна тенденція розвитку КСВ пояснюється тим, що соціальна відповідальність стає одним з важелів ефективного розвитку підприємства поряд із відомими ринковими механізмами. Підприємства, які реалізують КСВ та роблять її частиною свого стратегічного планування, підвищують свою конкурентоздатність шляхом покращення іміджу, якості продукції, збереження кваліфікованих працівників на підприємстві. В Україні практика КСВ на початку свого розвитку носила одиничний характер та була прерогативою іноземних підприємств, які працюють на вітчизняному ринку. Однак, поступово, ця тенденція змінилась, й вже українські підприємства роблять КСВ-практики частиною своєї діяльності. Але головною проблемою українського суспільства залишається нестабільність економічних умов, які прямим чином впливають на розвиток підприємств й, відповідно, КСВ, так як вона складається з додаткових відрахувань на соціально-відповідальні проекти, програми тощо.

Якщо аналізувати тенденції розвитку КСВ в Україні в останні роки, то можна побачити, що на цей час серед лідерів знаходяться вітчизняні підприємства. Взагалі, основою дослідження КСВ-практик в нашій країні є Індекс прозорості, який розробляється щороку Центром «Розвиток КСВ» та аналізує компанії по їхній соціальній відповідальності. Протягом 3-х років (2014-2016 р.р.) лідером за цим Індексом був Арселор Міттал Кривий Ріг. Однак за останнім Індексом 2017 р. Арселор Міттал посів 4-ту сходинку, поступившись позицією ПАТ «Миронівській хлібопродукт», який відомий своїми соціальними програмами щодо навколишнього середовища в межах дислокації виробничих потужностей, а також заходами із розвитку громади там само. Причому, варто зауважити, що ПАТ «Миронівській хлібопродукт» увійшов в 10-ку найкращих за цим Індексом показником у 2016 році, до цього періоду він не входив в ТОП-10. В той час як ДТЕК з 2012 року був серед лідерів й посідав 2-гу сходинку (окрім 2015 р., коли посів 3-тю сходинку). Даний стрімкий розвиток відображає те, що підприємства розуміють вже важливість запровадження та поширення КСВ в рамках своєї діяльності. Посівши 1-шу сходинку даного Індeksu підприємство значно закріпило свої іміджеві позиції.

Серед компаній ТОП-10 цього Індeksu протягом 2012-2016 р.р. знаходились підприємств СКМ, ДТЕК та Метінвест, які входять до однієї промислової групи. Однак, у 2017 р. Метінвест поступилась своїми позиціями та посіла 11-ту сходинку пропустив уперед ПАТ «Карлсберг Україна». Також в ТОП-10 увійшли нові компанії – ТОВ «Лайфселл», ТОВ «Нова Пошта». Дані зміни позитивно характеризують сферу розвитку КСВ, адже поява нових активних діячів

відображає інтерес та розуміння важливості цієї категорії та практик, а отже, це надає подвійний ефект: для підприємства покращення багатьох економічних показників, для стейкхолдерів – отримання можливості для власного соціального розвитку.

Аналіз звітів цих та інших компаній та представлена на сайтах інформація дає можливість визначити основні напрямки, в яких реалізується КСВ. Так, серед найбільш розповсюджених практик є розвиток персоналу, забезпечення та сприяння здоров'ю працівників та їх безпеці, корпоративне волонтерство, охорона довкілля, ведення екологічного аудиту, впровадження компаніями стандартів з охорони довкілля та якості продукції, відповідальне ставлення до споживачів, соціально-відповідальний маркетинг, політика розвитку і підтримки громад, розробляються програми з впровадження КСВ в ланцюг постачання. На деяких підприємствах наявна вже КСВ-стратегія, управління з урахуванням КСВ, діалог з зацікавленими сторонами тощо. Тобто, напрямків реалізації КСВ серед підприємств достатньо багато. Головною умовою ефективності КСВ є визначення її цілей, наявність цілісної концепції та плану.

На Європейському Про Боно Саміті було зауважено, що найбільший стрибок громадської активності вітчизняного бізнесу прийшов на 2015-2016 р.р. У 2018-2019 р.р. продовжувався розвиток КСВ. Що говорить про достатньо цікаву тенденцію: на тлі невизначеності розвитку економіки України підприємства замість припинення КСВ-практик, все більше звертаються до них, це бачимо по вищенаведеному Індексу прозорості, показники якого змінюються не через значне погіршення одних гравців на фоні інших, а навпаки, за рахунок нарощування темпів впровадження та реалізації КСВ. Підприємства вже усвідомлюють, що впливати на свої ринкові позиції вони можуть також за рахунок додаткових важелів, а саме поширення соціально-відповідальних практик. Отже, розвиток соціальної відповідальності вітчизняного підприємництва дає можливість бути конкурентоспроможними на світовому ринку, який вимагає зараз використання нових форм управління, виробництва, постачання, співпраці зі споживачами та іншими групами стейкхолдерів.

УДК 330.322 (338.462)

*Клименко В.В., магістр,
Науковий керівник: Сова О.Ю.,
к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ НА ОСВІТНІЙ НИВІ УКРАЇНИ

Розвиток інформаційних технологій змінив способи і методи господарювання, що зумовило переосмислення підходів до управління, отримання знань, впровадження інновацій, створення нових бізнес моделей діяльності підприємств тощо.

Із розвитком інформаційних технологій інтенсивно розвиваються стартап-компанії, які є гнучкі до потреб ринку та пропонують конкретні рішення для своєї цільової аудиторії.

Стартап – процес виходу на ринок новоствореного підприємства з інноваційним проектом, зазвичай, у короткотривалий термін і з мінімальними капіталовкладеннями [3, с. 218].

«Правильний» стартап передбачає, що:

- 1) є дуже хороша та унікальна ідея (продукту чи послуги), на які будуть орієнтовані покупки;
- 2) продуманий та описаний план розвитку компанії, бізнес-план;
- 3) залучена сильна команда, котра зможе розробити та втілити інноваційну ідею в продукт чи послугу;
- 4) існує стратегія виходу інвестора з проекту;
- 5) очевидна можливість заробити.

Однак потрібно розуміти, що розвиток інновацій та стартапів – це дуже динамічний процес, який має встигати за ринковими тенденціями та об'єднувати інтереси всіх учасників екосистеми, адже у кожного своя мета: у стартапера – це реалізувати свій проект; у бізнес-ангелів, інвестиційних фондів – вигідно вкласти свої ресурси; у держави – щоб інноваційні підприємства платили податки і розвивалися на її території; в університетах – щоб мати високі світові рейтинги серед абітурієнтів та додаткові джерела доходів.

Необхідно сприяти ефективному функціонуванню стартапів в Україні, створювати механізми для підвищення результативності їхньої діяльності на вітчизняному ринку та визнання значущості інноваційних технологій для успішного розвитку українських підприємств [2, с. 16].

Ринок освітніх послуг, як і будь-який інший ринок, характеризується певною кон'юктурою, що відображає найважливіші ознаки, риси, показники, які характеризують поточний і перспективний стан ринку, відображає економічну ситуацію, яка складається на ньому, характеризується рівнями попиту, пропозиції, динаміки цін тощо [4, с. 33].

За підтримки програми Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади у 2016-2017 році був організований конкурс EGAP Challenge метою яких було запровадження нових інструментів електронної демократії, що допоможуть громадянам отримувати нові якісні сервіси, ефективно взаємодіяти та безпосередньо впливати на владу, а владі – досягти нового рівня прозорості та ефективності. Проекти розроблялися у напрямках: освіта, екологія, інфраструктура і агропромисловість. У 2017 році із 200 поданих проектів були відібрані переможці у кожній номінації (Таблиця 1).

Таблиця 1

Переможці конкурсу EGAP Challenge у 2017 році [1]

Галузь	Призери	Опис стартапу	Грант
Інфраструктура	I місце: Smarttickets	е-сервіс єдиного квитка, дозволяє прокласти маршрут з різними видами транспорту і отримати електронний квиток	250 тис грн
	II місце: SafeWayUA	система контролю безпеки пасажирських перевезень	150 тис грн
	III місце: Розумна країна	сервіс контролю якості надання послуг державними підприємствами	100 тис грн
Освіта	I місце: CASERS.org	сервіс взаємодії освітньо-наукових ініціатив і бізнесу, який вирішує проблему практичності знань	
	II місце: Fractal Tools	освітня платформа технологічної творчості для непрофесіоналів	150 тис грн
	III місце: Є-Мова,	Є-мова – платформа вивчення української мови, яка працює з російськомовними українцями в прифронтовій зоні та з іноземцями	100 тис грн
	iLearn, Буквик	iLearn – безкоштовна онлайн-платформа для підготовки до ЗНО Буквик – програма навчання для дошкільнят, яка містить живий зошит і мобільний додаток	100 тис грн 100 тис грн
Екологія	I місце: EcoInfo	е-платформа моніторингу атмосферного повітря в точці перебування	250 тис грн
	II місце: Animal-id.info UA	міжнародна база ідентифікації тварин, яка об'єднує національні і локальні бази ідентифікованих тварин	150 тис грн
	III місце: Дорогоцінний	соціальна платформа з переробки пластику на корисні речі, яка має на меті створення	100 тис грн

	пластик	банку пластика через краудфандингову платформу і пункти збору	
Агро-промисловість	I місце: Znaydeno	сервіс візуалізації для моніторингу і контролю використання земель, вирубки лісів, несанкціонованої утилізації сміття	250 тис грн
	II місце: АгроЯрд	маркетплейс для аграріїв з можливістю укласти електронні контракти	150 тис грн
	III місце: G.MIAN	система автоматичних пробовідбірників для аналізу якості зерносумішей	100 тис грн

Наразі, на 01.01.2019 у цифровому вимірі кількість закладів освіти складає:

- у сфері вищої освіти – 1437 суб'єктів;
- у сфері професійно-технічної освіти – 1014 суб'єктів;
- у сфері загальної середньої освіти – 16858 суб'єктів;
- у сфері позашкільної освіти – 3962 суб'єктів;
- у сфері дошкільної освіти – 14907 суб'єктів [5].

Отже, якщо планувати створити свій успішний стартап, то його реалізувати можна не тільки на глобальних ринках, а і в окремих сферах чи регіонах.

Київ посів 34-е місце в рейтингу сервісу StartupBlink, складеному більш ніж з 1 тисячі стартап-міст світу, за два роки піднявшись з 63-го місця.

StartupBlink - це глобальна карта екосистем стартапів. StartupBlink оновив світову стартап-карту: за даними сервісу, Київ посів 34-е місце з 1000+ міст, а Україна - 31-е місце більш ніж серед сотні країн. Далі серед українських міст йдуть Одеса (235-е місце), Львів (299-е місце), Харків (435-е місце) і Дніпро (561-е місце).

Укладачі рейтингу нарахували в столиці 321 стартап. У попередньому рейтингу Київ обіймав 63-е місце і піднявся відразу на 29 позицій. У глобальному рейтингу стартап-екосистем від StartupBlink Україна піднялася на чотири позиції і посіла 31 місце.

Згідно з рейтингом StartupBlink, серед міст перші три місця як і раніше утримують Сан-Франциско, Нью-Йорк і Лондон. Серед країн - США, Великобританія і Канада. Згідно з StartupBlink, позиція країни в рейтингу залежить від кількості проєктів, їх якості та бізнес-середовища стартап-екосистеми [64].

Основним рушієм економічного розвитку країни були і залишаються люди – компетентні і кваліфіковані, конструктивні і конкурентоспроможні. Саме такі спеціалісти і створюють людський потенціал, у розвитку якого ключову і, головне, безперервно зростаючу роль відіграє освіта.

Література:

4. Баб'ячок Р.І., Кульчицький І.І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні - проблеми, перешкоди і можливості. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/2018/04>
5. Добрик Л.А. Фінансові умови розвитку інноваційного бізнес-середовища стартапів і традиційного бізнесу в Україні: загальні риси та відмінності. Ефективна економіка. 2017. № 4. С. 15-19.
6. Мрихіна О.Б., Стояновський А.Р., Міркунова Т.І. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 9. С. 215-225.
7. Пашкевич М.С. Наукові засади формування мережі опорних шкіл у регіонах України: монографія; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. Дніпропетровськ: НГУ, 2016. 149 с.
8. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news>
9. StartupBlink. URL: <https://www.startupblink.com/startups/ukraine>

*Коваль О.М., к.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
(м. Київ, Україна)
Дуда І.А., студент, Національний
Університет біоресурсів і природокористування України,
(м. Київ, Україна)*

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Інклюзивність як процес і стан включення всіх елементів системи в цілісний механізм її функціонування, є головною формою вирішення протиріччя між глобалізацією суспільно-економічних зв'язків, яка «спирається на інформаційно-мережеві й фінансові механізми» і просторово-країновою локалізацією матеріальних і трудових ресурсів [1]. Системний підхід сучасних економічних досліджень передбачає необхідність раціонального пропорційного розвитку продуктивних сил, економічних відносин і складових господарського механізму з метою досягнення економічної безпеки та сталого розвитку як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях.

Основоположником інноваційної теорії вважають австрійського економіста Й. Шумпетера, який вважав, що економічний розвиток визначають «нові комбінації» ресурсів, продуктивних сил і способів виробництва та збуту, які згодом учений назвав інноваціями. До таких нововведень Й. Шумпетер відносив: запровадження нового товару або нової якості товару, що незнайомі більшості споживачів; запровадження нового методу виробництва або нового способу комерційного поводження з товаром; відкриття нового ринку збуту, на який ще не виходила галузь національного господарства; відкриття нового джерела постачання сировини чи напівфабрикатів; реорганізація галузі, способу управління нею, її монополізація чи демонаполізація [2]. Так, розвиток ринкових відносин обумовив необхідність дотримання принципів «блакитного океану» в стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Пріоритетними вважаємо інтенсивні чинники економічного зростання на основі досягнень науково-технічного прогресу, зокрема, ІТ та біотехнологій.

Перспективні напрями й характер здійснення інноваційних процесів в аграрному секторі значною мірою визначаються державною аграрною політикою. Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» до стратегічних пріоритетів інноваційної діяльності в Україні на 2011 - 2021 рр. названо технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу й широке застосування природоохоронних технологій переробки сільськогосподарської продукції [3]. Таким чином, екологічна і соціальна складова є необхідною умовою інклюзивного розвитку економіки країни.

Корпоративна соціальна відповідальність (Corporate Social Responsibility -CSR) набула особливого поширення в Китаї. Поняття корпоративної соціальної відповідальності означає соціальну відповідальність суб'єкта підприємницької діяльності як перед співробітниками, так і суспільством. Дослідженнями встановлено, що актуальності набуває також екологічна стійкість компаній, оптимізація показників економічної, соціальної й екологічної ефективності. Разом з тим, спостерігається нижча мотивація до впровадження екологічної ефективності в регіонах порівняно з центральними областями [4].

Сучасними формами функціонування капіталу вчені називають соціальний, інтелектуальний, репутаційний і культурний. Соціальний капітал формується за рахунок зв'язків, довіри між індивідами. Специфічним нематеріальним капіталом є репутаційний капітал, який виникає в результаті визнання іміджу та репутації фірми, її соціальної відповідальності і виявляється у відносинах споживчої лояльності та внутрішньофірмових взаємодіях персоналу. Культурний капітал складається зі знань, здібностей, вмінь і навичок людини, сформованих в процесі її соціалізації, й можуть бути використані для досягнення

цілей у різних сферах суспільного життя з метою забезпечення добробуту людей у суспільстві [5].

Отже, системна інклюзивність дозволяє оптимально поєднати гармонійне задоволення індивідуальних, колективних і суспільних потреб людей як у матеріальних благах, так і нематеріальних. Організаційно-економічні відносини аграрної економіки необхідно спрямовувати на поєднання видів економічної діяльності, концентрацію ресурсів і поглиблення виробничої спеціалізації. Маркетизація всіх сфер суспільної діяльності обумовлює необхідність активізації корпоративної соціальної відповідальності й поглиблення співпраці в системі «держава – наука – виробництво», а інтелектуальний капітал залишається сталим джерелом економічного зростання. Міжгалузєва конкуренція визначає види економічної діяльності, в які спрямовується капітал, раціональне природокористування, економічну безпеку, структуру економіки країни, що в кінцевому підсумку забезпечує високі стандарти життя населення.

Література

1. Геєць В.М., Гриценко А.А. «Новий прагматизм» як інструмент інклюзивної глобалізації. – Економіка України. – 2019. - № 1. – С. 3 - 15.
2. Гуторов А. О. Інноваційний потенціал розвитку аграрного сектора економіки / А. О. Гуторов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2018. - № 3(2).
3. Закон України від 08.09.2011 № 3715 р. «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
4. Kun Li, Nasrin R. Khalili and Weiquan Cheng Corporate Social Responsibility Practices in China: Trends, Context, and Impact on Company Performance URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/2/354/html>
5. Scrivens K., Smith C. Four interpretations of Social Capital an Agenda for Measurement // OECD Statistics Working Papers/ - 2013/ - N 6. URL: <https://dx.doi.org>

УДК 330.341.1

*Марущак М.Ф., студент I курсу, УІДМП,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Науковий керівник: Суханова А.В.,
к.е.н., доцент кафедри виробничого та
інвестиційного менеджменту
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

СОЦІОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

На початку, мені хотілося б дати визначення самому поняттю інклюзивного розвитку.

Термін "Інклюзивний розвиток" вперше було використано в академічній літературі в 1998 році, але широке використання цього терміну розпочалось з 2008 року. У великій кількості публікацій використовують терміни «Інклюзивного зростання» та «Інклюзивного розвитку» взаємозамінно. Однак, я вважаю, що вони насправді є різними поняттями за своєю структурою та компонентами.

Інклюзивне зростання визначається як зростання, яке створює не тільки нові економічні можливості, але й таке, що забезпечує рівний доступ до можливостей, створених для всіх верств суспільства, особливо для бідних. Основна увага приділяється збільшенню доходу на душу населення, за рахунок економічного зростання та більшого доступу до неприбуткових аспектів добробуту, посилення активним розробленням зовнішньої та внутрішньої політики самою державою, та внесків від інших суб'єктів. Її головними «якорями» є:

- 1) високе та стійке зростання для створення продуктивних та гідних можливостей зайнятості
- 2) соціальне включення для забезпечення рівного доступу до усіх можливостей, для усіх

Інклюзивний розвиток стверджує, що неправильне зростання може призвести до виключення деяких верств населення від певних благ, а також концентрації багатства та сегментованих ринків праці в руках монополістів. Замість того, щоб зосереджуватись на економічному зростанні, інклюзивний розвиток закликає до розвитку прямої демократії (дотримання та захист громадянських та політичних прав) та розподілу послуг (наприклад, медицина, освіта, інфраструктури) з метою забезпечення рівної участі всіх людей в цих умовах.

Якщо дослідити сутність поняття «інклюдія», то воно близьке за значенням до поняття «інтеграція» та протилежне до ексклюдії. Інклюдія полягає у адаптації системи до потреб людини. У ній всі зацікавлені сторони повинні брати активну участь задля отримання позитивного результату за рівних можливостей. У рамках інклюзивної моделі люди адаптуються, змінюються, враховуючи і задовольняючи потреби кожного члена суспільства. Концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості задовольнити свої потреби. Інклюзивне зростання економіки – передумова гуманного розвитку суспільства. Воно є багатофакторним і багаторівневим процесом, бо основою його є економіка максимальної зайнятості і взаємодії усіх суб'єктів

Основними чинниками, необхідними для урахування, задля сталого та успішного інклюзивного розвитку є такі фактори, як:

1) Нерівність

Не можна ігнорувати нерівність у різних суспільствах, яка і досі залишається актуальним питанням в багатьох країнах. Соціально-економічна та політична структура відіграє дуже важливу роль у підтримці цієї нерівності, що перешкоджає подальшому розвитку. Інклюзивний розвиток базується на принципі рівності. Зростаюча нерівність під час глобалізації, яка постійно продовжується, приносить нові багаторазові виклики інклюзивному процесу.

2) Соціальне відчуження

Концепція соціальної включності має перевагу в розміщенні індивідів у соціальному та реляційному контексті замість індивідуальних особливостей. Крім того, досвід соціального відчуження, на відміну від бідності чи дискримінації, є майже універсальним для всіх країн. Включення чи виключення як поняття дуже складні і переплітаються з самим психічним і соціальним життям окремої особистості. Сама соціальна структура сприяє нерівності та виключає людей від участі у суспільному житті. Практика патріархату, каст та різні інші подібні форми «гуртків» також виключають багатьох людей у суспільстві і, отже, створюють перешкоду прогресивному та розвиненому суспільному життю. Не існує простої та єдиної стратегії подолання нерівності та сприяння включенню усіх людей в усі аспекти соціокультурного та економічного життя.

Соціальне включення - позитивна дія щодо зміни обставин та звичок та традицій, які призводять до (або призвели до) соціального відчуження. Соціальне включення - це стратегія боротьби з соціальним відчуженням, але вона не здійснює компенсацій чи виправлень наслідків попередніх злочинів, як у випадку позитивної дискримінації. Це узгоджена реакція на дуже складну систему проблем, які називаються соціальним відчуженням. Поняття соціального включення може змінюватися залежно від типу стратегій, що приймаються організаціями. Соціальне відчуження - це нездатність певного суспільства утримати всі групи та індивідів у межах досяжності того, що очікують люди від самого суспільства, при якому було б можливо реалізувати свій повний потенціал. Проблема соціального відчуження зазвичай пов'язана з проблемою рівних можливостей, оскільки деякі люди більше піддаються такому виключенню, ніж інші.

Більше того, маргіналізація певних груп є проблемою навіть у багатьох економічно розвинених країнах, включаючи Великобританію (Великобританію) та США (США), де більшість населення користується значними економічними та соціальними можливостями.

3) Бідність

Вплив відчуження найбільше відчують ті, хто в переважній більшості є бідними. Бідність - це серйозний виклик для інклюзивному розвитку, які необхідно вирішувати систематично. Згідно з програмою ПРООН (1998 р.), "... бідність людини - це позбавлення у кількох вимірах, а не лише дохід.

Людська бідність - це позбавлення в багатьох вимірах, а не тільки відсутність доходу. Промислові країни повинні контролювати бідність у всіх її вимірах - не тільки дохід та безробіття, але також і відсутність задоволення базових потреб, таких як здоров'я та грамотність. Бідність - це коли є хвороба і нема можливості звернутися до лікаря. Бідність, це коли не має доступу до школи і не вміння елементарно читати. Бідність - це коли немає роботи, та страх перед майбутнім. Бідність призводить до того, що діти хворіють через постачання забрудненої води. Бідність - це безсилля, та відсутність свободи ». Бідні рідко беруть участь у прийнятті рішень, які впливають на їхнє життя, і, як наслідок, вони не можуть претендувати на частку від розвитку, адже сам розвиток проходить повз них. Бідні більше стикаються з соціальними лиходійствами, а також переслідуваннями та експлуатацією з боку більш впливових груп суспільства.

Всі ці три чинники є доволі актуальними для України, з якими стикається майже кожен українець протягом всього свого життя.

На завершення можна додати, що незважаючи на той факт, що серед учених не має єдності розуміння щодо оцінки та механізмів створення інклюзивних інститутів, вважаємо, що загальні умови та шляхи їх розбудови можливо виділити. До таких, на нашу думку, слід віднести такі. По-перше, подолання зайвої нерівності доходів. Розподіл доходів потрібно підкорити соціальній справедливості. Праця як найважливіший ресурс розвитку заслуговує на відповідну винагороду. Ліквідувати бідних серед працюючих – найголовніше завдання для України, розв'язання якого полягає у політичній волі держави та всеосяжній підтримці інститутів громадянського суспільства. По-друге, поширення норм і правил підтримки та залучення усіх груп населення до продуктивних практик як основи згуртованості суспільства та спрямування його на розвиток людського потенціалу. По-третє, посилити соціальний захист соціально обездолених прошарків населення. Модернізація соціальної підтримки повинна включати в себе інноваційність та адресність. Тільки за таких умов бідність можливо суттєво скоротити та у повній мірі реалізувати ідеї інклюзивного розвитку.

Література

1. Commission on Growth and Development (2008) Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development, the World Bank.
2. Easterly, W. (1999) "Life during Growth." Journal of Economic Growth
3. Chibba, M. (2009), Financial inclusion, poverty reduction and the Millennium Development Goals, European Journal of Development Research

УДК 005.58

*Мащенко Н.С. студентка 2 курсу,
кафедра управління та освітніх технологій
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

АВТОРИТЕТ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сьогодні питання впливу керівника на підлеглих набуває особливо актуального значення. Адже сутність ефективного впливу керівника полягає і в переконанні

додержуватися його розпоряджень, і в знанні психологічних особливостей своїх підлеглих, і в наявності зворотного зв'язку та необхідних якостей залежно від рівня психологічного впливу взаємодії керівника. Тож для забезпечення конструктивного впливу на активність підлеглих керівник повинен правильно застосовувати владу залежно від ситуації та мати авторитет серед підлеглих.

Мета даної статті полягає у розгляді управлінського впливу керівника ЗНЗ як прояву його влади та авторитету.

Авторитет керівника є одним з найважливіших аспектів проблеми лідерства (керівництва).

Авторитет – це інтегральна властивість особистості, яка формується на базі її професійних, моральних, інтелектуальних якостей як результат відображення у свідомості людей соціальної значущості, цінності, корисності характеристик [1].

Авторитет – це також психологічний стан особистості, що виконує цю роль. Він складається з усвідомлення своїх можливостей і компетенції, розуміння того, чого чекають від нього інші, визнання своїх прав і привілеїв. Тому зростання авторитету керівником розцінюється як особиста перемога, а його втрата – як трагедія [2].

Необхідно зазначити, що влада й авторитет можуть проявлятися настільки, наскільки одна сторона, мобілізуючи свої наявні можливості, намагається змінити поведінку іншої засобами впливу [3]. Частина змін, що породжуються психологічним впливом, зникає, як тільки людина або група людей виходить із сфери впливу, інші продовжують існувати, залишаючи помітний слід в особі, і за певних обставин перетворюються на власні риси характеру.

Дослідники вказують на те, що керівник здійснює психологічний вплив на декількох рівнях взаємодії: між керівником і підлеглим; між керівником і групою підлеглих; між керівниками та ін. Ефективне управління передбачає наявність у всіх випадках зворотного зв'язку, тобто не тільки керівник впливає на підлеглого чи групу підлеглих, а й вони виступають у ролі агентів впливу, що особливо ефективно при прийнятті управлінських рішень. Щодо ефективності управлінського рішення, то воно повинно відповідати таким вимогам: бути реальним; містити механізми реалізації; готуватися, ухвалюватися та виконуватися в реальному масштабі часу; бути реалізованим, гнучким; передбачати можливості верифікації (перевірки істинності) і контроль за виконанням [4].

На вказаний вище взаємовплив керівника з підлеглими впливає особистий авторитет керівника. Авторитет характеризується громадським визнанням особистості, оцінкою групи її суб'єктивних якостей та їх відповідності об'єктивній ситуації в управлінському процесі. Серед важливих складових авторитету керівника потрібно назвати довіру, повагу до нього з боку інших людей, що виникають через переконання в наявності у керівника певних заслуг, впевненості у тому, що він діє професійно, наділений відчуттям симпатії до персоналу, виявляє щирість, порядність і водночас вимогливість у вирішенні поставлених завдань [3]. Виходячи з цього в цьому контексті доцільно підкреслити наступне: за відсутності довіри підлеглих до керівника всі дії його здаються непрофесійними.

Інтеграція всіх трьох форм авторитету особистості веде до утворення сукупного авторитету особистості.

Важливо зазначити, що влада авторитету може мати реальне й формальне визнання. Щодо реального авторитету, то він щодо ефективності влади вищий, ніж формальний. Керівник, наділений реальним авторитетом, сприймається підлеглими без найменшого сумніву, його накази мають велику силу переконання, він вселяє впевненість у дії, що позбавляє людей від довготривалих розмірковувань щодо правильності прийнятого управлінського рішення, вирішення конфліктної ситуації тощо. Отже, влада авторитету, яка не має потреби у формальному підкріпленні, – це більш досконала форма управління. Разом з тим можна погодитись з тими дослідниками, які вважають, що в сучасних умовах типовим явищем є формалізований авторитет, тобто підкріплена правом влада керівника. Однак в обох випадках застосування влади керівника ефективно за умови, коли людина визнає її джерелом, законним (легітимним) і прийнятим. Влада керівника тим ефективніша, чим вищий його авторитет і чим більшими моральними й матеріальними можливостями він наділений.

Водночас повністю звести управління до влади не можна, хоча воно і включає основний потенціал влади. Управління є ширшою формою організації поведінки людей і воно буде ефективним за умови, якщо в його рішеннях максимально врахований потенціал об'єкта, середовища, в якому об'єкт управління може оптимально проявити свої потенційні можливості, тобто перевести потенційне в актуальне.

За ситуації, коли керівник недостатньо впливовий, можемо мати справу з чинниками, які не сприяють ефективному керівництву. Крім того, певні дії керівника призводять до швидких і безпосередніх результатів, вплив інших управлінських дій проявляється тільки з часом. Як видно, проблема полягає у тому, що впливовість в управлінській діяльності – це важлива категорія, яка визначає ефективність роботи взагалі.

Авторитет керівника має дуже важливе значення для ефективного управління. Він складається з усвідомлення своїх можливостей і компетенції, розуміння того, чого чекають від нього інші, визнання своїх прав і привілеїв. Для ефективної роботи менеджер повинен мати авторитет, що дозволяє йому впливати на підлеглих. Авторитет ґрунтується на формальному статусі менеджера й завойованій повазі.

Література:

1. Прищак М. Д. Психологія управління в організації : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 150 с.
2. Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування : навч. посібник / К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : навч. посібник / Орбан-Лембрик Л. Е. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 400 с.
4. Власова О. І. Соціальна психологія організацій та управління : підручник / О. І. Власова, Ю. В. Никоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 398 с.
5. Управлінський вплив керівника на підлеглих як прояв його влади та авторитету / Сіцінський А. С. // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2009. – № 3 (46). – с. 179 – 184.

*Нікітченко С.О., к.е.н., доцент кафедри
організації підприємництва та біржової
діяльності
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

НАУКОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОГО СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Будь-який суб'єкт господарювання функціонує у динамічному конкурентному середовищі. Тому підприємство повинне перебувати в постійному розвитку. Це є єдиний ефективний засіб у боротьбі за виживання та стабільність функціонування підприємств.

З філософської точки зору розвиток це процес переходу об'єкта з одного стану в інший, більш досконаліший.

В економічній літературі незважаючи на велику кількість визначень поняття розвиток постійно проходить процес вдосконалення. Багато науковців подають поняття «розвиток» в контексті певного об'єкту(організації, підприємства, компанії).

Розвиток підприємства означає якісні зміни та оновлення його господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються [2].

Характерними ознаками розвитку є [3]:

- а) скерованість у часі - від минулого до майбутнього;
- б) незворотність процесу, тобто реальні предмети, явища, що змінюються, є

неповторними у своїх індивідуальних рисах;

в) поява в процесі розвитку нового і якісного, того, що не існувало раніше;

г) закономірний характер розвитку.

Шумпетер у своїй «Теорії економічного розвитку» проголосив, що нормою для здорової економіки та центральним фактором економічної теорії та економічної практики є не стільки рівновага та оптимізація, скільки динамічна нерівновага, що виникає завдяки підприємцю-новатору [4].

Науковою основою розвитку підприємства є його соціально-економічний розвиток. Концепція соціально-економічного розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної та екологічної.

Економічна складова концепції розвитку заснована на теорії максимального потоку сукупного доходу Хікса-Ліндаля, який може бути здійснений за умови збереження сукупного капіталу. Концепція передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів та використання екологічних - природо-, енерго-, і матеріалозберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку та знешкодження відходів.

Соціальна складова розвитку орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ та збереження культурного. У рамках концепції людського розвитку людина є не об'єктом, а суб'єктом розвитку.

З екологічної точки зору, сталий розвиток має забезпечити цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність усієї біосфери. Основна увага приділяється збереженню здібностей до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін, а не збереження їх у деякому «ідеальному» статичному стані [5].

Отже розвиток підприємства являє собою певні перетворення, що дозволяють удосконалити систему господарювання підприємства та підвищення його ефективності в цілому. Дослідження показало, що основними напрямками розвитку підприємства є: інноваційний (реалізується на основі нових технологій), стратегічний (формування розвитку підприємства на довгостроковий термін), соціально-економічний (науково - обґрунтоване поєднання соціальної, економічної та екологічної систем).

Література:

1. Філософія: Відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. Посіб. Касьян В.І. К.: Знання, 2008. — 347 с. (5-те вид., випр. і доп.)
2. Електронний доступ <http://business-consultant.com.ua/publicaciiub101.html>
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навч. посіб. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. - 278 с.
4. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й.А.Шумпетер ; [предисл. В.С.Автономова ; пер.с нем В.С.Автономова, М.С.Любского, А.Ю.Чепуренко ; пер.с англ. В.С.Автономова, Ю.В. Автономова, Л.А.Громовой, К.Б.Козловой, Е.И.Николаенко, И.М.Осадчей, И.С.Семененко, Э.Г. Соловьева]. – М. : Эксмо, 2008. – 864 с. – (Антология экономической мысли
5. І. В. Тюха Соціально-економічний розвиток підприємства: сутність та його видові прояви -<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1195>

ДЕРЖАВА У ТВОРЕННІ СПРИЯТЛИВОГО ІННОВАЦІЙНО-ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО КЛІМАТУ В ДОСЛІДНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Сьогодні у розвинутих країнах формування ефективної державної політики у сфері інноваційного розвитку є основоположним фактором їх добробуту, соціально-економічної самодостатності, конкурентоспроможності та політичної вагомості на світовій арені. Потужні інноваційні процеси відбуваються в економіках, що базуються на знаннях. Демонстрація високих темпів економічного зростання та життєвого рівня є беззаперечним доказом того, що інновації здатні суттєво покращити ефективність діючих господарських систем. За даними дослідження McKinsey study десятків технологій, включаючи геноміку, накопичення енергії та автоматизацію усіх господарських процесів, призведуть до значних економічних та суспільних перетворень у найближчі кілька років. При потенційному впливанні у світовий інноваційний сектор економіки 20-33 трильйонів дол. на рік у 2025 році цінність таких нових технологій може становити третину світового ВВП [1].

Основними цілями держави на шляху розвитку інноваційної діяльності є:

економічне зростання; повна зайнятість; економічна свобода; справедливий розподіл доходів; економічна забезпеченість; збалансованість зовнішньоекономічних відносин. Усе це передбачає створення сприятливих умов для розвитку академічного наукоємного бізнесу та налагодження взаємовигідної співпраці між університетами (організаціями, що продукують інновації) та підприємцями (які використовують інновації на практиці).

Як показує світовий досвід, тип державного устрою абсолютно не впливає на процес творення інновацій та його інтенсифікацію. Наразі академічна інноваційна діяльність досить успішно розвивається і в конституційних монархіях (Великобританія, Нідерланди), і в федераціях (США, Німеччина, Об'єднані Арабські Емірати), і в унітарних державах (Франція), і при комуністичному устрої (Китай), і навіть у невеличких парламентських республіках (Ізраїль, Сінгапур). Головне щоб функції держави являли собою єдність змісту, форм і методів здійснення державної влади у даній сфері.

Практика управління інноваційними процесами у різних країнах дозволяє виділити основні типи державної академічної інноваційної політики [2].

1. *Політика технологічного поштовху*, за якої провідну роль в інноваційній галузі відіграє держава, яка визначає траєкторію науково-технічного та інноваційного розвитку, методи та принципи управління інноваціями тощо. Увага зосереджена на довгострокових фундаментальних науково-дослідних проектах з прямою формою державного регулювання.

2. *Політика ринкової орієнтації*, за якої в інноваційному господарському середовищі домінуючою є роль ринку та ринкових механізмів у визначенні напрямів розвитку науки та техніки. Відбувається активізація ринкової ініціативи, трансформація інформаційного бізнес-середовища та скорочення прямої участі держави в НДДКР. Перевага надається короткостроковим і недорогим інноваційним проектам, які реалізуються окремими організаціями.

3. *Політика соціальної орієнтації*, за якої до визначення нагальних напрямів науково-технічних перетворень залучається широка громадськість.

4. *Політика, що спрямована на реформування економічної структури господарського інноваційного механізму*, що потребує застосування нових організаційних форм й механізмів управління інноваціями. У цьому зв'язку відбувається посилення ролі держави в інноваційних системах через потужні дослідницькі університети (Японія, Туреччина).

Основними методами впливу держави на ситуацію в університетському інноваційному середовищі, як і у будь-якій іншій, сфері є [3]:

1) *переконання* - шлях правового виховання та профілактичних заходів (забезпечення

рівноправних конкурентних умов діяльності);

2) *заохочення* - популяризація позитивного досвіду та формування системи стимулів (надання пільг, премій, грамот тощо);

3) *примус* - застосування до інертних чи недобросовісних суб'єктів інноваційної діяльності відповідних заходів впливу, перевиховання та спонукання їх до активних дій (застосування санкцій та каральних заходів).

Механізми державного регулювання інноваційного розвитку в дослідницьких університетах:

- *організаційні* (рішення, які не тягнуть за собою серйозних правових наслідків, зокрема модернізація дослідницької інфраструктури);

- *політичні* (створення умов для розвитку відповідних інститутів, які враховували б інтереси різних соціальних груп суспільства – патентно-ліцензійна та антимонопольна політика, затвердження цільових програм, стратегій, розвиток та підтримка міждержавних договірних відносин у напрямі інтернаціоналізації знаннєвого простору та трансферу технологій; надання високого соціального статусу дослідникам – так, викладачі в державних університетах Туреччини юридично позиціонуються як державні службовці);

- *правові* (чітке законодавче регулювання діяльності дослідницьких університетів у частині продукування та комерціалізації інновацій);

- *фіскальні* (встановлення та стягнення податків чи мита на інноваційне обладнання чи іншу інноваційну продукцію або ж встановлення податкових пільг чи преференцій);

- *інформаційно-комунікаційні* (створення іміджевого інформаційного середовища для дослідницьких університетів, поширення інформації про дослідницькі досягнення, демонстрація прикладів успіху, поляризація світового інноваційного успіху в дослідницьких університетах тощо);

- *культурні* (формування позитивного ставлення суспільства до інновацій, дослідницьких університетів та окремих дослідників);

- *контролюючі* (захисні заходи направлені на регламентування діяльності суб'єктів, що працюють в інноваційній сфері, у т.ч. університетів).

За характером генерації інноваційних ідей в інтелектуально-знаннєвому академічному просторі та комерціалізації наукоємної продукції розрізняють наступні типи стратегічної інноваційної політики держави, що реалізується в дослідницьких університетах попри певні соціально-економічні гасла: генераційну (створення власних ноу-хау - Японія, Південна Корея) імітаційну (запозичення зарубіжних технологій - Китай) та симбіозну (поєднання перших двох - США, Німеччина).

1. *Генераційна* стратегія полягає у використанні: власного академічного науково-технічного потенціалу, творчого потенціалу вчених і конструкторів, перспектив розвитку фундаментальної та прикладної університетської науки, державно-приватних партнерств у контексті налагодження продуктивного взаємозв'язку університетів з фірмами задля безперервної генерації нових інтелектуальних продуктів, високих технологій, які реалізуються у виробництві нових товарів і наданні нових послуг [4].

2. *Імітаційно-інституційна селективна* стратегія передбачає інституційну адаптацію власного науково-технічного потенціалу до використання добре зарекомендованих на практиці технологій, «запозичених» у інших розвинених країнах. Таким чином забезпечення активізації інноваційної діяльності вдається досягти уникаючи зайвих ризиків із сумнівними зразками й експериментами. Селективність, креативність, гнучкість і критичне ставлення з яким відбувається інституціональна інноваційна трансплантація виявляються ключовим пунктом в адміністративній стабільності та економічному успіху (Китай та деякі інші країни Південно-Східної Азії) [5].

3. Специфіка *симбіозної стратегії* полягає у використанні імпортованих нових технологій задля доопрацювання та створення на їх основі проривних ноу-хау. Так, дану стратегію, у післявоєнний період реалізовувала Японія.

Отже, вищевикладене свідчить про те, що академічний інноваційний розвиток залежить від дієвості відповідних державних інструментів впливу.

Література:

1. Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy [https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Business%20Functions/McKinsey%20Digital/Our%20Insights/Disruptive%20technologies/MGI Disruptive technologies Full report May 2013.ashx](https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Business%20Functions/McKinsey%20Digital/Our%20Insights/Disruptive%20technologies/MGI%20Disruptive%20technologies%20Full%20report%20May%202013.ashx)
2. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. – К., 2012. – 448 с.
3. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс: Навч. посіб. - К., 2010. - 264 с.
4. Гончаренко Л.П., Арутюнов Ю.А. Инновационная политика : учебник. - М, 2011. - 350 с.
5. Мартин де Йонг, Латышева Е.В., Гончарова Н.А. Национальная специфика институциональных заимствований на примере урбанистической политики Китая. Известия Томского политехнического университета. 2014. Т. 324. № 6. С.140-149.

*Овсяннікова В.І., студентка групи
ЕПБ-17-1 ННІЕОМС
Університет ДФС України
Науковий керівник: Лісничук О.А.,
Університет ДФС України
(м. Ірпінь, Україна)*

ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сучасне цивілізоване суспільство України має значну потребу в освіті, адже досягти успіху у будь-якій сфері суспільного життя можна досягти керуючись одним дуже популярним висловом відомого політика Уїнстона Черчіля: « Хто володіє інформацією, той володіє світом». Саме тому освіта має стати всеохоплюючою, доступною для всіх незалежно від віку, національності, мови, походження, особливостей розвитку. Саме на ці та багато інших питань була покликана відповісти інклюзивна освіта ще в середині минулого століття.

Цивілізовані країни світу усвідомили: суспільство втрачає свою освіченість, якщо певна частина людської спільноти не залучена до активного і продуктивного життя, і тому перейшли до інклюзивної освіти, яка дає змогу дітям самореалізуватися і отримати в майбутньому професію своєї мрії. А це значить – на рівні з усіма приносити користь країні і суспільству. Ні для кого не секрет, що освіта визначає рівень розвитку держави. Інклюзивна ж освіта визначає ступінь розвитку суспільства, в якому ми живемо. А саме це визначає рівень підтримки один одного, рівень гуманності і толерантності у ставленні до «не таких, як ти сам».

Ідея інклюзії, що виникла в наслідок усвідомлення цінності людської багатоманітності і відмінностей між людьми, виключає будь-яку дискримінацію та відображає одну з головних ознак демократичного суспільства: усі діти є цінними членами суспільства і мають рівні права, зокрема щодо отримання освіти, незважаючи на особливості їхнього психофізичного розвитку.

Водночас у розумінні багатьох людей інклюзія пов'язана лише з особами, які мають «інвалідність» – міру втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи [1].

Проте діти, які потребують інклюзивної освіти, можуть і не мати інвалідності, але вони мають особливі освітні потреби (далі ООП). Згідно із Законом України дитина з ООП – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [2].

Саме тому інклюзивна освіта потребує уваги сучасного уряду, оскільки це питання є надзвичайно актуальними на сьогоднішній день. Фінансування такого напрямку як інклюзивна освіта є необхідною умовою успішної держави у сфері освіти, бо інклюзивна

освіта передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини. Тому саме держава має забезпечити стабільне фінансування інклюзивних шкіл і забезпечувати їх швидкий та постійний розвиток і привернути увагу інвесторів, які б вклали кошти у розвиток такої освіти.

Наразі Україна обрала стратегічним напрямом розвитку інтеграцію в європейський освітній простір, де інклюзивне навчання є основною формою здобуття освіти дітьми з ООП. За статистичними даними, кількість дітей з ООП в Україні щорічно збільшується, тому впровадження інклюзивної освіти є актуальним і передбачає застосування інноваційних освітніх технологій, створення інклюзивного освітнього середовища для осіб з ООП і доступність закладів освіти.

Оскільки розвиток інклюзивної освіти в Україні є настільки важливим, то доцільним було б державі забезпечити належне фінансування освітньої сфери, а саме створити певні спеціальні фонди, залучити інвесторів, волонтерів та виділити певні субвенції для дітей з ООП.

У липні 2016 року за ініціатииви Фонду Порошенка розпочався науково-практичний проект «Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації» у Запорізькій області, що отримав підтримку МОН. Результати цього проекту засвідчили про те, що українським дітям необхідне впровадження і розвиток інклюзивної освіти. Згодом 31 березня 2017 року питання інклюзивної освіти було розглянуто на вищому державному рівні – засіданні Національної ради реформ, за результатами якого МОН надали певні чіткі рекомендації.

Потім після проведення різних засідань та рад 14 лютого 2017 року український уряд вперше виділив субвенцію з державного бюджету на розвиток інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти. Зокрема, ця субвенція спрямовується на надання державної підтримки особам з ООП, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти (окрім шкіл-інтернатів та навчально-реабілітаційних центрів). Субвенція спрямовується на надання додаткових психолого-педагогічних, корекційно-розвиваючих занять чи послуг, що визначені індивідуальною програмою розвитку дитини, а також на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, які дають змогу опанувати освітню програму закладу [3].

Також держава з метою мотивації педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної, середньої, позашкільної, професійної освіти і вищої освіти I-II рівнів акредитації, які працюють в інклюзивних класах, Постановою кабінету Міністрів України від 14.02.2018 №72 «Про встановлення розміру доплати за окремі види педагогічної діяльності» було встановлено доплату у розмірі 20% педагогічним працівникам і помічникам вихователів закладів освіти [4]. Таким чином, держава простимулювала працівників-педагогів працювати в закладах освіти, а саме в інклюзивних класах і надавати якісні знання та послуги дітям, які там навчаються.

Отже, інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу. У сучасних умовах інклюзивні школи потребують належного фінансового та матеріального забезпечення, оскільки кількість дітей, які мають особливі освітні потреби, з кожним роком стає все більше і більше. Тож уряд і держава в цілому мають бути зацікавлені у фінансовій підтримці інклюзивної освіти, адже сучасні європейські країни вже давно розвивають цей освітній напрям на доволі таки високому рівні. Якщо українці прагнуть бути повноцінною частиною ЄС, то слід розвивати інклюзивну освіту на достатньому рівні. Ефективно це можна зробити шляхом фінансування цієї сфери, залученням вітчизняних та іноземних інвесторів, фінансового стимулювання робітників-педагогів інклюзивних класів, залученням волонтерів та багато інших шляхів покращення розвитку інклюзивної освіти в Україні. На нашу думку, саме фінансування є найважливішим етапом у розвитку інклюзивної освіти.

Література:

1. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 №2961-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961->

15 (дата звернення: 14.11.2019).

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 №2145-VII / Урядовий кур'єр від 04.10.2017. – №186.

3. Про затвердження умов та порядку надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами : постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 №88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF) (дата звернення: 14.11.2019).

4. Про внесення змін у додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року №1096 : постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 №72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2018-%D0%BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2018-%D0%BF) (дата звернення: 14.11.2019).

УДК 336.13:378(477)

*Ресулова Д.Ф., магістр 2 р.н. спеціальність
«Керівник закладу освіти»,
Гуманітарно-педагогічний факультет,
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Освіта є основою політичного, соціального, духовного, культурного та економічного розвитку суспільства. Вона проголошена державним пріоритетом країни, це є закономірним, адже інвестування в освіту є важливим чинником економічного прогресу, найефективнішим засобом соціальних та культурних змін без зламу структури економічного фундаменту.

Інтеграція вітчизняної освіти в світовий освітній простір, адаптація системи освіти до нових соціально-економічних відносин, необхідність забезпечення конкурентоспроможності освіти в рамках нового інформаційного суспільства зумовлюють необхідність удосконалення системи управління освіти, зокрема її фінансово-економічної діяльності. Місце фінансування гарантованого держбюджетом зайняли кошти фірм, оплата навчання студентами, фонди які підтримують науку і освіту, доходи від власної діяльності закладів вищої освіти. Це забезпечило виживання закладів вищої освіти у тяжких умовах ринкової трансформації економіки і дозволило створювати і пропонувати на ринку освіти нові види послуг, але зовсім не сприяло покращенню якості та ефективності освіти.

Європейські країни та США вже пройшли етап трансформаційних перетворень, тому аналіз стану фінансового забезпечення розвитку вищої освіти і науки закордонних країн є цікавим для України. Аналіз світового досвіду показав, що сучасною тенденцією розвитку вищої освіти є диверсифікація джерел фінансування. За таким саме шляхом, хоча й стихійно, пішла і наша система вищої освіти.

Тенденція до диверсифікації фінансування ЗВО виникла в результаті того, що в ході розвитку вища школа зіткнулася з низкою проблем, які не дозволяють в повній мірі виконувати функції, покладені на неї в сучасному суспільстві, а саме:

1. перехід до масових закладів вищої освіти повинен йти одночасно з підвищенням якості вищої освіти та впровадженням покращених, більш дорогих освітніх технологій, заснованих на сучасних інформаційно- комунікаційних технологіях, поглибленні методологічної підготовки розширенні самостійної роботи студентів;

2. перехід до масової підготовки фахівців з вищою освітою гостро ставить проблему фінансового забезпечення діяльності ЗВО. Він супроводжується диверсифікацією системи ЗВО, появою навчальних закладів нового типу, розширенням принципу платності;

3. потребі у збільшенні державних і приватних вкладень в освіту протистоїть тенденція

до формування глобального ринку праці та підвищення мобільності робочої сили, внаслідок чого віддача від власних інвестицій реалізується іншими суб'єктами (фірмами та державами) в іншому місці (в інших країнах).[2 с. 43-44]

Ці проблеми зумовили необхідність створення таких механізмів фінансування вищої школи, які б забезпечили зростаючі вимоги до якості масової підготовки фахівців з вищою освітою, гарантії доступності вищої освіти при зростаючій ролі принципу платності для студентів, а також стимулювати інвестиції в людський капітал з боку всіх зацікавлених суб'єктивних сторін (батьків, фірм, держави).

Такі механізми можуть бути сформовані лише на основі концепції людського капіталу. Відповідно до неї вкладення в освіту трактуються як інвестиційні, а суб'єкти (батьки, фірма і держава) інвестують свої ресурси в освіту пропорційно певним вигодам (зростанню доходу працівника, збільшенню прибутку фірми від підвищення кваліфікації працівника, зростанню продуктивності і темпів економічного розвитку, позитивним зовнішнім ефектам для суспільства). Виходячи з концепції людського капіталу експерти міжнародних організацій змінили характер своїх рекомендацій щодо вкладень в освіту, стали робити акцент на підвищенні ролі приватних джерел фінансування і на зростанні індивідуальної відповідальності за інвестиції в освіту. Аналіз, проведений міжнародними експертами в 90-х роках ХХ століття, виявив, що ні державне, ні приватне фінансування саме по собі не є оптимальним для розвитку освіти, краще їх поєднання[2с. 44]. В матеріалах Світового банку зазначається: «Співвідношення між державними і приватними витратами на освіту в різних країнах неоднакове. Так, серед країн з низьким рівнем доходу частка приватного сектору в загальних витратах на освіту лежить в межах від 20% (Шрі-Ланка) до майже 60% (Уганда і В'єтнам), а серед країн з високим доходом - від 5% (Австрія) до майже 50% (Швейцарія)». [1с. 23-35].

Пошук оптимального співвідношення між державним і приватним фінансуванням освіти став ключовою проблемою реформування системи вищої освіти в багатьох країнах. У фінансуванні ВНЗ у країнах ОЕСР частка позабюджетних джерел становить: у США - 52%; Великобританії - 38%; Канаді - 39%; Японії - 57%. При цьому варто звернути увагу на відмінності в співвідношенні бюджетних і позабюджетних джерел фінансування. У країнах з більш високим рівнем диференціації доходів залежно від рівня освіти частка приватних інвестицій вище. Це пояснюється зацікавленістю інвесторів в інвестиціях, що дають великий приріст доходів у майбутньому. У країнах з більш рівномірним розподілом доходів велику роль грають бюджетні витрати [1, с. 36-40].

Управління закладами вищої освіти опинилось в складній ситуації вирішення проблем, пов'язаних з недостатніми обсягами бюджетного фінансування, зменшенням кількості прийнятих на навчання студентів, незадовільним станом матеріально-технічної бази, збільшенням собівартості освітніх послуг внаслідок підняття цін на товари, роботи та послуги, тощо. Вирішення означених проблем зумовлюють потребу в ефективному управлінні фінансово-економічною діяльністю закладу вищої освіти. Безпосереднє управління фінансово-економічною діяльністю закладу вищої освіти та забезпечення його розвитку здійснюється безпосередньо керівництвом ЗВО. Процес управління – це цілеспрямована діяльність ЗВО з забезпечення становлення, оптимального функціонування та розвитку освітнього закладу. Управління фінансово-економічною діяльністю ЗВО, з огляду на специфіку освітньої галузі, спрямовується на:

1) створення умов для забезпечення досягнення основної мети навчального закладу, яке полягає в якісному наданні освітніх послуг;

2) забезпечення функціонування закладу вищої освіти як наукового та творчого осередку, створення відповідних умов праці та соціального забезпечення працівників.

Організація системи управління фінансово-економічною діяльністю у закладах вищої освіти є дуже актуальною, оскільки допомагає отримати конкурентні переваги і додатково забезпечити ефективність використання фінансових надходжень.

Література:

1.Курбатова М.В. Образовательное субсидирование в новом механизме финансирования высшего образования / М.В. Курбатова // Экономикаобразования. – 2005. –

УДК 330.322

*Суханова А.В. к.е.н., доцент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту*

*Моїсєєнко А.Д. магістр 1 року
навчання факультету аграрного
менеджменту*

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ТЕРМОДЕРЕВО: НОВІ ВЛАСТИВОСТІ - НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Як відомо, властивості деревини змінюються під впливом високих температур. До недавнього часу натуральний матеріал здавався невідкладним гниттю та шкідливому впливу паразитів. Розвиток технології термообробки дозволив надати деревині властивості, що характерні лише для синтетичних будматеріалів. Ця технологія полягає в особливій температурній обробці, що змушує деревину повністю змінити свою структуру, за рахунок чого вона стає набагато міцнішою та стійкішою перед грибом і цвілью.

Сама наявність «термо» в назві даного матеріалу говорить про те, що він пройшов через термічну обробку, яка зробила його практично вічним. Переваги термодеревини полягають у тому, що вона ніколи не втратить свою геометричну форму, не потріскається, не розсохнеться, не почне скрипіти, не покоровиться протягом багатьох років.

Вперше цей метод обробки застосували фіні, які цікавилися термічною обробкою дерева без застосування хімічних сполук. Основні переваги термодеревини:

- Не схильна до гниття, цвілі;
- Не боїться перепадів температури;
- Завжди зберігає свої лінійні розміри;
- Не деформується, не псується
- Не боїться гризунів і комах;
- Кліматично стійка, не вбирає вологу.

За оцінками експертів, в європейських країнах попит на термодеревину перевищує пропозицію в 10 разів. Причин тому декілька. По-перше, після термообробки помітно знижується чутливість деревини до впливу несприятливих факторів навколишнього середовища: на 20-50% зменшуються розбухання і усадка при зміні вологості. По-друге, збільшується стійкість до ураження грибами, бактеріями і комахами. У той же час звичайна деревина набуває подібні властивості тільки після обробки різними хімічними складами, а при її утилізації забруднюються повітря, ґрунт, вода [1].

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому що термодеревина з місцевих сортів дерева здатна замінити набагато більш стійкі тропічні сорти дерева, такі як бангкірай або тік. Однак при використанні такої деревини все ж неможливо обійтися без хімічних засобів. Щоб зберегти на довгі роки благородний колір деревини, її доводиться захищати хімічними блокаторами від дії ультрафіолетового випромінювання. В інших країнах Європи, в Канаді, в Україні і в РФ реалізовано декілька технологій термообробки, що близькі до фінської, французької, голландської та німецьким технологіями.

В результаті безперервного багатоступеневого і складного технічного процесу з'являється ефектний, стильний, універсальний будівельний матеріал з широкою сферою застосування і тривалим терміном служби.

Практичні можливості одержаних результатів полягають у застосуванні

термодеревини в залежності від специфічних властивостей, які вона набуває після модифікації. Кожен виробник самостійно визначає для себе ті сегменти ринку, які можуть бути заповнені його продуктом.

Як правило, термодеревина застосовується в таких сферах виробництва:

- Будівництво та облицювання будинків, сайдинг будинків і будівель, зовнішнє оздоблення фасадів
- Внутрішнє оздоблення та декорування приміщень;
- Оздоблення саун, лазень, басейнів, ванних кімнат, причалів, мостів та інших об'єктів, що мають безпосередній контакт з водою;
- Виготовлення меблів, комплектуючих виробів та музичних інструментів;
- Виготовлення дверей, вікон, інших конструкційних елементів, де важлива стабільність геометрії виробів;
- Виготовлення підлоги (паркет, паркетна дошка, дошка для підлоги);
- Виготовлення терас, веранд, альтанок, садово-паркових конструкцій, огорож, дитячих ігрових комплексів;
- Яхто- і кораблебудування (палубні настили, внутрішнє оздоблення, меблі);
- Будь-які дизайнерські рішення, реставрація (лиштва, плінтуси підвіконня, дошка і плитка для санвузлів і кухонь, елементи ландшафтного дизайну).

Полоки з термодерева зручні й гігієнічні, підлоги довговічні. Стильний темний колір в широкій гамі відтінків дозволяє створювати цікаві інтер'єри.

Ще зовсім недавно, п'ять - сім років тому, термодеревину в Україну імпортували з Європи.

Отже, на сьогоднішній день український ринок термодеревини знаходиться на початковій стадії розвитку, попит ще далекий від насичення, і щороку ознаменовується виходом на ринок нових саме вітчизняних виробників, які вважають цей матеріал перспективним.

Література:

1. Михайло Сорочкін. Термодеревина. Властивості та застосування [Електронний ресурс]: <https://dom.ukr.bio/ua/articles/1746/>
2. Лордкипанидзе Д.О. Ян Амос Коменский / Д.О. Лордкипанидзе // Наука и жизнь. – №4. – 1957. – С. 47-48.
3. Hassenzahl, M. (2010). Technology for All the Tree Reasons. San Rafael, California : Morgan & Claypool. [In English].

УДК 330.3 : 339.5

Ткаченко О.Г., к.е.н., доцент
Донецький державний університет
управління
(м. Маріуполь, Україна)

ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Агропродовольчий сектор для більшості розвинених країн є важливою ланкою національної економіки, що вбудована в складну систему світового ринку, де реалізуються економічні інтереси країн, де функціонують різні форми торгівлі (біржова, оптова, роздрібна), де сформувалися певні мережі доведення сільськогосподарської та продовольчої продукції до кінцевого споживача логістичного та інформаційного характеру. Цей значний сегмент світового ринку має свої особливості, характерні риси, він відрізняється від інших сегментів своєю значимістю для продовольчої безпеки будь-якої країни, соціальною складовою, прямою залежністю від потреб і вподобань кінцевих споживачів.

Важливість розвитку цього ринку пов'язано із динамічним зростанням населення

планети, зростанням зовнішньої торгівлі цієї продукції, обмеженістю існуючих сільськогосподарських угідь для збільшення виробництва, тісним зв'язком розвитку саме цього сектору економіки певних країн із їх економічним зростанням, із функціонуванням національних агропродовольчих ринків, особливостями їх історичного становлення і ще із цілим комплексом факторів.

На світовому ринку торгівля агропродовольчою продукцією здійснюється у межах секторів сільськогосподарської сировини (зернові культури, кава, цукор і ін.), продовольчих напівфабрикатів, готової продукції, які виробляються в різних країнах світу за допомогою біржової, оптової, роздрібної торгівлі, з використанням розгалужених логістичних та інформаційних мереж.

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності агропродовольчого сектору має важливе значення для економіки України і з позицій забезпечення продовольчої безпеки, і з позицій укріплення місця країни в системі світового господарства. Діагностування розвитку зовнішньоекономічної діяльності агропродовольчого сектору передбачає проведення системного аналізу, який має охоплювати розвиток сектору в економічній структурі національного господарства, стан та тенденції розвитку експорту і імпорту агропродовольчої продукції, особливості і тенденції розвитку різних сегментів світового агропродовольчого ринку.

Діагностуючи розвиток агропродовольчого сектору в економічній структурі національного господарства слід відзначити, що він вносить значний вклад у економіку України. В сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві зайнято майже 3 млн. осіб (2937,6 тис. осіб у 2018 р.) [1, с. 67]. Частка сільського господарства, мисливства, лісового господарства в структурі у ВВП країни за даними 2017 р. перевищує вклад таких галузей як добувна промисловість (в 2,1 р.), постачання електроенергії, газу, пари (в 2,5 р.), будівництво (в 2,2 р.), транспорт (в 1,7 р.). Більший за сільське господарство вклад у ВВП роблять лише переробна промисловість і торгівля (рис. 1), причому це тенденція не лише останніх років.

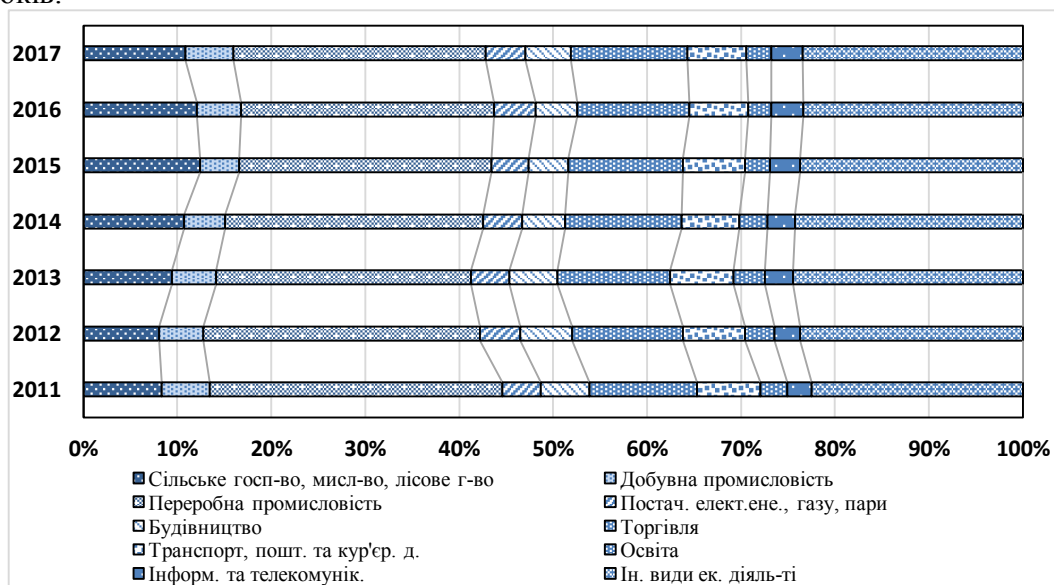

Рис. 1. Місце сільського господарства в структурі ВВП України (побудовано автором за даними [2]).

Площа сільськогосподарських угідь України за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру на 1 січня 2018 р. становила 41,5 млн. га, що становить 68,7% території України [3, с. 174]. Це значна величина на європейському просторі і становить п'яту частину від площі сільськогосподарських угідь країн - членів Європейського Союзу.

Аналіз даних внеску галузі у формування ВВП України показав, що тенденція зниження її частки, яка тривала до 2010 р. (2002 р. – 13,2 %, 2010 р. – 7,6 %) змінилася тенденцією зростання, на дивлячись на певні коливання протягом останніх двох років.

Для діагностування розвитку галузі в економічній структурі національного господарства доцільно проаналізувати динаміку частки сільського господарства у загальному обсязі валової

доданої вартості всіх галузей економіки, динаміку обсягів виробництва продукції рослинництва і тваринництва, зміни вартісної структури реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами, порівняти динаміку обсягів реалізації продукції агропродовольчого сектору і продукції інших секторів економіки, динаміку рентабельності сільськогосподарського виробництва в цілому і в розрізі рослинництва і тваринництва і окремих видів продукції, тощо).

Діагностування стану та тенденцій розвитку експорту і імпорту агропродовольчої продукції має включати аналіз динаміки обсягів експорту сільськогосподарської продукції і продукції харчової промисловості, аналіз динаміки товарної структури експорту, аналіз частки експорту продукції сектору в його загальній структурі, виділення основних тенденцій, порівняння динаміки експорту продукції сектору із іншими секторами, аналіз товарної структури імпорту сільськогосподарської продукції і продукції харчової промисловості, тощо. В цілому такий аналіз показав стійку тенденцію до зростання вартісного обсягу експорту агропродовольчої продукції протягом 2001-2018 рр., в якому продовжує переважати експорт продуктів рослинного походження при зростанні обсягу і частки жирів та олії тваринного або рослинного походження і готових харчових продуктів.

Необхідно зазначити, що без врахування сучасної ситуації і тенденцій змін світового економічного середовища практично неможливо ефективно розвивати національний відтворювальний комплекс, вносити зміни в його структуру, формувати політику випереджального розвитку одних секторів економіки і раціоналізації діяльності інших, і ряд інших заходів, які у комплексі визначають економічний успіх держави в системі світового господарства.

Визначення особливостей і тенденцій розвитку різних сегментів світового агропродовольчого ринку показав, що він є одним із найбільш ліквідних, з високим рівнем конкуренції, попит на цьому ринку є в цілому стабільним та передбачуваним, темпи приросту всього обсягу світової торгівлі агропродовольчою продукцією за останні 10 років становили 3,4% на рік. Більш високі темпи росту були в країнах, що розвиваються і становили 4,9%, із перехідною економікою - 7% та із розвинутою - 2,2%.

Не дивлячись на досить динамічний розвиток агропродовольчого експорту низькою залишається економічна ефективність сільськогосподарського виробництва порівняно із іншими країнами, що діють на цьому сегменті світового ринку. І врожайність зернових культур, і продуктивність тваринництва в Україні за всіма категоріями господарств значно нижча ніж в країнах ЄС і США. Іншим фактором низької конкурентоспроможності постає домінування в структурі експорту продукції з низьким рівнем переробки.

Загальна позитивна тенденція щодо збільшення експорту продукції дозволила підвищити позицію країни серед світових експортерів. При цьому збільшилася (хоча і незначно) частка України у світовому експорті, її позиція серед світових виробників пшениці і соняшникової олії. Враховуючи, що це продукти із низьким рівнем переробки, вважати цілком позитивними означені зміни не можна, тому що подальший розвиток зовнішньої торгівлі буде залежати від удосконалення структури експорту, збільшення в ній продуктів із високим рівнем переробки.

Література:

1. Сільське господарство України : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2019. 235 с. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/09/Zb_sg_2018%20.pdf (дата звернення: 10.10.2019).
2. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.10.2019).
3. Статистичний щорічний України за 2018 р. / за ред. Вернера І.Є. Київ : 482 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (дата звернення: 10.10.2019).

PROJECT MANAGEMENT IN WATER SUPPLY AND SANITATION IN BANGLADESH

Maintaining sanitation is important for well-being and dignity of people, and its consideration in water supply system is very important because the majority of water diseases are waterborne. These diseases might have enormous loss on economic and social sectors. Standard water supply and sanitation system are the primary needs of people across the world for a hygienic living, especially in the coastal areas of Bangladesh as an underdeveloped country. Water supply and sanitation are basic human needs and rights. Worldwide, 71% of the rural population has access to improved water supply and 38% has access to improved sanitation. Bangladesh has been facing multiple challenges in sanitation, hygiene, and water sectors since its foundation day (December 16, 1971 - victory day).

Nowadays water supply and sanitation are two essential sectors to build up a development plan in some area. That is why it is very important to carry out research in the managerial problems of water supply and sanitation especially on rural underdeveloped areas, in particular in developing countries such as Bangladesh.

Standard water supply and sanitation system are the primary needs of people across the world for a hygienic living, especially in coastal areas of Bangladesh as an underdeveloped country.

The data were collected and compiled separately for two Upazilas of Sirajganj District, Kamarkhanda and Raiganj Upazila. Five villages were randomly selected from each region.

We identified the major critical states subject of further research:

1. High-level of Arsenic in water
2. High-level of Iron in water
3. Insanitary conditions

As a result of conducted research, we offer the following solution-oriented schemes:

1. Rainwater harvesting
2. Installing Shallow tube well
3. Building Pit latrines
4. Making Health and Safety Awareness Program

The fight efforts against water scarcity and unhygienic situation in the country are very tough. Coordinated efforts of different government and non-government organizations are needed to address the problems mentioned above. In this view some donations and voluntary financing from world institutions would be highly appreciable.

Literature:

1. Mahmud/ Iffat/Mbuya /Nkosinathi/Water, Sanitation, Hygiene, and Nutrition in Bangladesh.
2. Peter G. Bourne/Water and Sanitation/1st Edition.
3. Jagnoor Jagnoor/Medhavi Gupta/Kamran Ul Baset/Daniel Ryan/ Rebecca Ivers /Aminur Rahman/The association between water, sanitation and hygiene (WASH) conditions and drowning in Bangladesh/Volume 17, Issue 1/1 February.
4. <https://scholar.google.com/citations?user=7MeboOAAAAAJ&hl=en>
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Water_supply_and_sanitation_in_Bangladesh